
BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
23 B
2

DE VOCE CANONICORVM IN CAPITVLO, OFFICIO IN CHORO, ET MISSA IN ECCLESIA.

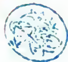
TRACTATVS

Elegans, vtilis, & necessarius,

Nedùm Canonicis, & alijs in Congregatione decidentibus, & cunctis ad recitationem diuinorum officiorum, & celebrationem Missarum obligatis, sed doctis, & pijs Viris, ac omnibus fidelibus maximè fructuosus.

AVTHORE
ABBATE ANTONIO RAGVCIO V. I. D
Canonico, & Maiori Pœnitentiario Ecclesiæ Beneuentanæ, Illustris. & Reuerendiss. D. Scipionis Cardin. Burghesij, Abb. S. Sophiæ, Vicario, & Illustriss. et Reuerendiss. D. Alexandri de Sangro Patriarchæ, Archiep. Beneuentani Generali Visitatore.

Cum Summarijs, & Indice locupletissimo.

NEAPOLI, Ex Typographia Lazari Scorrigij. M. DC. XXI.
Sumptubus Io. Dominici Boue excussus.

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. DOMINO

D. SCIPIONI BVRGHESIO

S. R. E. CARDINALI

Amplissimo.

ANTONIVS RAGVCIVS CANONICVS, & Maior Pœnitentiarius Ecclesiæ Beneuentanæ Fœlicitatem.

Gunt, meo iudicio, prudenter, qui, opus aliquod edituri, Patronum illi deligunt, cuius nomen, & beneuolentiam captet legentium, & inuidorum, qui plerunque quærunt quod reprehendant, quàm quod edificant, refrænet audaciam.

Nè, ego ad præstandum utrumque prudentiùs, quippequi huic operi Te Patronum præ omnibus elegi, Te, Cardinalem Amplissimum, Te, fel. record. Paul. V. dignissimum Nepotem, Te, qui illius noui Atlantis Auunculi tui, onus sæpe subleuasti, lætatus es gloria, sanctitatem, & Maiestatem suspexisti, ac Prudentiam, eius uoluntati, in omni officij genere obtemperando, diligenter es imitatus. Te, ob summarum Virtutum merita, & meritorum magnitudinem, grauissimis Christianæ Reip. administran-

† 2 *dis*

dis muneribus, eo Pontifice, præfectum, Te, in quo ita humanitas, & benignitas, cæteraquè Virtutes uidentur inter sese quodammodo decertare, ut admirantibus dubium sit quæ nam sibi uendicet principatum, cum unaquæque alijs præire officiosa contendat. Te, de quo meritò dici potest (ut de Camillo dicebatur) quod Naturæ opus sis admirabile, ac uirtutum uiua imago, & uirtutibus ornatorum gratissimus Mœcenas. Te, qui excellenti uirtutum indole, ac diuina propè animi moderatione, ad æternam famam hominum florescentem currere non desistis. Te, qui pia tunc Auunculi tui consilia ad Christianam Rempub. fulgiendam constantissimè adiuuasti, & nullum eius rei gratia laborem, aut uigiliarum incommodum respuisti, in eamquè curam dies, noctesquè elaborasti, ut intelligere omnes potuerint, eo Te procreatum esse, ut optimi Pontificis precepta exhauriens, saluti subiectorum consuleres. Te, qui Prudentiæ nitore mirificè eluces, & prouida consiliorum maturitate perfulges. Te, qui in florenti ætate (quod rarissimi exempli est) summam uitæ integritatem cum summa comitate, ac facilitate in tam excelso gradu copulasti, quo fit ut abs te nemo non sui uoti compos (quod peculiare tuum esse audiui) discedat. Hinc omnes meritò Te celebrant, quod scilicet collegis eiusdem amplissimi ordinis, quo nullum habet terrarum Orbis augustiorem difficile ad imitandum exemplum, relinquis, ut non ipse aliorum æmulus reddaris, sed æmulandæ uirtutis, Te ipsum alijs præbeas exemplum, quò dici congruenter possit, Te in administratione munerum, successores posse habere, in uirtutibus, haudquaquam, aut perdifficile.

Sed Illustrissime Scipio, Te ipsum cum dico, nè illa quidem dico, & uultus, & totius corporis dignitatem, quæ tibi omnium animos, primo statim aspectu, conciliat (licèt uerè dicatur, gratiores in pulcro corpore esse uirtutes) sed quæ in Te sunt ueriora, & solidiora bona, Te inquam, & tot nominibus clarum huic Operi diuum Tutelarem elegi, & maximè expopto.

Et licèt ab electione hac mea deterrere me uideretur tui Nominis Maiestas grauioribus occupata muneribus, & dignioribus assue-

ta

ta Scriptoribus: Contrà uerò humanitas illa tua ad te colendum omnibus obuia, & quæ omnibus bonis animum facit, suaderet: Singularis tamen seruitutis meæ uinculum, peculiari quodam modo, ad te aliqua tributi laude uenerandum, fecit me debitorem: Quod scilicet Abbatialis tuæ insignis Ecclesiæ sanctæ Sophiæ, iurisdictioni amplissimæ administrandæ, Domini mei Alexandri de Sangro Patriarchæ Alexandrini, Archiepiscopi Beneuentani, etiam testimonio commendatum (licèt antea nominis tui deuotissimum, & obseruantissimum seruum) Vicarium Generalem præficere, & in tuorum seruorum numero dignatus sis adoptare, pro quo gratias tibi ago, quot possum innumeras, & cum referre non ualeam, habebo tamen immortales. Interim credas uelim, quod quantum tibi ex uirtutibus, dignitatis, atque authoritatis additum est, tantum ueteri, erga te meę obseruantiæ, & officij incrementum accesserit. Opus igitur Nomini tuo splendoris, & reuerentię plenissimo offero, committo, consecro, ea etiam certa spe doctis, & pijs uiris haud inutile, sed omnibus gratum futurum, quòd tanto Principi dicatum est. Et quidem si aut ex sua, aut ex tua dignitate spectetur perexiguum; si ex uiribus meis, mediocre; si ex animo, magnum, sed magnam honoris accessionem factam illi puto, dum sub tui nominis splendore in manus hominum uenit.

Accipiat igitur Illustrissima Amplitudo tua humillimi serui munusculum, in eoquè nil præterquam in celeberrimum tuum nomen animi mei propensionem, atque ut alijs prosim studium, agnoscas.

Et quamuis dum exiguitatem muneris, quam dissimulare non possum, cum Amplitudinis tuę meritis, confero, suffundar rubore, & dum gratum officium exequi studeo, crimen audacię incurrere metuam, tamen facilitas ista recreat me, animi tui scilicet illa cunctis nota, benignitas. Habet enim maiestas in suis laudibus singulare hoc non ultimum quod & exigua dignatur, & quæ magna dare consueuit, minima tamen minime aduersatur.

Nunc, quantum ad me attinet, haud ociosè natum me putabo, si cum alijs tuarum laudum præconibus, connumerer, & Pauli Quinti Pontif. Opt. Max. (cuius memoria in benedictione sit) Nepotem

egregium,

egregium, quem Vrbes, & Regna, de eorum publico bono optimè meritum, in oculis ferunt, ipse quoque, quo potui seruitutis genere, ueneratus apud posteros dicar. Et Deus, ut oro, Amplitudinem tuam Illustrissimam, diu conseruet felicem, & incolumem. Beneuent. ex Abbatiali Palatio Sanctæ Sophiæ, die 10. *Augusti* 1621.

CAESAR MACHABEVS S. TH. ET I.V.D.
Prothonotarius Apostolicus apud Illustriss. Archiepisc.
Beneuentanum, Examinator, & Iudex Synodalis,

Ad Canonicos.

QVorsum carpit iter? quorsum studiosa voluntas
 Fertur in incertum? Nox ruit, ecce dies.
Regula Iustitiæ, cunctis debentibus illi
 Doctrinæ medijs, arte labore datur.

IOANNIS BAPTISTAE BILOCTAE
Patritij Beneuentani.

SI noua cuncta placent; nouus hic tractatus vbique
 Gratus erit doctis, gratus vbique pijs.
Nam docet à priscis, docet haud tractata modernis,
 Propterea Authorem secla futura canent.

IO. BAPTISTAE DE PHILIPPO I.C. BENEVENT.
ad Librum.

I Liber, & totum profer noua dona per orbem,
 Quà Sol exoritur, vel quà caput abdit aquis.

D. IVLII CAESARIS BARRICELLI
Medici, & Philosophi excellentissimi
ad Auctorem.

SI noua cuncta placent, nouus hic tractatus, & alta
 Plenus doctrina, non placiturus erit?
Si nouus hic Liber, inuidiæ videatur inanis,
 Despice, nam laus est, displicuisse malis.

AD BENIGNVM LECTOREM.

HAbes, benigne Lector, Tractatum hunc nouum, propèdiem habiturus hæc alia opera noſtra, Lucernam Parochorum, ſeu Catecheſim ad Parochos Diœceſis Beneuentanæ; Vaſculum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, Tractatum de ſtatu animarum in præſenti vita, & in altera; Literalem, & germanam expoſitionem ſacræ Geneſis, & Tractatum Viſitationis. Roga Deum pro me, & vale in Domino.

INDEX
LOCVPLETISSIMVS
RERVM OMNIVM
ALPHABETICA SERIE DISPOSITVS.

¶ Domi-

Bene-

ctionis

cor-

Con-

Ec-

se

Horæ

ticu-

Sa-

FINIS.

ERRATA	CORRIGENDA
Dic, quod piè credendum est pag. 107. vers. 11.	*Dic quod aliqui dixerunt piè credendum esse.*
Communis opinio pag.98. vers.3	*Communis sententia,*
Inter apostolos, ego teneo pag.106 vers. 10.	*Qui inter Apostolos celebrarit, ego teneo.*

DE VOCE CANONICORVM IN CAPITVLO:

Quæſitum I.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum, Collegium, & Vox in Capitulo quid ſit.*
2 *Canonici ſupernumerarij non habent vocem in Capitulo.*
3 *Collegium, ſeù Capitulum, ad hoc vt fiat, duo ſufficiunt, & conſtituit vnum corpus, cuius caput dicitur eſſe Prælatus, & alij membra.*
4 *Capitulum, Collegium, Conuentus, & Vniuerſitas ſunt ſynonima.*
5 *Conuentus, Collegium, & Capitulum vnde dicuntur.*
6 *Epiſcopus eſt caput maius populi, & dicitur Princeps populi.*

Quid eſt Capitulum, quid Collegium, & quid Vox in Capitulo?

1 DIc quod Capitulum eſt quodam corpus, qđ conſtituitur ex multis Felyn. in cap. eã te, de reſcrip. & hoc corpus caret anima, ſed vox Canonicorum in Capitulo dicitur anima huius corporis: Collegium verò, eſt collectio hominum in vnum ſimul viuentiũ, Archidiac. in c. deliberationi, de offic. legat. in 6.

Vox in Capitulo eſt votum Canonicorum in Congregatione prolatum exprimens conſenſum, vel diſſenſum, circa ea quæ propoſita ſunt in Capitulo, & ſolet dari, vel publicè, vel per ſecreta ſuffragia, maximè in negotijs arduis, ſed tutiùs dicerẽ, ſi ſemper detur hoc vltimo modo, & dãdum eſt gradatim, prius à dignitatibus ſecundum earum præcedẽtiam, & deinde à Canonicis, eodem modo prò vt creati ſunt Canonici, & hoc regulariter; poteſt enim aliud habere
2 conſuetudo: Canonici autem ſupernumerarij non habent vocem in Capitulo.

3 Nota hic primo, quòd duo ſufficiunt ad faciendum Collegium, ſeù Capitulum, Abbas in cap. 1. & ibi gloſ. de electione.

Capitulum autem, ſeù Collegium conſtituit vnum corpus, cuius caput dicitur eſſe Prælatus, & alij, membra, cap. nouit & ibi Abbas, de his quæ fiunt à Prælat. ſin. conſ. cap. Pauinus de auth. cap. Sede vacante, præludio 5.

4 Nota secundò, quòd hæc nomina, Capitulum, Collegium, Conuentus, & Vninersitas, sunt synonima, idem significantia, & propterea quęlibet Ecclesia collegiata potest dici Conuentus, & appellari Capitulũ, vel Vniuersitas, licèt habeat vsus, vt Conuentus, de Regularibus intelligatur, & Capitulum, vel Collegium, de secularibus Religiosis. Abb. in cap. cum terra de elect. Felyn. in cap. Capitulum de rescript. sed aliquando hæc vocabula confunduntur, vt congregatio Clericorũ appelletur Cõuentus, & è cõtra, nam ex vi vocabuli, & ethimologia hoc verbum verificatur de omnibus col
5 legiatis: & hic sciatur, quod Cõuentus dicitur à conueniendo, sicut Collegiũ dicitur à colligando Abb. in c. nobis de iur. patr. in 2. notab. sed Capitulum dici posset, quia constat ex Canoni-
6 cis, qui sunt capita, sed minora populi, nam Episcopus est caput maius, & honorabilius populi, & Episcopi dicuntur Principes populorum, Canonici verò Cathedralis habent magnum honorem, & præeminentiam, c. quamuis de Præb. in 6. Rot. decis. 26. de Præb. in nouis nu. 6. & dec. 2. de fil. Præsbyter. in nouis, nam Canonicus dr̃ pars corporis Ecclesiæ, & Episcopi, c. nouit de his quæ fiunt à Prælat.

Quæsitum II.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus Capituli, seù Collegij habet aliquã præeminentiã, & iurisdictionẽ circa ea, quæ occasione eius officij oriuntur.*

2 *Iurisdictio prædicta quam habent Prælati inferiores Episcopo respectu Canonicorum dicitur leuis, non grauis, & nõ possunt cognoscere de causis criminalibus.*

3 *Prælatus dicitur pars Capituli honorabilior.*

4 *Prælatus Capituli, qui est prima dignitas post Episcopatum, solet appellari Archidiaconus, Decanus, Archipræsbyter, Abbas, vel alio nomine secundum Ecclesiarum diuersas consuetudines.*

5 *Archidiaconi, Decani, Archipræsbyteri, & Abbates de iure dicuntur Prælati.*

6 *Prælati illi propriè dicuntur, qui habent ordinariam iurisdictionem.*

An Pręlatus Capituli, seù Collegij habeat aliquam iurisdictionem in subditos, etiam quod ipsi eum elegerint, siuè in choro, vel in Ecclesia, & in quibus, & quo modo?

1 DIc, quod habet aliquam præeminentiam, & iurisdictionem

ctionem, circa ea quæ occasione eius officij oriuntur, Rot. decis. 173. de thesauraria tit. de præbend. in nouis Felyn. in cap. ex parte Decani de rescrip. Gemin. cap. 1. de consuetud. facit l. fin. C. de iurisd. omn. iudic. Innoc. in c. cum ab Ecclesiarum de offic. ordin. Abb. cap. 1. de elect.

2 Nota primo, quod hæc iurisdictio, quam habent Prælati inferiores Episcopo respectu Canonicorum, dicitur leuis iurisdictio, & non grauis, nam non possunt cognoscere de causis criminalibus, quę ad solum Episcopum spectant, nec possunt cogere ad residendum, sed habent iurisdictionem non cognitionalem, sed correctionalem, ita que possunt inobedientes in eorum munere correctionaliter priuare ad tempus emolumentis illius diei vulgo punitare, seù cassare per tot dies, dicerem tamē pœnam non debere extendi vltra lucrū illius diei, in quo commissus est defectus, vel omissum, quod fieri, & nō omitti debebat. Abb. in c. cum contingat de foro competen. glos. in tit. de concubinarijs, in pragm. sanctione, §. quod si hi.

3 Nota secundo, ꝙ Prælatus dicitur pars Capituli honorabilior. glos. in c. cum inter Vniuersas de electione.

4 Nota tertio, quòd Prælatus Capituli, qui est prima dignitas post Episcopalem, vbi reperiuntur dignitates, secundum Ecclesiarum diuersas consuetudines, solet appellari Archidiaconus, vel Decanus, vel Archipresbyter, vel Abbas, vel alio nomine, prout mos Ecclesiæ habeat in erectione. Sed in Ecclesia Beneuentana, prima dignitas est Archidiaconus post Episcopalem, qui habet iura quasi Episcopalia in tribus Castris, nēpè, Colli, Cercelli, & Castripagani, sicut Canonici Beneuentani habent nunc iurisdictionem in spiritualibus, in Castro Sancti Lupi de mōte Petroso, & creāt ibi Vicariū, olim ēt in Castro Ceppaluni, temporalem, & spiritualem Iurisdictionem habebant, & Dominus Archiepiscopus Beneuentanus erat Baro Terræ Montis Herculis insignis suæ Diœcesis, nunc tantum S. Angeli ad cupulam, & Mottæ in territorio Beneuentano.

5 Nota quarto, ꝙ de iure Archidiaconi, Decani, Archipresbyteri dicuntur Prælati, cap. 1. de ætat. & qualit. & ibi Abb. Dec. in cap. ad aures de rescript. sicut etiam dicūtur Prælati Abbates, vt notatur in cap. ea noscitur de his quæ fiūt à Prælat. sine cons. cap. glos. in ver. Prælatus de elec. in pragm. Sanct. Abb. & Felyn. in cap. 11. de Iudic. in princip. & vt supradictum est, Decanus, & Archidiaconus quādo est prima dignitas, dicitur honorabilior pars Capituli.

6 Sed aduertendum, quòd illi propriè dicũtur Prælati, qui habent ordinariam iurisdictionẽ, latè autem qui habent præeminentiam sine iurisdictione, vt sũt Plebani, latissimè verò dicuntur etiam presbyteri, qui habent curam animarum. Dec. in cap. decernimus de Iudic. col. 6. & videtur dicendum de Prælatis sicut dici potest de Præpositis, vt Præpositus dicatur, qui alijs præest, vt habetur in c. quãuis de verb. signif. vide Abbat. in c. 11. de donatio. in 1. notab. & facit ad idem cap. quia nonnullis de Magistris, & hoc obiter dicta sint.

Scio ego quendam Plebanũ, quem, dum fui in Visitatione, inueni gestantem anulũ satis amplũ, & preciosum, & interrogãti mihi, respondit ingenuè se esse Prælatum, & iure posse deferre anulum, mouit risum hominis simplicitas, quippè etiã se iactabat se originem trahere a Carolo Magno, & ab eius Patre Pipino.

Quæsitum III.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus Capituli debet proponere negotia decidẽda, & suffragia votantium colligere, & apud eum debet remanere sigillum, & dicere primum votum.*

2 *Signa cognoscendi Ecclesias Collegiatas.*

3 *Capellani, & alij beneficiati in Ecclesijs capitularibus, vel collegiatis non sunt de corpore Capituli, seu Collegij.*

4 *Collegium nõ potest esse omninò sine capite.*

5 *Collegium, seu Capitulum si habet curam animarum, ea cura residet penes Prælatum.*

6 *Prælatus tantam potestatẽ habet quando est solus, quantam habet cum suo Capitulo.*

Ad quem ex Canonicis pertineat declarare, proponere, tenere sigillum, conseruare scripturas, & dicere primum Votum in Capitulo?

Dic primo, quod in his standum est consuetudini particulari Ecclesiarum, quæ sint in obseruantia, quando ex ea non resultent abusus, sed de iure Prę-
1 latus Capituli debet proponere negotia decidenda, & suffragia colligere votantium, siuè publicè, siuè secretè, prout mos Ecclesiarum habet, ita Speculator in tit. de locat. §. sequitur, & ad eum pertinet cõcludere quod Canonici deliberauerint, Abbas in c. quanto de consuetud. colum. 11. qui dicit, quod perfectio actus reseruatur Superiori, & apud eũ Prælatum debet remanere sigil-

lum

lum, Cassaneus in suo catalogo 1.par.considerat.17. in 1.concl. & fundatur per eum in c.dilecta, de excess.prælat.

Et ad eundem etiam pertinet dare primum votum, Præpos.in c.Episcopos,17.dist. Cassan.con siderat. 19. 1.par.sui catalogi, & ad eundem etiam pertinet conseruare scripturas, & documenta, idem Cassan.loc.cit.

2 Nota hic primo, quod signa co gnoscendi Ecclesias collegiatas ponit Abb. in c.nobis de iure pa tronatus, & sunt hæc, nempe si habeat priuilegium, vel si habeat possessionē super iure Collegij, nam in vtroque casu habebitur pro Collegio, & possessio Collegij cognoscetur, si exercet iura pertinētia ad solum Collegium, nempe quia soliti fuerunt facere Syndicum, & per eū iurare, c.Im peratorum, & c.in pertractandis de iuram.calum. Item si habent sigillum commune, vel si consue uerunt eligere Prælatum, cap.1. de elect.

Cessantibus his signis, etiam quod sint plures clerici, non dice tur Collegiū, Card. in clem.11. q.4.nu.8. de ætate, & qualitate, Felin.in cap.accedentes, de præscriptionib.col.1.

3 Nota secundo, quod Cappellani, & alij beneficiati in Ecclesijs capitularibus, seu collegiatis nō sunt de corpore Capituli, seu Collegij, nec de per se possunt facere Capitulum, seu Collegium, Abbas in c.dilecta, de excessibus prelat.in 2.notab. in cap.pen.de clericis non residentib.col.fin.in cap.Cumana, de electione, in 5. not. Hinc in institutione Beneficiatorum in Metropolitana Ecclesia Beneuētana per Illustriss. Cardinalem Arigonium, nunquam satis laudatum, fuit expresse cautum, vt non possint se congregare.

Nota tertio, quod licet de signis Collegij sit, vt habeat caput, tamen hoc non est de necessitate, loquendo de capite speciali, sed tamen oportet, vt habeat caput generale, vt Episcopum, vel Papam, glosa in verb. Collegium, de electione, in pragmat. sanct. & quando non haberet caput speciale, tunc cura resideret penes ipsum Collegium, & tunc maior pars Collegij, seu Capituli est inter eos loco capi-

4 tis. Hinc est, quod Collegium non potest esse omnino sine capite, Vide notata per Innocent. in cap.cum non ignores, de præbend.

5 Nota quarto, quod si Collegium, seu Capitulum habeat curam animarum, hæc cura residet penes Prælatum, intellige quando ipsa Ecclesia collegiata est parochialis, Abb.singulariter in cap.cum contingat, de foro com petenti, in fine, & ille administrat Sacramenta parochianis, &

alijs vt administrent dat licentiam, licet non sit presbyter. glos.in clement. 1. de priuileg. & excess. prælat. verb. presbyteri, Lapus alleg. 5. in fine. Intellige dummodo i li, quibus daret licentiam, essent approbati ab Ordinario.

6 Nota quito, quod tantam potestatem habet Prælatus, quādo est solus, quantā habet cum suo Capitulo, Felyn. in cap. edoceri de rescriptis, col. 9. Decius in cap. reprehensibilis de appell. in fine, Abb. in cap. dudum, il 2. de elect.

Quæsitum IV.

SVMMARIVM.

1 *Iurans obedientiam Prælato, & Capitulo, debet prius obedire Prælato.*

2 *Corpus Collegij debet obedire illius Capiti.*

3 *Prælatus Collegij quomodo sedebit.*

4 *Prælatus dicitur procurator, nō dominus Capituli, sed habet maiorem prærogatiuam, quā alius procurator, & potest substentare suos consanguineos de bonis Ecclesiæ, et ipse viuere, & declaratur vt infra.*

Qui iurauit obedientiam Prælato, et Capitulo, si hi mandant eodem tempore, vel diuerso, contraria inter se, cui obediet de iure?

1 Dic, quod debet prius obedire non Capitulo, sed Prælato, Abb. in cap. cum clerici, de verborum significat. de Vitalinis in clement. 1. de sent. excomm. nu. 67.

2 Nota primo hic, quod corpus Collegij debet obedire illius capiti, c. cū non liceat de præscript. & cap. non decet, & c. præceptis, 12. distinct. & cap. nosse vos, de consecr. dist. 3. sunt enim Canonici membra capitis, quæ regulantur à capite, vt Inst. de satisd. §. final. & Baldus in cap. edoceri citato.

3 Nota secundo, quod Prelatus Collegij, si est æqualis in aliqua qualitate alijs de Collegio, debet sedere in medio, sed si non sit aliqua ęqualitas, sedebit in capite, & in loco eleuatiori, Cassan. in 6. consid. sui catalogi, idem in 13. idē in 14. hic tamen Prelatus tenetur solus procurare negotia sibi, & Capitulo, seu Collegio cōmunia; & potest sine mandato Capituli, Abb. in d. c. edoceri, in 2. not. idem ibi Dec. qui subdit, quod

4 Prælatus dicitur procurator, nō dominus, sed tamē maiorē prerogatiuā habet Prælatus, quā alius pro-

procurator:& est plusquã tutor, seu curator, nam Prelatus potest substentare suos consanguineos inopes de bonis Ecclesiæ, seruatis ordine charitatis, & canonũ norma, & ipse viuere, quod nequit tutor, seu curator, cap. 1. de cohabit. cleric. & mulier. & cap. pastoralis, de his, quæ fiunt à prælat.

Nota etiam tertio, quòd pena statuta à Prælato, & Capitulo, potest inferri à solo Prelato, Abbas in cap. reprehensibilis de appellat. in vlt. notab.

Quæsitum V.

SVMMARIVM.

1 *Obtinentes dignitatem in Capitulo sine Canonicatu non habent vocem in eo.*

2 *Habentes Canonicatum solum, habent vocem in Capitulo.*

3 *Prælatus principalis non caret voce Capituli, etiam si non est in sacris.*

4 *Episcopum adesse in Capitulo ut Prælatum, & vt Canonicum differũt, intellige prout nu. 5.*

6 *Prælatus Ecclesiæ potest committere alteri vices Canonici absentis, & de illius beneficio portionem assignare.*

7 *Canonicus etiam quod non sit Subdiaconus, habet vocem in Capitulo, si Pontifex dispensat in ætate.*

An habeant vocem in Capitulo obtinentes dignitatem, seu personatum, vel officium in Capitulo sine Canonicatu.

1 DIc quod non, nisi ex cõsuetudine, vel priuilegio, seu aliquo iure speciali competeret. Abb. in c. cum olim de re iudic.
2 col. 3. vbi dicit, ꝙ solum habẽtes canonicatũ, habent vocem in Capitulo. Hinc sequitur, ꝙ Archidiaconus, vel Decanus est de Capitulo, si alias est Canonicus, sin aliter soli Canonici facerẽt Capitulũ, Abb. in c. cũ inter vniuersas in 1. not. de elect. & in cap. scriptũ, eod. tit. col. 3. id tamen verũ esset in voce, quã Archidiaconus, seu Decanus pretẽderet habere iure Collegij nõ vt Prælatus, nam potest quis habere vocem vt Prelatus, licet non habeat vocem iure Collegij. Prælatus enim larga significatione dicitur esse in Capitulo tanquam illius caput, sed in stricta significatione sub nomine Capituli nõ includitur Prælatus: ita ꝙ si Prælatus priuaretur voce Capituli, deberet intelligi de voce, quę solet haberi iure Collegij, nõ aũt de illa voce, quæ habetur iure prælationis, Card. in clem. 1. q. 10. de regular. Et ratio est, quia
3 principalis Prelatus nõ caret voce Capituli, ẽt si nõ est in sacris, quod secus est in non principali,

Card.in d.clem.1.col.3.in quo loco concludit, q Prelatus nõ dicitur habere vocẽ in Capitulo, nec est pars Capituli, propriè loquendo, vt not.in clem. vt hi, de æta. sed est principalis in Capitulo, & ideo cõcluditur ibi in 6.oppo. q Prelatus habet vt talis vocem in Capitulo, sed si haberet vocẽ etiã vt Canonicus, c.postulastis, de appell. c.à collatione, in 6. de præbend.c.cum in Ecclesia, in 6. in tali casu Prælatus excluderetur tali voce, vt Canonicus.

4 Hinc sequitur, quòd si Episcopus interest Capitulo vt Prælatus, & Canonici essent triginta, si ipse haberet secũ quindecim voces, nõ diceretur habere maiorẽ partẽ Capituli, secus autẽ esset si interueniret vt Canonicus, quia in tali casu ipse Prelatus cõputaretur in numero vt Canonicus, Abb.in d.c.postulastis, de cõcess.præb.col.3. glos.in c.vnico, ne sede vacante, in 6.

5 Sed hic nota, quòd hæc intelliguntur de Episcopo, & Prælato respectu Ecclesiarũ collegiatarũ maiorum, non autem respectu Ecclesię collegiatę inferioris sibi subditæ, licet sit caput Collegij mediatum, non autem immediatum, Abb.in c.causam, de elect. in glos.1.col.pen.

6 Nota etiam secundo, quòd Prelatus Ecclesiæ potest cõmittere alteri vices absentis Canonici, & de illius beneficio portionẽ assignare, c.peruenit, el 2.de appell. & ibi glosa. Sed hoc nõ sequitur in distributionibus quotidianis, nam absente Canonico acquirũtur præsentibus; poterit tamen Prelatus superior eum cogere ad residendum, iuxta canonicas sanctiones.

7 Nota etiã tertio, q presupposito, q Canonicus nõ habeat vocẽ in Capitulo, nisi sit Subdiaconus, vt clem.2. de æta.& qualit. & ætas est 22.ann. incœpta, ex clem.3.eo.tit.Si Põtifex dispẽsat in ætate, & fiat Subdiaconus, habet vocẽ in Capitulo, & ratio est, quia id erat non defectu ætatis, sed ratione defectus ordinis talẽ ætatem poscentis, Sanchez disp. 1.lib.8.de diuort.nu.23.

Quæsitum VI.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas, & præbenda non potest haberi in eadem Ecclesia de iure communi, de consuetudine, & dispensatione verò secus.*

2 *Canonicus, cui facta est collatio Canonicatus, absque alia installatione habet plenum ius, tam in voce in* Capitulo, *quã in alijs.*

3 *Archidiaconus præcedit Archipresbyterum, licet sit minor, vel in ætate, vel in promotione.*

4 Qui

4 *Qui est minor in ordine, ratione maioris administrationis habet primam vocem in Capitulo.*

An aliquis possit eodem tempore in eadem Ecclesia habere principalem prelaturam ipsius, et Canonicatum?

1 DIc, quòd de iure communi non potest haberi in eadem Ecclesia dignitas, & præbenda, glos. in pragmat. Sanct. §. quod si quis, in verbo requireret, de collat.

Sed de consuetudine, & dispensatione aliter obseruatur, & consuetudine induci potuit, vt quis habeat in eadē Ecclesia principalem prælaturam, & Canonicatū, Gem. in c. cū in Ecclesia, de preb. col. 1. Io. de Silua de beneficio, q. 49. in 3. par. Guliel. de Benedictis in repet. c. Raynutius de testam. nu. 10. & alij. Et ita se habet cōsuetudo in insigni Metropolitana Beneuēti Ecclesia, nam Dominus Archidiaconus, qui nunc est D. Marius de Vipera, ex illustri familia, quæ est prima dignitas post Archiepiscopalem, est etiam Canonicus, & habet vnam vocem in Capitulo; & in Ciuitate Capuana Archiepiscopus est etiam Canonicus.

2 Notā hic primò, quòd Canonicus, cui facta est collatio Canonicatus, absque alia installatione habet plenum ius, tam in voce in Capitulo, quàm in alijs, Felinus in cap. super his, de accus. col. 1.

3 Nota secundo, quod Archidiaconus præcedit Archipresbyterum, licet sit minor vel in ætate, vel in promotione, quia maior administratio ei commissa est, 25. dist. c. 1. Et sic dicas de alijs dignitatibus gradatim respectu aliorū, vide gl. infr. cit. 93. dist. & Host. in sua sum. de maio. & obed. §. in quibus attendatur obedientia. Conclude, quòd aliquādo minori debetur obedientia ob maiorem administrationē commissam respectu aliorum, vel etiam si obtineat locū superioris, gl. in c. à Subdiacono, 93. dist. & in hoc
4 casu qui est minor in ordine, ratione maioris administrationis habet primā vocem in Capitulo, immo hic, qui cæteris præest, potest, & debet obuentiones Ecclesiæ distribuere, c. decimas, el 1. 16. q. 7. & hic etiam de iure est dispensator omnium, quæ habet Ecclesia, c. expedit, 12. q. 1. Et si quis eligitur in Canonicū, debet inuestiri per manū ipsius, Arch. 21. dist. in summa. Vide igitur quid operetur dignior administratio commissa, vt faciat præcedere minorem, etiam in ordine, aut ætate.

Quæ-

Quæsitum VII.

SVMMARIVM.

1 *Canonici citantur ad dandã vocem in Capitulo, et citatio constituit non venientes in contumacia.*

2 *Duo, & etiam vnus, cæteris negligentibus, repræsentant totam vniuersitatem.*

3 *Citatio per Superiorẽ, constituit non venientes in contumacia.*

4 *In factis grauibus non sufficit conuocatio per tabellam, vel per campanam, sed vel per nuntium, vel per literas.*

5 *Actus expletus in Capitulo valet, licet inhabiles, & priuati non fuerint vocati.*

6 *Si omnes essent impediti, vel infirmi, vel citati non vellent venire in Capitulum, vel si nullus esset in sacris, expeditio deuolueretur ad Prælatum.*

7 *Capitulum ibi dicitur adesse, ubi est maior pars Canonicorum, licet aliqui contradicant. Declaratur nu. 8. 9.*

Quomodo conuocantur Canonici ad dandam vocem in Capitulo?

1 DIc, quod quando per eum, ad quem de iure, vel de consuetudine conuocatio spectat, citãtur Canonici, & tunc citatio constituit non venientes in contumacia, & in tali casu venientes, & præsentes possunt expedire ea, quæ agenda incumbunt, etiam si hi præsentes non faciãt maiorem partem, sed longè minorem.

Sed quando non congregantur citati per Præsidentem, sed per se congregantur, vt fit in Capitulo Beneuentano qualibet die Mercurij, tunc oportet quod sint præsentes duæ partes, Abbas in cap. causis, de electione, col. 4. Licet Decius tenuerit contrarium in cap. cum omnes, de constitution. sed eius ratio non militat, scilicet quod sequeretur, vt duo, vel tres ex vocatis, qui venirent, facerent corpus totius vniuersitatis, quia hoc non est absurdum, nam
2 duo, immo etiam vnus, cæteris negligentibus, repræsentant totam vniuersitatem, Felynus post glosam in cap. cum olim, de test. col. 11. & ibi Abbas, & in cap. in causis, de electione,
3 col. 4. Et ratio est, quia citatio per Superiorem constituit non venientes in contumacia, vt sine ipsis possit expediri actus, Abbas, & post eum Felynus in dicto capitulo cum omnes, de constitutionibus, glosa in clementina ne Romani, §. porro, & ibi Cardinalis de electione,

ctione, idem tenet Bertachinus de Episcopo, quæst. 16. vel 45. in tertia parte libri primi, idem Panuinus de potestate Capituli sede vacante, in præludio quinto. Vide pro totali decisione huius quæsiti Innocentium de electione, cap. cum Ecclesia, il secondo, colum. penult. & ibi Abbatem, & Cardinalem in dicta clementina ne Romani, in fine, de electione, & in clementina quod circa, & ibi Cardin. de electione, quæst. 12. Rocch. de Curte de iure patronatus, q. 58. nu. 91.

4 Sed conclusio Decij contraria potest intelligi de factis grauibus, in quibus non sufficit conuocatio per tabellam, vel per campanam, sed vel per nuntium, vel per literas, ita Abb. in dicto capit. cum omnes, & allegat cap. in causis, de electione, vbi ponit regulam, quomodo debeat conuocari Vniuersitas.

5 Nota hic primo, quod valet actus expletus in Capitulo, licet inhabiles, & priuati non fuerint vocati, nec fuerit discussum per prius, an sint priuati, Abb. de postula. prælat. in cap. gratum, rem bene declarat.

6 Nota secundo, quòd si omnes essent impediti legitimè, vel infirmi, vel citati nollent venire in Capitulum, vel si nullus esset in sacris (quia solum qui sunt in sacris, habent vocem in Capitulo) regulariter, & de iure, expeditio deuolueretur ad Prælatum, glos. in clement. 11. in verb. constitutus, & ibi Card. quæst. 15. de ætate, & qualitate.

7 Nota tertio, quod ibi dicitur adesse Capitulum, vbi est maior pars Canonicorum, licet aliqui contradicant, Abbas in cap. ex parte Astensis, de concessione præbendæ, in secundo notabili, facit etiam textus, & ibi glos. in cap. cum inter Canonicos, de electione, & ibi etiam Abbas, dicit nanque ibi Abbas, quod vbicunque est dissentio super iuribus capitularibus, ibi dicitur adesse Capitulum, vbi est maior pars Capituli, & tunc tanquam Capitulum potest prouidere, & concludere, quod expedit.

8 Nec obstat, quod Capitulum consistit ibi, vbi sunt duæ partes, vt l. plane, & l. nulli, ff. quod cuiusque vniuersitat. nam hoc est verum, quando Collegium, seu Capitulum est in congregando, sed dum est congregatum, & inter eos disceptatur super negotio proposito, tunc Collegium facit maior pars Capituli: intellige maior pars, & sanior, Felinus in cap. cum omnes, de constitutionibus, columna decima tertia,

tia, & prius eo Abbas ibidem columna 9. & sanior pars præsumitur in dubio, nisi contrarium probetur, Archidiaconus in cap. Nicena, trigesima prima distinctione.

9 Nota quarto, quod hoc procedit in actibus Ecclesiasticis, nam in profanis sufficit quod sit maior pars, nec est necessarium, vt sit sanior, & hoc est menti tenendum.

Quæsitum VIII.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione Capituli, an veniat Prælatus, distinguitur vt infra.*

An appellatione Capituli veniat Prelatus?

1 DIc, quod si loquimur de Prælato habente iurisdictionem in Collegio, seu Capitulo, non venit Prælatus appellatione Capituli, Abbas de præbendis, in cap. post electionem, col. 2. Sed si loquimur de inferioribus, qui non habent iurisdictionem in illos de Collegio, vt Archidiaconus, vel Decanus, tunc quia Decanus est propriè pars Capituli, venit appellatione Capituli, maxime in re fauorabili, Felinus in procemio decret. columna 4.5. qui addit, Prælatos inferiores ab Episcopo habere vocem in Capitulo de iure speciali, vel de consuetudine, sed de iure communi ipsi non veniunt appellatione Capituli, intellige quando non sunt Canonici; & secundum hanc doctrinam si Pontifex in re odiosa scribit Capitulo, non videtur scribere Archidiacono, vel Archipresbytero. Hinc habet stylus Curiæ Romanæ, quod in materia odiosa, separatim exprimantur Prælati inferiores, sed in materia fauorabili appellatione Capituli venit Prælatus ipsius inferior, Abbas in cap. Osius Episcopus, de electione, in 3. notabili, & in cap. 1. de pactis, in vltimo notabili, Baldus in cap. finali, de electione, glosa in verbo Collegium, §. 1. de electionib. in pragm. Sanct. vide etiam Ioannem de Selua q. 16. de beneficio.

Quæ-

Quæsitum IX.

SVMMARIVM.

1 *Actus voluntarius factus à maiori parte Capituli valet, repugnante, et reluctante minori, cum declarat.*

2 *Maior pars Capituli potest, reluctante minori admittere aliquos ad consulendum in Capitulum in omni negotio etiã electionis, cum ampliat.*

3 *Minor pars contradicens, non tenetur probare coram maiori rationem suæ contradictionis.*

4 *Capitulum si non ratione, sed voluntate contradicit Prælato, valet quod facit Prælatus, & ipsi de Capitulo haberi debent pro consentientibus.*

5 *Archidiaconus est maximæ auctoritatis.*

An actus voluntarius factus à maiori parte Capituli valeat, repugnante minori parte, & reluctante?

1 Dic quod valet, nisi ostendatur à minori parte, de non iustitia, & irrationabilitate, idẽ dicendum de actibus vtilibus, quod valeant, nisi opponatur de irrationabilitate, Felyn.in cap. cum omnes alias citat. de Cõstitut. col. 11. Abb. in cap. scripta, de elect. qui allegat Compost.

2 Nota hic primo, quod maior pars Capituli, potest reluctante minori parte admittere aliquos in Capitulum ad consulendum, in omni negotio Capituli, etiam electionis, imò hæc regula valet etiam pro qualibet Vniuersitate tàm sæculari, quàm Ecclesiastica, in explicandis eorũ negotijs.

3 Nota secundo, quod minor pars contradicens non tenetur probare corã maiori parte rationẽ suæ contradictionis, quia maior pars non est Iudex, tum etiam quia est suspecta minori parti, ob talem repugnantiam, itaque erit Iudex superior ipsius corporis, vel Vniuersitatis, vel sunt eligendi arbitri. Abb. in cap. cum in cunctis, de his, quæ fiunt à maior. glos. penult. & in tali si minor pars, vel etiã vnus de Capitulo assignabit iustã causam suæ contradictionis, ille solus præualet omnibus alijs, & reuocabitur, quod conclusum iniquè fuerat.

4 Nota tertio, quod si Capitulũ, non ratione, sed sola voluntate contradicat Prælato, valet quod facit Prælatus, & ipsi de Capitulo haberi debent pro consentiẽtibus, Archidiacon. in cap. Episcopum 61. distinct. & in Summ. 18. dist. Felyn. in c. cũ omnes de constit. col. 13. glos. in cap. sanè

5 65. dist. & de Archidiacono, quod est tãtæ auctoritatis, ꝙ inter diuersas opiniones (ꝑ decis. Rot. in antiq. 31. quã alibi ẽt citauimus de immun. cler. in Vasculo Ecclesiasticæ disciplinæ) est standum eius sententiæ.

Quæsi-

Quæsitum X.

SVMMARIVM.

1 *Duæ partes Canonicorum, non possunt recipere aliquem extraneum non Canonicum ad dandum vocem in Capitulo.*
2 *Conclusum in Capitulo, vt valeat debent simul conuenire saltem duæ partes Canonicorum.*
3 *Vocati per habentem potestatẽ, non venientes non cõputantur in numero duarum partium.*
4 *Conuocatio Capituli, absente eius Præsidente spectat ad antiquiorem.*
5 *Canonici absentes non vocantur in Capitulo, nisi in arduis, declaratur, vt infra.*

An possint duæ partes Canonicorum, Imò omnes recipere aliquem extraneum non Canonicum, & illum admittere ad dandum vocem in Capitulo, vt cęteri Canonici, si vnus contradicat?

1 DIc qđ vnus sufficit ad impediẽdum in dicto casu aliorũ voluntatem, & ratio est, quia interest cuiuslibet nè admittatur extraneus, quia ex hoc diminuitur potestas cuiusque Felyn. in c. cum omnes de constit. col. 12. vide Abbatem in cap. strictum de electione col. 11.

2 Nota hic primo, quod vt valeat conclusum in Capitulo debent simul conuenire saltem duę partes, & ex his ad minus cõsentire maior pars, & sanior, & tunc quod conclusum est, dicetur factum ab ipsa tota Vniuersitate, quia duæ partes representant totum corpus.

Sed si conuenirent plures, quã duæ partes, tunc requiritur maior pars duarum partium, Felynus in d. c. cum omnes de constitut. col. 21.

3 Nota secundo, quod vocati per habentem potestatem, non venientes non computantur in numero istarum duarum partium, namque alienos se monstrant, & reddunt, Abbas in cap. inter vniuersas de electio. col. j. & in c. cum nobis eod. tit. col. 11. in 3. notab. & ratio Abbatis est, quod vocati per habentem potestatem si nolunt comparere, faciunt se alienos, & non sunt cõputandi inter absentes nec inter eos, qui sunt in Capitulo.

Sed quòad hunc actum explicãdum tunc ac si non essent Canonici, intellige si fuerunt conuocati per Præsidentem Collegij, alias duæ partes vocãdorum ad minus debent esse præsentes, & ex illis consentire maiorem partem, Abbas in cap. in causis

supra

ſupra citat. de elect. col. 4. & in cap. 1. de his quæ fiunt à maior. par. cap. circa finem, Bertachin. in 3. par. j. lib. q. 16. de Epiſcopo, & alias in eadem parte, & libro quæſt. 45.

4 Nota tertio hic, quod abſente Præſidente Collegij, vel Capituli conuocatio ſpectat ad antiquiorem creatum Canonicum, non ætate, in Capitulo Beneuentano abſente Archidiacono, qui eſt prima dignitas poſt Archiepiſcopalem conuocatio ſpectat ad Archipresbyterum, quæ eſt ſecunda dignitas, & ſic gradatim ad cæteras dignitates, vt vocant nempè Primicerios, maiorem, & minorē Theſaurarium, & Bibliothecarium, ſed quod abſente capite ſpectet ad antiquiorem tenet Rebuff. in tractatu nominationum quæſt. 21. Felynus dicto cap. cum omnes de conſtitut. col. fin.

5 Nota quarto, quod quando dicitur, quod duæ partes ſunt vocandæ, intelligitur de Canonicis deſeruientibus, & præſentibus, nam abſentes non vocātur, niſi in arduis, Felyn. in d. c. cum omnes de conſtit. Abb. in c. cum inter Vniuerſas de electiõn. Sed vbi negotium eſt arduum, vocātur etiam abſentes ſi commodè vocari poſſunt. Gloſa tamen in cap. 11. de teſtibus in 6. quæ magiſtralis eſt dicit tantum in trib⁹ caſibus eſſe vocandos abſentes, ſed in illis caſibus vocantur, ob negotiorum arduitatem; & importantiam, hinc ſequitur regula, quod vocandi ſunt in omnibus arduis ſimilibus, vel etiā maioribus, Abbas in cap. cum ex iniuncto de operis nunciat. col. 11. circa finem, Felyn. in d. cap. cū omnes de conſtit. ſed his non obſtantibus attendenda eſt conſuetudo Eccleſiarum, vt firmat Bertachinus de Firmo tertia parte, quæſt. 7. nu. 9. de Epiſcopo.

Quæſitum XI.

SVMMARIVM.

1 *Minor pars Canonicorum poteſt agere, & reſcindere concluſum à duabus partibus, vel maiori ſi eam non vocauerint, vel contemnerint.*

2 *Vitium contemptus poteſt ſeparatim per ſingulos purgari.*

3 *Qui non habet vocem in Capitulo non poteſt agere de contemptu.*

4 *Nolentes intereſſe Capitulo, quando agitur de intereſſe Eccleſiæ, compelluntur.*

An

An si duę partes essent concordes, vel maior pars, et contemnerent vocare minorem partem, vel non vocauerint, possit minor pars non vocata, agere, et rescindere conclusum à maiori parte?

1 Dic quod sic, ita habetur in cap. quod sicut de electione, & ibi Abb. in 7. notab. ita Felyn. in c. cum omnes de constit. col. 21. & ratio est, quia plus obest contemptus vnius, quam oppugnatio, & cõtradictio multorum, Abbas in Capitulo bonæ memoriæ, il secondo de electione in 8. notab. col. 2. idem in cap. venerabilem eod. tit. nam contemptus vnius dumtaxat facit, vt possit retractari quod conclusum est, secus in contradictione aliquorum, qui præsentes sunt, quia tunc valet quod est conclusum à maiori parte, & saniori.

2 Nota tamẽ primo, quod licet ratione contemptus possit actus validus infringi ab aliquibus de Capitulo contẽptis, vitium tamen cõtemptus, poterit separatim per singulos purgari, Felyn. in d. c. cum omnes col. 17. & ratio est, quia remouent obstaculum, non autem fundant factum.

3 Nota secundo, quod non potest agere de contemptu, secundum Gemin. in c. ex eo in 3. notab. col. 1. de electio. in 6. nisi habeat vocem in Capitulo.

4 Nota tertio, quod quando agitur de interesse Ecclesiæ possunt compelli ad interessendum Capitulo, qui nollent interesse, secus quando non agitur de interesse Ecclesiæ, Abbas in cap. quia propter de electione in 2. notabili.

Quæsitum XII.

SVMMARIVM.

1 *Canonici non possunt dare vocem in scriptis, vel in voce separatim, sed simul congregati.*

2 *Pontifex si mandat alicui Capitulo, vt talem eligant in Canonicum, vel vt conferat præbendam, tale mandatum debet exequi collegialiter.*

3 *Declaratur regula, quod sufficiat maior, & sanior pars Capituli ad concludendum.*

4 *Conuocatio Canonicorum potest fieri per sonum Campanæ, & declaratur, ibid.*

5 *Canonici congregati aliquo modo insolito in numero sufficiẽti, possunt expedire.*

6 *Si omnes Canonici essent legitimè vocati, & citati, & duo, vel vnus tantum compareret, ille vnus potest expedire, præsente tamen Superiore Capituli.*

An.

An sufficeret ad concludendum affirmatiuè, vel negatiuè, si Canonici separatim consentirent, dando quisque suam vocem, vel in scripto, vel in voce Notario Capituli, vel Secretario?

1 DIc, quod nō sufficeret, quia oportet vt sint simul congregati tanquam Collegium, & collegialiter consentiant, & concludant, Fel. in c. cum omnes, col. 16. & ibi Dec. in 1. lectura, col. 6. de constitutionibus.

2 Et hic nota primo, quòd si mādatur à Sanctissimo D. N. Papa Capitulo Beneuentano, vt talem eligant in Canonicum, vel vt præbendam cōferant, debent exequi hoc mandatū collegialiter, Fely. in d. c. cum omnes, col. 17. sed secus esset dicendum, si esset facta collatio per Sanctissimū, & mandetur Capitulo, vt prouisum recipiant in Canonicum, in hac receptione non requiritur actus collegialis, cum sit nuda receptio facti, Fel. in c. irrefragabili, de off. ord. col. 2. In Capitulo Beneuentano consuetudo est etiam recipere hos collegialiter, idest congregato Capitulo.

3 Nota secūdo, quod supposito, quod ad concludendum sufficiat maior pars, & sanior, nec sufficeret sanior, nisi maior, loquendo de actibus ecclesiasticis, nā secus in profanis, non tamen valebit quod facit maior pars præsentium, si non sit maior pars respectu illorum, qui debent vocari, v. g. sunt triginta Canonici, congregantur viginti nouem, nō valebit factum per quindecim, contempto trigesimo, quia computato absente, reperitur quod conclusio nō fuit facta à maiori parte totius Collegij, Abb. in cap. in Genesi, de elect. col. vltima.

4 Nota tertio, quod conuocatio Canonicorum potest fieri per sonum campanæ, vbi est consuetudo, dūmodo campana possit audiri ab existentibus in loco, vbi verò ageretur de arduis, in quibus essent vocandi absentes, non sufficeret sonus campanæ, sed vocandi essent absentes, vel per citationem, vel per literas, vel per certum nuncium, Abb. de elect. in c. in causis, col. 3. In Reuerendissimo Capitulo Beneuentano mos est in arduis citatio, in leuibus verò sonus campanæ, vt fit qualibet die Mercurij post Vesperas.

5 Nota quarto, si fuerint alio modo insolito vocati, & simul congregati sunt in numero sufficienti, possunt validè expedire, Fely. in c. illud, de præscript. col. 4. idē Dec. in d. 1. lectura, de constitut. & ratio ipsius est, quia cum sint omnes præsētes, nemo remanet læsus, quod non sit vocatus, vide Bal. in l. nulli, ff. quod cuiusq. vniuer. qui dicit, non requiri conuocationem, quando omnes sunt

præsentes, nam conuocatio respicit non congregatos, sed absentes.

6 Nota quinto hic, quod si essent omnes legitimè vocati, & citati, & duo, vel vnus tantum compareret, videtur, quod ille vnus posset expedire, & concludere: intellige præsente Superiore Capituli, vt dicitur de Concilio vniuersali, ad quod si ex Episcopis vocatis, tantum vnus veniret, & iniret Concilium, in eo esset authoritas tota statuendi, præsente Domino Papa, vel Legato, vide Inn. in c. 1. de maio. & obed. & in c. 2. de nou. oper. nunciat. & vide cap. cum nobis, de elect. quia alij vocati nolentes venire, se fecerunt alienos, vide consil. Rom. 303. Et hæc pro curiosis.

Quæsitum XIII.

SVMMARIVM.

1 *Maior pars Capituli, nō dicitur maior comparatione minoris, sed respectu totius Collegij, et datur exemplum ibid.*

2 *Capitulum si est congregatum in numero sufficienti, & aliqui exeant, qui remanent possunt expedire, non obstante aliorum absentia.*

3 *Doctrina Abbat. in c. cum nobis, de elect. declaratur.*

4 *Vniuersitas quando cōgregatur de per se, & non per Præsidentem, necesse est vt interueniāt duæ partes, et declaratur ibid.*

5 *Electio quomodo debet fieri.*

Quomodo dicitur maior, vel minor pars ad faciendum validum, vel inualidum actum?

1 DIc, quod maior pars Capituli, non dicitur maior cō paratione minoris partis, sed respectu totius Collegij, Fely. in d. c. cum omnes, de constit. col. 14. Abbas in cap. Ecclesia vestra, de elect. & ratio est, quia Capitulū, seu Collegium constituitur ex omnibus ibi præsentibus, Abb. in c. quoniam, & in c. fin. de iure patro. col. pen. vbi dat exemplū, vt si in vniuersitate sint triginta, & quindecim eligant vnum, octo eligant alium, & cæteri eligant tertium, in hoc casu omniū nulla erit electio, quia nulla reperitur facta à maiori parte vniuersitatis, Bal. idem tenet in c. Ecclesia vestra, & Dec. in c. cū omnes, supra citatis. Vbi nota, ꝙ non præfertur, qui habuit plura vota, quia non habuit voces à maiori parte Capituli, idē tenet Rebuff. in verb. formam, in rub. de Regia ad præl. nom. facit §. vltimo, idē Bertacchinus in 1. par. c. 3. q. 14. num. 62. de Episcopo.

2 Hic nota primo, quòd si Capitulum est congregatum in numero sufficienti, & aliqui exeant, qui remanent possunt explere

quæ

quę incũbunt,non obstante aliorum absentia, Abb.in c.cum nobis,de elect.in fi.Oldr.consi.122. Lapus alleg.131.Gemin.in c.vbi periculum, §.sanè, de elect.in 6. Limita quando exirent ex causa legitima, idem tenet Archid.in c.si forte,65.dist.Abb.dicit in d. c.cum nobis,col.fin. esse verum, nisi exirent duæ partes personarum capitularium,quia illi recedendo, qui repræsentant totum Capitulum, videretur reuocata conuocatio. Idẽ dic,si præsentes in Capitulo congregato in numero sufficienti, multi noluerũt dare vocem,isti habẽtur pro affirmantibus, Felyn.in cap.1. de maior.& obed.col.11.

3 Sed hæc limitatio Abbatis videtur nõ procedere,quando fuit facta cõuocatio per eum,ad quẽ de iure,vel de consuetudine spectat,quia tunc citatio constituit in contumacia nõ venientes, vel recedentes, licet venientes sint longe minor pars.Abb.d.c.cum omnes, & post eũ Fel.de constit. & contumax in hoc proposito dicitur qui citatus comparuit,sed illicẽtiatus recessit,Nicolaus de Milis in suo repertorio,verb.cõtumax, Felyn.in c.1.de iudicijs, col.pen. Dec.ibidem in 5. notabili,col.4.qui dicit,quod eadẽ pœna punitur,qui nõ comparet, & qui comparuit,& absque licentia recedit, glos.in c.cupientes, de elect.in 6.§.quod si per viginti dies.

4 Sed quando Vniuersitas per se congregatur,& non per Præsidẽtem,tunc duæ partes necesse est, vt interueniant,& si aliqui recedunt,non possunt, qui remanent explere ea,quæ incumbũt, Abb. in c.citato in causis,& cap. cum omnes, & ibi Felyn.col.pen.

Nec etiã valeret factum à Canonicis, si vnus eorum, qui actui interesse debebat, ex necessitate recessit, sed cum licentia,ita respondet Bertacchinus in 3.parte, lib.1.q.55.num.50. hæc sententia Innocentij in cap. considerauimus, de elect. & ibi DD. contraria ex his.

5 Nota hic secundo obiter,quod electio debet fieri in Choro, vel in Capitulo regulariter,vide Abbatem in cap. in terra, de elect. qui notat in cap.quod sicut, eodẽ tit. quod si cessante causa fieret,saltem extra ambitum Ecclesiæ, non valeret, sed in his præualet consuetudo.

Quæsitum XIV.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus si est etiã Canonicus, non habet primum locum in dando vocem in Capitulo. Declaratur nu.2.& 3.*

4 *Archidiaconus qui non est Canonicus, quomodo habet vocem in Capitulo.*

Si Episcopus est etiam Canonicus, an habeat primum locum in dando vocem?

1 DIc, quod non, quia ibi tunc est vt Canonicus, non autem vt Episcopus, sed primam vocem dabit, qui est primus inter Canonicos, gl. in c. à collatione, de appellat. in 6. Abbas in c. audistis, de elect. col. 11. Felyn. in rubr. de maior. & obed. qui dicit, quòd Episcopus saltē debet habere secundum locum in dando vocem, sed non in sedendo, Cassan. 4. p. considerat. 45. sui catalogi gloriæ mundi.

2 Nota tamen hic primo, quod cessante statuto, vel Ecclesiæ consuetudine, debet Episcopus habere primam vocem, quia est caput, & Canonici membra, & hoc est rationabilius, & decentius, c. nouit, de his, quæ fiunt à præla. Abb. in c. postulasti, de concess. præbendæ, & Ecclesię non vacantis, in vers. sed quæro.

3 Nota secundo, quod quando Episcopus interest vt Prælatus, & Canonici essent triginta, si haberet quindecim voces, non sufficeret, quia non habet maiorem partem Capituli, vt supra dixi, secus si interuenit vt Canonicus, idem dic de quolibet Prælato Collegij, quando non est Canonicus, Abb. in cap. postulastis, de concess. præb. col. 3. gl. in c. 1. ne sede vacante, in 6. habet tamē Episcopus potestatē concludendi secundum maiorem partem, vt not. in c. à collatione, in 6. de appellationibus.

4 Archidiaconus, qui nō est Canonicus, non habet vocem in Capitulo vt Canonicus, sed bene potest habere ratione dignitatis, in hoc tamen standum est cōsuetudini Ecclesiæ.

Quæsitum XV.

SVMMARIVM.

1 *Maior pars Capituli non potest donare ea, quæ sunt cōmunia pluribus vt singulis, & declaratur ibid.*

2 *Vocabulum, seu vox (Capitulū) explicatur.*

3 *Electio Prælati Ecclesiæ collegiatæ de iure spectat ad Capitulum. Declaratur nu. 4. & 5.*

An maior pars Capituli posśit donare quartilios, vel aliud emolumentum, reluctante minori parte, vel aliquo reluctante?

1 DIc, quod regula est, quod ea quæ sunt communia pluribus vt singulis, maior pars non potest donare, in præiudiciū aliorum, qui non consentiunt, Dec. in c. cum omnes, de constit. in 1. lect. col. 2. Intellige hanc regulam, quando iure proprio, & singulari cōpetit ius, secus esset

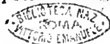
in

in iure Ecclesiæ, quia tunc valet quod facit maior pars, sicut valet quod facit circa communia pluribus, vt vniuersis, puta in rebus ipsius Capituli, vel Collegij, & ratio est, quia non agitur primariè de interesse singulorum, sed est factum Collegij, vel Capituli, & hæc eadem ratio valet etiam in actibus voluntarijs, vt tenet Dec. loco cit. In Capitulo Beneuentano agitur satis benignè in donãdis huiusmodi quartilijs, vt vocant, nam non accipiunt cum rigore quartę partis, sed quid exigunt, quod ab omnibus ferè Canonicis semper approbatum est, exceptis quibusdã paucis, quos alij de auaritia arguebant, fuit huius moris quidam, quem non nomino, quia omnes Canonici eum norunt, & futuræ memoriæ parum dignus est.

2 Nota hic primo, quod quãdo hoc vocabulum, seu vox (Capitulum) iungitur cum verbo sonante ius, iungitur numero singulari, vt Capitulum Beneuentanum habet ius eligendi, sed si iungatur cũ verbis sonantibus exercitium, seu actum, vt Capitulum Beneuentanum elegerunt N. in Canonicum, & ratio huius diuersitatis est, quia actus sunt singulorum, scilicet dare vocem, sed ius eligendi residet penès ipsum corpus Capituli, seu Collegij, & hoc sit additum pro delicati, & perspicacis ingenij viris, qui secundum vocabulorum proprietatem loqui student, vt fuit Illustrissimus, & Reuerendiss. Valerianus Mutus Patricius Romanus, Vicarius Beneuentanus, postea Nuntius Apostolicus Neapoli, Dominus à me semper laudandus, ob vitæ probitatem, scientiæ eminentiam, & generis nobilitatem.

3 Nota secũdo hic, quòd electio Prælati Ecclesiæ collegiatæ de iure spectat ad Capitulum, vt habetur in c. 1. de elect. posset tamen ex consuetudine spectare ad Episcopum, Io. And. in c. cum venerabilis, de exceptionib. & in c. 2. de in integ. rest. & in c. nobis, de iurepatr. & in c. accedentibus, de excessib. prælat. & prius eo Host. in locis citat. vide Io. de Selua de beneficio, q. 22. nu. 43. in 2. par. nã Episcopus potest de iure speciali, puta de consuetudine habere ius eligendi, imo ex consuetudine potest induci generalis consuetudo, vt Episcopi habeant electionem Prælatorum in suis Ecclesijs, Abb. in c. cum venissent, de in integ. rest. in 2. notab. & sic etiam poterunt Episcopi amittere hoc ius per contrariam cõsuetudinem, per tex. in cap. 1. de electione.

4 Aduertendum tamen tertio, quod nõ per hoc, quod Canonici Ecclesiæ collegiatæ eligant sibi caput, possint eligere, seu instituere Canonicos, sed hoc pertinet ad Episcopos, nisi cõsuetudo

aliter habeat, vide Fely. in c. cum venerabilis, de exceptio. col. 14. & Ioan. de Selua in tract. de beneficio, q. 22. nu. 14. in 2. p. sed in omnibus his attenditur consuetudo, quæ præfertur iuri communi, Abb. in cap. cum Ecclesiæ, de elect. col. 3. & seq.

5 Nota quarto hic, quod supposito, Canonicos habere electionē Prælati, eo deficiente, nisi ad aliū spectaret de iure, vel consuetudine, conuocatio Capituli spectat ad eum, qui est antiquior in ordinatione, non tamen iste potest exercere iurisdictionē, nisi hoc haberet consuetudo, hinc nō poterit punire non venientes, nec agere nomine Ecclesiæ, aut facere contractus, quia non est Prælatus Ecclesiæ, sed tantum habet istā maioritatem in honoribus, poterit tamen facere cōtumaces absentes, ita vt potestas resideat penès venientes, Abb. in c. 1. de maior. & obed. col. 2. Fel. in c. cū omnes, de const. in fi. sed regulariter debent cōuocari per illum, qui est caput Capituli, ratione dignitatis, non autem temporis, Felyn. in c. 1. de maior. & obed. col. 1. & seq. vide Rebuff. q. 21. in tract. nominationum.

Quæsitum XVI.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum sede vacante potest vnire beneficio, sicut vnit Episcopus viuens.*

2 *Capitulum nullam regulariter habet iurisdictionem, nisi ex priuilegio, vel consuetudine.*

3 *Canonici nullam habent iurisdictionem super Canonicos, nisi ex consuetudine.*

4 *Subiectus per iuramentum Episcopo, et Capitulo, nō est subiectus singularibus de Capitulo.*

5 *Potestas eligendi si est data Prælato, & Capitulo, tantam habet ipse Prælatus, quantam Vniuersitas, vel totum Capitulum. Ampliatur etiam in pœnalibus, nu. 6.*

7 *In dubio statur dicto illorum de Capitulo, & sunt idonei testes, quando tractatur de iure Capituli, non vt singulorum.*

8 *Capitulum, an possit Episcopo mortuo instituere, & confirmare electos, remissiuè.*

An Capitulum, Sede vacante, possit vnire beneficio, sicut vnit Episcopus viuens.

1 DIc, quòd sic, dūmodo nihil depereat iuri Episcopali, Felyn. in c. cum olim, de maior. & obedient.

2 Nota hic primo, quòd Capitulum nullam regulariter habet iurisdictionem, nisi ex priuilegio, vel ex consuetudine, tex. & Abb. in c. cū contingat, de foro comp. & cap. irrefragabilis, de off. ord. §. excessus, & ibi etiā Abb. col. 2. Sed quando iurisdictio competeret

teret Capitulo, vel Collegio, tũc non est apud singulos, nec exercitium iurisdictionis, sed est apud corpus Capituli, seu Collegij fictum, & repræsentatum per singulos simul collectos. Inn. in d. c. irrefragabilis, & ibi etiã Abb. col. 3. cum Felyno de off. ordin. Abbas etiam in c. prudentiam, & ibi Decius de offic. delegat. Non obstante quod nemo sibi imperet, l. penult. ff. de arbitr. tamen Capitulum imperat singulis, quia aliud singuli, aliud vniuersi, Felyn. in cap. eam te, de rescript.

3 Nota secundo, quòd Canonici non habent iurisdictionẽ super Canonicos, & collegialiter, nisi, vt supra, vbi est cõsuetudo. Abb. in c. cum causa, de off. deleg.

4 Nota tertio, quòd qui est subiectus per iuramentum Episcopo, & Capitulo, non est subiectus singularibus de Capitulo, quia est aliud singuli, aliud est vniuersi, vt supra, sed deputato à Capitulo Iudici.

5 Nota quarto, quòd si sit data potestas Prælato, & Capitulo eligendi aliquem in Canonicum, tãtam habet potestatem eligendi ipse Prælatus solus, quantam Vniuersitas, seu totum Capitulũ de iure, nisi aliud appareat de mente statuentium, & ratio est, quia nominatus in aliqua actione, tantam habet solus potestatem, quam plurimi innominati coniuncti per nomen collectiuũ.

6 Hinc si incidit in aliquã pœnam Episcopus, & Capitulum, ipse Episcopus tenetur pro dimidia, & pro reliqua dimidia ipsum Capitulum, Fely. in c. pastoralis, de rescript. col. pen. & seqq. Rocch. de Curte de iurepatr. q. 3. nu. 8. Ioan. de Selua de beneficio, 2. p. q. 17. col. 6. Et hæc doctrina est vera, quando ius prælaturæ est distinctum à iure Collegij, vt in Episcopo, qui non est propriè de Capitulo, secus autem esse in eo, qui esset Prælatus Capitulo, & ius suum haberet cõfusum cum Capitulo, vt in Archidiacono Beneuentano, qui, vt Archidiaconus, est etiam Canonicus.

7 Nota quinto, de gestis in Capitulo, quando dubitaretur, statur dicto illorum de Capitulo, & vbi tractatur de iure Capituli, nõ vt singulorũ, illi de Capitulo semper sunt idonei testes, Fely. in c. tertio loco, de prob. col. 2. non sunt tamen testes omni exceptione maiores in causa Collegij, sed in actibus difficilis probationis, nisi per illos de Collegio, bene probant, Decius in d. c. tertio loco, ex communi sententia DD.

8 Nota sexto, quòd an Capitulum possit, Episcopo mortuo, instituere, & confirmare electos, videndus est Abb. in cap. ex frequenti, de Instit. vide glo. in cap. fin. de off. vic. in 6.

Quæſitum XVII.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius ſi eſt Canonicus, quomodo ſedebit, & dabit vocem.*
2 *Canonicus priuatus, & reſtitutus, quem locum habebit.*
3 *Capitulum ſi vocat Canonicum non vocandum, ſi eo non expectato, negotium completur, & expeditur, actus valet.*

An Vicarius Epiſcopi, ſi eſt Canonicus, in ſedendo in Choro, vel in Capitulo, ſedebit in loco primo, vt Vicarius, et dabit vocem primus?

1 DIc, quod quando eſt ibi, vt Canonicus, debet ſedere tam in Choro, quã in Capitulo, & dare vocem in loco alias ſuo, Gemin. in c. à collatione, de appellat. in 6. col. pen. & poſt eum Felyn. in rub. de maior. & obed. col. 2. Caſſan. in catalogo, 4. p. conſid. 45. ſed quando Vicarius exiſtit in actu, in quo eſt vt Vicarius, ſedebit in loco maioris, c. præcipimus, 93. diſt.

2 Nota hic primo, quòd Canonicus priuatus omni iure Collegij, non recuperat primum locũ, ſi reſtituitur, ſed habebit locum quod ei competit ſecundũ tempus reſtitutionis, Fel. in c. ex inſinuatione, col. 2. de ſimonia. Rebuff. in tract. nominationum, q. 21. Idem dic de Canonico, qui infirmus reſignauit, ſi poſtea cõualuerit, & per aliam reſignationem obtinuerit eundem Canonicatum, non habebit primum locum priorem, ſed locũ vltimũ, & vt vltimus dabit vocem in Capitulo, ſcilicet ab eo tempore, quo recuperauit Canonicatum, & ſi ſit conſuetudo, vt nouus Canonicus aliquid ſoluat, debet ſoluere, quia verè eſt nouus Canonicus, Rebuff. vbi ſupra, hoc accedit, & obſeruatum eſt in praxi in Eccleſia Beneuentana.

3 Nota ſecundo, quod ſi Capitulum vocat Canonicum, qui non debebat vocari, ſi eo non expectato, negotium completur, & expeditur, valet actus, Felyn. in c. examinata, de iudicijs, col. 7. Et ratio eſt, quia non deeſt vox neceſſaria, & vocatio non tribuit illi ius.

Quæſitum XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo Capituli, etiam iuramento firmata, quod in negotijs Capitularibus omnes Canonici debeant concordare, alias actus non valet, eſt inualida.*
2 *Eſt etiam dicta conſuetudo inualida, ſi dictaret, quod duæ partes ad minus concordarent. Declaratur num. 3.*

4 Prin-

4 *Principaliores Capituli possunt puniri, si scripserint literas sub nomine Capituli, eo tamen inscio.*

5 *Si creatur Canonicus per Papã, est valida possessio data per singulos Canonicos, etiam quod nõ sit data in pleno Capitulo.*

An valeret consuetudo Capituli, etiam iuramento firmata, vt in omnibus negotijs capitularibus, omnes Canonici debeant concordare, et aliàs non valeat actus?

1 DIc, quòd non valet hęc consuetudo tanquam contra Ecclesiæ vtilitates, nam de difficili omnes Canonici concordãt, & sic impediretur vtilitas Ecclesiæ, si factum à maiori parte non valeret, Abbas in c. 1. de his, quæ fiunt à maiori parte, col. 2.

2 Nec valeret consuetudo, seu statutũ, vt duæ partes ad minus debeant concordare, Abb. ibidẽ.

3 Sed Decius distinguit, quod aut statutum esset de omnibus negotijs capitularibus, & sic non valeret, neque valeret consuetudo sic disponens, etiam iurata, aut esset in aliquibus casibus particularibus, & arduis, & sic valet cõsuetudo, & statutum, in c. cum omnes, col. pen. de const. Et hanc distinctionem videtur amplecti Abb. in c. constitutus, de appell. vbi notat, ꝙ possunt illi de Vniuersitate statuere, vt non valeat aliquis actus, nisi consentiant omnes, & ratio est, quia à principio ita placuit omnibus se ligare, dicit tamen Abbas ibidem, quod hoc procedit, nisi aliter fuerit dispositum à iure, scilicet, vt valeat factum à maiori parte, vel nisi propter hoc statutũ, seu cõsuetudinẽ impediretur Ecclesiæ vtilitas, vel nisi aliud suaderet necessitas, tunc enim nõ obstante statuto, valeret actum à maiori parte, arg. c. 1. de his, quę fiunt à maio. par. capit. & c. cum omnes, de const. vbi etiam dicit Abb. quod potest statuere Vniuersitas, quod valeat actus à pluribus de Vniuersitate, licet non faciant maiorem partem totius Vniuersitatis, sed sunt plures partium facta comparatione acti per minorem partem.

4 Nota hic primo, quod inscio Capitulo, principaliores nõ possunt scribere literas sub nomine Capituli, aliàs possunt puniri, Abb. in c. super his, de testi. cog. & in c. literis, de testib. col. 2.

5 Nota etiam secundo, quod si creatur Canonicus per Papam, valida est possessio data per singulos Canonicos, etiã quod non sit data in pleno Capitulo, Rot. in nouis de cõcess. pręb. decis. 15. in princ. Fel. in c. eã te, de rescrip. vbi etiã loquitur inferius de consuetudine, quod consensus præbeatur separatim, cum nominibus singulorum.

Quæ-

Quæsitum XIX.

SVMMARIVM.

1 *Nomina Canonicorum apponere in instrumento à Capitulo confecto, non est necesse, sed sufficit dicere, Capitulum sic fecit.*

An sit necesse vt nomina Canonicorum ponantur in instrumento confecto à Capitulo?

1 DIc, quod nō est nécesse, licet sit bonum, nisi in casibus à iure expressis, sed sufficit dicere, Capitulum fecit sic, Abbas in c. quanto, de his, quæ fiūt à præl. Sed in Capitulo Beneuētano per Notarium Hieronymū Grassum probatæ vitæ, & satis cautum, scribūtur nomina Canonicorū, sed quando non scribuntur nomina singulorum, si tale instrumentum sit munitum sigillo Capituli, seu Vniuersitatis, facit plenā fidem, intellige in arduis, quia in negotijs ordinarijs sufficit instrumentū Capituli, & probat, nisi probetur contrarium, Gemin. in cap. fin. de pactis, in 6. Dec. in c. cum omnes, in 1. lect. de constit. Rota concl. in antiquis 132.

Quæsitum XX.

SVMMARIVM.

1 *Qui non sunt de Capitulo, & vellent per vim intrare, & habere vocem, possunt licitè expelli.*

2 *Ampliatur etiam in Vniuersitate.*

3 *Dispensatus ad obtinēdum præbendam, etiam si habeat annexum ordinem sacrum, non est dispensatus vt habeat vocem in Capitulo.*

4 *Authoris opinio contraria.*

5 *Canonicus excōmunicatus, seu aliàs prohibitus, si admittitur ad dandum vocem in Capitulo, actus inficitur.*

An si aliqui per vim vellent intrare vbi est coadunatum Capitulum, qui non sint de Capitulo, et vellent habere vocem, possint expelli?

1 DIc, quod hi possunt licitè expelli, quia turbant Capitulum in sua quasi possessione iu-
2 ris. Idem dic de qualibet Vniuersitate, Abb. in c. 1. de immu. eccl. & in c. cum Vinton. de elect. vbi cōcludit, quod si priuatus notoriè vellet omninò interesse Capitulo, potest violenter expelli, Rom. in suis singularibus, sing. 673. per tex. in c. in loco benedi-

dictionis, 5.q.4.facit tex.in c.veniens, & in c.cum voluntate, de sent.ex quo Decius in c.dilectis, de appell.in fine.

3 Nota hic primò, quod qui obtinuit dispensationem, vt possit obtinere præbēdam, etiam si habeat annexum ordinem sacrũ, non est dispensatus, vt habeat vocē in Capitulo, & ratio est, quia dispēsatio operatur sine illo accessorio, cum habilitet ad Canonicatum, Felyn.in c. postulasti, de rescriptis, col.15. sed si quis fuerit dispēsatus ad ordines ante ætatem, poterit etiã dare vocē in Capitulo, & ratio est, quia non erat inhabilis ad id, nisi ob defectum sacri ordinis, Felyn.in d.c.postulasti, vbi inducit etiam gl.de rescript.

Sed tenet contrariũ ipse Fely. in c.at si clerici, de iudic.col.19. quod dispensatus ad ordines, nō poterit dare vocē in Capitulo, durante minori ætate, idē tenuit Io.de Selua de beneficio in 2.par te, q.6.vbi dicit, quod dispēsatio operatur circa omnia alia, præter quam vocem in Capitulo, idē tenet Bonif. de Vitalinis in cle. generalē, de æta.& qual. nu.34.

4 Ego, salua meliori sententia, dicerem, quod posset dare vocē in Capitulo, quia dispensatio Apostolica etiã habilitat ad ordinem, & alia sequentia, quod dare vocem, & exercere actũ ordinis.

5 Nota etiam secundo, quod si Canonicus excōmunicatus, seu aliàs prohibitus fauore iuris publici, admittitur in Capitulum ad dandã vocem scienter in electione, actus inficitur, sic etiam in alijs negotijs capitularibus, secus esset in illo, qui esset inhabilis fauore aliorum habilium, quia illi possent eum habilitare, vt non existens in sacris, potest admitti ad vocem, & nō vitiatur actus, sed hæc vox non computatur inter cæteras voces, Abb. in c.fin.de procurat.col.pen. Fely. in c.super eo, de offic.deleg.& in c.cum M. Ferrariensis, de const. col.2.de Vitalinis in clem.2. de ætate, & qualitate, col.3.

Quæsitum XXI.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus Capituli non potest conuocare illud ad sui libitũ, sed temporibus consuetis.*

2 *Canonicus, si tanquam nouus dat fructus primi anni, vel aliud Capitulo, si postea diuidātur inter singulos, dabitur ei portio competens pro rata.*

3 *A sententia Capituli non appellatur ad effectum suspensiuum, sed in deuolutiuo secus.*

4 *Compromissum factum à Canonicis præsentibus, non potest reuocari ab absentibus.*

5 *Canonicus resignans Canonicatum, non priuatur possessione sua, quousque alter cœperit possessionem.*

Ad

An Prelatus Capituli possit ad suum libitum conuocare Capitulum, seu ad congregationem?

1 DIc, quod non, sed potest cõgregare temporibus consuetis, Abbas in cap. his, quæ, de maior. & obed. col. 1. Panuinus de author. cap. sede vacante, 5. prelud. posset etiã congregare quandocũq; aliquod negotium vrgens Capitulo immineret.

2 Nota hic primo, quòd si Canonicus dabit aliquid, puta fructus primi anni, vel aliud Capitulo tanquam nouus Canonicus, si postea diuidãtur inter singulos, dabitur ei portio competẽs pro rata, Fely. in cap. accedentes, de præscript. col. pen.

3 Nota etiam secundo, quòd à sententia Capituli non appellatur ad effectum suspensiuum, glos. in c. Ecclesia, 16. q. 1. sed in deuolut.uo valet appellatio, si est rationabilis, & poterit reuocari quod est dispositũ per maiorem partem, Abb. in cap. cum in cunctis, de his, quę fiunt à maiori par. cap. col. 1. Immo ratio vnius de Capitulo contradicentis prę- ualet omnibus alijs, vt supra diximus, secundum Archid. in cap. Episcopum, 61. dist. & gl. in c. 1. 65. dist.

4 Nota tertio, quòd si omnibus Canonicis legitimè vocatis, esset factum compromissum à prę sentibus in aliquos, & antequam publicaretur electio, & re integra aliquis de Canonicis absentibus superueniret, non poterit contradicẽdo reuocare compromissum factum à Capitulo, omnibus uocatis, Archid. in cap. factus. est, 7. q. 1.

5 Nota quarto obiter, quod in resignationibus Canonicatuum, Canonicus resignans non priuatur possessione sua, quousque alter cęperit possessionẽ, ita dixit pspicacissimus Dom. D. Petrus Micillus Vicarius Generalis multis nominibus dignus, inter cęteras DD. sẽtẽtias in hac re dubia.

Quæsitum XXII.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus non dicitur habere successorem, & quod est debitum de redditibus beneficialibus spectat ad Capitulum.*

2 *Canonicus habet tantum viuere de præbenda, & quod ei superest debet conuerti in pios vsus.*

3 *Canonicus nõ valens ire ad dandum vocem in Capitulo, reputatur vt absens.*

4 *Clericus simplex potest esse Canonicus, sed si non est Subdiaconus non potest interesse Capitulo.*

5 *Lite vertente inter aliquas dignitates alicuius Collegiatæ circa obedientiam, si interim alter*

alter alteri tam præstet, uidetur tacitè renunciare.
6 *Canonicus potest esse testis contra alium Canonicum.*

An Canonicus nouus dicitur successor Canonici præmortui, ita vt competat sibi ius exigendi decimas, vel alios redditus non solutos, et debitos Canonico præmortuo?

1 DIc, quòd Canonicus non dicitur habere successorem, Abb. in c. quoniã Abbas, col. 5. & ibi Felyn. col. 3. de off. deleg. sed si quid est debitum de beneficialibus redditibus, perueniet ad Capitulũ, & Capitulo acquiritur, & ratio est, quia licet bona Ecclesiæ in præbendas diuidantur, tamen illa bona semper Ecclesia possidet, nec desinit illa
2 possidere, quia Canonicus habet tantum viuere de præbenda, & non vt sit illa sua propriè, & si quid ei superaret, cõuertatur in pios vsus, Abb. de præbend. in c. ratio, col. 1. in fine.
3 Nota hic primo, quòd Canonicus reputabitur vt absens, si sit in eodem loco, dummodo non possit ire ad Capitulum ad dandum suam vocem.
4 Nota secundo, quod etiam Clericus simplex potest esse Canonicus, sed si non est Subdiaconus, non potest interesse Capitulo, sed tamen prout videbitur Superiori indulgere, secundum Ecclesiæ necessitatem, debet promoueri postea ad maiores ordines, interim inseruire in minoribus ordinibus, ad quos reperitur promotus, nam Ecclesiæ Collegiatæ pro eorum seruitio indigent etiam inferioribus ordinibus, Abb. in c. in Ecclesia, de inst. not. 3.
5 Nota tertio hic, quod si fuerit lis inter aliquas dignitates alicuius Collegiatæ circa obedientiã, & interim alter alteri præstet obedientiã, videtur tacitè renunciare, vt notatur in cap. ex ore, de his, quæ fiunt à maio. par. cap. sed id procedit in actu spõtaneo, nam in actu coacto non videtur voluisse renunciare iuri suo, & maximè si protestatus sit ante, vel postea, Gemin. in cons. 15.
6 Nota quarto hic, quod Canonicus potest induci à Canonico contra alium Canonicum in testem, c. super, 13. q. 11. & ratio est, quia est æqualiter omnibus suis Concanonicis domesticus talis testis.

Quæsitum XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Onus probandi incũbit ei, contra quem excipitur se nõ esse promotum. Limitatur nu. eod.*
2 *Canonicus nouus debet præstare iuramẽtum fidelitatis etiam Prælato Capituli.*

An

An competat excipiēti ius probandi, quod aliquis non habeat vocem in Capitulo, quia non est promotus saltem ad ordinem Subdiaconatus, vel onus incumbit ei, cōtra quem hoc opponitur?

1 DIc, quòd de iure incumbit onus probandi illi, contra quē excipitur, se nō esse promotū, vel per Bullas, quæ conficiuntur, vel per testes de visu, & amissione literarū, c. legum, 11. q. 1. nisi tāta esset euidentia facti pro ordinato, & præsumptio, vt si multò tempore inseruierit Ecclesiæ tanquā promotus, quia tunc onus probandi est excipientis, Innoc. in c. super his, de accusat. Abbas in c. sicut nobis, de re iud. col. pen. Rota in rub. de probat. & except. decis. 84.

2 Nota hic, quòd nouus Canonicus debet præstare iuramentū fidelitatis etiā Prælato Capituli, Felyn. in c. ex diligenti, de simon. licet aliqui dicant, hoc iuramentum non deberi, nisi Episcopo, vel alteri habenti iura Episcopalia, & non alijs Prælatis inferioribus, Abb. in d. c. ex diligenti.

Quæsitum XXIV.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non promotus in sacris, non potest habere vocem in Capitulo.*

2 *Obtinentes dignitates, personatus, officia, vel prabendas, quibus certi ordines sunt annexi, si infra annum non faciunt se promoueri, nō habent vocem in Capitulo.*

3 *Prælatus principalis Ecclesiæ etiam si non sit in sacris, habet vocem in Capitulo. Declaratur num. eod.*

4 *Prælatus principalis Ecclesiæ non est propriè pars Capituli, sed dicitur principalis in Capitulo.*

An aliquis Clericus non promotus in sacris, possit habere vocem in Capitulo?

1 DIc, quòd non, & hoc tam in Cathedralibus, seu Collegiatis, quā Secularibus, vel Regularibus, etiā si ab alijs habentibus ei liberè concedatur, nisi saltem fuerit in Subdiaconatu constitutus, ex Conc. Trid.

2 Nota hic primo, quod illi, qui obtinēt dignitates, personatus, officia, vel præbēdas, quibus certi ordines annexi sunt, dummodo pacificè possideant, nisi infra annū se promoueri fecerint ad ordinem annexum, nullam habent vocem in Capitulo, nisi impedimentum eos legitimum excuset, clem. 2. de æta. & qual.

3 Nota secundo, quod principalis Prælatus Ecclesiæ non compre-

prehéditur sub hac clementina, glos.ibi, & ibi Card.in notab.4. nam principalis Prælatus etiam si non sit in sacris, habet vocem in Capitulo, secus est si non est principalis, Card.in clem.1.de regularib.col.3.itaque principalis Prælatus non excluditur à voce, quam habet vt Prælatus, sed si haberet etiam vt Canonicus, à tali voce excluderetur in casu d.clem.2.de æta.& qualitate.

4 Nota tertio, quod principalis Prælatus non est propriè pars Capituli, vt d.glos.in d.clem.2. sed est principalis in Capitulo.

Quæsitum XXV.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus non installatus non debet vocari ad dandum vocem in electione, nec vt contemptus potest impugnare.*

2 *Ius prouidendi, ob negligentiam illorum de Collegio, vel mortem omnium, deuoluitur ad Episcopum, vel ad alium eorum Superiorem.*

3 *Canonicus reuelans secreta Capituli, est falsus, & mentitur vt periurus.*

4 *Si in instrumento facto in Capitulo dicatur, quod Prælatus contraxit de consensu Capituli, præsumitur interueniſſe ex tali narratione. Declaratur vt infra.*

An Canonicus non installatus debeat vocari ad dandum vocem in electione, aut vt cótemptus posſit impugnare?

1 DIc, quòd non, quia nó habet possessionem iuris sibi collati, quę regulariter traditur per installationem in Choro, & vocē in Capitulo, Anchar.in cap.fine possessione, de reg.iur.in 6 & hoc verum est, vbi non est contraria consuetudo, nam Canonicus cui facta est collatio, habet plenum ius in voce, & alijs, absque installatione, vide Abb.in c.transmissam, de elect.col.3.& Felyn.in c. accedens, & in c.super his, de accusationib. col.1.in vtroque.

2 Nota hic primo, quòd ob neglige̅tiam illorum de Collegio, vel mortem omnium, ius prouidēdi deuoluitur ad Episcopum, vel ad alium Superiorem eorū, Abb.in c.1.de elect. col.vltima, & in cap.cum Ecclesia, de elect. col.fin.

3 Nota secundo, quod Canonicus reuelās secreta Capituli est falsus, quia facit contra iuramētum, & quia mentitur, vt periurus, non creditur ei, Io.And.in c. literas, de præsumpt. Bald. in l. nullum, C.de testib.

4 Nota tertio, ꝙ si in instrumento facto in Capitulo, enunciatur quod Prælatus contraxit de consensu Capituli, præsumitur inter-

teruenisse ex tali narratione, quia potuit interuenire,& Notario potuit cõstare,sed secus esset si diceretur,quod fuit facta alienatio ob vtilitatem, vel necessitatem Ecclesiæ,quia hæc debent constare aliundè,quàm ex assertione,Fely.de re iudic.in c.sicut, col. 13.& 14.& nõ creditur assertioni Notarij.

Quæsitum XXVI.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus impeditus, an possit constituere procuratorem ad dandum vocem in Capitulo.*

2 *Prælato principali Capituli absente, possunt præsentes sine ipso facere actum.*

3 *Priuilegium cõcessum Prælato, censetur concessum dignitati.*

4 *Canonici facientes aliquod cum Capitulo,quomodo dicatur factum, declaratur.*

5 *Prælatus si est negligens,ius agẽdi deuoluitur ad Capitulum, & eo negligente, ad Canonicos particulares Ecclesiæ.*

6 *Studentes in Theologia debent habere integrè distributiones.*

7 *Canonici, nisi obstet specialis consuetudo, possunt per alios Canonicos,seu alios extraneos officiare in Ecclesia Collegiata.*

8 *Canonici noui debẽt habere fructus,qui diuiduntur in Capitulo de annis præteritis.*

9 *Canonicus infirmus habetur pro præsenti in Choro,declaratur num.eod.*

10 *Habentes vota decisiua,& consentientes alicui rei proposita in damnum Ecclesiæ, & sine eorum votis non fuisset conclusum, tenentur restituere. Item enumerantur casus, in quibus consentientes in damnum Ecclesiæ,tenentur restituere, & peccant mortaliter.*

An possit Canonicus ad dandum vocem in Capitulo pro electione facienda ipse impeditus constituere procuratorem?

1 DIc, quod regulariter non potest, nisi sit impeditus in aliquo loco,ex quo debeat vocari, c.quia propter, de elect. & ibi Abb. quia à contrario literæ dicti Capituli potest quis in alio negotio constituere procuratorem,etiã quod ipse adesse possit, & hoc est speciale in negotio electionis, & in casu constituendi procuratorem,debet cõstituere aliquem de Collegio,non autem extraneum, sed si Canonici sint cõtenti,vt cõstituat extraneum, tunc potest cõstituere extraneũ, Abb.in c.constitutus, de appell. in 2.col. vide quæ infra inseruntur de procuratore.

2 Nota hic primo,quod absente à Capitulo principali eorũ Prælato,

lato, possunt præsentes sine ipso facere actum, Gl. in c. cum inter vniuersas, de elect.

3 Nota secundo hic, quod priuilegium concessum Prælato, censetur concessum dignitati, Abb. in c. cum ex illo, de translatione, quia natura operatur subiectæ materiæ plusquam nominis expressio ad disponendum.

4 Nota tertio, quòd si dicatur, quòd Canonici fecerũt hoc, aliqui dicunt, quod intelligitur collegialiter, aliqui quod capitulariter, aliqui singulariter. Tu dic, quòd si sumus in actu, qui solet fieri capitulariter, tunc intellige factum capitulariter, sed si sumus in actu, qui solet fieri singulariter, tunc intelligitur singulariter, Ant. Corset. in repertorio in Abbatem, in ver. vniuersitas.

5 Nota quarto, quòd si Prælatus sit negligẽs, ius agendi deuoluitur ad Capitulum, & eo negligẽte, ad Canonicos particulares Ecclesiæ, imò Episcopus potest supplere negligentiam Abbatis, si secundum facultates, & consuetudinem antiquam non instituit Monachos, Abb. in c. ex parte Altensis, de concess. præb.

6 Nota quinto, quòd Studentes in Theologia possunt, & debent habere integrè distributiones, etiam si omnes redditus sint distributiones, & ratio est, quia huiusmodi redditus sunt loco præbendæ, gl. notab. in c. licet uobis, de prẹben. alias daretur canonia sine præbenda, quod non potest esse, cap. cum M. Ferrariensis, de constit. & c. dilectus, de prẹbend. Franc. de Ripa de peste, fol. 26. nu. 97. Pet. Rebuff. in rubr. de collationib. in concord. Et hæc obiter in gratiam Studentium in sacra Theologia, idem dicerem de Studentibus sac. Canonibus.

7 Nota sexto, quod Canonici, nisi obstet specialis consuetudo, possunt per alios Canonicos, seu alios etiam extraneos officiare in Ecclesia collegiata, gl. in ver. vel alio titulo de tab. pendent. in Choro, in pragmat. sanctio. Sed obstat nunc Sac. Conc. Trid. vbi dicitur, quod per seipsos inseruiant Canonici.

8 Nota septimo, quòd fructus, qui inter Canonicos hoc anno diuiduntur, debentur etiam Canonicis nouis, etiã quod sint de annis præteritis, præcedentibus eorum receptionem, quia nõ debentur ut singulis, sed Capitulo, ut Capitulo, & Capitulum semper est idem, Felyn. in c. dilectus, il secondo, de simon. col. 2. & in c. eam te, de rescript.

9 Nota octauo, quòd Canonicus infirmus habetur pro præsente in Choro, dummodo infirmitas sit causa nõ interessendi, & sanus interesse consueuerat, Felyn. in c. extrãsmissa, de præscrip. col. 1. Abb. in c. ad audiẽtiam, de cler. non resid. Gemin. in c. 1. eod. tit. in 6. & alij. Et si ei dabitur à Summo Pontif. ipse cum interueniet,

C sede-

sedebit in loco suo, sed ubi interueniet eius Coadiutor, hic sedet in loco ultimo, idest in loco, qui ei competit.

10 Nota, quòd qui consenserunt alicui rei propositæ, quæ resultaret in damnum Ecclesiæ, & ipsi habent vota decisiua, & sine illorum votis non esset conclusum, tenentur restituere, D.Th. 2.2. q.67.art.3. Siluester verb.restitutio 3. qui habent tantum vota consultiua, non tenentur restituere, sed peccant mortaliter.

Qui fingunt se absentes, & nolunt interuenire in Capitulo, vel si interueniũt, fingunt se dormire, & tunc alij concludunt rem iniustam esse faciendam, tũc dic, vt infra, quod qui finxerunt se absentes, & poterant impedire præsentes, peccant mortaliter, nisi excusarentur aliquo imminenti maiori periculo, sed non tenẽtur restituere. Inn. in c. 1. de his, quæ fiunt à maiori par. cap. Abb. in cap. 2. de his, quæ fiunt à Præl. de consen. cap.

Qui consenserunt, vt maior pars, peccant mortaliter, & tenentur restituere, & restitutio intelligenda est insolidum in omnibus.

Qui finxerunt se dormire, vel tacuerunt, nec consenserunt, peccant mortaliter, & tenentur restituere.

Qui consenserunt post conclusionem factam, peccant mortaliter, sed nõ tenentur restituere. Nauarr. cap. 17. num. 20. Caiet. ver. restitutio, c. 1. sed potuissent contradicendo mutare malum aliorum consilium, tenentur & ipsi restituere, si poterant sine eorum periculo contradicere, vel damno notabili, vel in persona, vel in bonis.

Qui à principio non consenserunt, & postea consenserint, & subscripserunt decreto conclusionis factæ, & exequendæ sententiæ, tenentur restituere, Medina de restitut. q. 7. art. 3. Siluester verbo restitutio 3.

Qui proponit malum, tenetur restituere, sicut & alij cõsentientes, sed qui consenserunt, quia non poterant impedire, peccant mortaliter, sine restitutione, nisi excusarẽtur aliquo timore probabili. Et hæc, salua correctione DD. Superiorum, & idem dicendum de propositis in quibusuis Congregationibus, seu Concilijs, etiam laicorum.

Quæsitum XXVII.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum non venit appellatione personarum. Limita num. 8. 9.*

2 *Priuilegia concessa personis Capitularibus, si denegẽtur, non cẽsentur denegata Capitulis.*

3 *Capitulum, & Collegium non possunt excommunicari.*

4 *Mandatum expeditum contra om-*

omnem personam, non comprehendit Capitulum.
5 *Impetrans gratiam de prouidendo ad primum beneficium spectãs ad collationem quorumcumque, nõ venit beneficium pertinens ad Capitulum.*
6 *Debitum Capitulo, non debetur singulis de Capitulo, nec è contra.*
7 *Canonici vti Canonici sunt exẽpti, non tamen erit exemptum Capitulum.*
10 *Canonici, siue alij Præsbyteri, vel Clerici non habent vocem in consilio laicorum.*

An si constitutio sit in Capitulo, vt si aliquæ contentiones iniuriosę nascerentur inter Canonicos, aliqui ex senioribus procederent appellatione remota, ad satisfactionem iniuriato, et ad emendam, si quis Canonicus deliquerit contra totum Capitulum, procedat hęc constitutio?

1 DIc, quòd non, quia in hoc casu nõ venit Capitulum, nam Capitulum nõ venit appellatione personarum, decis. Putei 88.

2 Nota hic primo, quod si denegentur priuilegia concessa personis capitularibus, non censentur derogata priuilegia cõcessa Capitulis, vt habetur in c. Episcopus, 12.q.2. Bald. in c. 1. de pace iuram. firm. nu. 2. Rom. cõs. 195. num. 3. cons. 400. nu. 4. & cons. 436. nu. 1. & seq.

3 Nota secundo, quòd Capitulum, & Collegiũ non possunt excommunicari, quia excommunicatio est pœna animæ, & Capitulum non habet animam, c. Romana, de sent. excomm. in 6. Fel. in c. eam te, de rescript.

4 Nota tertio, quod mandatum expeditum contra omnem personam, non comprehendit Capitulũ, decis. de Grass. 15. similiter si diceretur contra certas personas, cũ clausula, Omnesq; alios, adhuc nõ capit Collegia, seu Capitula, Gemin. in c. cum illis, de præb. nu. 10. in 6. Marian. Socin. de citat. q. 3. art. 3. Gomes. in c. cum in multis, de rescriptis, in 6. nu. 68. Idem dic, si fuerit statutũ, quod compromittantur controuersiæ inter quascumque personas, non cõprehendit controuersias Collegij, vel Capituli, vel Vniuersitatis, Rom. cons. 400. Socin. cons. 275. Similiter dicendum est, si fuerit facta promissio de defendendo contra omnem personam, non extenditur cõtra Capitula Ciuitatis, & simil. & habe regulam, quod vbicumque disponatur de personis, non procedit in Capitulis.

5 Nota quarto, quòd si quis haberet gratiam de prouidẽdo ad primum beneficium spectans ad col-

collationem quorumcũque, non veniret beneficium pertinens ad Capitulum, Felyn. in d.c. eam te, de rescript. nisi exprimantur Capitula, seu Collegia.

Nec dicas, quia personę repręsentant Collegium, seu Capitulum, idẽ esse Capitulum, & personas, nam non est ita, quia aliud est Capitulũ, & aliud singuli de Capitulo, c. Episcopus, 12. q. 2. Fel. in c. cũ accessissent, de const.

6 Nota quinto, quod debitum quod debetur Capitulo, non debetur singulis de Capitulo, nec è contra, text. in l. sicut, ff. quod cuiusque vniuers.

Hinc sequitur, quòd si hoc anno sunt soluendi certi fructus Capitulo, qui hoc anno solent distribui, & aliqua partita fuerit dilata, & postea recuperata, debet diuidi inter Canonicos pręsentes, etiam si aliqui de nouo intrauerint, & ratio est, quia solutio fit Capitulo, quod semper est idem, & non singulis de Capitulo, Calder. de præb. conf. 21. Nauarr. de sent. excomm. nu. 6. consil. 9.

7 Nota sexto, quod Canonici vti Canonici sunt exempti, non tamen erit exemptum Capitulum, quia, vt dictum est, aliud est Capitulum, & aliud singuli de Capitulo, Ant. de Prętis cap. 3. nu. 33. de iurisdictione, & facit cap. per exemptionem, de priuilegijs, in 6.

8 Limita tamen, quod appellatione personarum non veniant Collegia, & Capitula, & Vniuersitates, quando in constitutione aliud declaretur, vtpote vt comprehendat personam fictam, & repræsentatam, quia tunc comprehenduntur non ex propria significatione, sed ex extensione constitutionis.

9 Limita secundo, quod in materia fauorabili veniunt Collegia, & Vniuersitates, Ias. in l. si quis maior, C. de transact. nu. 7. & seq. Similiter dic in materia, quæ nõ discordat à iure communi, sed potius cum eo cõcordat Rom. d. conf. 400. Sed hæc dicta sint obiter, præter præpositam materiam, cui adde, quod si qui redditus sunt bona fide diuisi inter Canonicos secundum solitũ, si aliquis prætendit super illis, non potest agere contra Capitulum, sed contra singulos, vide Calder. in conf. vbi supra.

10 Nota hic obiter, quod Canonici, siue alij Præsbyteri, vel Clerici non habent vocem in Concilio laicorum, per tex. l. placet, C. de Episc. & cleric. quod tenet Innocent. in cap. dilecta, de excessib. Prælat. quia ipsi non sunt de Vniuersitate laicorum, licet quidam Abbates, etiam Regulares, habent vocem in Consilio status alicuius Prouinciæ, quia sic est mos.

Quæ-

Quæſitum XXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Facta à maiori parte Capituli, ſed non ſaniori, non valent. Declaratur nu.eod.*

2 *Nomen Capitulum, Collegium, ſeu populus, quid importet.*

3 *Canonicus ſupernumerarius nõ connumeratur inter alios Canonicos ordinarios.*

An valeant, quę fiunt à maiori parte Capituli, ſed non à ſaniori?

1 DIc, quod nõ, niſi illa maior pars ſit ſanior, Abb.in c. cum omnes,col.9.Felyn.ibidem col.13.de conſtitut.

Sed ſecus eſt in actibus merè profanis, & non eccleſiaſticis, quia nonrequiritur ſanior pars, ſed maior ſufficit,& in dubio prę ſumitur ſanior, niſi probetur cõtrarium,Archidiac.in c.Nicęna, 31.diſt.

2 Nota primo,quod hoc nomen Capitulum, ſeu Collegium, ſeu populus, quæ nomina importãt ius non factum, hæc ſemper remanent eadem, etiam ſi illa ſingularia,quæ erãt,omnia mutentur,Inn.in cap.gratum, de ſent. excomm. Lap.alleg.98. & ratio eſt, quia Capitulũ, ſeu Collegiũ non mutatur ſuperuenientibus nouis perſonis, Petr.de Anchar. in cap.ſi ſint, de ſentent.excom. in 6.& gl.ſing.7.q.1.c.denique.

3 Nota ſecundo, quod ſi quis fuerit receptus in Canonicum ſupernumerarium,nõ connumeratur inter alios Canonicos ordinarios, Fel.in c.cum M.Ferrarienſis, de conſtit.col.13. & hic non habet ius ad primam dignitatem vacaturam, cap.dilecti,de pręben.niſi aliàs eſſet expreſſum à Collatore habẽte poteſtatem.

Et ſi Collator prouideret alteri de prima præbenda vacatura, & nõ huic ſupernumerario,valebit collatio, ſed tenetur prouidere huic,c.prouidere,de redditib. communibus,gl.in §.ſi in verbo collatoris, tit.de collat. in prag. Sanct. de ſtatu, & qual. Rebuff. in rub.de reſeruat.in concor.

Quæſitum XXIX.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus ſi fuit electus ad aliã dignitatem,& eo præſente,& non contradicente, fuerit facta collatio à Superiore de ſua præbenda,valet.*

2 *Canonicus ſi iurauit obedire Prælato ſuo, intelligitur in his,quæ ſpectant ad officiũ ipſius Prælati concernens ſeruitium diuinum.*

3 *Canonici non poſſunt renunciare priuilegio honorabili Eccleſiæ,nec tacitè,nec expreſſè.*

4 *Canonicus exterus per adeptionem Canonicatus, qui eſt*

dignitas, efficitur Ciuis.

5 *Canonicus vbi non expectat confirmationem, potest renunciare in manibus Capituli.*

6 *Canonicus potest in eadem Ecclesia obtinere Canonicatum, & esse Cappellanus, sed non potest obtinere duos Canonicatus, nec duas Cappellanias.*

An si Canonicus fuit electus ad aliam dignitatem, et Collator, qui potest conferre, eo pręsente, confert pręebendas illius alteri, et ille non contradicit, si postea collatio facta etiã cassetur, possit redire ad suum Canonicatum?

1 DIc, quòd collatio facta de pręebenda illius Canonici, eo præsente, & non contradicente, valebit, nec ipse poterit reuerti ad suam primam pręebendam, & ratio est, quia cùm per se stetit, illam dereliquit, & Episcopus, vel Collator iuridicè contulit, Archid. in c. si seruus, il secondo, 4. dist. Ioannes de Silua allegat, & sequitur Archid. in 3. p. de benefic. q. 10. nu. 8. Boerius in addit. ad Dyn. super regula, qui tacet, affirmare videtur, lib. 6.

2 Nota hic primo, quod si Canonicus iurauit obedire Pręlato suo, debet intelligi in his, quę spectant ad officium ipsius Superioris concernens seruitium diuinum, Abb. in c. super quibusdã, de verb. signif. in fi. & obligatio durat, durante eo in illa dignitate, c. venerabilem, & ibi Abb. de elect. & idem Abb. in c. cum ex iniuncto, de no. oper. nunc.

3 Nota secundo, quod Canonici non possunt renunciare priuilegio honorabili Ecclesiæ, nec tacitè, nec expresse, Inn. in c. accedẽtibus, de priuil. Abb. in c. cum accessissent, de constit. & Felyn. de foro comp. in c. si diligenti, in 3. corrol. secus esset si per renunciationẽ huiusmodi redderetur ad ius commune, idem Abb. in c. veniens, col. 5. & ibi Apostill. ad eum, de præscript. & Felyn. in d. c. veniens, col. 2.

4 Nota tertio, quòd Canonicus exterus per adeptionem Canonicatus, qui est dignitas, efficitur Ciuis, idẽ dic de alijs dignitatibus, Abb. in c. quia in tãtum, de præbend. Felyn. in c. dilectus, il secondo, de rescript. idem dic de beneficio requirente residentiam, secundum Felyn. idem de Abbatibus, & alijs Pręepositis Ecclesiarum per eundem Fely. d. c. dilectus.

5 Nota quarto, quòd Canonicus vbi nõ expectat confirmationẽ, potest renũciare in manibus Capituli, Abb. in c. quod in dubijs, de renunc. ac alibi etiã diximus. Et hic casus accidit de recenti in Capitulo nostro Beneuentano, cũ Canonicus electus renũciauit in manibus Capituli, & noluit acceptare electionem, iustis de causis

causis eius mentem mouentibus.

6 Nota quinto, quòd Canonicus posset in eadē Ecclesia obtinere Canonicatū, & esse Cappellanus in eadem Ecclesia, sed non posset duos Canonicatus, vel duas Cappellanias obtinere, nec duo altaria in eadem Ecclesia, Rebuff. in rubr. de mandat. Apost. §. 1. in glos. ita tamen, vide Lap. alleg. 116. vide Felyn. in cap. ex parte, de rescript. col. 1. & 2.

Quæsitum XXX.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus habens vocem in Capitulo in electione, si est in loco vnde vocari debet, & non vocatur, potest cassari facere electionem factam eo absente, & num. 3.*

2 *Citari quis non debet, nisi sit in loco, vbi est de iure citandus.*

4 *Habens vocem in electione, si scitur quod sit infra loca, vbi citari debet, personaliter debet citari, & si nescitur, debet citari in loco, vbi communiter moratur, declaratur nu. 5.*

6 *Habens vocem in Capitulo absens vltra dietas, non est citandus, & ius constituendi procuratorem ei non fauet. Ampliatur nu. 7. 8.*

9 *Absens à loco, vnde vocari debet, si iusto impedimento detinetur, potest constituere procuratorem ad eligendum, & num. 20.*

10 *Quod est obtentū per obreptionem in spiritualibus, reuocatur etiam post sententiam.*

11 *Canonici nō possunt opponere, nec de loco, nec de impedimento, facta electione, etiam quod in mandato nō adsit iuramentum. Amplia nu. 12.*

13 *Minor pars Capituli si propter peccatum commissum, fuerit priuata potestate eligendi, tunc Maior pars, ea non vocata, eliget. Intellige prout nu. 14. 15.*

16 *Causæ legitimæ ob quas quis dicitur absens.*

17 *Capitulum potest remittere iuramentum in mandato requisitum, quia ob eius incredulitatem est introductum.*

18 *Canonicus si iustè erit absens, an si voluerit cōstituere procuratorem aliquem de Capitulo, & nullus vellet recipere, possit cogi aliquis ad recipiendum, referuntur diuersæ opiniones.*

19 *Canonicus absens poterit præscribere procuratori suo de certa persona, sed non Capitulo.*

21 *Enumerantur hi, qui sunt exclusi ab electione.*

22 *Procurator constitutus à Canonico absente, videtur habere duplicem vocem; sed declara vt infra.*

An si Canonicus, vel alter habens vocem in Capitulo, in electione, si est in loco vnde vocari debet, et non vocatur, possit facere cassare electionem factam eo absente?

1 DIc, quòd sic, Inn. in c. quia propter, de elect. num. 10. qui citat plures canones. Et tene menti, quod electio potest fieri per scrutinium, per compromissum, vel per inspirationem, d. c. quia propter, & ibi Inn.

2 Hic nota primo, quòd non debet quis citari, nisi sit in loco, vbi de iure citandus sit, idest infra duas dietas, vel de consuetudine, quæ in his præualet, c. nonnulla, de rescript. & cap. coram, de elect. quem tamen vbi citauerint pro tali die, & hora, Capitulum non tenetur expectare vltra illud tempus præfixum, cap. cum inter vniuers. de electione.

3 Nota secundo, quòd qui citandus est, quia habet vocem in electione, si est in loco vnde vocari debet, nisi vocetur, potest facere electionem declarari nullã, quia eo contempto est facta, cap. venerabilem, & cap. quod sicut, & cap. Ecclesia vestra, de elect. & interim non erit nulla electio, nisi declaretur.

4 Nota tertio, quod si scitur, quod habẽs vocem in electione, sit infra loca vnde citari debet, personaliter debet citari, sed si nescitur vbi est, tũc citari debet in loco, vbi communiter moratur, & hoc per publicũ edictum, Inn. in c. citato quia propter, de elect. num. 10. qui allegat plura capitula.

5 Nota quarto, quod si tempore citationis erat in loco vnde deberet citari, si tempore electionis reperitur extra fines deputatos Electoribus, tunc Capitulum poterit eligere, eo absente, quia nõ interest citari extra fines, Inn. loco citato.

6 Obiter adde hic, quod non potest habens vocem in Capitulo, constituere procuratorem ante casum electionis, & ipse interim abire in longinquas partes, & ratio est, quia absens vltra dietas non est citandus, & ius cõstituendi procuratorem illi non fauet, nisi in casu vacationis, & ita fuit conclusum in celeberrimo Capitulo Beneuentano diebus proximè elapsis in electione cuiusdã Hebdomadarij (nam Capitulum Beneuentanum habet electionẽ Canonicorũ ex antiqua consuetudine in viridi obseruantia, ac etiam Hebdomadariorum, ab eo tempore scilicet, quo fuerũt electi, opera Pompei Cardinalis Arigonij Archiepiscopi Beneuẽtani, omni futuro tempore laudandi.)

7 Idem dic, si Canonicus est intra fines Electoribus deputatos tempore electionis, sed quando

alij

alij citãtur abest extra fines, valet electio absq; eo, quia citatio dat ius, vel negat, itaq; culpa sua abest, nam Capitulum potest se excusare, quia per se non stetit, Innoc. vbi supra.

8 Idem dic de vagabundo, qui aliquãdo est intra fines, aliquando extra, licet sit aliquo die infra illud tempus, quo citationes fiũt intra fines Electoribus deputatos, si eo non citato, fiat electio, valet, sed tutius est eum citare domi in hoc casu, Inn. vbi supra.

9 Nota quinto, quod absens in loco vnde vocari debet, si iusto impedimento detineatur, potest constituere procuratorem ad eligendum, Inn. loco cit. qui procurator debet esse Canonicus, & potest etiam esse nõ Canonicus, immo si sit in loco vnde non sit vocandus, etiam si nullum habet impedimentum, si Capitulo placuerit, potest constituere procuratorem ad electionem, sed hoc ex gratia, Innoc. loc. cit. & ratio Innocentij est, quia si Capitulũ potest transferre potestatem eligendi in vnum extraneum, fortius poterit vnam vocem in Capitulo dare absenti Canonico.

Nec obstat quod adducit in contrarium Innoc. in hoc loco, nempe, quod habetur pro infecto, quod fit lege prohibente, vt hic in casu supra posito, ergo admissio illius procuratoris est nulla, & electio irrita, quia videtur facta prohibente canone, quia hoc est verum, quando excipitur contra ipsam electionem, sed si nõ excipitur, valet admissio, & electio inde secuta, Innoc. loc. cit. nu. 11. sed procurator nomine alterius debet habere speciale mandatum, ad iurandum in animam cõstituentis, scilicet, quod credit Dominus cõstituẽs, quod erat tẽpore electionis intra fines, qui deputati sunt ad vocationes electionũ Electoribus, & hoc bona fide, & sine fraude, & quod tenetur iusto impedimento, vt modo interesse non possit electioni, & credit in futurum, quando electio facienda est, quod tenebitur eodem impedimento, & debẽt exprimi impedimentũ, quo detinetur, & fines, & male faceret, qui constitueret procuratorẽ sine hac potestate, quia esset necesse, expectare Capitulum quousque veniret mandatum cũ tali potestate, vel iterum dare terminum electioni, Innoc. vbi supra.

Successit hic casus in electione superius citata, & Capitulum expectauit potius, quàm voluit iterum assignare terminum electioni, & doctè respondit Abbas Petrus Pedecinus Canonicus, amicus meus, vir pius, & doctus.

Nota sexto, quod si opponeretur contra mandatũ ab habente interesse .s. quod constituens nõ erat intra fines, quãdo fecit mandatũ, vel quod non detinetur iusto impedimẽto, esset audiẽdus, quia

10 quia in spiritualibus reuocatur etiam post sententiam quod sit per obreptionem obtẽtum, Inn. loco cit.nu.12.vbi etiam dicit, quod videretur non esse audiendum talem opponentem, per doctrinam eiusdem Inn.in d.c.quia propter, & ibi citat canones.

11 Nota septimo, quòd dato, ꝙ in mandato non adesset iuramẽtum, vt supra, & non esset petitũ à procuratore, tũc facta electione, non possunt de cætero Canonici, vel alius interesse habens opponere, nec de loco, nec de impedimento, quia videtur remisisse hanc exceptiouem, quando iuramentum remisit.

12 Nec ei valet allegare, quod fuit deceptus ignorantia facti, quæ etiam peritissimos fallit, cũ credidit esse vera asserta in mandato, & adesse iuramentum, quia hæc ignorantia vocatur supina, & ius prouidit talibus per iuramentum exigẽdum, Inn.vbi sup.

13 Nota octauo, quod si minor pars Capituli propter peccatũ in forma commissum, fuerit priuata potestate eligẽdi, tunc maior pars, ea non vocata, eliget licitè, vel si maior pars fuerit priuata propter formã non obseruatam, tunc minor pars non eligit, nec Ordinarius, qui sententiam priuationis tulit, sed prouidet Papa, cap. quia diuersitatem, de conceß. præben. & cap. bonæ memoriæ, de elect. Innocent. vbi supra.

14 Alij dicunt, quod prædicta doctrina procedit, quando totũ Capitulũ priuatur, sed non quando priuatur maior pars, quia tunc potestas deuoluitur etiam ad minorem partem, & ratio est, quia minor pars non est priuata nec ipso iure, nec per sententiam.

15 Sed bene potest dici, quod peccante in forma maiori parte, potest priuari totum Capitulum, quia maior pars repræsentat totum Capitulum, & hoc propter peccatum in forma, secus dicas, quando scienter delinquunt, eligendo personam indignam, quia tunc ob delictum maioris partis non priuatur Capitulum ipsum per sententiam, cum Capitulum non possit delinquere, Innoc. vbi supra.

16 Nota nono, quod in proposita materia dicitur absens et à qui sit in eadem villa, vel loco, dummodo non possit ire ad Capitulum, d.c. bonæ mem. de elect. vel quia timet, vel ob infirmitatem, vel quia vocetur ad maius Tribunal, & hæ sunt tres causæ legitimæ, nempe timor, infirmitas, & vocatio ad maius Tribunal.

17 Nota decimo, quod Capitulũ potest remittere iuramentum in mandato, vt supra requisitum, nam ob eius incredulitatem est introductũ, Inn.ibid.nu.13. sed si minor pars voluerit opponere de iuramento, & maior pars voluerit admittere, tunc valet vox huius procuratoris, etiam contra-

tradicente minori parte, quia præualet quod factum est per maiorem partem.

Immo præualebit conclusio maioris partis, etiam si minor pars offerat se probaturam corã Vicario, vel alio Superiori, quod nullum adest impedimẽtum, vel causa, propter quam absens debeat admitti per procuratorẽ, & ratio est, quia hoc est arbitrarium Capitulo admittere, vel non admittere, immo si Capitulum, vel maior pars sciat nullũ adesse impedimentum, adhuc tamen potest admittere hunc procuratorem, cap. scriptum, de electione, & ratio est, quia Capitulum potest remittere, quod est introductum ad sui fauorem, vt sunt supra requisita in mãdato.

Alij dicunt, quòd poterit, & debeat opponẽs admitti ad probandum nullum subesse impedimẽtum, & tunc reuocabitur suffragium exhibitum per eius vocem in Capitulo, non autẽ quicquid secutum esset post talẽ contradictionem, etiam interposita appellatione, sed quando ex huius voce in Capitulo pẽderet totum quod factum est, tũc totum esset reuocandũ, neque hic obest appellatio interposita tanquam extraiudicialiter, secus dicas in appellatione iudicialiter interposita, itaque si in Capitulo aliquis appellet contra factũ à maiori parte, Capitulũ potest procedere post appellationem, & nõ desinit esse iudex, nam in Iudice habet locum, quod post appellationem desinit esse Iudex, c. cum causam, de appell. non autem in Capitulo, quod vtitur iure suo, ideo poterit Capitulum procedere ad alia, non obstante appellatione interposita, quantumuis iusta.

Sed Capitulũ non poterit procedere contra appellationẽ, quæ fuit tantum ne vox absentis admitteretur in Capitulo per procuratorem, c. cũ nobis, de elect. vide Innoc. ibid. nu. 13.

18 Nota vndecimo, quod si Canonicus iustè erit absens, & voluerit cõstituere procuratorem aliquem de Capitulo, & nullus velit recipere, nec extraneus, aliqui dicunt, quod potest cogi aliquis ad recipiẽdum vices ipsius, aliqui dicunt, quod ei est imputandum, & possunt præsentes procedere ad electionem.

19 Nota duodecimo, quod Canonicus absens poterit præscribere procuratori suo de certa persona, sed id non poterit præscribere Capitulo, Inn. nu. cit. in fine.

20 Nota decimotertio, quod qui est præsens in loco vnde debeat vocari ad electionem, non potest ipse constituere procuratorem in negotio electionis, sed debet præsens ipse comparere ad dandum suum votũ, sed si est absens à loco electionis, sed est in loco vnde necessariò debet aduocari, sed iusto impedimẽto detinetur, tunc

tunc poteſt conſtituere procuratorem, Abb. in d. c. quia propter, num. 2.

21 Nota decimoquarto, quod excommunicati, & ſuſpenſi ſunt excluſi ab electione, item qui nõ ſunt conſtituti in ſacris, item impuberes, & irregulares, & aliæ perſonæ inhabiles ad eligendũ, & alij, qui de iure, vel conſuetudine intereſſe non debent, ſed qui habiles ſunt, nolint intereſſe, nõ debent compelli ad intereſſendum, niſi interſit Eccleſiæ, Abb. cap. cit. nu. 4. & nolẽtes intereſſe, non debent computari in numero duarum partium, nõ eſt ergo neceſſe, quod congregentur duæ partes, ex quo aliqui facientes duas partes, nolunt comparere, Abb. ibidem nu. 5.

22 Nota decimoquinto, quod hic procurator cõſtitutus ab altero Canonico abſente, videtur habere duplicem vocem, per cap. ſcriptum, de elect. & cap. in cauſis, de reſcript. ſed tamen contrariũ videtur, quia in electione veritas melius inquiritur per plures, & ideo ſtatur iudicio maioris partis.

Sed ſi procurator eſt ad certã perſonam, tunc eius vox in Capitulo duplum valet, & in hoc caſu erit potius nuncius, quàm verus procurator, ſed excluſo hoc caſu quando non ad certã perſonam, ſed generaliter abſens commiſit vices ſuas, quod in hoc caſu nõn eſt intelligibile qualiter per vnũ animam poſſit exprimere plures cõſenſus, ſcilicet, dicẽdo primò, conſentio in Iulium, nomine meo, & poſtea conſentio in eundem, vt procurator Nicolai Antonij Canonici, quod eſt impoſſibile ſimul, & ſemel conſentire in diuerſos.

Attamen hæc ſubtilitas licet ſuffragetur, præualuiſſet electio facta ab eo, qui plurium vocem habuiſſet, ſi poſtea in fine alter vltimo nominatus nõ prçualuiſſet cum pluribus votis, vide Inn. in d. c. quia propter, de elect. ſub nu. 14. in fi. vbi latius hæc materia tractatur.

Nota decimoſexto, quod hic procurator poteſt compromittere ei, qui non eſt ad certam perſonam, Inn. vbi ſupra, ſecus ſi eſt ad certam perſonam.

Quæſitum XXXI.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum, mortuo Epiſcopo, ſuccedit ei in his, quæ ſunt iuriſdictionis, declaratur nu. 2. limitatur nu. 3. 5. ampliatur num. 4.*

An mortuo Epiſcopo, ſuccedat Capitulum, et in quibus.

1 Dic, quòd Capitulum ſuccedit in his, quæ ſunt iuriſdictionis, Gloſ. in clem. 1. in fine, de hæreticis.

Nota

2 Nota hic primo, quod succedit Capitulum Episcopo mortuo in iurisdictione ordinaria, non autem delegata, Abb. in c. cũ olim, de maio. & obed. Feder. de Senis cons. 30. ampliatur etiam de iurisdictione generali, quã habet Episcopus delegatam à iure authoritate Apostolica, Panuinus in suo tractatu par. 1. q. 10. Ioan. And. in c. ad abolendã, de hæret. & est communis omnium Scribentium, & præcipuè Cardin. Zabarellæ in præallegato loco in c. abolẽdam, & in clem. 1. q. 8. Francus in c. vnico, de maior. & obed. in 6. & alij, & ratio est, quia in delegatis Apostolica authoritate, potius supplerentur vices Papæ, quàm Episcopi mortui. Eiusdem sententię est Bellamer. concl. 166. Nec obstat, quòd hęc iurisdictio delegata sit perpetua, vt Feder. de Senis cons. 130. Sed posset dici, quod succederet etiam Capitulum in huiusmodi delegatis, vrgẽte necessitate, vel vtilitate rerum expediendarum, vel si Episcopus nouus non esset de proximo ad suam Diœcesim, & Ciuitatem venturus, aliàs Capitulum, Episcopo mortuo in delegatis à iure non succedit.

3 Nota secundo, quod stante necessitate, vel vtilitate, & etiam quod Episcopus nõ esset de proximo futurus, non tamen Capitulũ succederet Episcopo in his, quæ ei competerent aliquo iure speciali, vel accidentali, dũmodo illud accidentale tribueret nouã iurisdictionem Episcopo, sed si esset quodã additamẽtũ, quod habet Episcopus, in sua Diœcesi factum suæ generali, & naturali iurisdictioni, tunc Capitulũ Episcopo mortuo succederet, Ant. de Butr. in c. cũ in cũctis, de elect. Fely. in cap. cum verum, de foro compet. nu. 3. Abb. in clem. statutum, de electio. in 3. opposit. Gemin. in cap. quamquam, de elect. in 6.

4 Nota tertio, quod Capitulũ succedit Episcopo mortuo in iurisdictione, seu alio iure, quod sibi ex consuetudine acquisiuisset Episcopus, Francus in d. cap. vnico, de maiorit. & obedientia, num. 4. in 6. Panuinus p. 1. q. 9. num. 7. Abbas in d. c. cum olim, quęst. 10. licet dicat contrarium in cap. scriptum, num. 12. de elect.

5 Nota quarto, quod Capitulum non succedit Episcopo mortuo in mandato facto Episcopo de prouidendo, etiam si essent præsentatæ scripturæ, Butrius in cap. eam te, de rescript. nu. 5. & ibi Imola, Felynus ibidem num. 17. Nec Capitulum succedit in executione literarum executorialium commissa Episcopo, si nõ confert potestatem concurrentem cum ea potestate, quæ competit Episcopo ex iure communi, Lud. Romanus cons. 606.

Quæ-

Quæſitum XXXII.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum, Epiſcopo mortuo ſuccedit in omni iuriſdictione, exceptis caſibus, vt infra.*

An Capitulum ſuccedat Epiſcopo mortuo in omni iuriſdictione, tam contentioſa, vel neceſſaria, quàm in iuriſdictione voluntaria?

1 DIc primo, quod regulariter ſuccedit in his omnibus, quę sũt iuriſdictionis ordinarię, exceptis caſibus, qui excipiũtur, Nauar. de temp. ord. in antiquis, conſ. 31. nu. 2. atque ita in iuriſdictione contentioſa, vel neceſſaria, Fel. in c. cum olim, de maior. & obed. & per conſequens ſuccedit in his, quæ concernunt iuſtitiam, & quando caſus non patitur dilationem, ſed eſt expediendus de neceſſitate, immo ſi differetur, poſſet appellari, arg. eorum, quæ habentur in c. nullus, de iurepatr. Sed vt aliqui volunt, non ſuccedit in iuriſdictione voluntaria, & in his, quę concernũt gratiam, Io. Monach. in c. vnico, de maior. & obed. in 6. Sed dici poſſet, quod in his etiam ſuccedit in caſibus à iure conceſſis, Gemin. in d. c. vnico, de maior. & obed. in 6. Adde quod dici poteſt ſuccedere etiã in his, vrgente neceſſitate, Felyn. in c. cum omnes, de conſtitutionib. nu. 10.

Quæſitum XXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum, Epiſcopo mortuo, debet infra octo dies creare Vicarium, aut exiſtentem cõfirmare, declara vt infra.*

An Capitulum poſſit per ſe exercere iuriſdictionem, in qua ſuccedit Epiſcopo mortuo per vocem in loco Capituli congregato, vel ſinguli poſsint dare eorum votum circa expedienda, vel teneatur deputare Vicarium?

DIc, quod olim totum Capitulũ poterat per ſe ipſum adminiſtrare iuriſdictionem, & exercere, Felyn. in c. cum olim, de maior. & obed. num. 9. Abb. in c. irrefragabili, de offic. ordin. nu. 2. & credo ego id fuiſſe verũ, quando Canonici erãt pauci numero, & plura negotia expediẽda, nunc verò dic, quod debet, & 1
tenetur infra octo dies poſt mortẽ Epiſcopi, omnino conſtituere Vicarium, vel exiſtentem confirmare, Conc. Trid. de refor. c. 16. ſeſſ. 24. qui ſit Doctor in iure canonico, vel Licentiatus, vel aliàs quantum fieri poterit idoneus, ſi verò ſecus obſeruatum fuerit, ſi Ec-

si Ecclesia est suffraganea, deputatio deuoluitur ad Metropolitanum, sed si ipsa fuerit Metropolitana, seu exempta, tunc in Metropolitana constituet Vicarium antiquior ex suffraganeis, sed in exempta constituere poterit propinquior.

Quæsitum XXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum, quod succedit in iurisdictione Episcopi mortui, dicitur ferè par ei.*
2 *Succedit etiam ei pleno iure, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus. amplia num. 3. 4. & per totum.*

An Capitulum, quod succedit in iurisdictione Episcopi, vt dictum est, dicetur par Episcopo, vel inferius?

1 DIc, quòd dicitur ferè par, quia habet, vt subrogatũ eãdem potestatem, quam habet Episcopus, & eius iuribus vtitur, & est ferè cõmunis opinio, Sbrozius de Vicario Episcopi, lib. 1.
2 q. 15. Adde, quod succedit in iurisdictione Episcopi pleno iure, tã in spiritualibus, quàm in temporalibus, c. si Episcopus, de supplend. neglig. Præl. in 6. etiam si
3 spiritualia requirerent speciale mãdatum, si Episcopus viueret, Gemin. in c. cũ nullus, de temp.
4 ord. in 6. & alij. Adde etiã, quod Capitulum posset etiam cognoscere de causis laicorũ, si Episcopus id cognoscebat, vt est Beneuẽti, nam Illustriss. Archiepiscopus est Iudex appellationum laicorum in causis ciuilibus Ciuitatis, olim erat etiam in criminalibus, facit arg. tex. in c. conquestus, de foro compet. & in c. Romana, de appell. in 6. immo potest exercere in criminalibus per alios absque metu irregularitatis, c. fin. ne cler. vel monac. in 6. Adde, quod Capitulum potest exercere huiusmodi iurisdictionem, in qua succedit, contra singulos de Capitulo, etiam cõtra dignitates, etiam primam, & est cõmunis opinio, vide Nauar. de off. ord. in antiquis, cons. 7. nu. 3. Conclude igitur quod Capitulum succedens Episcopo, nõ est illo inferius, sed par, & similiter Vicarius Capitularis est par Vicario Episcopali, & potest exercere iurisdictionem in singulos de Capitulo, etiam si esset prima dignitas.

Quæsitum XXXV.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus mortuus, si habebat in exercitio iurisdictionis aliquẽ Collegam, Capitulum eo non succedit, intellige nu. 2. amplia nu. 3. 4. 8. et limita n. 7.*

5 *No-*

5 *Nomine emolumenti intelligitur pœna, quæ est imposita ratione contumaciæ, ac etiam quod percipitur ratione depositi. intellige nu. 6.*

An Capitulum, mortuo Episcopo, nõ succedat in aliquibus?

1 DIc, vt infra, quod Capitulũ non succederet Episcopo, quãdo exercitium iurisdictionis non habuisset Episcopus ipse solus, sed cum alio Collega, quia tunc mortuo Episcopo succederet Collega, non autem Capitu-
2 lum, cap. fin. 65. dist. Sed intellige hoc, quãdo inter Episcopum, & Collegã esset locus iuri accrescẽdi, Zabarel. in c. ad abolendã, de hæretic. alias Collega solus non posset cognoscere, sed esset expectandus nouus Episcopus, sed si ius cõpeteret insolidũ Episcopo, & Collegæ, tunc accresceretur Collegæ, c. quoniã Abbas, de off. deleg. nec succederet, quã-
3 do cõtenditur. Nec succedit Capitulum, quando verteretur quęstio super proprietate alicuius certi iuris, seu iurisdictionis, quia cũ ageretur de præiudicio mensæ Episcopalis, quæ tunc careret defensore, non succedit Capitulum in hoc, secus esset, quãdo ageretur de nudo exercitio iurisdictionis, vide Panor. in cap. verum, de foro compet. num. 12. qui ponit exemplã.

Et intellige etiam si causa huiusmodi fuisset incœpta viuente Episcopo, quia militat eadem ratio, Panuin. p. 2. q. 9. DD. in d. c. de suppl. negl. Prælatorum.

4 Adde, quod etsi Capitulum succedit in iurisdictione, non tamen succedit in emolumentis prouenientibus ex iurisdictione, etiam si emolumentũ esset commune Episcopo, & Capitulo, & ratio est, quia cũ hoc emolumentum cõsistat in re diuisibili, pars Capituli cedit successori, quod est intelligendum, quando emolumẽtum directè prouenit ex iurisdictione, secus esset si emolumentum non detur, tanquã debitum, sed datur gratis ex causa Iudicis exercentis gratis iurisdictionem, Imola in clem. 1. de hæreticis, nu. 19. Sed in Regno Neapolitano succedit Camera Apostolica.

5 Nota hic primo, quod sub nomine emolumenti intelligitur pœna, quæ est imposita ratione contumaciæ, ac etiam quod percipitur ratione decreti interpositi, Vital. in d. clem. 47. intelligun-
6 tur etiam compositiones, & pœnæ pecuniariæ, & mulctæ, vide Couar. lib. 1. var. resol. c. 9. nu. 9. Fel. in c. irrefragabili, de off. ord.

Sed post Concil. Trid. mulctæ assignantur pijs locis ibi existentibus, & hoc ex vi Concil. statim Vicarius Capitularis exequi potest.

Sed sunt deducendæ ex dictis emolumentis expensæ rationabiles,

biles, pro quibus vide glos. in clem. statutum, ver. expensæ.

7 Nota secundo duo, quod Capitulũ succedit in antedictis ipso iure, vt vsus est, & vidi ego bis obseruari in Metropolitana Ecclesia Beneuẽtana in obitu Maximiliani de Palũbaria, & Pompei Arigonij Archiepp. Beneuentan. (quorum memoria in benedictione sit) quibus vt Auditor, & Visitator vsque ad eorum obitũ inseruiui, & Capitulum non habet opus alicuius Iudicis ministerio pro hoc suo iure, sed si Capitulum succederet in aliqua iurisdictione, quæ competeret alicui personæ certæ, & ita esset cõstitutum, & cautũ in fundatione illius dignitatis, vel ex Ecclesiæ priuilegio, vel consuetudine, tũc non succederet eo ipso, vide pro primo Lambert. lib. 1. p. 1. art. 9. 1. q. pro secũdo vide Panuin. p. 1. q. 9. nu. 5. & Io. And. in c. penult. de off. leg.

Et hoc sequitur etiã si dignitas illa esset cum emolumento, Clement. statutum, in fine.

8 Sed non succederet in his iuribus, si fuisset datus Episcopo Coadiutor, vel Administrator, Felyn. in c. cum olim cit. nu. 8. & Francus in d. c. vnico, nu. 3. nam & Coadiutor, & Administrator, & alia quæcunque, quæ respiciunt personam, mortuo Episcopo expirant, & cessat eorum munus.

Quæsitum XXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum, mortuo Episcopo, an succedat et in his, quæ sunt ordinis Episcopalis.*

2 *Succedit etiam in munere visitandi Diœcesim.*

3 *Succedit etiam in facultate dispensandi in omnibus casibus Episcopo de iure permissis.*

4 *Succedit etiam in potestate excommunicãdi, & absoluendi.*

5 *Non succedit in potestate conferendi beneficia, & nu. 6.*

7 *Potest præfigere Oeconomũ Ecclesijs vacantibus, vel ad tempus eas commendare, & per totum.*

An Capitulum, mortuo Episcopo, succedat in his, quę sunt Episcopalis ordinis?

1 DIc, vt infra, quod succedit quò ad facultatẽ, vt possit Episcopo vicino quem maluerit concedere exercitium illorum, quæ sunt ordinis Episcopalis, Francus in d. c. vnico, nu. 9. vt si commodè nõ posset haberi Episcopus conuicinus, poterit committere alicui alteri Episcopo, qui cõmodior videbitur, & hoc intellige posse facere in omnibus, quæ requirunt ministerium cõsecrationis, Panuinus p. 1. q. 3. nu. 4. sed debet in hoc protesta-

D tionem

tionem adhibere Capitulum, vt per hanc concessionem, nullum ius dicto Episcopo acquiratur, quæ protestatio debet fieri authenticè, & conseruari ad futurã rei memoriam inter acta Capitularia, vide Abb. in c. his, quæ, de maior. & obed. nu. 3. sed non succedit Capitulum quò ad immunitates, & priuilegia, seu prærogatiuas, quæ sunt concessæ Episcopis ratione dignitatis, & ordinis, DD. in d. c. vnico, vide Panuinum nu. 9. loco cit. & Sbrozz. de Vicario, lib. 2. q. 2. & seq.

2 Nota hic primo, quod Capitulum, mortuo Episcopo, succederet in munere visitãdi Diœcesim, Abb. in d. cap. cum olim, Soc. de visitatione, col. 4. Bonif. de Vital. in clem. 1. de hæret. nu. 79. sed in duobus casibus non posset, quando de proximo expectaretur nouus Episcopus, Fely. in d. c. cum olim, nu. 3. Inn. in d. c. ad abolendam, de hæretic. & quando visitatio Episcopo competeret aliquo iure speciali, vt quando visitat tanquã Delegatus Apostolicus, vt habetur in Clem. attendẽtes, de statu Monac. & ibi Zabarella q. 4. Federic. de Senis conf. 291. Sed tu dic in hoc secundo casu, quod etiam posset, vrgente necessitate, vide Panuin. p. 1. q. 7.

3 Nota secundo hic, quod Capitulũ succedit in facultate dispensandi in omnibus casibus Episcopo de iure permissis, Panuin. p. 1. q. 5. Fed. de Senis conf. 30. & alij. Hinc sequitur posse dispensare cum illegitimis ad ordines minores, & beneficium simplex, interueniente tamen legitima causa dispensandi, gl. in c. vt constitueretur, & cap. Domino Sancto, 50. dist. & ratio est, quia cum sit huiusmodi dispẽsatio cum causę cognitione, dicitur pertinere ad iurisdictionẽ, Zabarella in c. 1. ne sede vac. q. 3. sed in hoc casu esset necessaria expressa facultas concessa Vicario electo à Capitulo, & sufficeret, si post aliquos casus specificatos fuisset apposita clausula generalis, de Senis conf. 40. Adde quod Capitulum succedit etiam in facultate cõcessa Episcop s dispensandi in irregularitatibus, vt per decretũ Trid. sess. 24. cap. 6. de refor. Henriq. in summa lib. 14. c. 20. de irregularitate, licet Suarez sentiat contrarium disp. 41. sect. 2. de censuris, sed cum Henriq. tenet etiam Guttier. lib. 1. can. quæst. cap. 3. num. 10.

4 Nota tertio, quod succedit in potestate excommunicandi, & absoluendi, vt posset Episcopus, c. vnico, de maior. & obed. in 6. intellige etiam quò ad excõmunicationem à iure nulli reseruatam, Nauarr. c. 27. nu. 39. itaque potest ligare, & soluere, & monitoria ad finem reuelationis expedire, & absoluere à casibus reseruatis Episcopo, & Pœnitentiariã deputare ad euitãdum periculum, Abb. in c. his, de maior.

&

& obed. immo posset absoluere à iuramento, non incurso periurio, Card. conf. 35. Fel. in cap. 1. de iureiur. nam post incursum periurium absolutio pertinet ad Summum Pontificem.

5 Nota quarto, quod Capitulum non succedit in potestate conferendi beneficia, c. 2. ne sede vac. Const. Pij V. incip. Sanctissimus, fol. 1167. in Bullario, & hoc procedit etiam si collatio pertinẽs ad Episcopum, esset faciẽda cum consensu Capituli, cap. vnico, ne sede vac. in 6. Nauarr. conf. 1. ne sede vac. in nou. & hoc etiam extenditur, quando alius haberet conferre insimul cum Episcopo ex aliquo iure speciali, vt si collatio esset facienda cum cõsilio, vel cum consensu Episcopi, nam in neutro horum casuum succederet Capitulum, vt dare non posset nec consilium, nec consensum, & tunc Collator ille posset conferre, Capitulo irrequisito, Gemin. & Franc. in d. c. vnico, §. fin. Rebuff. in prax. tit. de deuolut. nu. 76. Gem. & Franc. cit. DD. dicunt in secũdo casu, nẽpe de consensu esse necessario expectandum successorem in Episcopatum, qui consentiet, Gl. in c. si pro te, de rescript. in 6. & in d. §. fin. & tunc sic impedito non currit tempus, c. quia diuersitatem, de concess. præb. & c. fin. de elect. sed intellige hoc, quãdo ille consensus esset præstãdus ab Episcopo respectu Episcopalis iurisdictionis, vt in cõcessione decimarum, & iurispatronatus, cap. nullus, de iurepatron. vide Panuin. loco cit. nu. 11.

6 Nota quinto, quod Capitulũ non succedit in collatione beneficiorum deuolutorum quocũq; modo per Bullam Pij V. nec potest cõferre Hospitale in titulũ, quia habetur loco beneficij, Clement. quia contingit, de Relig. domib. 2. de præbend. sed posset dare ad nutum, vt Ioan. Silu. de beneficio, p. 2. q. 11.

Sed posset etiam Capitulum conferre solum quando collatio spectaret cõmuniter ad Episcopum, & Capitulum, d. c. vnico, ne sede vac. in 6. Idem dicas in potestate eligendi, vel præsentandi, quãdo ad vtrumque pertineret, Lap. in d. cap. vnico, de maior. & obed. in 6. & tũc aliquod dicitur communiter pertinere, quando vtraque pars habet æquale ius in actu, Gemin. in d. c. vnico, ne sede vacan. in 6. Philip. Prob. in addit. ad Ioan. Monach. in c. cum illis, de præbend. in 6.

7 Adde, quod potest Capitulum præfigere Oeconomum Ecclesijs vacantibus, vel ad tempus eas cõmendare quousque prouideatur illis, c. cum vos, de off. Ordin. & ibi Abb. qui idem affirmat in c. bonę, de appellat. Felyn. in d. c. cum olim, & potest etiam instituere præsentatum à Patrono, c. 1. de instit. in 6. & ibi Francus, & Gemin. ac etiam potest cõfirmare

mare electos, vt faciebat Episcopus viuēs, d.c. cum olim, Panuin. p.2.q.4.5. & si competeret confirmatio de iure ad Capitulum, & Episcopum, tunc sede vacāte, Capitulum confirmaret duplici iure, Gl. & DD. in c. pen. de supplen. neglig. Prel. in 6. potest etiā dare licentiā vt ædificetur Ecclesia cum reseruatione iurispatronatus, Calder. de iurepat. cōs. 3. licet dubitet in hoc Lambertin. lib. 1 p. 1 art. 9. q. 2. cuius opinio est fauorabilis Episcopo, quia sede vacante non est qui tueatur ius Episcopale, & ideo videtur prohibitū Capitulo consentire, arg. tex. in c. 1. ne sede vac. sed posset Capitulum, si patronus esset Clericus cōferre illi acceptanti Ecclesiam, Panuin. p. 2. q. 5. in fi. sed nō potest interponere authoritatem in permutatione beneficiorum, quādo collatio est communis illi cum Episcopo, Glo. in Clement. vnica, in ver. conferantur, de rerum permut. Zabarella cons. 36. nu. 2. & quādo collatio pertinet ad aliquem tertium, Zabar. Clem. 1. de hæretic. verb. duro, attamē potest recipere beneficiorū resignationē, Gemin. in d. cap. vnico, de maio. & obed. in 6. casu 22. Frācus in c. 1. de rer. permutat. in 6. sed intellige hoc, quādo resignatio fit ex causa necessaria, non autē liberè, Rebuff. in prax. de deuolutione, num. 95. & quando fieret in pœnam resignantis, vt habetur ex extrauag. execrabilis, §. cæterum, de præb. vel quādo dicta resignatio fiere ante quam fuisset facta prouisio de Prælato futuro, Paris. lib. 7. q. 23. nu. 47. de resign. qui dicit, id procedere in beneficijs ad collationem Episcopi, & Capituli insimul, & esse communem, & veriorē sententiam, secus esset vbi Capitulum esset in possessione recipiendi etiam resignationem beneficiorum ad collationē solius Episcopi, quia attenditur in his possessio, c. cōsultationibus, de iurepat. Dec. cons. 126. nu. 2. posset tamen ex causa vnire beneficia in omnibus casibus permissis Episcopo vnire, DD. in Clem. 1. de statu Mon. & in c. 1. de maior. & obed. in 6. atque ita etiam ex causa poterit disunire, Rebuff. in prax. de vnion reuoc. nu. 19. & hęc vnio, vel disunio durabūt etiam in tempus Episcopi futuri, dummodo factæ sine præiudicio iuris Episcopalis, Petrus de Perus. de reuoc. vnion. nu. 16. & 17. Felyn. in d. c. cū olim, in fi. poterit etiam Capitulum iustis de causis, et seruatis seruandis, priuare beneficiatos.

Quæsitum XXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Episcopo mortuo, si in Capitulo Canonici discordarent in eligēdo Vicarium, quid agendū.*

2 *Ante electionem in Capitulo, ad-*

administratio iurisdictionis residet penes totũ Capitulũ.

3 *Capitulum potest ad eius libitũ reuocare Vicarium ab eo electum. Limita nu.4. Amplia num.5.*

6 *Vicarius Capitularis debet esse Doctor Iuris Canonici.*

7 *Capitulum postquam elegit Vicarium, nõ abdicat à se iurisdictionem, sed tantum exercitium.*

8 *Vicarius creatus à Metropolitano, seu alio Superiore ob negligentiam Capituli, si moritur, Capitulum potest infra octo dies creare alium.*

9 *Capitulum non potest alienare bona Ecclesiæ vacantis, sed res, quæ seruando seruari non possunt.*

10 *Item non potest infeudare bona deuoluta dependẽtia à mensa Prælati.*

11 *Capitulum potest cogere Executores testamentarios, immo eis negligentibus, exequi.*

Quid faciendum si in Capitulo voces Canonicorum essent discordes circa electionem Vicarij, et vna pars in numero sufficiens eligeret vnum, et eadem eligeret alium?

1 DIc, quod remaneret electus magis idoneus, & habens qualitates Concilij, sed si omnes essent æqualiter idonei, & haberent qualitates requisitas, tunc dicerem, scribendum esse ad Sacram Cõgregationẽ, sed si essent paria vota, nõ esset facta electio, & iterum facienda, quod differetur post octo dies, tunc deuolueretur ad Metropolitanum, vel ad alios, vt supra dictum est.

2 Nota hic primo, quod ante electionẽ in Capitulo, eo tempore administratio iurisdictionis residet penes totum Capitulum, quod potest etiã statim creare, & restringere tẽpus, vt habetur in c. Ecclesia vestra, de elect. & ibi Abb. not. 1. Aliqui dicunt, per illud tempus debere sustinere vices Archidiaconum, & allegant tex. in c. 1. & in c. ad hæc, de offic. Archid. & id sentit Sbrozius de offic. Vic. lib. 1. q. 61.

3 Nota hic secundo, quod Capitulum potest reuocare ad eius libitum talem Vicarium ab eo electum, Nauarr. cons. 9. de elect. in antiquis, Panuin. p. 2. q. 10. nu. 7.
4 sed hæc reuocatio nõ debet fieri sine causa vrgenti, nam aliàs Capitulum teneretur ad interesse, Frecc. in tract. de subfeu. & iusta causa amouẽdi esset aliquod turpe delictũ in officio, & aliæ causę, quas ponũt Scriptores, & pręcipuè Menoch. in addit. ad lib. 1. de arbit. iud. q. 35. nu. 29. nam si iustis ex causis Capitulum non prouiderit, tenetur de delicto Vicarij, Panuinus loco cit. num. 22. sed in casu amotionis est consulẽda Sacra Cõgregatio, vt infra.

5 Adde, quod poterit reuocare etiã si iurauerit sub aliqua pœna non reuocari, D.Anton.3.p.tit. 19.c.10.§.2. & reuocato primo ex causis, debet infra octo dies alium constituere, aliàs electio deuoluitur, vt supra, & terminus octo dierum currit à die sciētię, Abb.cons.101.p.2. & infra illos octo dies Capitulum non cogitur constituere Vicariũ, & potest per se cum voto Consultoris administrare, tamen melius est vt etiam eo tempore aliquem deputet, qui nomine ipsius administret. Et in casu amotionis Vicarij ex causa, potest Capitulum compellere ipsum ad reddēdam rationē pro eo tempore, quo administrauit, & punire pro modo culpæ, idem dic de alijs Officialibus Capitularibus. Adde, quod Episcopus successor poterit eosdem compellere ad dandum syndicatum, vide partem primam sexti Concilij Prouincialis Mediolanensis.

6 Nota tertio, quod Vicarius Capitularis debet esse Doctor Iuris Canonici, cui, si Doctor nō esset, potest Capitulum dare Consultorem, alioquin poterit ipse eligere Consultorem, partibus tamen non suspectum, vt pluries fertur Sacram Cōgregationem censuisse.

7 Nota quarto, postquam Capitulum elegit Vicarium, non abdicat à se iurisdictionem, sed tantum exercitium, quod etiam potest in aliquo minuere, reseruando sibi aliqua, vel restringendo aliqua, Guttier.lib.1.can.quæst. c.11.nu.10.

8 Nota quinto, quod si morietur Vicarius creatus à Metropolitano, vel alio Superiore ob negligētiam Capituli, Capitulum potest infra octo dies creare vt prius, quia pro prima vice tantũ amisit ius, & si Metropolitanus differret, non posset tamen Capitulum se immiscere, Gemi. in cap.fin. de suppl.neglig. Præl. num.8.

9 Nota sexto, quod Capitulum nō potest alienare bona Ecclesiæ vacantis, per c.pręcarie, & c. si qua, 12.q.2. sed posset alienare res, quæ seruando seruari non possunt, Panuin.par.2.q.8.nu.3. Abb.in c.1.ne sede vac. posset ēt pro aliqua instanti necessitate, in qua appareat euidēs Ecclesiæ vtilitas, & negotium non pateretur dilationem, & adiri Superior de facili non posset, accipere mutuo pecunias, gl.in c.cupientes, de elect. in 6. & ex tali mutuo obligaretur successor Prælatus, & ipsa Ecclesia, Panuin. d. q.8. nu.20. posset tamen Capitulum in alienatione licita inferiorum Ecclesiarũ, quæ vellent ex causa alienare cōsentire, Frãcus in d.c. vnico, Rebuff.de deuolut.nu.104. & de alienandis rebus Ecclesiæ seruetur omnino Paulina.

10 Nota septimo, quod Capitulũ non potest infeudare bona deuoluta

luta depẽdentia à mensa Prelati, quæ infeudari solent, nisi inuestitura videretur necessaria omninò, & nullum inferretur præiudicium successori, vel ita haberet consuetudo illius Ecclesiæ, Amædeus à Ponte ad tit. qui feudum dare poss. nu. 157.

11 Nota octauo, quod potest cogere Executores testamẽtorum, immò exequi, illis negligẽtibus, Card. in Clem. vnica, q. 1. de test. immò potest cogere Executores ad reddendas rationes, Imol. in d. Clem. vnica, nu. 13. Francus in c. vnico, de maior. & obed. q. 11. in 6. & potest etiam exigere manualẽ obedientiã, vt moris est in aliquibus Diœcesibus aliquo statuto die, vt cõpareant Clerici cũ muneribus, per tex. in c. his, de maior. & obed. licet ibi Zabarel. teneat contrarium q. 4. sed alibi obseruatur.

Quæsitum XXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Capitularis non potest exequi literas Apostolicas directas Episcopo, vel eius Vicario.*

An Vicarius creatus à Capitulo possit, sede vacante exequi literas Apostolicas directas Episcopo, vel eius Vicario?

1 DIc, quòd non, Felyn. in cap. eam te, de re. num. 18. & ratio est, quia id non competit Capitulo iure accidentali, & sic nec Vicario Capitulari.

Quæsitum XXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum potest cognoscere de causis arduis, vacãte Ecclesia.*

2 *Item potest dare literas dimissorias ad ordines post annum vacationis Ecclesiæ, vel in casu necessitatis.*

3 *Item potest concedere Episcopo extraneo exercere Pontificalia in Ecclesia vacanti.*

4 *Vicarius Capitularis, durante sede vacante ante annum, nõ dat licentiam Episcopo commoranti in Ciuitate, vel Diœcesi, ut ordinet Regulares, etiã præuio examine per ipsum Vicarium facto.*

An possit Capitulum cognoscere de causis arduis vacante Ecclesia?

1 DIc, quod sic, quia hoc non reperitur prohibitum, immo cognoscit de causis matrimonialibus, quæ inter maiores habentur, c. veniens, de eo, qui duxit in matr. Abb. in c. præterea, de test. cogend. nu. 2. Nec obstat dispositio Triden. sess. 24. c. 20. de reform. nam per verba quæ vidẽtur relinquere examini

Episcopi tantum causas matrimoniales, excluduntur Prælati inferiores, sed non Capitulum, quod dicitur in hoc casu par, & non inferius Episcopo, vide Nauarr. de offic. deleg. cons. 1. nu. 5. & 6. immò potest etiam cognoscere de hæresi, sed debet Vicarius Generalis habere id expressum in sua commissione.

2 Nota hic primo, quod Capitulum nō potest dare literas dimissorias ad ordines post Conc. Trid. nisi post annum vacationis Ecclesiæ, vel in casu necessitatis, vt in casu arctationis ratione beneficij, & cum potest dare dimissorias, potest etiam dispensare super interstitijs, vt poterat Episcopus, vt in Conc. Trid. sess. 23. c. 11. 13. 14. de reform.

Et potest etiam approbare de vita, & moribus eos, qui habent priuilegium à Summo Pontifice recipiendi ordines cū approbatione Ordinarij, Nauar. cons. 19. de temp. ordin. in antiquis.

3 Immò potest concedere Episcopo extraneo exercere Pontificalia in Ecclesia vacanti ordinandi subditos ipsius Ecclesiæ, non autem subditos ipsius Capituli, & hoc infra annum, Henriq. lib. 10. de ord. c. 22. sed post annum potest, immò etiam subditos aliorum cū dimissorijs suorum Superiorum, Nauarr. cons. 21. in antiq. de temp. ordin. & cons. 44. in nouis.

4 Nota secundo, quod Vicarius Capitularis, durante sede vacante ante annum, non dat licētiam Episcopo commoranti in Ciuitate, vel Diœcesi vt ordinet Regulares, etiam præuio examine per ipsum Vicarium facto, & ita est vsus Neapoli, & extat decretum Sacræ Congregationis.

Quæsitum XL.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Capitularis, se absente potest substituere aliū Vicarium, durante absentia, & nu. 9. enumerantur tres alij casus.*

2 *Capitulum, si amouetur Vicarius Capitularis, potest eum compellere ad reddendum rationes administrationis.*

3 *Capitulum, an possit concedere indulgentias.*

4 *Vicarius Capitularis si allegatur suspectus, Capitulum potest eligere Arbitros, & si causa suspitionis militat, poterit causam alteri committere.*

5 *Vicario Capitulari ex Canonicis debetur salarium ex bonis Ecclesiæ vacantis, etiam si esset extraneus.*

6 *Vicarius Capitularis si interuenerit in Choro, vt lucretur distributiones quotidianas, debet sedere in loco sui Canonicatus.*

7 *Vicarius Capitularis si nō est ex Canonicis, sed extraneus, nō debet*

debet habere priorem locum ante primam dignitatem.

8 *Capitulum, sede vacante potest deputare Vicarium ad certũ tempus imò & plures, vel vnum generalem, & alterum foraneum.*

10 *Inhibitio facta Vicario Capitulari, non ligat Episcopum successorem, vel eius Vicarium, vt attentet. Amplia nu.11.*

12 *Potestas Vicarij Capitularis cessabit post adeptam possessionem per nouum Episcopũ.*

13 *Vicarius Capitularis, & alij officiales tenentur reddere rationem, & stare sindicatui coram nouo Episcopo.*

14 *Capitulum in commissione Vicarij potest præfigere tempus, & modum procedendi, sed non postea.*

15 *Vicarius quod sit de corpore Capituli, est potius decens, quod necessarium.*

16 *Vicarius Capitularis non potest interdicere, vel suspendere totum Capitulum, sed bene singulos Canonicos.*

17 *Episcopus si haberet alternatiuam, & Capitulum prætenderet posse eligere, & conferre Canonicatus, facultas si Capitulum eam habeat, non est ei sublata, si ius conferendi ei competat in quatuor mensibus.*

18 *Capitulum si habeat electionẽ Canonicatuum in suis mensibus, non requiritur examen, nec confirmatio, nec consensus Episcopi.*

An Vicarius Capitularis se absente possit substituere aliũ Vicarium durante tempore absentiæ, vel spectet ad Capitulum?

1 DIc, quod substitutio spectet ad ipsum Vicarium, sicut ad eundem spectat electio substitutorum, alijs officialibus absentibus.

2 Nota hic primo, quòd si contingat amoueri Vicarium Capitularem, aliosuè Officiales à suo munere, fas est Capitulo tam Vicariũ, quàm alios Officiales compellere ad reddendam rationem administrationis, & eos si opus fuerit punire, vide decreta sexti Concilij Mediolanensis, vbi hęc, & alia inuenies, & vbi est non contraria consuetudo.

3 Nota hic secũdo, quod secundum Aliquos, Capitulũ sede vacante potest concedere Indulgẽtias, vt posset Episcopus, si viueret, vt per c. cum ex eo, de pœnit. & remiss. sed communis opinio est in cõtrarium, vide D. Thom. 3. sent. dist. 20. q. 4. art. 2. & ratio ipsius est, quia potestas cõcedendi Indulgentias pertinet ad clauem iurisdictionis, & est verè iurisdictio concessa dignitati Episcopali, c. accedẽtibus, de excess. Prælat.

Prælat. Nauarr. tamen de Iubil. & Indulg. notab. 31. nu. 7. tenet, quod sic, maximè si Capitulum id haberet ex consuetudine, sede vacante, & cum eo tenet Ludou. Bologn. de Indulgentia.

His tamen nõ obstantibus dicerem, salua meliori sententia, vt Capitulum committeret hoc alicui Episcopo.

4 Nota tertio, quod si allegetur suspectus Vicarius Capitularis eo casu ipsum Capitulum potest eligere Arbitros, vt posset Episcopus, & si causa suspitionis militat, poterit causam alteri committere, ita censuit Sacra Congregatio, & eo casu poterit committere alteri de gremio Capituli, si ibi esset idoneus, vel alteri, sed cæteris paribus est præferendus Canonicus, sicut in electione Vicarij Capitularis debet eligi Canonicus, licet id non ex necessitate, si adest idoneus, & Doctor, alioquin potest eligi magis idoneus ex ipsis Canonicis, etiam non Doctor, sed poterit ei deputari Consultor, vt per Constitutionem Leonis X.

5 Nota quarto, quod Vicario Capitulari ex Canonicis debetur salarium ex bonis Ecclesiæ vacantis, ac si esset extraneus, Card. in Clement. statutum, q. 7. Nauarrus dicit, quod non posset Capitulum pacisci cum Vicario de diuidendis emolumẽtis, quia esset simonia, consil. 2. ne Prælat. vices suas, &c. in antiq. sed non incurreret in pœnas extrauag. 2. de simon. quia hæc habet locum in ordine, vel beneficio, idem Nauarr. in summa, c. 23. nu. 111.

6 Nota quinto, quod si hic Vicarius Capitularis interueniret Choro, vt lucretur distributiones quotidianas, debet sedere in loco sui Canonicatus, c. à collatione, de appell. in 6. & ibi Scribentes, nisi contraria est consuetudo in aliqua Ecclesia, Nauarr. de off. Vicarij, cons. 2.

7 Nota sexto, quod quando Vicarius non eligitur Canonicus, sed extraneus, non debet habere priorem locum ante primam dignitatem post Episcopalem, Gemin. & Io. And. in cap. pen. de off. deleg. & alij, & vbi Præpositus, vel Decanus præfertur Archidiacono, vt est in aliquibus Ecclesijs, tunc etiam præfertur ipse Decanus Archidiacono, etiã si ipse Archidiaconus gerat vices Episcopi, sede vacante, & tũc temporis imperet Præposito, & ratio est, quia illa sua potestas, breui duratura, & tẽporalis, non facit eum habere maiorẽ dignitatem, vide Fel. in rub. de maior. & obed. nu. 10.

Et hic Vicarius Capitularis electus ex gremio Capituli, habetur pro præsenti in Choro ad lucrandum distributiones quotidianas, quia est in seruitio ipsius Ecclesiæ, dum exercet officium Vicariatus, Panuin. de off. Vicar. sede vac. p. 2. q. 10. nu. 5. & alij,

Ali-

Aliqui dicunt contrarium, vide dec.Rot.diuerf.222.nu.6.par.2.
8 Nota feptimo, quod Capitulũ fede vacante poteft deputare Vicarium ad certum tempus, ita Sacra Congregatio cenfuit, imò & plures Vicarios conftituere, eque principales, vel vnum Generalem, & alterum Foraneum, maximè fi eft ampla Diœcefis, vt Beneuentana, Mediolanenf. & fimiles, immò in Toletana Diœcefi funt duo Vicarij Generales ob amplitudinem Diœcefis, immò poffet ēt creare Vicarios duos, qui alternis menfibus exercerēt, fi ita eft immemorabilis confuetudo, & ita declarauit Sacra Cōgregatio, & vbi funt duo Epifcopatus vniti, poffet vtrumque Capitulum, fi extat, creare eorum Vicarium.
9 Nota octauò, quod in tribus cafibus Vicarius Capitularis poteft fubftituere alium, primò quando magna ex caufa, & improuifa faceret, & non frequenter, Zabarella in Clemen. vnica, q.19. de off. Vicar. Hoftien. in c. Clericos eod. tit. Secundò, quando habet hanc facultatem in cōmiffione. Tertiò, ex caufa infirmitatis, vel alterius impedimēti, & tunc fecundum veriorem fententiam requiritur confenfus Capituli.
10 Nota nonò, quod inhibitio facta Vicario Capitulari non ligat Epifcopum fucceflorem, vel eius Vicariũ, vt attētet, Lancellottus c.20. limit.28. nu.5. de attētatis, qui citat Rotam, idem
11 dic de Vicario creato à Capitulo non caufa mortis, fed quia Epifcopus degit in remotis, & eius Vicarius moritur, quia longa abfentia æquiparatur morti, Cardin. in Clemen. vnica de off. Vicar. q.18.
12 Nota decimo, quod poteftas Vicarij Capitularis ceffabit poft adeptam poffeffionem per nouũ Epifcopum, Panuin. q.2. nu.19. p.2.
13 Nota vndecimo, quod Vicarius Capitularis, & alij officiales tenentur reddere rationem, & ftare findicatui coram nouo Epifcopo, Concil. Trident. feff. 24. c.16.
14 Nota duodecimo, quod Capitulum in commiffione Vicarij poteft præfigere tempus, & modum procedendi, fed nō poftea, vt v.g. in caufa Canonicorũ procedat cum voto aliquorũ Confultorum, vel Cōgregationis vbi vfus eft, vt eft Beneuenti in Metropolitana Ecclefia, & hoc vt confulatur Canonicis exofis ipfi Vicario, ob votum non præftitum.
15 Nota decimotertio, quod Vicarius, decens eft vt fit de corpore Capituli, non tamen eft neceffe, & Parochus non poteft effe Vicarius, quando commodè vtrique muneri fatisfieri nō poteft.
16 Nota decimoquarto, quod Vicarius Capitularis nō poteft interdi-

terdicere, vel suspendere totum Capitulũ, quia id resultaret contra se ipsum, quod est verum etiã in Vicario creato à Metropolitano ob negligentiam Capituli, vel à viciniori Episcopo, Suarez de censuris, disput.7.sect.3.

Sed posset Vicarius Capitularis excommunicare singulos Canonicos, vel suspendere, quia nõ considerantur vt Collegium, sed vt singuli. Cętera huc pertinentia, videantur in Scriptoribus materiam hanc fusius tractantibus, vt est Panuinus, & alij, imò in Quaranta, quadragesies laudando, habentur multa, cum decent breuitate.

17 Nota decimoquinto hic obiter, quod præsupposito, quod Episcopus haberet alternatiuã, & Capitulum prætenderet posse eligere, & conferre Canonicatus, facultas (si Capitula eam habeant) non est eis sublata, ex Concil.Trid. si ius cõferendi Capitulo competat in quatuor mẽsibus, Gonsalez super Regulam octauam, glos.54.& sequen. qui multa dicit pro notitia huius materiæ collationis Episcopi,& Capituli, & dicit se consuluisse super hac materia in vna causa Canonicatus Nouarien. & ita fuisse decisum, vt ipse consuluit corã R.P.D.Iusto de anno 1568. die 1. Decemb. Nota hic, quòd de iure cõmuni Episcopi eligunt Canonicos, cit.q.3.dist.1. vt alibi diximus.

18 Nota decimosexto, quod pręsupposito, quod Capitulum habeat electionem Canonicatuum in suis mensibus non requiritur nec examen, nec cõfirmatio, nec consensus Episcopi, Abb.in c.cũ Ecclesia, de elect.nu.2. vbi dicit hæc verba formalia, quod receptio, seu creatio Canonicorum potest pertinere ad Capitula sine alia confirmatione, Rebuff.in prax.beneficial.de elect. num.4. Francus in c. auaritiæ, de elect. nu.4.in 6.Zabar.in suo consilio, nu.4. & ratio ipsius est, quia non fit propriè electio, sed receptio, licet videatur tenere Abb. quod requiratur, in cap.postquam, de elect. & in cap.cum venerabilis, de consuet.

Quæsitum XLI.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus Ecclesiæ potest committere alteri Canonico vices absentis Canonici, & illi assignare de eius beneficio, & adducitur obseruantia in Ecclesia Beneuentana.*

2 *Procurator Camerellæ Ecclesiæ Beneuentanæ, qui habet curam celebrationis missarũ, recto ordine potest leuiter percutere clericos inseruientes diuinis, & non incurrit excommunicationem. Amplia num.3.*

4 *Corpus Capituli, seù Collegij mo-*

moueri debet ad dispositionē eius Capitis,& illi obedire.

5 *Caput Capituli potest ex se absque Capitulo explicare aliqua negotia minora.*

6 *Capitulum potest facere suum superiorem procuratorē, vel syndicum.limita nu.eod.*

7 *Canonicus potest proprio nomine agere absque mandato pro iuribus suæ prabendæ. declara nu.eod.*

8 *Qualibet Ecclesia intus ecclesiā Archiepiscopalem, vel alias maiorem potest agere pro manutentione iurium illius.*

An Prelatus Ecclesię possit committere alteri Canonico vices absentis Canonici, et illi assignare de illius beneficio?

1 DIc, quòd sic, ita tenet glos in c.peruenit,de appellat. il secondo, dummodo cōgruam portionem assignet.

Atque ita quàm ęquissimè decreuit Illustriss. & Reuerendiss. D.Pompeius Arigonius Archiepisc.Beneuentanus memorandæ memoriæ; quod Dominicis diebus,& festis Missa Conuentualis à Canonico circulariter cantetur; quod si quis impeditus, vel aliàs noluerit, vel non potuerit cantare,cantāti pro eo alteri Canonico dentur de portione non cantantis caroleni tres, & pro assistētia caroleni duo pro quolibet assistente.

Non est silentio pretereundū, quòd optimè de hac sua Ecclesia fuit meritissimus,quippe qui de Cruce magna argentea cum sex candelabris, de quinque lampadibus, de indumentis Sacerdotalibus pretiosis ei prouidit,ita vt expensas tam in his,quàm in restauratione, & exornatione Palatij ascendere ad triginta mille aureorum credendum sit,hic extruxit locum Capituli,& locum Chori,opus magnæ etiam impēsæ, qui etiam Collegio Societatis Iesu donauit Criminale in Castro S. Bartholomæi valoris 25.milia aureorum.

2 Nota hic primo, quòd Procurator,vt ibi,Camerellæ Ecclesiæ Beneuentanæ, qui habet curam celebrandarum Missarum, recto ordine potest leuiter percutere Clericos inseruientes diuinis, & non incurrit excommunicationem; idem dic de Clericis 3 senioribus,qui zelo deuotionis,& correctionis leuiter percutiunt Clericos turbantes diuina,idem dic de Prælatis,vel Magistris,c.cum voluntate,de sent.excom. dummodo non excesserint, Abb.in c. ad audiētiam,de homic.in 1.notab.idē ibi de alijs Clericis percutiendo aliquem de familia Clericorum ad correctionem.

4 Nota hic secundò, quod corpus Capituli,seu Collegij moueri debet ad dispositionem illius capitis, Abb. in cap.significasti, de elect.col.2.nam non licet mēbris

bris à capite recedere; sed debẽt illi obedire, c. cum non liceat, de præscript. & c. nõ decet, 12. dist.

5 Nota hic tertiò, quod regulariter caput Capituli posset ex se, absq; Capitulo explicare aliqua minora negotia, Abb. in c. cum Ecclesia, de elect. col. 3. & 4. vbi etiã dicit, quod in notorijs consilium Capituli non est necessarium, sed Canonicis absque licẽtia sui Prælati nil agere licet, c. cum omnibus, de consec. dist. 5.

6 Nota quarto, quod Capitulũ potest facere suum Superiorem Procuratorem, vel Syndicum, vel actorem in causa ipsius Capituli, sed hoc mandatum procurationis nõ operatur vt propter ipsum admittatur ille Superior ad agẽdum, cum id ei competat de iure, Felyn. in cap. edoceri, de rescript. & ibi Abb. in notab. 2. vbi dicit, quòd quilibet Prælatus potest, & debet solus procurare negotia sibi, & Capitulo cõmunia, Dec. idem tenet in cap. reprehensibilis, de appellat.

7 Nota quinto, quòd Canonicus potest proprio nomine agere absque mãdato pro iuribus præbendæ suæ, dummodo præbenda sit coniuncta Canonicatui irreuocabiliter, & iure perpetuo, sed quando aliquod prædium concedetur ad vsum tantũ, tunc Canonicus non posset ex se agere, vel conueniri pro illa præbenda, Fel. in c. ex literis, de probat. col. 11.

8 Nota sexto, quòd quælibet Ecclesia intus Ecclesiam Archiepiscopalem, vel aliàs maiorem potest agere pro manutentione iurium illius, quia interest ei vt, tam maior Ecclesia, quàm membra ipsius conseruentur in sua integritate, Abb. in cap. cum venissent, de instit. col. 2. & hoc est rationabilius, quod vnum membrum aliud coadiuuet, & eo maius caput.

Meminerint pro fine huius tractatus DD. Canonici, vt quia Canonici vocantur, vt præstent re, quod vocabulo dicuntur, vt etiã admoniti sunt in Synodo Beneuentana (cuius ego ex præcepto D. Maximiliani de Palũbaria, Archiep. Beneuen. compositor fui) decretũ fuit, sicut etiam in Synodo Prouinciali sub eodem celebrata habetur de Canonicis in communi.

SVMMARIVM.

1 *Canonici nõ possunt lucrari distributiones quotidianas ratione trium mensium, quibus abesse licitum est, & nu. 2. 3.*

4 *Capitulũ, neque Episcopus possunt remittere amissionem distributionum, & nu. 5.*

6 *Canonicus potest lucrari distributiones quotidianas, si inseruit curæ animarum, Capitulo, vel si abest pro seruitio ipsius Capituli.*

7 *Pœnitentiarius dum confessiones*

*nes audit, censetur pro præsente, similiter si Canonicus est Theologus, vel Lector, eo die, quo legit non amittit distributiones. Amplia nu.*8.

1 NOtātur hic aliqua pro Canonicis ad consulendum eorum labori, pro reperienda decisione infrascriptorū. Primo, quòd Canonici non possunt lucrari distributiones quotidianas ratione trium mensium quibus abesse licitum est: Sac.Cong.vt refert, & tenet Paris.de resignat. q.10.nu.65.

2 Secūdò, ꝙ non lucraretur ēt si esset Vicarius Episcopi, vel ipsemet Episcopus, nisi intersit, quia in hoc habetur vt Canonicus, & vt talis etiam sedere, vt supra ēt dictum est, c.à collatione, & ibi glos.de appellat.in 6. sed quoad sedendum vide supra.

3 Tertio, quod nō lucrantur ēt si interessent per modicum tempus, sed omnibus horis interesse debent, & per omnes horas debet fieri cōpartitio distributionum, Clem.11.de ætat.& qualit. & ibi gl.verb.certis horis.Card. ibidem, & ita etiam declarasse Sacram Congregationem refert Nauar.de cler.non resid. cons.9. ita etiā habetur in Synodo Diœcesana Beneuenti sub Illustriss. Iacobo Cardinali Sabello, Archiepiscopo. Et non video quomodo defendi possit in iure, vt vni horæ inseruiens lucretur alias, & vnam horam amittens, cēseatur omisisse alias, dum aliijs horis interfuerit, qui abusus irrepsit in Reuerendissimo Choro Beneuentano, nescio cuius consilio, ne dicam pertinacia, credo tamen de breui tollendum.

4 Quarto, ꝙ nō potest Capitulū, neque Episcopus remittere amissionem distributionum, Nauarr. loc.cit.Menoch.de arbitr.Iudic. ad casum 429. nu.9. & habetur ex Constitutione Bonif. Octaui, vt citaui in Synodo Diœcesana Beneuentana sub Illustris. Maximiliano Archiep. aliàs cit.

5 Quinto, ꝙ licet distributiones amissæ accrescāt præsētibus, vbi est consuetudo, id intellige de antiquitus factis ex fructibus mēsæ communis, sed distributiones illæ factæ ex tertia parte fructuū præbendarum, post Conc.Trid. interessentibus non accrescunt, sed vel Fabricæ Ecclesiæ, vel alteri pio loco applicantur, ex eodem Conc. de refor. sess.22.c.3. Et hæc distinctio non est mea, sed Nauarr.cons.30. de verb.signif. & ita etiam tenuit Reuerendiss. Zerola Magister meus in praxi p. 2. ver. ad quartum. Sed alij Doctores, nempe Card.Imol.in cit.Clem. & Couarr.l.3.var.res. c.13. dicunt, attendendam esse in talibus consuetudinē, Rebuff. dicit, quod si consuetudo, vel statutū sit, vt aliqua summa distribuatur præsentibus, tunc absentium pars accrescit pręsentibus: si ve-

si verò sit, vt distribuatur certa quantitas tunc pars absentium nō accrescit pręsentibus, in praxi benef. de dispens. de non resid. num. 10.

6 Sexto, q lucrari potest distributiones quotidianas Canonicus inseruiens curæ animarum ipsi Capitulo, vel si abest pro seruitio Capituli, cap. ex parte 2. de Cler. non resid. Nauarr. cons. 8. nu. 1. eodem tit. Couar. loco cit. & licet dicatur adesse declaratione Sacrę Congregationis (quam non vidi) quod Canonicus inseruiens curæ animarum, amittat distributiones quotidianas, conformando me principaliter declarationi antedictæ, si extat, dicerem tamen, quando cura nō imminet Capitulo, sed ipsi Canonico, & hoc salua correctione, & attendenda est prædicta declaratio.

7 Septimo, q Pœnitentiarius dū cōfessiones audit, censetur p pręsente in Choro, similiter si Canonicus est Theologus, vel Lector, eo die, quo legit, non amittit distributiones, Trid. loc. cit. cap. 8. Gonzal. refert ita declaratum coram Greg. XIII. super 8. Canc. §. 7. nu. 180.

8 Octauo infirmus lucratur durāte infirmitate, si dū sanus erat frequentabat Chorū, Fel. in c. Apostolicæ, de except. nu. 12. & dummodo recumbat in loco vbi est Ecclesia, Couarr. loc. cit. num. 8. De senibus standum est consuetudini. Capitulum Beneuentanū habuit pro præsentibus tres Canonicos senes, & longa infirmitate detentos, his proximis temporibus, & ita antiqua consuetudine receptum esse affirmant.

De Studentibus adest declaratio Sacrę Congregationis per hæc verba, Inter cætera, quòd si omnes fructus Capituli consistant in huiusmodi distributionibus, absentes studiorum causa percipiant eas, dēpta tertia parte, quæ accrescit inseruiētibus, sed non lucrantur eas, quæ sunt applicatæ pro Missis, aut anniuersarijs defunctorum; placuit addere hæc, quia & de his in capitulo nostro sæpè oriri solent altercationes.

De uoce Canonicorum in Capitulo finis.

DE

DE OFFICIO CANONICORVM IN CHORO,

Et de recitandis Horis canonicis tam ab ipsis, quàm à cęteris obligatis.

Post expletum officium Canonicorum in Capitulo, descenditur ad Chorum.

SVMMARIVM.

1 *Officium Canonicorum in Choro quid sit.*

2 *Matutinum, Prima, & Completorium sunt horæ nocturnæ, cæteræ verò diurnæ.*

1 OFficium Canonicorũ in Choro, est recitare horas canonicas, vt decet, & debet quisque psallere cũ alijs, sed alternatim, qui vero cum alijs non psalleret, non satisfaceret, nec faceret fructus suos, & teneretur restituere, nec remissio, seu condonatio sociorum ei suffragatur, vt ex Constitutione Bonif. VIII. & alijs canonicis sanctionibus.

Est multum laudabile, & debitę decentiæ proximum, vt Canonici ad Horas recitandas à Capitulo, deuotè, & processionaliter Chorum ingrediãtur, & Sanctum, seu Sanctam, cuius nomini Ecclesia dedicata est, eis obuiam factam ad amplexandum eos, & ad diuinas laudes decantandas alliciendum, & eis psallentibus assistendũ, adesse, sibi proponant, & quò deuotiùs muneri incumbãt, præ oculis hoc habere sibi quisque persuadeat, hoc enim modo debitæ seruitutis obsequiũ omnes ex corde patefacere, & pensum attentè, & debita humilitate, & deuotione soluere studerent.

Et huiusmodi Horæ canonicę debent in Choro dici debitis horis: posset tamen qui priuatè dicit, ex aliqua causa præuenire, facit tex. & gl. in l. 11. ff. de verb. sign. & tex. & gl. in c. 1. de celebr. Missar. & regulariter est melius pręuenire, quã præueniri, quo ad occupatum intellige.

2 Nota, quod Matutinũ, Prima, & Completorium secundum canones sunt Horæ nocturnæ, cęteræ diurnæ, vide Io. And. & Abb. in c. 1. de celebrat. Miss. & Horæ canonicæ sunt sacrificium laudis, quod Deo offertur de fructu

labiorum, itaque sunt dicendæ verbali expressione, & mente habeatur sententia S. Cypriani: Quid postulas te audiri à Deo, cum tu te ipsum non audias.

Quæsitum I.

SVMMARIVM.

1 *Officium Canonicorum in Choro, & quomodo se habeant gerere in eo.*

Quid est officium Canonicorum in Choro?

1 DIc, quod est recitare diuinum Officium secundum Rubricas Breuiarij Romani, vt infra dicetur, & ita se exhibere in hoc munere eorum, exequendo, vt populo Angeli pacis videantur, & sint.i.tanquã mediatores populi ad Deum, eorum orationibus deuotis peccatores concilient Redemptori, & à via impia ad veram vitã perducant, & vt facilius hoc exequi eis succedat, regulas recitandi diuini Officij per quæsita, tã eis, quàm cæteris proponuntur.

Quæsitum II.

SVMMARIVM.

1 *Horæ canonicæ vnde dicantur.*
2 *Quare sunt septem.*
3 *In recitatione diuini officij quisque debet se conformare consuetudini Ecclesiæ suæ.*

Quare dicuntur Horę canonicę diuinum Officium?

1 DIc, quòd dicuntur Canonicæ, quia à Canone institutæ sunt (vt infra etiam dicetur) c.11.91.distinct. cap.fin.12.dist. & clem.1.de celeb.Mifs.

2 Sunt autem septem, quia, Septies in dies (vt ex psalmo) laudẽ dixi tibi, ideo sunt septem, præterea sunt septem dona Spiritus sancti, 30.q.1. c.peruenit. septem sunt dies seculi, hinc dicitur orbis volutus septies, signat beata tempora, septẽ sunt ætates mundi, septem Diaconi, per quos designantur septem Candelabra aurea templi Dei, 93.dist. c.Diaconi, septem vicibus aspergitur de sanguine vituli digito contra Propitiatorium ad orientem per Aaron, Leuitic. c.16. & quia Aaron idẽ est, quod Sacerdos, qui per has septẽ horas protulit memoriam Vituli.i. Iesu Christi crucifixi, ideo septẽ horæ, per quas singulis diebus debemus passionẽ Domini meminisse, glos.6.in c.dolentes, de celebr. Miss. & ibi DD. quidam sunt versus de mysterijs numeri, & significatione horarum, vltra ea, quæ infra etiam habentur.

In Matutino damnatur tempore Christus,
Cum surrexit Primam canit ordo fidelis.
Tertia cum canitur, tunc est cruciamina passus.

Sexta

Sexta sunt tenebræ, per mundi climata factæ.
Emissus Nona diuinus spiritus hora.
Vespere clauduntur Iesu Christi membra sepulchro.
Christi bissena custodia traditur hora.
Per bissenã horam intellige horam duodecimam.i.vltimã diei, vide Io.And.in c.i.de celeb.Miss.

3 Nota, quod in recitatione diuini Officij, vt infra etiã dicetur, debet quisque se conformare cõsuetudini Ecclesiæ suæ, c.nouit, 12.dist.& c.sequenti, & qui contra facit, potest puniri vti transgressor legis, cap.in his, 11.dist. Hæc doctrina satis placuit DD. Io.Baptistæ Capasso Primicerio maiori,& Simoni Basso Canonico Ecclesiæ Beneuentanæ, dum mecũ agerẽt de Officio SS.Beneuentanorum, quippe qui Chorũ nostrum ut nobilitate generis, ita moribus,& doctrina exornãt.

Quæsitum III.

SVMMARIVM.

1 *Diuinum Officium,& Horæ canonicæ quid sint, & quando incœpit,& quomodo.*
2 *Oratio Pater noster, debet præcedere omnes alias, & nu.6.*
3 *Recitans Horas canonicas quid meretur.*
4 *Beneficiatus obligatur ad Horas canonicas, vt satisfaciat pro Fũdatoribus beneficiorũ.*
5 *Horæ canonicæ debent dici cum puritate conscientiæ, & animi deuotione,& modestia.*
7 *In principio singularum Horarum imploratur diuinum auxilium, quia in Dei nomine omnia facere debemus.*
8 *In exequijs mortuorum quid obseruetur.*
9 *In primitiua Ecclesia ministri ter de nocte interpellatim surgebant ad recitandum diuinum Officium, & quare.*

Quid sit diuinum Officium, et Horę canonicę, et quando incępit, et quomodo?

1 DIc diuinum Officium esse obligationem diuino cultui debitam à ministris Ecclesiasticis, & electis in seruitium, & in sortem Domini, cui seruire regnare est, hinc dicitur regale Sacerdotium,& septẽ Horę canonicę (vltra ea, quæ infra dicẽtur) dicũtur cõmuniter ab omnibus Ecclesiasticis ad id obligatis, & dicitur diuinũ Officium, quia est actio honesta, quæ prodest dicentibus, vel quia illud debent efficere ministri Domini, & dicuntur Horæ canonicæ, quia debent dici orando,& sunt à canone institutæ, vt in c.1. & c.dolentes, de celeb.Miss.itaque debent dici orando,& contẽplando: vel quia dici debent certis, & regulatis horis ex regula Ecclesiæ recitatis, vide Zaba.c.1.de celeb.Miss.

2 Et oratio Pater noster, ante Horas dicenda est, nam rationabile est vt illa oratio præcedat, quã author salutis instituit, & ita post Horas dici debet, vt habetur in c. id semper, de consecr. dist. 5.

3 Et qui tenetur ad recitandum Horas canonicas, si fuerit in gratia meretur augmentum gratiæ, & diminutionem pœnę, sicut qui facit alia opera bona, de pœnit. dist. 3. c. si quis autem, si non fuerit in gratia, tunc non meretur augmentum gratiæ, sed alia plura, vt minus supplicium, bonum temporale, citius cõuersionem, c. quod quidẽ, de pęnit. & remiss. Adde, quod Diabolus non habet tantam potestatem, quam haberet, si talia non faceret, & valet ad habituationem ad bonum, & hæc intellige de operibus, quæ fiũt extra charitatem, tamen ad honorem, & gloriam Dei, nõ de illis, quæ fierent propter vanam gloriam, quia de his dicitur, Receperunt mercedem suam, & non mercedem, sed pœnam merentur, de pœnit. dist. 4. c. si quis.

4 Et sciatur etiam, quod beneficiatus obligatur ad Horas canonicas, vt satisfaciat pro Fundatoribus beneficiorum, Card. Sancti Syxti in cap. cantantes, 92. dist. quæ Horæ non possunt dici sine oris expressione, D. Th. 2. 2. q. 83.

5 Horæ canonicæ debent dici cum puritate conscientiæ, animi deuotione, & modestia, nã si cor non orat, frustra lingua laborat.

Et sunt census debitus Deo ab Ecclesiasticis personis, quæ viuũt de patrimonio Christi, idest sunt quasi tributũ, DD. & Card. in Clem. 1. de celeb. Miss.

In primitiua Ecclesia quisque ad libitum cantabat quæ ad Dei laudẽ pertinebant: sed ab initio obseruabatur ab omnibus pro Officio dici orationem Dominicalem, & Symbolum Apostolorũ, D. Hieronymus postea iussu Damasi Papæ ordinauit Officiũ cum psalmis per ferias, deinde D. Gregorius, & Gelasius addiderunt orationes, cantus, & responsoria lectionibus, & Euangelijs, & alij DD. & Sancti Ecclesiæ addiderunt alia, diuersis succedentibus temporibus, & ex rationabili causa bene visa Summis Pontificibus pluries est mutata forma recitandi diuinum Officium: semper tamen credendum est ex Spiritus sancti inspiratione.

6 Et laudabili consuetudine introductum est, vt in principio, & in fine dicatur oratio Dominica, & Symbolum Apostolorum ad repellendas malas cogitationes, & in Concilio Gorunt. statutum fuit, vt dicantur non solũ in recitatione Officij Domini, sed etiam post singulas Horas Beatæ Mariæ Virginis, & initio præmittatur Salutatio Angelica, & in principio singularum Horarum imploratur diuinum auxi-

auxilium, quia sine eo nihil possumus facere, & quia in Dei nomine omnia debemus facere, quæst. vltima, cap. obseruetis. Et quoniam tribus modis peccatur, corde, ore, opere, ideo ad Completorium dicitur, Conuerte nos, contra peccatum cordis, ad Matutinum dicitur, Domine labia mea aperies, contra peccatum oris, ad alias Horas dicitur, Deus in adiutorium meum intende, propter peccata operis, & quoniam in peccatis cordis, & oris est aliquid operis, dicitur in omnibus Horis, Deus in adiutorium meum intende, Monachi incipiunt à Deus in adiutorium meum intende, quia sine adiutorio Dei nec cor, nec os possunt aliquid boni dicere.

Vel ideo inchoatur Officium à Domine labia mea aperies, signato prius ore signo Crucis, quia minister Ecclesiæ debet aperire os principaliter ad laudem in recitatione diuini Officij, meditando gratiam redemptionis per Crucem factã, & qui diceret ob lucrum tanquam finem principaliter intẽtum, committeret simoniam mentalem, S. Thom. quodlib. 8. q. 6. art. 11. & alibi diximus.

8 In exequijs tamen mortuorũ nec Deus in adiutoriũ, nec Gloria Patri dicimus, quia in illis Saluatoris exequias imitamur, in quibus hæc cessant, Duran. lib. 4. Rational. c. 2.

9 Et notandum, quod in primitiua Ecclesia ministri ter de nocte interpellatim surgebant ad recitandum diuinum Officium, designãtes tria tempora, scilicet ante Legem, Legis, & Gratiæ. Primo enim circa primum somnũ, quando vulgus solet ire dormitum, & vocabatur primum Nocturnum, in quo Pontifex, & ministri Ecclesiæ surgebant, & vocabatur Vigilia. Ad secũdum Nocturnum circa noctem surgebant ministri simul cum coniugatis, tam viris, quàm mulieribus. Ad tertium surgebant omnes communiter. Duran. lib. 5. c. 3. qui etiam alia huc pertinentia diffusè ponit.

Et in fine Officij, vel Horarum, quando est terminandum, dicitur Antiphona Salue Regina, vel alia pro tempore, vsu Ecclesię.

Quæsitum IV.

SVMMARIVM.

1 *Recitatio Horarum Canonicarum est de præcepto.*

2 *Præsbyteri ad recitationem Horarum Canonicarum tenentur sub pęna peccati mortalis. Amplia nu. 3.*

4 *Culpa non debet afferre commodum delinquenti.*

5 *Clerici, vel in prima tonsura constituti non tenentur recitare diuinum Officiũ, sed obligantur ad Officium B. M. V.*

An sit prçceptum de recitandis Horis canonicis?

1 Dic, quòd sic, vt habetur in c.Præsbyter, 91.dist. c.1. & c.dolentes,de celebr.Miss.prçterquàm quod habetur ex sanctissimæ Ecclesiæ consuetudine, & Patrũ traditionibus, vt lib.8. Constitutionum Apostolicarum Beati Clementis c.40. & apud Beatum Cyprianum de oratione Domini, serm.6.

2 Tenentur ad recitationẽ diuini Officij, seu Horarum canonicarũ sub pœna peccati mortalis Præsbyteri, vt in d.c.Præsbyter, & in c.1.de celeb.Miss. Ac etiam Subdiaconi, & Diaconi, vt d.c. dolẽtes, licèt Caiet.in verb.Hora canonica, & Nauarr. de Hor. can. sentiant Subdiaconum, & Diaconum non teneri ex aliquo decreto, vel constitutione Ecclesiæ exprefsè, sed ex quadam vniuersali recepta cõsuetudine, sed eos teneri etiam ex prçcepto, est cõmunis opinio D. Anton. 3. p. tit.13. cap.14. §.1. Palud. in 4. dist.15.q.5.art.1. Sil.in Summ. in verb.hora.

3 Itaque tenentur tam Presbyteri, quàm alij in sacris ad recitationem diuini Officij, etiam si essent excommunicati, suspensi, depositi, degradati, & interdicti, DD.d.cap.Præsbyt. d.28. Sil. & alij loc.cit. Nauarr.c.7.nu.16.& seqq.de Hor.canon. & ratio est, quia pœna non debet suffragari,

4 & culpa non debet afferre commodum delinquenti, tum etiam quia censuræ, & pœnæ, vt supra, nõ tollũt Ordinis characterem, aut Religionis professionẽ, quarum occasione tenetur quis ad Horas canonicas, licet priuent fructibus, vel etiam ipso beneficio. Sed ij nõ possunt publicè recitare, nec in Ecclesia cum alijs, sed priuatim, ac si essent laici, nec possunt dicere, Dominus vobiscum, sed loco ipsius debent dicere, Domine exaudi orationem meam, & est communis opinio DD.cit.& aliorum.

5 Constituti in minoribus, vel prima tonsura non tenentur recitare diuinum Officium, & est communis opinio, quicquid dicat glos.in c.fin.dist.92.Io.And. & Abb.in c.1.de celeb.Miss.

Sed aliqui dixerunt, constitutos in minoribus, & prima tonsura teneri plusquàm laicos ad dicẽdum aliquam orationem indeterminatã, licèt id neget Ang. in verb.Hora canonica, nu.3.

Tu dic eos obligari ad Officiũ B.M.V.vel ad canticum gradus, & hoc vel ex consuetudine approbata à Superioribus, vel ex præcepto Episcoporum eos ordinantium, Nauarr.de Hor.can. c.9.nu.12.& 17.qui asserit, hanc obligationem non esse sub mortali, quia nunquam ita fuit recepta, sicut nec consuetudinem antedictam, sed tantùm sub veniali, Nau.loc.cit.nu.14.

Quæ-

Quæſitum V.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiati tenentur recitare diuinum Officium, etiam ſi ſint tantum prima tonſura initiati. Limita nu.2.*

3 *Habens plura beneficia non tenetur recitare plura Officia, ſed ſemel tantum.*

An beneficiati teneantur recitare Horas canonicas?

1 DIc, quod ſic, etiam ſi ſint tantùm prima tonſura initiati, & eſt communis opinio in c.1.de celebr.Miſſ. & colligitur ex cap.fin.diſt.92.& c.quod à te, & c.diuerſis fallacijs,de cler.con iug. & ratio eſt,quia beneficium datur propter Offic um Horarũ canonicarum. Et obligatio hęc quo ad beneficiatos eſt de iure naturali etiam,nõ ſolum ex præcepto Eccleſiæ,Sil.in verb.Hor , q.2.Nau.de Hor.can.nu.3.& ratio eſt, quia cùm beneficiati habeãt ab Eccleſia beneficium fundatum,& dotatum non niſi propter Officium recitandi Horas canonicas, tenentur beneficiati iure naturali, & ex debito iuſtitiæ ad recitandum Officium.

2 Secus eſt de illis,qui non vt Clerici, ſed vt laici participant de fructibus eccleſiaſticis,vt qui habet fructus beneficij, vt legat Theologiam, & ſimil. quia ij pro eorum labore percipiunt.

3 Eſt hic notandum, habentem plura beneficia nõ teneri ad plura Officia, ſed tantùm ad ſemel recitandũ in die, D.Th.quodlib. 1.art.13.Io.de Rui.de Hor.can. q.9. Nauarr.in miſcellaneo 60. & ita habet conſuetudo vbique approbata, & ratio eſt, quia ex quo quis obtinet plura beneficia, videtur cum eo diſpẽſatũ tacitè à Sũmo Pontifice id ſciente, & tolerante, & hoc in beneficijs ad collationem Epiſcoporum,& inferiorum collatis,nam in collatis ab eius Sanctitate eſt expreſſa diſpenſatio,cum exprimantur obtenta, vel dicendum poſſe etiam Epiſcopos diſpenſare, vt licèt quis plura beneficia obtineat,vnum tamen Officium tanquam vna perſona recitet, & ita eſt receptũ vniuerſali conſuetudine, quæ habet vim legis,nec eſt tenẽdum cũ Gabr.Pariſien.in tract.de coll.benef. qui cõtrariũ ſentit, quod etiã tenuit Dionyſ. Carthuſ.de plural.benef.art.1.

Notandũ tamen, ꝙ qui habet beneficiũ iniuſto titulo,& inualido,nõ tenetur ad Horas canonicas,niſi eſſet in ſacris,vel niſi ratione priuilegij, quo gauderet ob beneficium, tenetur tamen illud reſignare, & fructus malè perceptos reſtituere, quicquid dicant Nauarr. & alij loc. citat. aliàs eſſet in ſtatu peccati. Idem dic de habente plura beneficia inualidè ei collata.

Quæsitum VI.

SVMMARIVM.

1 *Habentes beneficium tenue, etiã si non sufficiat ad vitæ substentationem, tenentur recitare Officium.*

2 *Habentes Cappellaniam à persona ecclesiastica etiã tenẽtur.*

3 *Item obtinentes Prioratus, vel Abbatias quouis titulo.*

4 *Item Clerici seculares constituti in sacris, Beneficiati, Religiosi, & Moniales professæ Choro deputatæ. Amplian. 5. 6. 7. 8. 9. 11. limita nu. 10.*

An habentes beneficium tenue teneantur recitare Officium, etsi non sint in sacris?

1 DIc, quòd sic, & est communis opinio, etiam si beneficiũ sit ita tenue, vt non sufficiat eis ad vitæ substẽtationem, gl. in cap. cle. distinct. 91. Tabien. & Summist. omnes in verb. Hora. D. Anton. 3. p. tit. 13. cap. 4. §. 1. Nauarr. loc. cit. nu. 22. & in man. cap. 25. nu. 202. Quicquid dicat Sotus in 4. q. 5. art. 3. qui negat teneri, nisi beneficium excedat valorem sex, septẽ, vel octo ducatorum annuorum, quã sententiã approbat Victoria, immò tenentur etiam si nullã perciperent vtilitatem beneficij, contra Sil. verb. Hora. §. 2. Et ratio quare teneãtur est, quia beneficium datur, vt Clericus per illud deputetur diuino cultui, nõ vt is substentetur, quod si non sufficiet, ei imputetur, qui illud acceptauit cum onere recitandi Horas canonicas, & hæc est cõmunis sententia, vt quis teneatur ad Horas canonicas ratione cuiuscunque beneficij, quouis nomine nuncupati, siue sit tenue, siue pingue, siue curatum, siue simplex, quod dicitur præstimonium, vel præstimoniale, siue habeat iurisdictionem, siue nõ habeat, siue administrationẽ Ecclesię, siue non, siue sit omnino simplex, & cũ nullo onere seruitij, nec requirat residẽtiam, Nau. de Hor. can. c. 21. num. 9. Sot. de iust. & iur. lib. 10. q. 5. art. 33. Et ratio est, quia beneficiũ quantumuis simplex Clericis tantùm confertur, & inter beneficia ecclesiastica numeratur, Nauar. in man. c. 25. nu. 122. & habetur in c. quoniam, de præbend. in 6. Similiter tenentur ad

2 Officium habentes beneficium, quod vocatur Cappellania collatiua, quæ de iure communi nõ datur nisi personæ ecclesiasticæ à persona ecclesiastica, & obtinens per se, vel per aliũ inseruit. Sed quando huiusmodi Cappellania non datur à persona ecclesiastica, secus esset, vide Nau. loc. cit. de Hor. can. c. 20. nu. 17.

3 Sed tenentur obtinentes Prioratus, vel Abbatias siue in titulum, siue in commẽdam, siue ad tem-

tem-

tempus, siue in perpetuum, cum iure percipiendi fructus, & administrãdi iurisdictionem, si haberet, & hoc procedit etiã si non habuerit propriè titulum cum Officio proprio Superioris, Prioratus, vel Abbatiæ, vt Abbatis, vel Prioris, quia adhuc quo ad onus recitandi Officium dicũtur supranominata beneficia ecclesiastica. Idem dic de habente beneficiũ, quod dici solet manuale, quod est reuocabile ad nutum illius, qui contulit, & hoc non propriè ratione beneficij, sed ratione talis Officij.

4 Et hic sciatur quatuor genera personarum sub pœna peccati mortalis teneri ad recitationem diuini Officij. s. Clericos seculares constitutos in sacris, Beneficiatos, Religiosos, & Moniales professas Choro deputatas ex cõsuetudine, vel statuto Religiosorum, Medin. de orat. q. 7. licèt Aliqui affirment, nõ teneri ex vi professionis, cũ aliqui Religiosi professi non teneantur, nisi cum sacros Ordines suscipiunt, Nau. in manua. c. 25. nu. 97.

5 Cum his tenentur etiã Monaci professi, deputati ad Chorum, etiam si nõ essent in sacris, & habitu derelicto, siue culpa eorum, siue spontè, vel cum habitu extra Monaster'um degant, Nau. c. 7. nu. 20. de Hor. canonicis, sed non tenentur Nouitij Religionis, secũdum communem opinionem Nauar. loc. cit. Sil. in verb. Hora, q. 2. licèt Alij, vt Palud. in 4. sentiant contrarium, sed prima opinio est probabilior.

6 Tenentur etiam laici Religiosorum professi recitare Officiũ diuinũ eis præscriptum à regula Religionis, aut constitutione à Papa approbata, vt tot orationes Dominicas, & tot salutationes Angelicas loco Horarum canonicarũ, & omittentes peccant mortaliter, D. Antonin. 3. par. tit. 13. cap. 4 §. 6. Nauarr. c. 25. nu. 97. in manua. licèt Sotus, & Sil. teneant contrarium, sed melior est sententia D. Anton.

7 Tenentur etiam Religiosi professi Militiæ S. Ioannis Hierosolymitani, S. Iacobi de Spada, S. Stephani loco Horarum canonicarum dicere certum numerũ orationum Dominicalium, & omittentes peccant, iuxta eorum Militiæ institutionem.

8 Tenentur ẽt Religiosi vtriusq; sexus Tertij ordinis, si habẽt modum viuendi religiosum, à Sede Apostolica approbatum, & si habent Officium determinatum, Tabien. verb. Hora, nu. 9. Felyn. in c. nullus, de for. compet.

9 Tenentur etiam pensionarij, si vt Clerici obtinent pẽsionem super fructibus beneficiorũ ecclesiasticorum, sed ad Horas B. Virginis tantùm, & omittentes peccant mortaliter, & tenentur restituere pro rata ex Constitutione Pij V. Nau. in man. cap. 25. nu. 222. & 108.

Sed

10 Sed non tenentur qui non habent pensiones vt clerici, vt sunt aliqui laici obtinētes pro aliquo facto in bello, vel alia occasione, nam pensio potest etiam laicis concedi, c. possessiones, 16. q. 1. & q. 6. c. illud.

11 Et his adde teneri ad recitationem diuini officij eos, qui vt supra obligati sunt, etiam si peregrinentur, & quò ad beneficiatos, etiam si per Vicariū beneficio inseruiāt, quia onus recitandi diuinū officium est personale, & sequitur personā, Immò tenētur etiam si non ipsi, sed eorum consanguinei percipiāt fructus beneficij, aliàs pecc. mort. Nau. c. 25. nu. 103. Et consanguinei exigentes fructus beneficij, tenētur restituere beneficiato petēti. Abb. in c. tua nos de testam. etiā si fuerint parētes beneficiati, quia pater beneficiati non habet vsumfructuum super redditibus beneficij, qui sunt peculiū, quasi castrense clerici, vide Affl. decis. 241. Secus si parentes essent pauperes, quia possent exigere, dummodo filij non essent in eadē necessitate, possent etiā parentes compensare alimenta filio præstita super fructibus beneficij, Alex. cons. 210. & Alij.

Quæsitum VII.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiati, vel in sacris constituti statim obligantur ad recitationem diuini officij, & declaratur Concil. Lateran. sess. 6.*

2 *Coadiutor datus alicui Presbytero ratione Coadiutoriæ, si non obligetur, tamen tenetur recitare diuinum officiū propter defectum principalis, declara n. 3.*

An detur aliquod tempus beneficiato, vel in sacris initiato ad recitandum Officium?

1 DIc, quod statim obligatur ad recitandum diuinum Officium, aliàs peccat mortaliter, & tempus sex mensiū cōcessum beneficiato à Cōc. Lateran. sess. 6. debet intelligi, quod excuset beneficiatos à restitutione fructuum, non autem à peccato mortali, ita vt liceret per sex menses non recitare Officium, Nauar. c. 25. nu. 122.

2 Hic nota, Coadiutorem datū alicui Presbytero etiam ratione coadiutoriæ, si aliàs non obligetur, teneri ad recitationē diuini Officij propter defectum principalis, si ipse suscepisset totum onus Ecclesiæ, Medin. tract. 8. q. 7. de orat. In illis tamē diebus, in quibus ex suo officio tenetur publicè supplere in recitatione Horarum canonicarū pro principali adiuto, & hoc ratione obligationis coadiutoriç, Medin. vbi supra, præsupposito, quod coadiutus satisfacere non possit: sed

in

in hoc est attendendus tenor co
3 adiutoriç, nã si datus est Coadiutor, vt solummodo certis diebus festis coadiuuet beneficiatum in Officio persoluendo, tunc in illis diebus tenetur, si verò est datus solummodo ad alia ministeria Ecclesiæ, & non ad Horas canonicas, tunc ad illa tenetur, & non ad Horas canonicas.

Quæsitum VIII.

SVMMARIVM.

1 *Horæ canonicæ sunt septem, & declarantur per totum quæsitum.*

Quot sunt Horæ canonicę?

1 DIc, quòd sunt septẽ, partim nocturnæ, & distinguuntur in tres nocturnas, & dicitur Matutinum cum Laudibus, aliqui etiã addunt Completoriũ, quod debet dici in crepusculo, vel etiã postea, Io. And. in c. 1. de celebr. Miss. Reliquæ verò sunt diurnæ. Nocturnę significãt tempus, quo humanum genus tenebatur obsessum à Diabolo, quo tempore antiqui Patres laudabãt Deum, & precabantur liberationem sacrificijs, & oblationibus, & precibus obscurè, & per mysterium significantibus. Diurnæ verò significant tempus gratiæ, cùm Christus redemit nos, Archid. dist. 93. d. c. Præsbyter.

Et sunt septem, nec plures, nec pauciores, ita ab Ecclesia ordinatæ ad memorandum septem horas, quibus Passio Christi cõpleta fuit, nam Matutinum significat capturam Christi in tertia hora noctis, & omnia, quæ tunc illi contingerunt de nocte, vt apprehendi, ligari, à discipulis derelinqui, ad Pontifices adduci, accusari de falso, de blasphemia iudicari, velari, conspui, irrideri, cædi, & alijs.

Prima, quæ recitari debet diluculo, vt innuit hymnus, Iam lucis orto sydere, significat quando coram Pilato fuit accusatus, & ab eo examinatus. Tertia significat, quando fuit crucifixus vocibus Iudæorũ. Sexta, quando fuit præparata Crux pro eo crucifigendo, & quando fuit spoliatus, & in ea distentus, & cõfixus. Nona, quando fuit in Cruce eleuatus. Vespere, quãdo post mortem fuit lancea percussus. Hinc Ecclesia in principio Vesperum vtitur Psalmo, in quo fit mentio per sessionem à dextris de Filio Dei, & de eius æqualitate cum Patre. Completoriũ significat, quãdo fuit positus in sepulchro.

Præterea septenario numero voluit Ecclesia Horas canonicas comprehendi, quia satis mysteriosus hic numerus est in sacra Scriptura, nam septem diebus mundus creatus est, septem Sacramentis Ecclesia ex sanguine Christi recreatus est, septẽ donis Spi-

Spiritus sancti illuminatus, septē petitionibus, vt à Domino necessaria sibi quo ad spiritualem, & temporalem vitam petat instructus, præterea septem sunt mundi ætates, & ita septem horis passio Christi completa est.

Quæsitum IX.

SVMMARIVM.

1 *Habens Prioratum, vel Abbatiam in titulum, vel commendam cum perceptione fructuum, tenetur ad recitationem diuini Officij.*

2 *Renuncians beneficium, reseruatis sibi omnibus fructibus, etiam tenetur. Limita nu.3.*

4 *Habens Canonicatum, & præbendam, si de vno tantum percipit fructus, etiam tenetur.*

5 *Item absens causa studij. Amplia nu.6.*

An teneatur ad Horas canonicas habens Prioratum, vel Abbatiam in commendam cum perceptione fructuum?

1 DIc, quod sic, etiam si non habet titulum, & eo magis si habet etiam titulum, quia est beneficium vtroque modo, cap.
2 nemo, de elect. in 6. Sicut tenetur etiam qui renunciat beneficiū, reseruatis sibi omnibus fructibus, & hoc authoritate Sedis Apostolicæ, sicut etiam tenetur, qui nudum titulum habet, dummodo spontè, & non coactè acceptauit resignationem, Nau. de Hor. canonic. c.7. nu.30. & ratio est, quia sponte sibi onus imposuit, & licèt nō percipiat fructus modò viuente, & nunciante, percipiet post eius mortē, interim habet titulū, & ius in beneficiū, & hoc procedit, dummodo titulari sit liberū inseruire Ecclesiæ ei resignatæ, & pro seruitio aliqua pars fructuum in singulos annos assignata sit, nam alias nō teneretur, nisi post mortem resignantis, cum fructus percipiet.

3 Similiter nō teneretur ad Horas canonicas, qui coactus acceptauit beneficiū sine fructibus, sicut etiā non teneretur quicunque, qui licet obtinuerit beneficium, & possessionem, tamē sine eius culpa non potest percipere vllos fructus, nec per eum stat percipere, Nauarr. de Hor. can. c.9. nu.28. Caiet. & Alij in verb. Hora.

4 Sed teneretur qui habens Canonicatum, & Præbendam, tantūmodo perciperet fructus Canonicatus, & non posset percipere fructus præbendæ, vel aliorum beneficiorum, vel eius culpa amittit.

5 Nec excusaretur ab Horis canonicis, qui abest causa studij, etiam si de licentia superioris, & per alium inseruit beneficio, & ratio est, quia, vt dictum est, hoc

hoc onus est personale, & non potest per alium portari, vt cõmunis est sententia, & præcipuè D.Anton.3.p.tit.13.c.4.§.1.

6 Hinc sequitur teneri etiam nouos Canonicos, seu beneficiatos, qui iuxta Ecclesiæ consuetudinem, aut statuta, vel priuilegia, vt in primo, vel secundo anno nullus fructus percipiant quia conuertuntur in vsum fabricæ Ecclesiæ, aut alium vsum applicati sunt, quia sunt verè beneficiati, fructus postea percepturi. Licet huiusmodi priuilegia, & statuta moderatus sit Ioan. Papa 22.in extrauag. quadam, quæ incipit: Suscepti regiminis, de sede vacante, vt detur etiam portio, vel dimidia pars, vbi sunt statuta huiusmodi, vel consuetudo.

Quæsitum X.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiatus, an teneatur dicere Officium statim post collationem, etiam non capta possessione. Adducuntur multæ opiniones.*

2 *Possidens beneficium nulliter, non tenetur recitare Officiũ. Item nec intrusus nu.3. Item nec Subdiaconus dispensatus ad ducendum vxorem.num.4. Item nec qui non est adeptus possessionem beneficij, num.5. Item nec cæcus. nu.6. Item nec aliqui alij.nu.7.8.*

An beneficiatus teneatur dicere Officium statim post collationem, etiam non capta possessione?

1 DIc, quòd alij dicunt non teneri ante possessionẽ pacificam, vel ante illud tempus, quo per eum stat, quo minus apprehenderit illam, Palud.4.dist.15.q.5.art.1. & alij subscribunt huic sententiæ, aliqui dicunt hũc beneficiatum teneri post collationem factam, & ab eo acceptatam, quia erat absens, Nau.c.7. nu.29.de Hor.can. & tunc tenetur à die, qua consentit collationi in eius personam factę, etiam ante possessionem.

Sed in hoc proposito collationem non intelligas præsentationẽ in beneficio iurispatronatus, vel electionem, quia post hanc requiritur institutio, aut confirmatio Superioris, quæ est loco collationis, & hoc procedit etiã si per eum stat, quo minus postea acquiret possessionẽ, & ratio est, quia per solam collationem acceptatam, acquiritur plenũ ius in beneficio. Hinc si tunc moreretur sic beneficiatus ante possessionem, beneficium diceretur vacare. Aliqui dicunt non teneri ante captam beneficij possessionem, & ita probant per Nauarr. lib.3. de celebr. Miss. cons. 14. & ita esse in praxi Paris. de resig. benef. q.9.num.23. sed Nauarr. oppositum dicit de Hor.can.

Nota

Nota hic, quod regulariter tenetur recitare Officium, qui obtinet beneficium, vel constitutus
2 in sacris. Limita in eo, qui possidet beneficium nulliter, Sayr. decis. 10. de ætat. & qualit. quia
3 æquiparatur intruso, qui nec tenetur, secundum Fab. in dec. 40.
4 C. de Epis. & cler. Limita in Subdiacono dispensato ad ducendũ vxorem, idem decis. 20, de celeb.
5 Missar. Limita in eo, qui non est adeptus possessionem beneficij, idẽ Sayr. decis. 14. de celeb. Miss.
6 Limita in cœco, Balb. decis. 523. p. 3. & Sayr. loc. citat. decis. 15.
7 Limita in militibus, religiosis, pensionarijs, qui nec tenentur
8 recitare Officiũ B. M. V. Limita in obtinente beneficium, cuius fructus fuerunt sequestrati, vel quod est litigiosum, Balb. decis. 22. p. 1. Intellige, si timet fouere malam causam, nec sperat fructus in futurum.

Quæsitum XI.

SVMMARIVM.

1 *Quæsitum resoluitur cum distinctione.*

An teneantur ad Officium, qui prętendunt ad beneficium litigiosum, et fructus sunt sequestrati per Iudicem?

1 DIc distinguendo, quòd ille, qui obtinuit beneficiũ litigiosum, si certè, vel probabiliter credit se obtenturum victoriam litis, tenetur recitare, quia habet titulum, & sperat fructus, sed si timet se foueri malam causam, & quod priuabitur, non tenetur, si verò dubius est, si est in possessione tenetur, quia ipse potior est altero collitigante, quia est in possessione. Si verò neuter sit in possessione, tutius est, vt vterque recitet, quia in dubio tutior via est eligenda ad euitandum periculum peccandi.

Quæsitum XII.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio recitandi Horas canonicas est partim de iure diuino, et partim de iure positiuo, declara nu. 2.*

3 *Condemnati ad triremes, vel ad carceres, vel ad aliam pœnam corporalem, vel spiritualem adhuc tenentur recitare Officium.*

Quo iure mandetur recitari diuinum officium, positiuo, vel diuino, et quo iure Religiosi teneantur ad illud?

1 DIc, quòd obligatio recitandi Horas Canonicas est partim de iure diuino, quia persona Deo dicata debet de iure diuino persoluere Deo sacrificiũ lau-

laudis, & orare pro populo, de cuius bonis subſtentatur, c.cum ſecundum, de præbend. Partim verò eſt de iure poſitiuo, vt dicatur illo, vel illo modo, in tali, aut tali tẽpore, & hora, vel loco, &c. & vt dicatur tale Officium, vel aliud, itaque debet perſona eccleſiaſtica obligata ad Horas, illas recitare, prout ei præſcribit Eccleſia.

2 Quo verò ad Religioſos, ſi vi religionis, vel quod ſunt Choro deputati, aliqui dixerunt teneri de iure diuino eo ipſo, quod ſunt totaliter diuino cultui addicti, & ſubſtentantur redditibus eccleſiaſticis, & Monaſterij, Aug. de Ancon. de poteſt. Eccl. Tabien. ver. Hora, nu.20. Palud.4. diſt.15. q.5. art.1. Aliqui dixerunt obligari iure eccleſiaſtico eo ipſo, quod Pontifex eos approbauit, vt eſſent deputati ad Chorum, & profeſſi. D. Antonin. 3.p. tit.3. c.4.§.5. Sot. lib.10. de iuſt. & iur. q.5. art.3. Nauarr. c.7. num.4. de Hor. can. Aliqui dixerunt eos teneri ex ſola conſuetudine recepta in Religionibus approbatis, quæ habet vim legis, & obligat ad mortale nõ omnes profeſſos, ſed illos tantùm, qui iuxta Religionis inſtitutum ſunt deputati ad Chorũ, & hos teneri recitare ſub mortale, & non alios, etiam profeſſos, qui ſunt deſtinati ad alia miniſteria Religionis, ſecundum eius inſtitutum, vt ad legendum, vel prædicandum, & alia, vel ad militiam, vt ſunt Equites Sancti Ioannis Ieroſolymitani. Eadem ratione dicas teneri ad Horas etiam Moniales profeſſas ad Chorum deſtinatas ex eadem conſuetudine, Nauarr. loc. cit. nu.21. Tabien. nu.7.

Et hic nota, quod ſi aliquis deſtinatus ad Chorũ, qui non eſſet in ſacris, de licentia ſui Superioris redigeretur in ordinem conuerſorum, & fieret extra ſtatum priorem, nõ teneretur ad Horas canonicas, quia ceſſauit obligatio ex deputatione ad Chorum, ob mutationem ſtatus.

3 Et nota hic, quòd condemnati ad triremes, vel ad carceres, vel ad aliã pœnam corporalem, vel etiam aliquam pœnam ſpiritualem, adhuc tenentur recitare, ſic etiam depoſiti, & degradati.

Quæſitum XIII.

SVMMARIVM.

1 *Omittens recitare totum Officium, vel partem notabilem, puta vnam horam, vel plures, peccat mortaliter. declara nu.4.5.*

2 *Omittens recitare Matutinum ex obliuione poteſt recitare ante mediam noctem diei ſequentis.*

3 *Omittens recitare horas Canonicas committit vnum peccatum mortale, non ſeptem.*

Quod

Quod peccatum committatur in omiſſione Horarum canonicarum, et quot modis?

1 DIc, ꝙ eſt communis opinio peccari mortaliter omittere totum Officium, vel partem notabilem eius, puta vnã Horã, vel plures (niſi haberet animum adimplendi eadem die) ſine cauſa legitima, vel ex negligentia notabili, aut ex induſtria, etiam citra ſcandalum, & contemptũ, licet Angel. in verb. Hora, nu. 10. & Riccard. in 4. ſent. tenuerint non eſſe pecc. mor. omittere etiã ex induſtria, & negligentia culpabili, niſi adſit contemptus, & ſcandalum aliorum, ſed tenendum eſt cum communi.

2 Hinc ſequitur omittentem Horas canonicas, & præſertim Matutinas, peccare mortaliter, & ſi ex obliuione, poteſt ſi recordatur infra tempus, quo in illa die obligatur, recitare, quod eſt à principio diei, vel à media nocte diei, vſque ad aliam mediam noctem ſequẽtem, ſed tranſacto hoc termino, non tenetur quis ſequenti die ſupplere, quia obligatio recitandi eſt onus diurnũ, quod non transfertur in aliũ diẽ, atque ita, qui ex induſtria, vel ex obliuione culpabili, ſeu inculpabili omiſiſſet, ſi eſt intra tempus diei poteſt ſupplere, immò poteſt recitare Matutinum cum Laudibus in die præcedenti poſt Completorium, & hoc eſt laudabilius, quàm poſtponere, ſed rationabilius eſt recitare hora competenti.

3 Hic ſciatur, qui omiſit omnes Horas canonicas non ſeptẽ peccata commiſiſſe, ſed vnum, etiã ſi ex induſtria, vel negligentia culpabili, ita etiam ſi omitteret vnam Horam, vel plures ſimul, vnum peccatum committeret, & eſt communis ſententia cõtra Tabienam tenẽtem committere tot peccata, quot Horæ omittuntur, ver. Hora, §. 18. & quare cõmittatur vnũ peccatum eſt, quia vnum præceptũ omittens tranſgreditur, ſed grauiùs peccat, qui omnes Horas, vel qui plures omittit, quàm qui vnam. Poſset tamen quis in omiſsione Horarum canonicarum plura peccata committere, cùm proponit dicere, v.g. Matutinũ, & omittere Primam, & deinde proponit non dicere Primam, nec dicit, & omittere Tertiam, & omittit, & ſic de alijs, tunc tot peccata cõmittit, quot Horas ſeparatim omittere proponit, & conſentit, intellige interruptis actibus, & mediante mora. Ita eſt, quũ in pluribus diebus omitteret omnes Horas, plura peccata cõmitteret, quot ſunt dies, quibus prætermiſſum eſt Officium, & hæc peccata vocantur peccata omiſſionis, quando quis ſine actu expreſſo volũtatis omittit Officiũ, ſed quando actu expreſſo voluntatis proponit nõ recitare, tũc cõmittit peccatum com-

commiſsionis, quod idē eſt numero, cum peccato omiſsionis, contra Silu. in verb.Hora, q.12. & Nauar. loc.cit. nu.6. & 7.qui dicunt in hoc caſu eſſe diſtinctũ peccatum omiſsionis à peccato commiſſionis, itaque tunc tot peccata committũtur, quot Horas ſeparatim diuerſis actibus interruptis,mediãte mora, quis proponit omittere, & omittit, nã in vnoquoque actu tota malitia peccati completur circa transgreſſionem præcepti de recitandis Horis canonicis.

4 Et quoniam ſupra dictum eſt peccare mortaliter eũ,qui omitteret partem notabilẽ, per partem notabilem quò ad omnes Horas intellige vnam,vel plures Horas.Sed in Horis maioribus, vt in Matutino, & Laudibus, & Veſperis, pars notabilis eſſet quarta,vel quinta pars cuiuſcũque Horæ,& nõ minor, vt omiſſio longi pſalmi, vel lectionum, ſed omittere partem aliquam minorem,vt Capitulum, Commemorationem,Verſiculum,Reſponſorium, pſalmum breuem, lectionem breuem, & ſimil. peccaret venialiter.

5 In Horis verò breuioribus, vt Prima,Tertia,Sexta,Nona,& Cõpletorium, pars notabilis eſſet tertia pars cuiuſcunque Horæ,& ſciatur omittentem partem notabilem, vel aliquam Horam teneri infra illum diem ſupplere, aliàs continuat peccatum mort. ſed ſi non ſuppleret aliquã partem leuem, peccaret venialiter. Videndus Azor.in ſumm.

Quæſitum XIV.

SVMMARIVM.

1 *Recitans Officium ſolus,vel cum alio ita velociter, vt nõ poſſit percipere verbum,uel eius ſenſum, non ſatisfacit.*

2 *Recitans Officium in Choro, ita ſubmiſsè,vt ipſe ſolus partem ſuam audiat, & ab alijs non audiatur, non ſatisfacit præcepto,quo tenetur.*

3 *Diuinum Officium dum recitatur,ſi notabili temporis interuallo interrumpatur, peccatum committitur,& interruptio quot modis poteſt contingere.nu.4.*

5 *Matutinum poteſt terminari ad Laudes ex quacunque iuſta cauſa, intellige nu.6.*

An ſatisfaciat pręcepto,qui ſiue ſolus, ſiue cum ſocio malè recitat?

1 Dic,quòd ſi quis, ſiue ſolus, ſiue cum ſocio, ſiue cantu, ſiue ſubmiſſa voce ita velociter recitat, ſiue totum, ſiue partem diuini officij,vt alter incipiat,antequàm ipſe finiat, vel ita confuſè, vt recitans, etiam ſi velit,non poſſit percipere verba, vel eorum ſenſum, vel ſi di-

glutiendo, syncopando, corrumpendo verba, aut male pronunciando, vt nec ab alio, nec à se ipso audiri, vel percipi verba possint, tunc non satisfit præcepto, similiter si inter recitandū immisceantur opera vana, vel verba vana extranea, vel impertinentia. Idem, si dum Officium ab alijs recitatur in Choro, ipse dormit per notabilem partem, vel ad alia volens, intendit, & remedium est, qui ita defecit, intra diem repetere, alias peccat mor. Nauarr. c. 10. nu. 9. de Hor. can. & Alij. Itaque videat, qui cum alio recitat, vt ille bene recitet, aliter nec ipse satisfacit.

2 Similiter, qui in Choro ita submissè recitat partem suam, vt ipse solus eam audiat, & ab alijs non auditur, non satisfacit præcepto, quo tenetur publicè cum alijs cōmunicando in Choro psallere, Nauar. c. 10. nu. 47. de Hor. canon. Caiet. verb. hora, §. vlt. Et hoc intellige in Choro, nam extra Chorum, si ita recitauerit, satisfaciet præcepto de recitādo, sed nō facit fructus suos, quò ad distributiones Choro interessētibus assignatas. Licet Tabien. dicat recitantem antedicto modo submissa voce satisfacere præcepto, si pars, quæ ab ipso submissè recitatur, pronūcietur ab alijs, ita vt in Choro ab alijs ex altera parte audiri possit, & ita dicetur etiam communicare cum alijs, verb. hora, §. 36. Sed non placet hæc sententia, quia posset dari casus, vt omnes submissa voce dicerent, vel maior pars, & ita diuinum Officium non diceretur publicè recitari à maiori parte Canonicorum, vel Choro deputatorum.

3 Et hic nota, dum diuinū Officium recitatur, si interrūpatur notabili tēporis interuallo, peccatum committi, nam hoc est prohibitum, c. nihil, & c. illud, 7. q. 2. & in Clemen. 1. de celebr. Miss. Nauar. de Hor. can. c. 26. nu. 64. & seqq. D. Anton. 2. p. tit. 9. c. 12. §. 3.

4 Et hæc interruptio tribus modis potest contingere, vel quando post inceptam horam aliquis breui spatio vacet à recitatione, siue illo intermedio nil operetur, aut dicat, vel faciat aliquod licitum, vel illicitū, & hoc modo non dicitur interruptum Officium, quia modica interruptio, quæ non vitiat actum, dummodo deinde intermissum cōpleat. Vel si post inceptam horam absque causa legitima, quis notabili temporis spatio vacet à recitando, & deinde compleat, vt si quis incipiat Horam vespertinam, & deinde volens, alijs intendat, hic peccat mort. cōtra præceptum de integrè, & sine interruptione recitando, & tenetur illam Horā repetere, & ratio est, quia interruptio illa inter vnam partē Horæ, & alterā, notabilis, facit (moraliter loquendo) vt illa Hora nō sit

ſit vnum quodam, quod eſt contra præceptum Eccleſiæ, vt Officium ſit vnum, nec ſufficeret repetere partem vnam omiſſam, nam vtraque pars malè fuit recitata, ſed ſi vnam partem quis benè recitauit, & alteram malè, poterit repetere quam malè recitauit. Vel interruptio ſiue breuis, ſiue longa poteſt eſſe ex iuſta cauſa, vt pro neceſsitate, quæ nõ præuidebatur corporali, vel ſpirituali, & hæc excuſat à peccato mortali, & veniali, Nauar. de Hor. can. c. 16. nu. 66. & ſeqq. Licèt aliter ſentiant Ledeſma, & Medina, ſed malè, nam & in Miſſa, vbi maior continuatio, & integritas requiritur, aliquãdo ex iuſta cauſa fit interruptio, vt patet ex conſuetudine, in concionando poſt Euangelium, quo tẽpore interponitur aliquãdo ſpatium vnius Horæ, vel aliquando duarum, Nauar. c. 3. nu. 6. de hor. canonicis.

5 Notandum tamen hic, quod ex quacunque iuſta cauſa poteſt terminari Matutinũ ad Laudes, ſiue dicatur in ipſo die, ſiue de nocte, ſiue de ſero diei præcedentis, & tũc Laudes poſſunt dici die ſequenti, & hunc vſum teſtatur Nau. eſſe in quibuſquam ſtrictis Religionibus, & ita obſeruatum in primitiua Eccleſia. Et cũ etiã abſque cauſa terminatur Officiũ ad Laudes, non eſt niſi veniale, licèt aliter habeat Eccleſię conſuetudo, ſcilicet, vt poſt Matutinum immediatè recitentur Laudes, & ratio eſt, quia Matutinum nõ diſtinguitur à Laudibus, ſicut pars vnius Horę ab altera parte ipſius Horę, ſed vt pars principalis Officij ab alia parte, quæ partes ſe habent quodãmodo, vt diuerſas, & diſtinctas, quia diſtincta habẽt principia, diſtinctos fines, & diſtinctos hymnos, nec Matutinũ, & Laudes dicuntur pertinere ad vnam Horam, niſi ex Eccleſiæ conſuetudine.

6 Et quando terminatur Matutinũ ad Laudes, debet terminari ſicut & alię Horæ, videlicet dicto Pater noſter, & Antiphona ad Virginem, & quando reaſſumuntur Laudes, debet præmitti Pater noſter, & Aue Maria, vt fit in principio aliarum horarum, Nauarr. c. 3. nu. 14. & ratio eſt, quia cùm Laudes ſint hora diſtincta à Laudibus, debet ſicut & aliæ horæ ipſum Matutinum terminari. Licet alij ſentiant Matutinum, & Laudes eſſe vnam horam, & per conſequens Matutinum eſſe terminandum nõ niſi per, Te Deum laudamus, vel per vltimũ reſponſorium, & per vnicam orationẽ, Laudes verò terminari per Pater noſter, & alias Antiphonas, & in eius inchoatione præmitti debere Pater noſter, & Aue Maria.

Nota hic, quòd qui recitat vel in Choro, vel cũ alio, tenetur attẽdere, & intẽdere ad partẽ ſocij ea intentione, & attentione ac ſi diceret ſolus, D. Anton. . .

Quæsitum XV.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus ad recitandum officium diuinum, tenetur sub peccato mortali recitare officium B. M. Defunctorum, & septem Psalmos cum* Litanijs *in diebus, quibus in Breuiario annotatur. declara nu. 2.*

3 *In recitatione diuini officij in Choro, debet seruari regula Breuiarij.*

4 *Inuertere ordinem in recitatione diuini officij citrà contemptum, & scandalum aliorum, est peccatum veniale. Redditur ratio num 5.*

6 *Genuflexiones, quæ præcipiuntur in precibus, & alijs obligant præcipuè in Choro, sed non extra.*

An obligatus ad recitãdum diuinum Officium teneatur etiam ad Officium Beatissimę Marię in illis diebus, quibus in Breuiario notatur, aut si est ex consuetudine, vt est in Ecclesia Beneuentana?

1 Dic, quòd tenetur sub mortali recitare etiam Officiũ B. Mariæ, Defunctorum, & septẽ Psalmos, cum Litanijs in diebus, quibus in Breuiario annotatur, aut vbi est ex ordinatione, vel consuetudine Ecclesię Matricis, quæ consuetudo sit approbata, & recepta tanquam lex obligans ad mortale, & non alio modo.

2 Sed hoc procedebat antiquitus ante reformationem Breuiarij Romani iussu Pij V. editi, nam postea non obligatur quis ad supradicta priuatim recitanda, ne quidẽ sub veniali in diebus præscriptis in Breuiario, vt patet, quia Pontifex ibi hortatur, sed excipit Officium Defunctorum in die vniuersalis Commemorationis, quo die obligatus ad recitandum diuinum Officium, tenetur etiã ad Officium mortuorũ, incipiens à Vesperis diei pręcedentis, terminaturus ad Laudes, & non vltra. Excipit etiam Litanias maiores, & minores in eorum diebus, in quibus obligati ad recitandum diuinum Officium, si non interfuerunt Litanijs, tenentur priuatim eas dicere.

3 Sed in Choro debet seruari regula Breuiarij, vt recitetur etiã Officiũ B. Virginis, & defunctorum, & alia, prout idem Põtifex in eadem Cõstitutione declarauit, & debet quis in Choro sequi Ecclesiæ cõsuetudinem receptã, & approbatam, quæ habet vim legis, & obligat ad mortale, aliàs non recepta non obligaret ad mortale.

4 Et hic nota, quod inuertere ordinẽ in recitatione diuini Officij sine causa extra Chorũ, si fiat citra contemptum, & scandalum alio-

aliorum etiam scienter, vel ex culpabili incuria, vel ad libitum, & sine causa, non erit nisi peccatum veniale, quamuis graue, vt recitare Tertiam ante Primam, & sic de alijs, & ideo sic recitãtes non tenentur repetere, sed tantũ supplere quod peruerterunt, Nauarr. c. 3. num. 54. 62. & seqq. & c. 21. num. 30. de Hor. can. Sot. de iustitia, & iur. q. 5. art. 4. & Alij.

5 Et quare non sit mortale, ratio est, quia mortale esset facere contra substantiam præcepti de recitando Officio, vt esset recitare integrè, non autem facere cõtra accidentalia, vt est recitare debito ordine, quo sunt in Breuiario dispositæ Horæ canonicæ, nam hoc cum sit leuis materia non obligat ad mortale, nisi adsit cõtemptus, vel scandalum, & quod ita sit, videmus in Choro sine vlla culpa id obseruari, vt si superueniat Canonicus dum vna hora cantatur, debet se conformare Choro, & deinde repetere horam, quæ præcedit, & sic de alijs. Immò si quis ex inculpabili obliuione recitasset vnam horam, non recitato prius præcedenti, vbi id meminit intra terminum diei, potest repetere quod omiserat, & satisfacit.

6 Nota, genuflexiones, quæ præcipiuntur in precibus, & alijs, obligare præcipuè in Choro, sed non extra illum, Comitolus in suo tract.

Quæsitum XVI.

SVMMARIVM.

1 *Missa non potest celebrari, non recitato Matutino cum Laudibus, & est peccatum mortale facere id ad libitum, & sine iusta causa, & adducuntur diuersa opiniones.*

An possit celebrari Missa, non recitato Matutino cum Laudibus?

1 Dic, quod non, & est peccatũ mort. facere id ad libitũ, & sine iusta causa, & est communis sententia, & tenenda D. Anton. 3. p. tit. 13. c. 6. §. 4. Rosell. verb. Missa num. 4. & Summistæ eod. verb. Nauar. loc. cit. c. 3. nu. 68. & seqq. & c. 21. nu. 38. Licèt aliqui dicant id posse fieri ad libitum, etiam sine iusta causa, & nõ esse, nisi veniale, immò nec veniale, vbi interuenit iusta causa, Silu. verb. Missa 1. q. 6. d. 4. Sot. de iust. & iur. q. 5. art. 3. & 4. sent. dist. 3. q. 2. art. 2. Et hanc opinionem videtur etiam tuere Bellarminius, nunc Illustrissimus, & Reuerendiss. Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ doctissimus, tom. 3. controu. 3. de bonis operibus, c. 18. & ita dicit seruari in Hispania, quamobrem posset ibi Sacerdos sequi sine peccato Prouinciæ consuetudinem toleratam, & eò magis, quod non

adest Ecclesię constitutio, vel ius ad id particulariter obligans. Sed primam sententiam approbāt Rubricæ Breuiarij Romani, in principio, & in titulo de defectibus Missæ, & ita habet consuetudo antiquissima in Ecclesia, vt non prius Missa celebretur, nisi recitato Matutino cū Laudibus, quæ consuetudo habet vim legis ad obligandum ad mortale, vt cō muniter sentiūt DD. sed videat, quam opinionem probabiliter tenet, & tuta conscientia postea facere potest, vt supra.

De prima dic non esse mortale, siue publicè, siue priuatè, nisi tamē in Missa maiori ex Ecclesiæ consuetudine bene obseruata, quia tunc esset peccatum, licèt Ang. post Host. putet, celebrare Missam in Ecclesia, non recitata Prima esse mortale, sed prima opinio est communis.

Sed vbi esset constitutio particularis alicuius Ecclesiæ recepta, & obseruata, vt est in Metropolitana Ecclesia Beneuentana ex Synodo Diœcesana sub Iacobo Cardinali ex clarissima Sabellorum prosapia, Archiepiscopo olim Beneuenti, de cuius nobilitate vide quæ compilaui in Epistola dedicatoria, in tractatu nostro de statu animarum, vt Missa non celebretur ante recitatam Primam, ita deberet obseruari, aliàs si sine iusta causa fieret, diceremus esse peccatum. Sed in casu necessitatis potest nō solum sine mortali, sed etiam sine veniali celebrari ante Primam, vt ad euitandum scandalum, vel pro communicando infirmo, & simil.

Quæsitum XVII.

SVMMARIVM.

1 *Recitare diuinum Officium ad libitum est peccatum mortale, & hoc post reformationem Breuiarij Romani.*

2 *Recitans diuinum Officiū mente, vel meditando, non satisfacit præcepto.*

3 *Officium debet exprimi per verba articulata.*

4 *Existens in peccato mortali si integrè, & attentè recitet, satisfacit præcepto.*

An esset peccatum recitare Officium ad libitum, non seruando formam Breuiarij Romani, vel recitando de Sancto, cum recitandum est de feria, et è contra, vel non seruando formam Matricis Ecclesię suæ, sed conformando se ritui, et consuetudini alterius Episcopatus?

1 DIc resolutè, quòd hodie post reformationem Breuiarij id facere, esset peccatū mortale, tam publicè, quàm priuatim. s. recitando secundum formam alte-

alterius Breuiarij, & non illius reformati, exceptis tamen illis, quos Bulla Pij V. excipit, nempe qui recitant in Breuiario approbato ab Ecclesia, vel de consuetudine ab eadem recepta per ducentos annos.

Ante reformationẽ Breuiarij multi tenebant nõ esse mortale, vt Nauar. in man. cap. 25. nu. 12. D. Antonin. 2. p. tit. 9. c. 13. §. 3. Card. in cap. cùm de his, 12. dist. Nunc autẽ non licet nec de raro, nec etiã semel, nec publicè, nec priuatè, quod aliqui tenebant posse fieri de raro, & extra solẽnitates Ecclesiæ. Immo etiam si ad libitum, etiam sine causa, non esse nisi veniale, citra tamen contemptum, & scandalum, Sot. de iustitia, & iur. lib. 10. q. 5. art. 4. Tabien. in verb. hora, §. 10. Silu. §. 12. Caiet. §. 2. & quos alios idẽ sentientes reperies, dicas eorum sententiam habuisse locum ante reformationem Breuiarij.

Quò verò ad recitationem de Sancto, cum sit dicendũ de feria, vel de vna feria, cùm sit dicẽdum de altera, si id fiat priuatim, & de raro, vt semel in mense, aut ter, vel quater in anno, extra tamen celebres Ecclesiæ solẽnitates, vt Pasquæ, Pentecostes, Corporis Christi, Assumptionis B. Mariæ, Omniũ Sanctorum, & Sãctissimi Natalis, si sine causa fiat, esset veniale, citra tamen contemptum, & scãdalum, sed si cũ contemptu Ecclesiæ, vel scandalo, vel recitãdo publicè, vel frequenter, vel in antedictis solemnitatibus, esset mortale, secus si ex causa legitima priuatim, vel publicè, vt in Concionatore, qui necesse habet præparare se, vel si ex obliuione non culpabili quis recitasset vnũ Officium pro alio, etiam publicè, tunc non esset nec veniale.

2 Nic nota non satisfacere præcepto, qui recitat mẽte, vel meditando, etiam si parùm moueat labia, vel dentes, vel percurrendo oculis, nã debet distinctè recitare, proferẽdo dictiones, verba, & syllabas, non tamen est necesse vt alta voce recitet, ita vt à circumstantibus audiatur, Nauarr. loc. cit. c. 20. nu. 14. Medin. C. de oratione q. de necess. vocal. oran.

3 Et quod Officium debeat exprimi per verba articulata, ratio est, quia debet esse opus exterius, & sic non sufficeret, vt qu s mẽte reuolueret, vel meditaretur, nil exterius exprimendo, vel ita leuiter mouendo labia, vel dentes, vt vox significans non formetur; sufficit tamen si recitans formet verba, & labijs etiã voce valde submissa, vt possit ipsemet distinctè audire, nisi tamen ob impedimentum surditatis, vel alio impediretur, & tunc ei sufficit, vt pronunciatio ita sit articulata, ut oratio uocalis, & exterior dici posit, & nõ mentalis, D. Ant. 3. p. tit. 13. c. 4. §. 7.

4 Nota etiam, existentem in peccato mortali satisfacere prę-

cepto, si integrè, & attentè recitet, sed nullam acquirere gratiã, immo posse etiã peccare ratione finis, vt si propter vanam gloriam, aut alium finẽ mortalem, Sot. de iust. & iure, loc. cit. q. 5. art. 5. Medin. de orat. q. de modo, quibus oratio depra. solet.

Quæsitum XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Officium diuinum debet recitari intra diem naturalem, & competentibus horis. Quid obseruabatur antiquitus. nu. 2.*
3 *Horæ competentes in recitatione diuini officij declarantur.*
4 *In recitatione diuini Officij requisita.*
5 *Recitans diuinum Officium per alios non lucratur distributiones quotidianas.*
6 *Vacantiæ vnius mensis, vel plurium, vt absentes possint percipere distributiones quotidianas sunt sublatæ.*
7 *Canonicus debet esse in Ecclesia à principio Officij.*

Quo tempore, et loco debent recitari Horę canonicę?

1 Dic, quo ad tempus, quod debẽt recitari intra diem naturalem. s. à media nocte præcedenti diem, vsque ad mediam noctem sequẽtis diei, & est communis opinio, & debent Horæ recitari competentibus horis. Refert de quodam Heremita Io. Andreas, & post eum Abbas, quod Heremitæ Angelus portabat aliquando vuas bonas, aliquando vuas marcidas, aliquãdo acerbas, & interrogãti respõdit, Vir Dei, competit cibus tuo officio, & modo, & tempore dicẽdi, c. 1. de celebr. Miss. quia nõ competẽtibus horis sanctus Heremita recitabat diuinum Officium.

Et hic nota circa tempus recitandi Matutinum cum Laudibus Aliquos sentire esse mediã noctem proprium tempus, Aliquos esse circa finem noctis, aut circa auroram, sed ex causa legitima, ut habet generalis consuetudo recepta, & approbata, proprium tempus est prçuenire post Vesperas præcedentis diei, ante occasum Solis, aut in diebus breuioribus, etiam per horam præuenire ante occasum Solis, in diebus uerò longioribus potest præueniri etiam per duas horas ante occasum Solis, & siue ante cœnam, siue post, parum refert, Nauar. loc. cit. c. 3. nu. 56. 57. 60. & seqq. Si uerò quis præueniret sine causa iusta, sed ut liberiùs uacaret otio, uel ludo, peccaret non nisi uenialiter, ut tenent cõmuniter DD. debet tamen qui obligatus est recitare Horas canonicas ex prçcepto Ecclesię debitis horis, siue publicè, siue priuatè, c. 1. de celeb. Miss. & clem. 1. eod. tit.

Anti-

2 Antiquitus variè obseruatum est circa tempus recitandi Matutinum, nam recitabatur distinctum in tres nocturnos .i. de nocte in tribus vigilijs noctis, itaq; primum Nocturnum recitabatur tertia hora noctis, & vocabatur prima vigilia, secūdum Nocturnum recitabatur sexta hora noctis, & conueniebat secunda vigilia, tertium Nocturnum recitabatur hora nona noctis, & conueniebat tertia vigilia, Laudes vero recitabantur in quarta vigilia, quæ erat duodecima hora noctis. D. Hieronymus in Epistola ad Eustochiū, Rupertus Abb. lib. de diuin. off. Licèt aliquando prima, & secunda vigilia fuerint anticipatæ, vt rigor aliquantulū temperaretur, vt supra dictum est. Antiquitus etiam aliqui recitabant omnes tres nocturnos in media nocte, & Laudes circa aurorā, 6.q.1.c. Imitare. Aliqui dicebant tres nocturnos cum Laudibus in hora discessus noctis, & in apparitione auroræ, Amalarius in præfatio. lib. de ord. vnde adhuc retinet hoc Officium nomen nocturnorum, quia de nocte dicebatur, vt dicēdum etiam est. Modò verò dicitur Matutinum, quia summo mane, & matutino tempore recitari debet, & quò ad horam Matutini standū est consuetudini, vel ordinationi Ecclesiæ.

3 Sed circa tempus aliarum horarū; Primæ horæ, est prima hora diei artificialis, qui incipit ab ortu Solis, ad occasum determinatum, ita, vt, intra spatium dictæ horæ, & latitudinē, quod est inter primam, & tertiam, debeat recitari. Tertia Hora debet recitari intra spatium, quod est intra tertiam horam, & meridiem, quæ est hora congrua recitandæ sextę Horæ est sexta hora ab ortu Solis, quæ est circa meridiem, vel in meridie. Hora congrua recitandæ Nonæ, est hora nona, quæ est ab ortu Solis media inter meridiem, & occasum Solis ab vtroque quasi æquè distans. Vesperæ hora congrua recitari debebunt duodecima hora ab ortu Solis .i. vltima hora, & Completorium post occasum Solis in prima hora noctis à crepusculo.

Et hæ horæ non considerantur indiuisibiliter, vel in termino indiuisibili, sed diuisibiliter, & quantum ad latitudinem totius horæ, intra quam latitudinem, qui recitabit illam horam, dicetur recitare tempore debito, & est communis sentētia. Immò si quis, vel aliquantulum anticiparet, vel postponeret, adhuc dicitur satisfacere præcepto Ecclesiæ de recitando hora debita, dūmodo anticipatio, vel postpositio mediam horam non excedat, Nauarr. cap. 3. num. 77. de Hor. can. & Alij, Sil. in verb. Hora. q. 9. Ang. nu. 22. Ex causa tamen legitima præuenire, vel postponere, siue publicè, siue priuatim, nul-

nullum est peccatum. DD. ex c. Præsb. 91. dist.

Immò licitum est anticipare, vel postponere propter aliquam causam, vt concionem, processionem, studium literarum, vel aliqua honesta negotia, sed tutius est præuenire, quia ibi saltem indicatur diligentia, sed in hoc debet quisque se conformare ordinationi, vel consuetudini suę Ecclesiæ, tam in recitatione publica, quam priuata, vide Nauar. c. 3. nu. 74. & 75. de Hor. can.

4 Sed dic resolutè, quod in recitatione diuini Officij, siue quis prę uenerit, siue postposuerit sine iusta causa scienter, vel ad libitũ, vel ex quauis negligentia nõ peccat, nisi venialiter, dummodo recitet intra diem naturalem, & absit contemptus, vt supra dictum est, & allegata est ratio.

Verùm si negligentia Episcopi, vel aliorum Chori superiorũ notabiliter publicè anticiparẽtur, vel postponerentur Horæ canonicæ contra statutum tempus, & Ecclesiæ consuetudinem, & hinc sequeretur sacrorum perturbatio, & diuini cultus diminutio, peccaret mort. qui huius mali esset in culpa, & is cui erat ex officio prouidere. Clem. 1. de celebr. Miss. Nauarr. loc. cit. c. 2. nu. 63. summ. verb. hora.

Et quod pręcipitur in rubrica Breuiarij, vt Vesperæ dicantur ante prandium in diebus ferialibus Quadragesimæ, intellige de Vesperis publicè recitãdis in Ecclesijs, sed quò ad recitandũ priuatim obseruanda est consuetudo. Et hæc quò ad tempus recitandi Horas canonicas.

Quò verò ad locum, dic, quòd solummodo Clerici seculares, vel regulares, qui, vel ratione beneficij, vel ratione regulæ, tenentur ad recitandum publicè in eorum Ecclesijs, aliàs peccãt grauiter, nisi recitent in loco publico, puta in Ecclesia, vel in Choro per se ipsos, & non per alios, & hoc alta voce, vt communicent cum alijs ibi recitãtibus, vt propterea, si priuatim recitent, non satisfaciant præcepto, neque si in loco publico, sed submissa voce, ita vt ab alijs non audiãtur, cap. dolẽtes, de celebr. Miss. & Conc. Trid. sess. 24. c. 12. de reform.

Hic notandum, quod est abusus, & non consuetudo, & est contra decretum ante dictum Concilij, vt Canonici, vel alij quicũque siue seculares, siue regulares obligati recitare publicè, tantùm assistant Choro audientes alios recitantes, nihil ipsi psallentes.

5 Notandum etiam, in nullo suffragari, qui per alios recitant, vt possint lucrari distributiones quotidianas, nisi talis cõsuetudo fuisset approbata, vel tolerata à Summo Põtifice solo, qui in hoc dispensare potest, & videbitur dispẽsasse tacitè, si sciens tolerat, D. Ant. 3. p. tit. 13. c. 4. §. 1. Nau. c. 5. nu. 14. & seq. & Alij, qui dicũt

illos

illos Canonicos peccare mort. si ex eorum silentio, vel absentia notabiliter diminuitur cultus diuinus in celebratione diuinorum Officiorum.

6 Et vacantiæ vnius mensis, vel plurium mensiũ, vt absentes possint distributiones quotidianas percipere, sublatæ sunt, nisi absint ex causis à iure permissis, secus si ipsæ vacãtiæ cõcessæ essent in fundatione Canonicatuum, & dictarum distributionum, quę etiã intelliguntur sublatæ, si omnes fructus Canonicatuum sunt distributiones quotidianę, ex declaratione Sac. Congreg. Conc. super c. 2 sess. 24. ver. distributiones, & c. 3. sess. 21. & c. 3. sess. 22.

7 Nota hic, quod Canonicus debet esse in Ecclesia à principio Officij vsque ad finem, Card. in clement. graui, de celebr. Miss. in 8. notab. glos. in verb. censeatur, in prag. quo tempore quisque debet esse in Choro.

Quæsitum XIX.

SVMMARIVM.

1 *Recitans diuinum Officium, debet attentè, & deuotè satisfacere diuino cultui.*

2 *Distractio mentis in recitatione diuini Officij, quatuor modis potest contingere.*

3 *Recitans diuinum Officium sine intẽtione satisfaciendi, sed ad aliũ finem, peccat mortaliter.*

4 *Horæ canonicæ psalli debent in Ecclesijs Cathedralibus, Collegiatis, & Regularibus.*

Quę attentio requiritur in recitatione diuini Officij?

1 DIc, quod requiritur attentio, & deuotio satisfaciendi diuino cultui, non solùm exterius legitimè recitando cum debita integritate, & reuerẽtia, sed etiam cum interiori intentione ad diuinas laudes, iuxta præceptum Ecclesiæ, & contrafaciens peccat mortaliter, & est communis sententia, cit. cap. dolentes. Licet aliqui dixerint, sed improbè, nullam requiri intentionem, & deuotionem interius, sed sufficere exteriorem, & ita intelligebant d. c. dolentes gl. in clem. 1. de celeb. Miss. Hostien. d. c. dolentes, & Alij, sed est tenẽdum cum communi, non tamen est de pręcepto attentio actualis in tota oratione diuini Officij, vel eius parte notabili, cum id habeatur quasi pro impossibili propter humanæ mentis fragilitatem, sed sufficit virtualis attẽtio, quæ oritur ab intentione, quam quis habuit in principio satisfaciendi præcepto Ecclesiæ, & vacandi Deo, & hæc est necessaria in principio, dicetur autem virtualis attentio, cùm quis accepto Breuiario pro recitando diuino Officio, uel si ad Chorum accessit ad hunc finem, & recitando nihil cogi-

cogitet actualiter de implendo præcepto,& uacandi Deo,adhuc satisfacit,quia in uirtuali includitur actualis, & sic uirtualiter attẽtio actualis comitatur totã orationẽ,ut facit uirtualis,dummodo tamen uoluntariè quis se non distrahat ad contraria,idest quousque hanc uirtualem attentionem conuersio uoluntariè ad alia diuersa non expellat in toto, uel in notabili parte,quia tũc sic recitans nec satisfaceret, & peccaret,secus si non auertat distractionem,& recitat cũ attentione uirtuali,aut actuali.

2 Et notandum quatuor modis posse contingere hanc distractionẽ in recitatione diuini Officij. Primo ex inaduertẽtia,& ex sola mentis fragilitate,& hæc non uitiat, nec inducit peccatum. Secundo ex negligẽtia expellẽdi uanas cogitationes, non tamen sciẽter,& hæc inducit solummodo ueniale. Tertio uoluntariè,& aduertenter, sed nihil cogitando de peccato, aut non satisfacere præcepto,& hoc etiã est ueniale, grauius primo, Nauarr. & Sot. loc.cit. Quarto,quando quis aduertit se distrahi, & peccare, & tunc si distractio hæc contingat in toto Officio, uel in notabili parte Officij, uel alicuius Horæ, peccat mort.& tenetur repetere partem notabilem,quam distractus recitauit. Secus si distractio hæc fuisset in modica parte,quia tunc esset peccatũ ueniale, quod ueniale sicut & illud mortale augebitur in genere suo,si in distractione uoluntaria recitans adhibebit deliberatè opus exterius, quod est incompatibile cũ attentione,quæ requiritur in recitatione diuini Officij, ut esset scribere,& similia, & plus augerentur,si uana miscerentur,sed si miscerentur compatibilia,ut lauare manus, calceare se calceis, & simil.esset tantùm ueniale,sed si quod misceretur,nihil impediret, ut deambulare, equitare, & simil. tunc nil peccaret.

3 Hic nota,recitantem diuinum Officium sine intentione satisfaciendi,sed ad alium finem, puta ut uideatur bonus,& simil. teneri repetere, si habuit animũ repetendi, aliàs peccaret mort. & est communis opinio, & ratio est, quia in omni opere attendi [illegible] intentio,qua deficiente,opus [illegible] dicitur factum ad finem requisitum,& quod principaliter debet attendi in recitatione Officij ultra supradicta,est,ut exterius rectè,& integrè pronuncietur,& ut interius erigatur mens ad Deũ, & consideretur quod à Deo postuletur per preces horarias, & ut considerentur quæ conferant ad salutem,& quolibet horum sufficit circa attentionem in recitatione diuini Officij,quod nõ posset etiam recitari dum auditur Missa de præcepto, de qua re distinctius supra de Missa responsum est, iuxta uersus illos, qui com-

communiter afferri solent.

Qui binos lepores vna sectabitur hora,
Vnoquandoque, & quandoque carebit vtroque.

4 Nota hic, quod in Ecclesijs Cathedralibus, Collegiatis, & Regularibus Horę canonicę psalli debent, & habetur in clement. quare nimirum, de celebr. Miss. & in cap. quod ea re, de pœnit. & remiss. Immo quilibet Ecclesiasticus debet adesse matutinis, & vespertinis Horis illius Ecclesiæ vbi residet Capitulum, 92. dist. immo quilibet Præsbyter tenetur horis debitis recitare Officium in sua Ecclesia, vt in cap. 1. de celebr. Miss.

Quæsitum XX.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus recitare Officium, si non recitet, peccat mortaliter toties, quoties, & alias patitur pœnas.*
2 *Canonici, vel Beneficiarij non recitantes Officium statutis horis in Choro non lucrantur distributiones quotidianas.*
3 *Punctator Canonicorum, vel aliorum obligatorum absentium à Choro, si malitia, vel odio non rectè exercet Officium suum, committendo, vel omittendo, peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem.*
4 *Enumerantur quatuor causæ, quæ possent excusare obligatos à recitatione diuini Officij.*
5 *Adducitur casus miraculosus de quodam non recitante Officium attentè, & deuotè.*
6 *Consuetudo, seu statutum, quod qui est præsens in vna Hora, lucretur distributiones quotidianas pro omnibus alijs Horis, est inualidum.*
7 *Habens plura beneficia, tenetur vnum tantum Officium recitare.*
8 *Missa nō est de Horis canonicis, sed de officijs ecclesiasticis.*
9 *Canonicus si vadit ad Chorum sola intentione lucrandi distributiones quotidianas, committit simoniam mentalem.*
10 *Recitantes diuinum Officium quid debeant obseruare.*

Quam pœnam incurrit non recitans, vt decet diuinum Officium?

1 DIc, peccat mortaliter qui existens obligatus non recitet vt decet, toties quoties. Secundo non facit fructus suos beneficij pro rata tēporis, si non recitat, vel si non bene recitat, nam est idem, & fructus tenetur vel fabricæ Ecclesiæ ipsius beneficij impendere, vel erogare pauperibus, Nauarr. c. 25. nu. 122. & seqq. in man. & de Horis can. c. 2. nu. 31. & in Conc. Lateranen. sub Leone

Leone X. seß. 9. & diuisio fructuũ in hoc casu fit, vt pro Matutino omisso quis restituat mediã partem fructuum correspondentem illi vni, vel pluribus diebus, sic etiam mediam partem si omnes alias Horas omiserit prętet Matutinum, sed in omissione Horarum minorum tenetur quis ad sextam partem fructuũ pro aliqua Hora correspondentem illi vni diei, & sic de reliquis, vt qui omisit duas, vel tres Horas, teneatur ad duas, vel tres sextas partes fructuum, ita Pius V. in extrauag. quam refert Nau. loc. citato. Idem dic de obligatis ad Officium B. M. V. Et per beneficiũ intellige iuxta declarationẽ dictæ extrauag. quodcunque beneficium, siue curatũ, siue simplex, siue præstimoniale, etiam si nullam requirat residentiam, & quicquid percipitur à Clericis vt Clerici, vt pensiones, fructus reseruati, vel res Ecclesiæ, licèt non titulo beneficij, & dependeant ab Ecclesijs, & percipiantur ab ipsis vt tales, & nõ vt laici.

2 Idem dic de Canonicis, vel Beneficiarijs, qui percipiunt distributiones quotidianas, quod etiã amittũt, vt supra, si statutis horis in Choro nõ intersint ad debitè recitãdum, nisi excusentur vera necessitate, vel euidenti Ecclesiæ vtilitate, & hoc etiã si priuatim ipsi recitent, sed in hoc casu fructus accrescũt pręsentibus, Cõc. Trid. seß. 24. cap. 12. de reform. Nauar. loc. cit. & c. 1. de cler. non resid. quos fructus Canonici, seu beneficiarij, quibus accreuerũt, nõ possunt, præsertim pacto præcedente eos remittere, vel condonare absentibus, sine iusta causa, Archid. d. c. 1. de cler. nõ resid. Nauar. c. 5. nu. 20. & 21. de Hor. canon. Immò ex Constitutione Bonifacij VIII. cauetur, vt nullũ statutum, seu consuetudo, seu pactio, seu remissio valeat, vt absenti quauis de causa, distributiones quotidianæ dentur, & si datæ fuerint, qui accepit, teneatur restituere inseruientibus, qui in ea absentia non consenserunt, sin verò omnes consenserunt, dictæ distributiones censeantur applicatæ fabricæ Ecclesiæ, exceptis tamẽ absentibus ex infirmitate, vel alia iusta causa, vel manifesta Ecclesiæ vtilitate, vt dictum est.

Si verò in aliqua Ecclesia esset consuetudo antiqua, & tolerata à Prælato, fieri inter Canonicos absentiam (vt vocant) à Choro, qua, licèt Canonicis aliquo anni, vel mẽsis tẽpore à Choro abesse, & fructus percipere, dicerem illã excusare, quia præsumitur vel ex dispensatione, vel quia ita à principio in erectione Cathedralis cautum fuit pro Canonicorũ aliqua cõmoditate, quod non procedit, quãdo omnes fructus sunt distributiones quotidianæ, vt ex declaratione Sac. Congreg. Cõc. vt testatur Paris. de resign. q. 10. nu. 65. & distributionũ compartitio

titio debet fieri per omnes Horas, Clem. de ætat. & qual. cũ gl. ver. certis horis, Card. ibidem, & idem declarasse Sacr. Congreg. testatur Nau. de cler. non resid. cons. 9.

3 Hic nota Punctatorẽ Canonicorum, vel aliorũ obligatorum, absentium à Choro, si malitia, vel odio non rectè exercet officium suum, committendo, vel omittendo, peccare mortaliter, & teneri restituere quantum quisque eius culpa amisit. Idem si ex culpabili negligẽtia, & obliuione, secùs si obliuione inuincibili, nam tũc tenetur restituere, sed non peccat, ita etiam excusaretur à peccato, si infirmitate improuisa correptus, deficeret absentes notare, vel præsentes notare vt absentes, quo in munere integerrimè se gessit hoc anno D. Abbas Decius de Robino Canonicus ex primarijs ciuibus huius ciuitatis vir, & doctrina, & morũ suauitate haud dissimilis D. Abb. Ioanni Carolo eius germano V. I. D. olim Canonico Metropolitanę Ecclesię meo Patri à confessionibus.

4 Quatuor verò sunt causę, quę possent excusare obligatos à recitatione diuini Officij. Prima est infirmitas grauis, quæ non permittit recitare sine periculo, vel nocumento, iudicio periti Medici, sed non excusaret quartana, vel alia febris, vbi datur interim tempus, nec excusaret leuis febris, Nau. c. 25. nu. 100. in man. & de Hor. can. c. 11. nu. 2. & seqq. Secunda est carentia Breuiarij, quando quis nõ habet, nec habere potest illud, sed peccat mortaliter, si illud habendo, proiecisset in mare, vt non haberet. Item mutus, vel lingua aliàs impeditus, vt dicere non possit vocali oratione, licèt si posset partem dicere, ad illam teneretur, quia teneretur ad id, quod potest, non tamen teneretur illud audire recitari, cum ipse recitare non potest, nec tenetur repetere in altera die, quia hoc est onus diurnum, & personale, & non transfertur in alteram diem. Tertia, quando quis tota die esset occupatus, vt omittere sine damno publico non posset, vt in sedando populi tumultu, & similia, vel in prohibendo hostem infedelem ab incursu in patriã, & simil. Maior. 4. sent. dist. 22. q. 3. Tabien. verb. hora, Nauar. vbi supra. Quarta causa est, Papæ dispensatio de non recitãdo, vel commutãdo in aliud. Excusaretur etiam beneficiatus, qui non est in sacris, sed nec ipse percipit fructus beneficij, nec percipere potest in præsenti, vel percipiet in futurum, nec ipse, nec alius nomine ipsius, cùm per se non stat. Sicut etiam excusaretur, qui nondum habet ius in beneficio, sed tãtùm fuit electus, vel nominatus, aut præsentatus, sed nõ cõfirmatus, vel institutus.

Immò

Immò nec teneretur recitare, cui absenti beneficium collatũ est, nisi ipse consenserit collationi in eius personam factę, c. si tibi absenti de præben. in 6. Nauar. lib. 3. cons. 14. de celeb. Miss. ext. sed teneretur beneficiatus etiam si omnes fructus beneficij alteri daret, etiam pauperibus, vel si omnes soluat alteri pro pensione, quia ipse est verè beneficiatus, Nauarr. c. 25. num. 103. c. 7. nu. 30. c. 20. nu. 15. de hor. can. sic etiam tenetur qui habet tenuẽ beneficium, vel qui habet illud sibi collatum in commendam, si habet ius percipiendi fructus.

Hic teneant mente obligati, vel etiam non obligati ad recitãdum diuinũ Officium, quod debent recitare integrè, & attentè diuinum Officium, aliàs datur locus exercendi eorum officium cuidam Dæmoni nomine Tirintillus, vt fertur, cuius officium est colligere omnia verba, quæ malè recitantur in Officij pronunciatione: hinc versus,

Fragmina sermonum Tirintillus colligit horum,
Atque in die bis mille peram farcinat ille.

5 Retulit mihi D. Camillus Castellanus b. m. Farensis, qui fuit Auditor in hoc Tribunali Curiæ Archiep. sub Illustrissimo Maximiliano de Palũbaria, & postea Auditor S. Caroli, nunquam à me satis laudatus, vir sine querela, de quodam recitante indeuotè Officium, quod completo Officio fœtor maximus diffusus est per cameram, & cubile, & hęc vox audita est, Hoc odore, & honore est dignum tuum officium, & socię.

6 Nota primo, quod non valet consuetudo, seu statutum, quod qui est præsens in vna Hora, lucretur omnes distributiones quotidianas pro omnibus alijs Horis, sed seruitium est compartiendum pro lucris totius diei, tàm nocturnis, quàm diurnis, glos. in verb. vsurpat. §. habet, quo tempore quisque debet esse in Choro in pragm. sanct.

7 Nota secundo, si habens plura beneficia, videatur quòd teneatur ad plura Officia recitanda, per Alber. de Ferrarijs in cap. 1. de celebrat. Miss. nisi beneficia essent tenuissima; dicerem tamẽ, salua meliori sententia, non teneri nisi ad vnum Officium, & ratio est, quia plura beneficia dicuntur vnum sufficiens eius recitantis conditioni, & hæc salua correctione sanctæ Matris Ecclesiæ.

8 Nota tertio, quod Missa non est de Horis Canonicis, sed de officijs Ecclesiæ, vt per glos. in clem. 1. de celebrat. Miss. & ita numeratur in Ecclesia Beneuentana.

9 Nota quarto, quòd Canonicus (vt alibi etiam dictum est) qui ad Chorum vadit sola intentione lucrandi distributiones quo-

quotidianas, committit simoniã mentalem, vide tex. & DD. in c. cum in Ecclesia, & in c. suam, & cap. ad Apostolicam, de simon. & glos. singularem in c. 1. de cler. non resid. & Card. in clem. 1. de celebr. Miss. vide etiam Abb. in c. ex parte, de off. deleg.

10 Adde, quòd recitantes diuinum Officium tam extra Chorum, quàm in Choro debent abstinere ab omnibus impedientibus deuotam, & attentam recitationem, & meminerint, quod ex sententia Chrysost. nugæ in ore Sacerdotis sunt sacrilegium, iudica nunc de risu immoderato, & irrationabili, & de oculis huc, & illuc inhonestè discurrentibus, & de miscentibus sacra prophanis, & meminerint etiam quos, & quæ Dominus eiecit è templo. Et eo maxime si sunt Regulares, qui debent eorum deuotione alios de Clero ædificare, & deuotos reddere eorum recitatione, vt faciũt RR. Patres Capuccini, et alij viri religiosi. Idem dic de Canonicis, quia alijs etiam regula, & norma esse debent, quia ipsi vocantur Ecclesię Senatus, & vt diximus in Synodo dięcesana Beneuentana, prę stent re, quod vocabulo dicuntur.

De officio Canonicorum in Choro Finis.

G DE

DE MISSA IN ECCLESIA.

Nunc de Missa, in qua Eucharistia perfici debet, ut in Conc. Trid. sess. 22. c. 2. & est communis opinio.

Quæsitum I.

SVMMARIVM.

1 *Missa quid sit, & vnde dicatur.*
2 *Quomodo accipiatur.*

Quid est Missa, & vnde dicitur?

1 Dic, quod Missa est oblatio veri corporis, & sanguinis Domini nostri Iesu Christi, Sot. in 4. d. 3. q. 2. Vel est sacrificium altaris, quia per eam fidelis populus mittit preces, & vota per Sacerdotem, vt per interstantium Deo, c. ipsi Sacerdotes, 1. q. 1. Vel Missa est oblatio veri corporis, & sanguinis Domini nostri Iesu Christi, in qua cruenta illa oblatio in Cruce peracta repręsentatur modo incruento, & est maximum, & solemne sacrificium, quod præcellit omnia, c. nihil, de consec. d. 7.

Et dicitur Missa, quasi missio, idest dimissio, quia completo sacrificio populus dimittitur, & licentiatur per illa uerba in fine Missæ, Ite, missa est. Vel dicitur Missa, quia oblatio, & preces ad Dominum mittũtur. Vel dicitur Missa, quòd Angelus à Deo mittatur, qui sacrificio assistat, uel quòd in primitiua Ecclesia dimittebantur Cathecumeni post Euangelium, ante consecrationem, & post consecrationem dimittebatur populus, ut dictum est. Vel dicitur Missa, quod per hoc sacrificium mittantur preces, uota, & oblationes fidelium. Vel dicitur Missa, eò quod Christus Dominus, missus celestis, gerat etiam personam Sacerdotis ad consecrandum eius corpus, & sanguinem, ipse namque Sacerdos simul, & Hostia appellatur à PP. Vel dicitur Missa, quasi transmissa, scilicet à Deo Patre nobis Hostia, qui est Christus, ut intercessor pro nobis existat. Vel dicitur Missa à verbo missah, quod est oblatio spontanea, quæ Deo mittitur.

3 Sed Missa, ut pertinet ad nostrum tractatum, accipitur pro sacra actione, qua consecratur Eucharistia, præcedentibus multis precibus, & cęrimonijs, sic etiam, & subsequentibus. Et tribus linguis celebratur, nempè Hebraica, Gręca, et Latina, quia titu-

titulus Crucis his tribus linguis fuit scriptus, unde in Missa harũ trium linguarũ aliquid apponitur, ab Hebræa Alleluia, quod secundum D. Hieronymum significat laudate Inuisibilẽ, licet aliter ab alijs exponatur Sabaoth, idest exercituum, siue uirtutum, & Osanna, idest salua obsecro. A Greca Kyrie eleison, &c. idest Domine, & Christe miserere.

Quæsitum II.

SVMMARIVM.

1 *Missa à quo instituta fuit.*
2 *Apostoli addiderũt aliqua Missæ.*

An Christus Missam instituerit?

1 DIc, quòd sic, & hoc fuit, quando Dominus corpus suum, & sanguinem consecrans in Cœna, communicauit discipulos, dicens, Hæc quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis, Vgo de Sancto Victore in 2. lib. de officijs ecclesiasticis.

2 Sed Apostoli sancti aliquid Missæ addiderunt, Vgo loc. cit. Sot. 4. sent. d. 13. q. 1. art. 4. & quod habetur apud D. Tho. in 3. q. 73. art. 4. & in canone Iacobus, de consec. d. 1. quod Missa fuerit instituta ab Apostolo Iacobo, & à Basilio Episcopo Cæsariensi, id intellige de aliquibus orationibus, quæ consecrationi adhibentur, unde habetur de consec. d. 1. c. Iacobus, Iacobus frater Domini, Episcopus Hierosolymitanus, & Basilius Episcopus Cæsariensis tradiderunt nobis ordinem celebrandi Missam, quod intellige de celebratione solemniter, Sot. in 4. d. 13. q. 2. art. 4. Itaque ab initio Missa fuit à Christo Domino instituta quò ad consecrationem, & sacrificium, sed quò ad cærimonias, & orationes secundum diuersa tempora fuit aucta, tum ab ipsismet Apostolis, tum etiam à diuersis Sũmis Pontificibus, prout decentius illis uisum est ad augendum diuinum cultum. Apostoli addiderunt Missæ orationẽ Dominicalem, ultra cõsecrationis uerba. D. Petrus addidit tres illas orationes, quæ sunt in Canone, scilicet, Hanc igitur, & seqq. quo tempore Missa incipiebat ab oratione antedicta addita à D. Petro, Hanc igitur, secundum Alfons. de Cast. in lib. 10. de Missa, ũi de 11. dist. cap. ecclesiasticorum.

Quæsitum III.

SVMMARIVM.

1 *Enarrãtur omnes Summi Pontifices, qui addiderunt Missa, & omnia, quæ addita fuere, & eorum significatus per totum.*

Qui Summi Pontifices Missæ addiderunt,et quæ ?

1 DIc ut infra, Celestinus Papa primus instituit, ut in Missæ principio præmitteretur Psalmus, Iudica me Deus, Duran.lib.4.c.27. in Rationali.

Damasus primus, ut præmitteretur confessio. Platina in eius uita.

Celestinus idē primus,vt cātaretur introitus in Missa, qui introitus sumeretur ex Psalmis. Duran.loc.cit. Petrus à Soto de cærimonijs Missæ, lectione 13. Itaque regulariter introitus desumūtur ex Psalmis, licèt postea secundum aliquorum festorum solemnitatē fuerunt aliqui mutati. Duran.loc.cit.

Sanctus Gregorius primus instituit, ut diceretur uersus in Missæ introitu, qui etiam ordinauit introitum cum cantu.

Damasus antedictus ordinauit, ut diceretur Gloria Patri, Duran.lib.4.c.5.

Sanctus Siluester ordinauit, ut diceretur, Kyrie eleison, & Christe eleison. Duran. loc. cit. c.11.quæ uox Græca est,& significat, Domine miserere, sed ut nouies repeteretur, ordinauit idem D.Gregorius.Petrus à Sot. loc.cit.

Thelesphorus Papa primus instituit, vt diceretur Gloria in excelsis. Duran.loc.cit.c.13. D. Ant.3.p.tit.13.c.5.§.1.licèt Alij velint Hylarium Episcopū Pyctauensem addidisse ad Gloria in Excelsis, uerba,quæ sequūtur ab illo loco,Laudamus te,sed id negat Duran.qui dicit omnia fuisse eiusdem Papæ Thelesphori, alij volunt illa uerba à loco, Laudamus te,fuisse addita à Papa Symmaco, qui etiam præcepit, ut Gloria in excelsis cantaretur in omnibus diebus Dominicis, & festis Apostolorū, & præcipuorum Martyrum.

Salutatio ad populum,quæ fit à celebrante post Gloria in excelsis,est desumpta ex libro Ruth c.2. cùm Booz salutauit Messores,dicendo, Dominus uobiscū, sic etiam Propheta salutauit Regem Asam,& seruos illius,ut habetur in libro Paralipomenon, sic Angelus salutauit Gedeonē, sic etiam Angelus salutauit Beatissimā Virginem, Duran.lib.4. c.14. sed quis prius ordinauerit hanc salutationem non est certum apud Sacros Scriptores.

Hanc salutionem sic explicat Durā.loc.cit.Dominus apud vos maneat,præmio uitæ æternæ remuneret, & petitionibus uestris effectum tribuat, ad quam salutationem tot bona pio populo desiderantem, gratus populus,& pro eo Clericus celebranti inseruiens respondet, Et cum spiritu tuo, quæ resalutatio fuit desumpta ex Epistola B.Pauli 2.ad Timotheum, Durand.loc.cit.& est sensus illius, Dominus à quo tu cele-

celebrans, nobis tot bona precatus es, tecum sit, vt accepta sit oratio tua. Duran.loc.cit.

Sequitur postea breuis illa exhortatio celebrantis, qui parum confidens de sua perfectione, rogat astantes vt secum orēt pro impetratione dictorum bonorum, dicendo, Oremus, post quam sequitur oratio, vel plures orationes, per quas celebrans orat simul cum populo, nempè alter animo pro impetratione bonorum animabus, & corporibus salutarium, alter vero ore, vt est celebrans.

Et hæc oratio dicitur collecta, vel quia per eam populus, & Sacerdos mente colliguntur ad Dominũ, vel quia petitiones illorum in illa oratione collectas in vnum, celebrãs ad Dominum repræsētat, vel quia dicitur quãdo populus est collectus, & hæc vox est desumpta ex Leuitico, quia collecta fiebat in festo Scenophegiæ. Duran.loc.cit.c.15.

Quis ordinauerit dici orationes, non est nimis certum. Durã. tribuit Gelasio Papæ, affirmans quòd idem eas cōposuerit, Sot. tribuit Damaso PP. & D. Gregorio, qui resecauit superflua, & in breuiorem formam reduxit, in 4.sent.dist.13.

Innocentius PP. tertius composuit orationem, quæ incipit à cunctis. Dur.loc.cit. qui dicit in templo D. Mariæ Lauretanæ loco aliarum orationum dici tantùm orationem Dominicalem, quod nescio, an modò obseruetur. Spero tamen, Deo iuuante, & ipsa Virgine intercedente, quàm primum deuotionis causa templum ipsum me aditurum, & id re ipsa experturum.

Post orationem, seu orationes, sequitur conclusio illa. Per omnia sæcula sæculorũ, quę verba referuntur ad filium Dei, per quem impetrare cupimus quod petimus, & est sensus, quòd Dominus Iesus Christus regnat cũ Patre, & Spiritu sancto per omnia tēpora tàm præterita, & præsentia, quàm futura succedentia, sæculum enim est spatium centum annorum.

Sequitur illa vox Græca, Amen, quæ à Clerico nomine populi respondetur, quæ vox significat desiderium, vt ita sit, vt petitur, & concluditur, vel affirmationem ita esse sicut celebrãs conclusit, scilicet Dominum Iesum regnaturum, & victurum esse cum Patre, & Spiritu sancto per omnia sæcula sæculorum. D.Ambros. ita exponit, & habetur in c.re uera de consec.dist.2. & extra de iureiur. Aliqui dicunt esse vocem Hebræam, & habere diuersas interpretationes, vel esse verbum affirmantis, & consentientis, & desiderantis: vel interpretatur, quod est veritas illud quod dicitur, vnde Dominus in Euangelio dicendo, Amen, Amen dico vobis, interpretatur,

est veritas quod dico vobis,& in Apocalypsi cap. 3. Amen testis fidelis. Duran.loc.cit.c.14.Sot. d.13.in 4.q.2.art.4. D.Thom.in Epist. ad Corinth. cap. 14. & in Esaiam c.25.

De Epistola,& Euangelio,dic, quòd vel statuere Apostoli,vt legerētur in Missa,iuxta quod sentit Vualdensis de Sacramentis, tom.5. t.4. c.13. vel Anacletus Papa, iuxta quod sentit Vgo de offic.ecclesiast.c.14. vel alij Apostolorum successores, vt Alexander primus. Vgo de offic.eccles. c.11.Duran.loc.cit.c.16.& Epistola est vox Greca,latinè supramissio, ab epi, & stolam, quasi quod in Epistola supermittitur aliud,præter ea quæ refert Nuncius,vel dicitur à Græco vocabulo,quod est mitto,quia ad absentes mittitur.

Alia quæ leguntur in Missa, siue ex Testamento nouo,vel veteri,dicitur ordinasse B.Hieronymū ex cōmissione Damasi Papę, sed cantum ordinauit B. Gregorius Papa, & Gelasius, ac etiam alij, D.Antonin. 3.p.tit.13.c.5. §.2.

Graduale dicitur à gradibus altaris,in quibus canebatur,Duran. loc.cit. & dicitur etiam responsorium, quia Chorus, quod lectum est,ruminantes correspōdēt dulci cantu, quasi quod perfecerint in lectione Epistolæ, Sot. loc. cit. & Gradualia, Tractus, & Alleluia statuerunt Gregorius, Gelasius, & Ambrosius, post solet dici Alleluia, quæ vox Hebræa est, potius significans, quàm exprimens magnum gaudium, D.Anton. 3.p.tit.13.c.5. §.2. Duran.lib.4.c.20. vel Alleluia est vox continens magnum gaudium, vel incitans ad iubilū, Sot. & Duran. loc. cit. vel Alleluia interpretatur,Laudate pueri Dominum, vel Laudate Deū, Innocent.3. relatus à Duran.loco citato, Hieronymus in epist. ad Macellam,Sot.in 4.d.13.q.2. art.4.vel Alleluia interpretatur, Saluum me fac Domine, idest, al,significat saluum, le,significat me, lu,significat fac,ia,significat Domine, ex sententia D.Augustini relati à Duran. loc. cit. vel Alleluia interpretatur, Laudate inuisibilem Dominum,idem Augustinus in glo. Psalterij, & Petrus Comestor super Apocalyp. vel Alleluia interpretatur Pater, Filius, & Spiritus sanctus, hoc modo, alle .i.Pater, lu .i.Filius, ia .i. Spiritus sanctus. vel interpretatur lux,vita,& salus,D.Gregorius relatus à Duran.vbi sup. vel Alleluia interpretatur, Altissimus leuatus est in Cruce,lugebant Apostoli, Antisidiorensis relatus à Duran. vbi supra, & in fine Alluia neumatizamus, idest iubilamus, dum finem protrahimus, & veluti caudam ei accinimus, Belet in explicat.diuin.off. c.38.

Aliquando loco Alleluia, dicitur

citur Tractus, institutus ex præcepto Thelesphori Papę, qui Tractus dicitur voce flebili, & aspera, significans statum Apostolorum positorum in tribulatione, Duran. vbi supra c. 21.

Post Alleluia, solet dici sequētia ex institutione Nicolai Papę, quæ consistit quadam ratione metri, Duran. loc. cit. c. 22. & hęc sequentia composuerunt Abb. Nequerius, vel Nogerus Theutonicus, & Germanus etiā Theutonicus, hic fuit inuentor Astro labij, qui Germanus composuit Antiphonam ad Beatam Virginem, Alma Redemptoris, sed Antiphonam, Salue Regina, composuit Petrus Episcopus Compostellæ. Sequentia Veni sancte Spiritus, composuit Robertus Rex Galliæ.

Anastasius PP. Primus iniunxit, vt Euangelium audiretur à stante populo, quasi ad pugnandum pro illo intenti, Sot. 4. dist. 13. q. 2. art. 4. & habetur de consecr. d. 1. c. Apostolica, & Euangelium deducitur ab Eu, quod est Bonum, & Angelus, quod est nuncius, quod sit bonus nuncius, D. Tho. in prolog. epist. ad Rom. & Euangelium in Missa canitur à Diacono, non autem ab inferiore, quia significat doctrinam nouæ legis, sed Epistolam, quæ significat doctrinam veteris legis canunt inferiores Subdiaconi, D. Thom. 4. d. 24. q. 2. art. 2. ad quartum. Hinc sequitur, quod Euangelium non potest legere in Missa mulier etiam monialis, imò si esset Abbatissa, sed in officio potest legere, Duran. lib. 4. c. 24. glos. in c. noua, de pœn. & remiss.

Sed Epistolam possunt etiam canere in Missa inferiores clerici, dummodo sine solemnitate, & vestibus ordinis subdiaconalis.

Post Euangelium solet cantari Symbolum Nicenum ex institutione Damasi PP. & Synodi Constantinopolitani, vel de ordine Marci PP. primi, Duran. loc. cit. sed dic, quòd Marcus præcepit cantari in Missa, cum Damasus, tantùm dici humiliter mandauerit.

Post dicitur Offertorium, & nescitur ex cuius institutione, & Offertorium vel dicitur, quia tūc populus offerebat Sacerdoti, & traxit nomen à Serta, quæ est oblatio quædam, quæ offerebatur in altari, & à Ministro benedicebatur, vel dicitur Offertorium, quia tunc celebrans offert consecrando Deo, Duran. loc. cit. c. 27. Sot. ex sentent. Remigij 4. dist. 13. q. 2. art. 2.

Deinde sequitur cōuersio celebrantis ad populum exhortantis illum ad orandum cum eo, vt Deus acceptet illorum sacrificium, dicendo, Orate fratres, & hoc ex institutione Leonis PP. Primi.

Post sequitur præfatio ante

consecrationem, & fuit composita à Dionysio, & ex Græca in Romanam Ecclesiam inuecta à Gelasio Papa. Vgo. lib. 2. de offic. Eccles. c. 11. Præfationem de Virgine composuit Vrbanus PP. D. Anton. 3. p. t. 13. c. 5. §. 4. Et præfationes nunc sunt plures, & dicuntur tali vocabulo, quia præcedunt sacrificium principale, & sunt orationes quædam præparatoriæ ad futurum mysterium consecrationis, & vt in fine prefationis caneretur ter Sanctus, præcepit Xistus Papa primus, D. Ant. 3. p. tit. 13. c. 5. §. 4. Petr. à Soto lect. 13. de cærim. Missæ, Duran. loc. cit. c. 34. Et Deus Sabaoth, interpretatur, Deus exercituum, & Osanna, interpretatur, Salue obsecro, & sunt Hebræa vocabula, D. Anton. vbi supra, Duran. loc. cit.

Sequitur postea, Te igitur, & hic incipit præparatio pro sacrificio peragendo, quæ particula est coniunctio illatiua, quia ex præfatione præcedenti inferuntur ea, quæ sequuntur, & Canon Missæ incipit à litera H, quæ est in modum Crucis, significando virtutem passionis per Crucem.

Canonē Missæ ordinauit Gelasius PP. primus, sed orationē, Hanc igitur, ordinauit vel D. Petrus, vt dictum est, vel S. Leo primus, vide Duran. c. 35. & 39. & Anto. loc. cit. & Sot. in 4. dist. 13. q. 2. art. 4. qui Leo addidit illa verba, Sanctū sacrificium, immaculatam Hostiam. Vgo. loc. cit. sicut Gregorius addidit, Diesque nostros in tua pace disponas, vsque ad verbum numerari, Duran. & Antonin. loc. cit.

Clemens PP. adiecit verba, Vnà cum famulo tuo PP. nostro, Duran. c. 36. Syricius PP. illam orationē, Communicantes, Duran. loc. cit. & Anton.

Alexāder PP. primus adiecit, Qui pridie, quàm pateretur, vsque ad verba consecrationis exclusiuè, Duran. lib. 4. c. 4. Anton. loc. cit. Sed id negat Ambrosius fuisse ab Alexandro, sed esse verba Euangelistæ ab Alexandro iussa dici, & hæc est melior sententia, vide Duran. loc. cit.

Quæ vero sint ex traditione Apostolica abundè tractat Stephanus Durante de ritibus Ecclesiæ lib. . Cardinalis Bellarminus lib. .

Sed aduertat Parochus, quòd licèt conclusum sit, vt supra, Canonem Missæ composuisse Summos Pontifices, & Sāctos Patres, nō tamen excludendi sunt sancti Apostoli à Canonis compositione, qui ante dictos Patres Missam celebrauerunt, vt in act. Apost. c. 2. Sed dicēdum, quod sancti Apostoli composuerunt, sed Summi Pontifices, & Patres aliqua addiderunt. Vualdensis, tom. 5. de sacra. tit. 4. cap. 36. Conc. Trid. sess. 22. c. 4. F. Abraham Bzouius in lib. intitulato Romanus Pontifex capit.

Canon

Canon ergo Missæ constat ex verbis Domini, ex traditionibus Apostolorum, & ex institutione SS. Pontificum, & licèt id in Euãgelio non habeatur expresſè, tñ fuerũt multa relicta sanctis Apostolis supplẽda, & exprimẽda, aut eorũ prædicatione, aut exemplo, Innoc. in c. cum arte, de celebr. Miss. vbi habentur hæc verba, Multa de factis, & verbis Domini fuerunt ab Euangelistis omissa, quæ futura erant ab Apostolis, vel verbo, vel facto exprimenda.

Canon Missæ, dicitur regula Missæ, & est vox Græca, quasi quòd regulis Patrum compositus sit, vel quòd regulariter per Canonem fit consecratio Sacramenti, Anton. loc. cit.

Verba cõsecrationis tam hostiæ, quam vini non est dubium fuisse à Domino instituta, & sunt ita de essentia, vt sine ipsis ritè, & rectè prolatis non fiat consecratio.

Orationem Dominicalem incępit dicere in Missa D. Petrus, & deinde cæteri Apostoli, Sot. in 4. dist. 13. q. 2. Duran. lib. 4. c. 5. non est ergo tenẽda opinio Vgonis tribuentis illam D. Gregorio, nec Duran. loc. cit. c. 47. & hęc oratio fuit composita à Domino ad instantiam Apostolorum petentium, vt docerentur orare, vt habetur Luc. c. 11.

D. Gregorius instituit, vt ante orationem Dominicalem dicerẽtur illa verba, Oremus pręceptis, &c. Duran. lib. 4. c. 47.

Sergius Papa primus, vt diceretur ter Agnus Dei à Clero, & populo, Duran. c. 52. eod. lib. 4.

Innocentius Papa primus, & Leo secundus ordinauerunt dari pàcem in Missa, vt habetur de consecr. d. 2. & Duran. loc. cit.

Postcommunio nescitur à quo fuit ordinata, sed dicitur Postcommunio vel quia tunc communio est completa, vel quia illa Antiphona canitur post communionem.

Ite missa est, est dimissio, quæ fit populo, vt redeat ad propria, & fuit statuta, vt creditur, in Concilio Aurelianensi, vbi prohibetur populum nõ debere exire ab Ecclesia, dum Missa celebratur, nisi prius annunciãdum esset per ministrum, Duran. loc. cit. c. 27. & significat, Ite, quia oblatio est missa ad Deum pro populo, vel Ite, quia est missa à Deo pro populo. In eodem Concilio fuit statutum, vt daretur benedictio antequàm populus exiret, vt habetur de consec. d. 1. c. cum ad celebrandum.

Et hic notandum, Dominum nostrũ primò celebrasse Missam, deinde D. Petrum, Duran. lib. 4. c. 1. Vgo de sacra. lib. 2. p. 8. c. 4. Isiodorus c. 15. in lib. de officijs, Remigius in lib. de off. Missæ, & alij, Sot. 4. dist. 13. q. 2. art. 4. & quod Viguerius affirmat de sacram. Eucharistiæ, inter Apostolos

los primò omnium celebrasse Iacobum Episcopum Hierosolymitanum, id intelligendum de celebratione solemni, Duran. lib. 4. c. 1. & Vict. de Eucha. nu. 99. concordat Petrum primò celebrasse Antiochiæ in Pontificalibus, Iacobum Hierosolymæ sine Pontificalibus. Sotus dubitat post Dominum quis fuerit primus inter Apostolos, ego teneo fuisse D. Petrum.

His adde, hoc Sacramentum dum in Missa offertur, vocari sacrificium, dum verò consecratur in pyxide, vel defertur ad infirmos vocari Sacramentum, & Viaticum, & tunc de eo verificari ipsius diffinitionem, & cũ vocatur sacrificium, differt tamen à sacrificio Crucis, non re, sed modo. Primò, quia illic fuit oblatio cruenta, hic incruenta. Secundò, quia illic oblatio fuit facta à Christo in propria persona, hic in persona ministri. Tertiò, quia hic fit commemoratio passionis, illic verò fuit vera passio. Quartò, quia per illud est effecta satisfactio quantum ad sufficientiam, sed per hoc sacrificiũ, dum in Missa offertur, applicatur satisfactio quoad efficaciam. Et dicitur etiam sacrificium, nõ solùm dum offertur in Missa, sed etiã dum in altari benedicitur, & cærimoniæ sacræ circa illud fiunt. Hinc habetur in Missa circa materiã consecrandi, Suscipe sancte Pater hanc oblationem, & deinde, Supplices te rogamus, vt accepta habeas sacrificia nostra illibata. ab Ang. dial. 5. n. 11. immò & ipsa sumptio communionis pertinet ad sacrificium, quia per illam sacrificium perficitur, vide Sot. 4. d. 13. q. 2. art. 1.

Nota hic, Missam debere habere quatuor primas literas alphabeticas, nempè a, idest alta voce, b, idest breuis, c, idest clara voce, d, idest deuotè celebranda, sed verè deuotioni audientium nunquam videtur Missæ celebratio prolixa, & an Rubricæ Missalis obligent ad mortale, videtur dicendum quod sic, secundũ Bullas diuersorum Summ. Pont. sed dic, quoad substantialia obligant, in alijs secus, nisi adsit contemptus, salua meliori sentẽtia.

Quæsitum IV.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos ritè, & rectè ordinatus est minister Missæ.*

Quis sit minister Missæ celebrandæ?

1 DIc esse solùm Sacerdotem ritè, & rectè ordinatum, qui vocatur eo vocabulo, vel quia sit sacer dux, vel quia sacra doceat, vel quia sacra det, qui appellatur etiam Præsbyter, quasi præbens iter, vel Præsbyter, idest senex, quia Sacerdotes,

&

& Præsbyteri debent alijs Fidelibus esse sacri duces, & rectum præbere eis iter verbo, & exemplo.

Quæsitum V.

SVMMARIVM.

1 *Mutus nō potest celebrare Missam, & quare.*
2 *Abstemius, idest abborrens vinum omninò non potest celebrare Missam.*

An mutus, vel abstemius, idest abhorrens vinum possit celebrare?

1 DIc, quòd mutus non potest, quia nequit inter alia proferre verba consecrationis, nec posset celebrare mente, percurrendo oculis. Hinc mutus non potest ordinari, & si post susceptum ordinem talis euadat, celebrare non potest, D.Th.3.par. quæst.82. art.10. ad tertium.

2 Et quoad abstemium dic, quod si omninò abhorret vinum, non potest celebrare, nec debuit, si tūc ita erat, ordinari, & ratio est, quia nequit perficere Sacramentum, sumendo sanguinem, Nau. c.27. nu.204. Sum.Confess. lib. 2.tit.1.q.42.

Quæsitum VI.

SVMMARIVM.

1 *Credens se esse promotum in ordine sacerdotali, & tamen non est, si celebrat non dicitur consecrare.*

An qui credit se esse promotum in ordine sacerdotali, & tamen non est, si celebrat, verè consecrat?

1 DIc, quòd piè credendū est, q̄ cōsecret, vt dicunt Aliqui, virtute Ecclesiæ, cuius ipse ministrū repręsētat in illo actu, & piè credendum esse summum Sacerdotem, qui est Christus supplere, qui ob eius misericordiā non permitteret tantum malum in Ecclesia sua, nihilominus cum communi dicendum est verè nō consecrare, cum non habeat Sacerdotalem characterem.

Quæsitum VII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos cœcus omninò, non potest celebrare Missam, nec dicere Euangelium, seu Epistolam, potest tamen audire confessiones, prædicare, & legere.*
2 *Sacerdos cœcus oculo sinistro nō potest celebrare sine dispensatione.*

An

An omninò cœcus Sacerdos possit celebrare?

1 DIc, quòd celebrare non potest, neç dicere Euangeliũ, seu Epistolam, nec alio modo altaria ministrare, potest tamen audire confessiones, prædicare, legere, vel interpretare sacram Scripturã, Nauarr.c.27.nu.200. D.Tho.3.p.q.88.art.10. ad tertium. Sed si cœcus celebrat, verè conficit Sacramentum, sed peccat mortaliter sine dispensatione Apostolica, cum qua celebrauit Prælatus cœcus in Concil. Trid. vt dictum est, Sot.in 4.d.9.
2 q.1.art.2. Alter autem oculo captus præsertim sinistro, qui dicitur oculus canonis, nec potest celebrare sine dispensatione, alias peccaret mortaliter, Nauarr. c.25. nu.72. & c.27. nu.199. & ratio est, quia cęcus est irregularis, & non potest ordinari, & consequenter non potest celebrare, Silu.in verb.irregularitas, nu.1.& omnes.

Quæsitum VIII.

SVMMARIVM.

1 *Habens aliquam deformitatem in oculis, vel vultu, ita quod mouerit risum circumstantibus, non potest celebrare, neque debuit ordinari.*
2 *Carens nasu, vel auribus, aut alio membro, quod inducit deformitatem, non potest celebrare sine dispensatione Apostolica.*
3 *Quis cognoscet de huiusmodi vitijs, latè discutitur.*

An qui non est cœcus, sed habet aliquam deformitatem, vel maculam in oculis, aut vultu, possit celebrare?

1 DIc, quòd si macula, aut deformitas sit talis, vt generet scandalum, aut risum, aut cõtemptũ apud auscultãtes, nõ debuit ordinari huiusmodi Sacerdos, & promotus non potest celebrare sine dispensatione Apostolica, & hoc standum est iudicio Episcopi ipsius, secus si esset religiosus (vt Aliqui volunt) vel si illa macula in oculis, seu facie nõ generaret neque scandalum, neque deformitatem, aut alia, vt supra, quia tunc si bene videt, potest celebrare, Nauar.in manual.c.27.nu.299.
2 De eo, qui caret nasu, vel auribus, aut alio membro, quod inducit deformitatem, aut debilitatem ad tractandum Hostiam, seu Calicem, aut de gibosis, vel de ijs, qui habent nimium humorem in gutture, vulgo *la vozza*, dic, quòd non possunt celebrare sine dispensatione, iudicio Episcopi, Nau.c.27.nu.200.& c.21. nu.71. D.Tho.in 3.p. q.82.art. 10.ad tertium, Summistæ in ver. cor-

corpore vitiati.

3 Et ad iudicandum de huiusmodi vitijs, quibus quis repellitur à celebratione Missæ, immò à susceptione ordinum iudicium erit Episcopi, Nauar. loc. cit.& Summistę loc.cit.immò & Canonistę, vt Innoc.in c.1. de corpore vitiatis, licèt Anton. in 3.p. tit. 28.c.5.nu.10. dicat, huiusmodi iudicium spectare ad Archiepiscopum cum consilio Suffraganeorum, fundans se in c. cum de tua extra de corpore vitiatis, sed illud Capitulum intelligendum est ex commissione Papæ, nam ibi Summus Pontifex cõmisit illi Archiepiscopo, vt cum consilio suorũ Suffraganeorum iudicaret de macula subditi, & sic vt Episcopus adhuc, & non vt Archiepiscopus iudicauit.

De deformitatibus, aut vitijs Religiosorũ quò ad ordinationes habet cognoscere Episcopus ordinans, Silu. in verb.corpore vitiati, §.1.Nauarr.loc.cit. Licèt Angelica, Tabien. & Armil. teneant cõtrarium in verb. corpore vitiati, qui dicunt in Religiosis exemptis debere iudicare Prælatum eorum Ordinarium. Sed hoc intellige quoad celebrationem, non autem quoad ordinationem, quia hoc pertinet ad Episcopum ordinantem. Sed hoc parum refert Parochi, ideo ad alia.

Quæsitum IX.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos, si post inchoatam Missam meminit se non esse ritè, & rectè ordinatum, sed validè, quid agere debeat.*

2 *Sacerdos hæreticus, schismaticus, excommunicatus, interdictus, irregularis, vel degradatus de iure non potest celebrare, & redditur ratio.*

Quid agendum, si quis post inchoatam Missam meminit se non esse ordinatum ritè, & rectè, sed validè, & de hoc habeat certam scientiam, immò cõscientiæ remorsum?

1 Dic, quòd si id aduertat ante consecrationem debet recedere à celebrando, fingens aliquam infirmitatem, vel si id facere non potest, deponat talem conscientiam: sed si id acciderit post cõsecrationem, debet Missam perficere, & complere, qua completa accedat ad consulendum suum superiorem. D.Bonauent.in 4.sent.d.13. Ang.in ver. Euch.2.nu.7.

Idem dic de celebrãte coram populo, qui recordetur se esse excommunicatum, si id accidat ante cõsecrationem, & sine scandalo fieri potest, dimittat Missam, sin post consecrationem doleat

leat

leat cum humili proposito statim petēdi absolutionem, & procedat complere Missam. Idem dic de eo, qui recordetur se esse irregularem, vel interdictum, aut suspensum, aut alia pœna spirituali, aut nota irretitum.

2 De Sacerdote hæretico, quod absit, schismatico, excommunicato, interdicto, irregulari, degradato, dic, quòd nō potest celebrare de iure, quia est priuatus exequutione ordinis, sed si de facto celebraret, verè cōsecraret, si intendit facere quod facit Ecclesia Catholica, sed peccaret mortaliter.

Quæsitum X.

SVMMARIVM.

1 *Videns solùm cum oculo sinistro potest celebrare, sed si caret sinistro, & videt cum dextro non potest, nu. 2.*

An qui videt oculo sinistro, sed oculo dextro non videt, & tamen in dextro oculo nulla appareat deformitas, immò ita apparet apertus, vt sanus, & videns, consideretur posse celebrare?

1 DIc, quòd sic, quia habet sanum oculum canonis, qui est oculus sinister, & hoc intellige, si nulla appareat deformitas, licèt Alij tenuerint contrarium, de quo remitto me saniori iudicio, vide Nauar. c. 27. nu. 199.

2 Sed si caret visu oculi sinistri, & videt aliquantulum dextro, sed nimia conuersione ad populum, celebrare non potest, quia generaretur aut risus, aut contemptus, Nauarr. sentit contrarium, sed intelligendus est, quando conuersio ad populum non esset indecens.

Quæsitum XI.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos gibosus, vel claudus, vel mutilatus aliquo mēbro principali, an possit celebrare, latè exaratur.*

An gibosus, vel claudus, vel mutilatus aliquo membro principali possit celebrare?

1 DIc vltra ea, quæ supra respōsa sunt, quòd gibosus, aut alij, vt supra, nisi sequeretur nimia deformitas, vel corporis debilitas potest promoueri, & celebrare, Nauarr. c. 27. num. 199. quæ deformitas, vel debilitas intelligenda est de illa, quæ generaret scandalum apud populum, aut debilitatem ad tractandum tantum mysterium. Sed si debilitas illi accidisset ex propria culpa, tunc non posset celebrare sine

sine Papæ dispensatione, idem dic de claudo, quod non potest celebrare, si appareat notabilis deformitas, D.Antonin. 3.par. tit.28.c.5. & Summist.omnes in verb.corp.vitiat.

Sed si celebrans habet pedes, sed ita est claudus, vt sine baculo stare possit, admittitur ad celebrandum, si tamen huiusmodi defectus ei euenit ex natura, vel infirmitate, vel alio accidēti extra eius culpam, secus si ipsius defectu, vel spontè effectus esset claudus, quia tunc repelleretur à celebratione, D.Anton. 3.p.tit. 28.c.13. & Summist. omnes.

Concludeergo, corpore vitiatos propria culpa repelli à celebratione sine dispensatione Apostolica, sed si secus, admitti ad celebrationem, nisi ex deformitate magnum scādalum, seu periculum sequeretur, D.Ant.loc. cit. & Summist.omnes; & adde, quod si defectus in celebrāte esset occultus, posset celebrare ex dispensatione Episcopi, Hostien. in appa. qui tantùm excipit de castrato, potest etiā Episcopus dispensare in quibusuis irregularitatibus occultis prouenientibus ex delicto, præterquam ex homicidio voluntario.

Quæsitum XII.

SVMMARIVM.

1 *Abscindens sibi aliquod membrum, etiam si sit occultum, non potest celebrare.*

2 *Amputans sibi genitalia, etiam ad vitandum luxuriam, vel credens id placere Deo, non potest celebrare sine dispensatione Apostolica.*

An possit celebrare, qui propria culpa incidisset in abscissionem alicuius membri etiam non principalis, & occulti?

1 Dic, quod si ipsius culpa acciderit vitium in aliquo membro ipsius etiam occulto, non potest celebrare, vt quia vel abscidit sibi membrum ex sua voluntate, vel ab alio sibi abscidi fecit, & ratio est, quia est irregularis, cum dederit operam rei illicitæ, D.Anton. in 3.p. tit.28. c.5.nu.10.& Summistæ. Et dare operā rei illicitæ est cū quis perpetrat, quod est contra charitatem, vel contra eius professionē, vel contra Ecclesiæ præcepta, & de sui natura malum, & inconueniens sibi, Sot.de iust. & iur. lib. 5.q.1.art.9.

2 Hinc sequitur, quòd amputās sibi genitalia etiam ad vitandum luxuriam, vel credens id placere Deo, non potest celebrare sine dispensatione Aposto lica, nam nemo est dominus sui corporis, D.Anton. 3.p. tit.28. c.5. Silu. verb. corp. vit.nu.3. sed facilius cum hoc dispensatur, quia credebat id sibi licere, Sot.in 4.sent. dist.

dist.25.q.1.art.3. neque potest celebrare, quia amiserit genitalia ex morbo gallico, sine Papæ dispensatione, si esset publicum, si verò esset occultum posset dispensare Episcopus, Host. loc. cit. Ant. loc. cit.

Quæsitum XIII.

SVMMARIVM.

Sacerdos castratus ab alio culpa sua, puta quia dabat operam rei illicitæ, non potest celebrare, si verò ab inimicis, vel consilio Medici ob infirmitatem, benè poterit, & sic non tenetur deferre puluerē membrorum amissorum, dum admitteretur ad celebrandum.

2 *Sacerdos potest permittere sibi amputari genitalia, aut alia membra pro salute totius corporis, & poterit celebrare, dummodò non causetur deformitas ex tali abscissione.*

An Sacerdos castratus ab alio possit celebrare?

1 DIc, quod si fuit castratus, quia dabat operam rei illicitæ, non potest celebrare, sic etiam si esset in alio membro mutilatus, Nauarr cap. 27. nu. 198. Hostiens. in summ. de corp. viciat.

Sed si sine ipsius culpa vel genitalia fuerunt ei abscissa, vel in alio aliquo membro mutilatus, vt per vim ab inimicis, vel consilio Medici ob infirmitatem, tūc poterit celebrare, D. Ant. 3. par. tit. 28. c. 5. nu. 10. Sot. de iust. & iure, lib. 5. q. 42. Nauar. cap. 27. nu. 199.

Nec castratus, vel mutilatus huiusmodi tenetur deferre pulverem membrorum amissorum, dùm ad celebrandum admitteretur, vt stultè Aliqui opinantur, Nauarr. loc. cit. nu. 200.

2 Et hic nota posse Sacerdotem permittere sibi amputari genitalia, aut alia membra pro salute totius corporis, immò potest ipsemet sibi, si est peritus, & alius absit, amputare, nec prohibebitur celebrare, si deformitas ex membri alicuius abscissione, vel debilitas ad tractandum mysterium nō sequeretur, Summa Confessorum lib. 2. tit. 1. q. 42.

Quæsitum XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos amputans sibi, vel amputari faciens ab alio aliquod membrum pro euitando periculo vitæ non potest celebrare, intellige vt infra.*

An

An pro euitando aliquo periculo vitæ possit Sacerdos licitè sibi amputare, vel amputari facere aliquod membrum, vt si est manus illigata, vel pes in aliquo loco infixus, & imminet maximum periculum vitę, vt vel ruina vicinæ domus, vel ignis exæstuantis, vel alicuius feræ rapacis incursus.

1 Dic, quod tunc licitè poterit amputando membrum illigatum, vel impeditum, euadere, immò posset permittere sibi amputari, Sot. de iustit. & iure, lib. 5. q. 2. art. 5. sed non poterit celebrare, si abscissio sit in membro deseruienti consecrationi, vel si maxima deformitas sequeretur, si autem esset membrum minus principale, vt pars digiti, quæ non deseruit consecrationi, erit arbitrio Episcopi admittendus ad celebrandum, Summa Confess. lib. 2. tit. 1. q. 32. D. Antonin. 3. p. tit. 28. c. 5. nu. 12.

Quæsitum XV.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos dans operam rei licitæ, si amittat vngulam pollicis, potest celebrare sine dispensatione Episcopi, dummodo non sequatur deformitas, aut debilitas ad tractandum diuina ministeria.*

2 *Quid si dentem sibi excusserit, an possit celebrare.*

3 *Habens manum aridam, vel paraliticam, vel leprosam, an possit celebrare.*

An si Sacerdos dans operam rei licitæ amittat vngulam pollicis, possit celebrare, si non sequitur scandalum, aut generetur deformitas, vel debilitas?

1 Dic, quod potest sine dispensatione Episcopi, sed si sequeretur scandalum, aut deformitas, aut debilitas ad tractanda sacra ministeria, nō posset sine dispensatione, secus si amiserit, dans operam rei illicitæ.

2 Sic etiā qui sibi ex ira dentem excusserit, vel seipsum vulnerauerit, dummodo nō in membris deseruientibus ad tractāda ministeria, & deformitas, aut scandalum non sequeretur, posset celebrare, D. Anton. 3. p. tit. 28. c. 5. & Summistæ, sed hic talis si celebraret sine præuia absolutione, quia est excommunicatus, efficeretur irregularis, nam incidit in canonem, si quis seipsum percutiendo.

3 Sic etiam posset celebrare habens manum aridam, vel paraliticam, vel leprosam, dummodo non sit effecta debilis ad tractanda

da sacra ministeria, & non adsit scandalum, Summ. Confess. lib. 2. tit. 1. q. 41. Sot. lib. 4. sentent. d. 25. q. 1. art. 3.

Quæsitum XVI.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos cadens morbo caduco non potest celebrare, declaratur infra.*

An Sacerdos cadens morbo caduco possit celebrare?

1 DIc, quod regulariter non potest, nisi sit benè liberatus arbitrio peritorum, & expectato concurrenti spatio temporis, vt puta per annum, vel per aliud tempus pensata qualitate morbi, & personæ, vt habetur 7. q. 2. c. si tamen. Et si non liberatus celebraret, peccaret mortaliter, maximè si spumam emitteret, vel alia signa turpia faceret, sed si raro, & leuiter tangeretur ab hoc morbo, non repelleretur à celebratione Missæ, dummodo ei assisteret alius Sacerdos pro illo adiuuando, quatenus opus esset, nec aliter, aliàs peccaret mortaliter, D. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 5. num. 12. & Summistæ.

Quæsitum XVII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos habens membra superflua, vel obsessus à Dæmone, vel amens, vel patiens fluxum seminis, vel sanguinis, vel stomachi, an possit celebrare, latè discutitur per totum quæsitum.*

An habens membra superflua, vel obsessus à Dæmone, vel amens, vel patiens fluxum seminis, vel sanguinis, vel stomachi possit celebrare?

1 DE habente membra superflua, vt sex digitos, vel vngues oblongas, quæ amputari nõ possunt sine dolore dic, quod potest, dummodo non appareat impedimentum ad sacrificandũ, immò potest licitè membra illa superflua sibi abscidere, si id sine vitæ periculo fieri potest.

De obsesso à Dæmone dic, quod nunquam poterit celebrare, nisi fuerit omninò liberatus, D. Ant. 3. p. tit. 28. c. 5. 33. d. c. communiter, & hæc totalis liberatio est per annũ probanda, iudicioq; Episcopi, de corp. vit. §. 5. & Summistæ omnes eodem verbo, Io. de Lapide de dubijs Missę, c. 2. contra Nauarr. c. 27. nu. 203. qui sentit Sacerdotem dæmoniacum, etiam liberatum non posse vnquam

quam celebrare, quæ opinio est rigorosa nimis, nam datur communio ijs, qui fuerint obsessi, dummodo sint liberati.

De amente, vel furioso dic, quòd si actu fuerint in tali passione, vel frequenter eam patiantur, non possunt celebrare, Nau. loco proximè citato, & prius eo Summ. Confess. lib. 2. tit. 1. q. 45. & Summistę in verb. corp. vitiat. Sed si sint a tali infirmitate liberati, quod probandum est arbitrio Episcopi per aliquod temporis spatium poterunt admitti ad celebrandum.

De patiente verò fluxum seminis, vel sanguinis, vel fluxum stomachi, ita vt statim per secessum emittat quod in stomachum receperat, dic quoad fluxum seminis, vel sanguinis posse celebrare, nisi sint impedimento in celebratione, vel scādalo, & quoad fluxum stomachi, dic, quod patiens huiusmodi fluxum non potest, nec debet celebrare, nec cōmunicare, Ioannes de Lapide de dubijs circa celebrat. Missæ, c. 2.

Et nota hic, quòd si Sacerdos patiens fluxū stomachi celebraret, vel alius quiuis cōmunicaret, & statim per secessum emitteret indigestas illas sanctas species, adhuc, saluo meliori iudicio, adesset sub eis sanctissimum corpus Christi, quousque integrè permaneret, & in hoc est admiranda, & laudanda misericordia, & patientia Domini nostri, qui pro nobis, & alia indignissima pati voluit; & talis celebrans, vel communicans peccaret grauissimo peccato sacrilegij.

Quæsitum XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos leprosus, dummodo non impeditus ex corrosione huius morbi, potest celebrare in occulto, & in publico coram alijs leprosis tantum.*

2 *Nauarri opinio circa hoc declaratur.*

3 *Hermophrodytus an possit celebrare.*

4 *Patiens vomitū frequenter, non potest celebrare quousque nō fuerit sanus.*

An Sacerdos leprosus, hermophrodytus, vel patiens vomitum possit celebrare?

1 DE leproso dic, quòd si non sit impeditus ex corrosione huius morbi poterit celebrare, in occulto tamen, vel etiam in publico coram alijs leprosis, D. Tho. 3. p. q. 82. art. 10. ad tertium, & Summistæ omnes.

2 Nauarr. tenet, leprosum esse irregularem, quia lepra inducit irregularitatem, vt non possit celebrare, in c. cū percussio, 7. q. 1. & in c. de Rectoribus, & ex parte, de cler. ęgrot. Sed hæc Nauar.

H 2 sen-

sententia est intelligenda de leproso facto omninò inhabili, & impotente ad celebrandū, quod etiam senties de qualibet alia infirmitate reddēte Sacerdotem impotentem, c.27.nu.202. & cū his solus Papa dispensat, arg.in c.at si clerici de iudicijs, §.1. & Villat. colum.48. de irregular. Vel dic Nauar. sentētiā intelligi debere de publica celebratione leprosi, & sic non videtur contrarius Angelico Doctori.

3 De hermophrodyto, qui est ille, qui habet vtrunque sexum, dic, si fuerit ordinatus, & magis prævalet in sexu masculino, suscepit quidem ordinem, sed non potest celebrare, si autem magis vergat ad sexum fęmininum, vel si ęqualiter in vtroque prævalet, nec ordines suscepit, & per consequens celebrare non potest, D.Anton. 3.p.tit.28.c.6.§.5. & omnes Summist. in verb. hermophrodytus, & hæc est optima sententia cōtra Sotum in 4.sent. d.25.q.1.art.2. tenentē, hermophrodytum, in quo virilis sexus preualet, posse & suscipere ordinem, & celebrare, & ratio cōtra Sotū est, quia hermophrodytus est monstrum, & esset scandalū, si ordinaretur, vel si ordinatus celebraret. Posset tamē id facere cum dispensatione Papę, Nauar. c.27.nu.203. Vel sententia Soti intelligi posset de hermophrodyto secreto, in quo prævalet virilis sexus.

4 De patiente vomitū frequenter, dic, quod nō debet celebrare quousq; sanetur, & si id audeat, peccat mortaliter, quia exponit se periculo, Io.de Lapi.loc.cit.

Quæsitum XIX.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos qui tarda hora comedit, & non digessit cibum, vel quia non dormiuit, qua hora de mane celebrare debet.*

2 *Celebrans si recordatur se non esse ieiunum, ante consecrationem debet cessare à celebratione, si sine scandalo poterit.*

An Sacerdos, qui tarda hora comedit, & non digessit cibum, vel quia non dormiuit, vel quia id ei ex infirmitate euenit, possit de mane hora conuenienti celebrare?

1 DIc, quòd si videtur sibi non perturbatus ex antedictis causis, potest celebrare, verum si reddatur indispositus, debet abstinere, Glos.in c.nihil, 7.q.1. vbi habentur hæc verba, Si quis comederit ante mediam noctē, & sentiat cibi exaltationem, quia cibus adhuc non est digestus, debet abstinere à celebratione, quamdiu sentiet cibum esse indigestum. Idem facere debet qui non dormiuit in nocte, non tamē pec-

peccaret, si celebraret sine periculo, & ex deuotione, Ioan. de Lapi. d. c. 2.

2 Vbi nota, quod si celebrans recordetur se non esse ieiunum, si id erit ante consecrationem, debet cessare, si sine scandalo potest, sed si post consecrationem, debet sequi Missam. Idem dic si recordetur se esse in peccato mortali, & non habet copiam Confessoris, & hoc intellige remoto scandalo, nam si esset scandalum, debet sequi Missam, Io. de Lapi. vbi supra, qui addit celebrantem in mortali verè consecrare, sed duo admittere peccata sacrilegij grauissimi, alterum in celebrando indignè, alterum indignè sumendo, & addit etiam putantem se esse in peccato mortali, cùm verè non sit, debere abstinere à celebratione, vel deponere cõscientiam scrupulosam, aliàs peccare mortaliter. Sed dubitans an mortaliter deliquerit, necessarium esset vt confiteretur etiam quantumcunque contritus.

Quæsitum XX.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos non impeditus legitimo impedimento non peccat, si quotidie non celebrat, declaratur vt infra.*

An Sacerdos, qui non impeditur legitimo impedimento, teneatur quotidie celebrare, aliter peccet?

1 Dic, quod non tenetur quotidie celebrare, nec etiam in diebus festiuis, vt habetur in c. quotidie de cõsec. d. 2. exceptis Curatis, qui debent celebrare per se, seu per alios in Ecclesia Parochiali in omnibus diebus festiuis, in quibus tenentur ex præcepto Parochiani eius audire Missam.

Sed in festis solemnibus quilibet Sacerdos debet celebrare, aliàs peccat mortaliter, & per festa solẽnia intelliguntur festa, in quibus solebat populus Fidelis communicare, vt in Paschate Resurrectionis, in Pentecostè, & in Natiuitate Domini, sed legitimè impeditus non peccat, itaque est de pręcepto etiam simplicibus Sacerdotibus celebrare in his tribus solemnibus.

Et si celebraret solũ in Paschate, vt præcipit Ecclesia, & postea infra annum aliquoties, sed non in alijs diebus solemnibus, vt supra, adhuc satisfaciet, Sot. in 4. d. 13. q. 1. art. 10.

Tutius est ergo, vt quotidie, vel quàm frequentius potest, Sacerdotem celebrare, iuxta illud Ambrosij, quia quotidie pecco, quotidie debeo accipere medicinam, & refertur de consec. d. 2.

Quæsitum XXI.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos an possit sine peccato per totam vitam cessare à celebratione, secluso impedimento, latè declaratur per totum quæsitum.*

An Sacerdos possit sine peccato per totam vitam cessare à celebratione, secluso impedimento?

1 DIc resolutè, quòd etiam si obligatus non sit curę animarum, vel stipendio, non debet cessare à celebratione per totum eius vitę cursum, ne in vanũ gratiã Dei recepisse videatur, quod non placet Apostolo Paulo 2. ad Cor. c.6. & D. Ambrosius, graue (inquit) est immũdis manibus ad mensam accedere, sed grauius est, si dum peccata metuimus, sacrificium non reddamus. Licet Alij senserint contrarium, vt Alensis 4.q.51. membro 2. Caiet. in 3.p. q.82. art.10. Vict. de Euch. nu. 93. cum Silu. & Rosell.

Sed aduertendũ Sacerdoti pro frequenti, seu rara celebratione Missarum, quod quando quis ex quotidiana celebratione sentiat sibi augeri amorem erga Deum, & reuerentiam, & feruorẽ, debet quàm sæpiùs potest celebrare: verùm si ex frequenti celebratione reuerentiã minui, & amorem non augeri sibi aduerterit, poterit licitè aliquando abstinere, vt maiori postea reuerẽtia, & amoris feruore redire possit, D. Tho. 3.p. q.80. art.10. & 4. sent. d.12. q.3. art.1. & alij quàm multi.

Sed si Sacerdos æqualiter se haberet ad vtrunque, vt scilicet posset & celebrare laudabiliter, quia est dispositus, & possit laudabiliter abstinere à celebrando ob reuerentiam Sacramenti, debet potius celebrare, quàm abstinere, & è contra, D. Thom. 3.p. q.80. art.10. & in 4. d. 12. q. 3. art.2.

Quæsitum XXII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos non nisi semel debet in die celebrare.*

2 *Enumerantur decem casus, in quibus antiquitus poterat bis à Sacerdote in die celebrari.*

3 *Redditur ratio, cur in die Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi ter celebratur.*

An liceat Sacerdoti pluries in die celebrare, præsupposito quod sit bene dispositus, & ieiunus?

1 DIc resolutè, quod non, nisi semel licet, exceptis quibusdam casibus, D. Thom. 3. par. q.83. art.5. ad quintum, D. Ant.

3.p. tit.13.c 6.§.5. Nauarr.c.25. num.87.

2 Primus casus est in Natiuitate Domini nostri Iesu Christi, in qua ter celebratur, non tamen de præcepto, nam qui semel, vel bis celebraret, non peccaret, seclusa negligentia culpabili, aut cõtemptu ritus Ecclesiæ, quia tunc peccaret mortaliter.

Secundus est, quando celebrata prima Missa, adueniret persona aliqua insignis, cui de præcepto incumbit audire Missam, vel celebrare, vt Episcopus in absentia aliorum Sacerdotum, Nauar. c.25.nu.87. Raymun.& Palud.in 4. d.12.q.2. art.4. & Summist. omnes.

Tertius est, quando esset sepeliendus mortuus, & de consuetudine loci nõ sepelitur sine Missa, Raymund. Palud.& Nauarr.loc. cit. Vict.de Euchar.nu.95.& hoc intellige cùm non adesset alius Sacerdos.

Quartus, pro communicando infirmo in casu necessitatis, Nauarr. & Palud.loc.cit. Io.de Lapide loc.cit.

Quintus, quando quis teneretur inseruire duabus Ecclesijs æqualiter, quia vnam habet in titulum, & alteram in commendam, vel ambas commendatas, & per consequens in vtraque debet celebrare, Host.in summ.de celeb. Miss. D.Anton.3.p.tit.13. c.6.nu.5. Ioan. de Lapide d.c.2. Vict.nu.95. de Euchar.

Sextus, quando benedicendæ essent nuptiæ, & non possent differri, & laudabilis cõsuetudo sit vt in Missa benedicantur, Nauar.& Vict.loc.cit. Palud.loc.ci. Panorm. in c. consuluisti, de celebr.Miss.

Septimus est, quando occurreret, vt in eadem die debeat dici Missa de festo occurrenti, & de ieiunio, vt accidere solet in Quadragesima, Palud.& Vict. loc.cit. D.Ant.3.p.tit.13.cap.6. §.5.& Summist.in verb.Missæ.

Octauus, quãdo in aliquo loco essent pauci Sacerdotes pauperes, & plures Ecclesiæ etiam exiguorum reddituum, Angel.verb. Missa, nu.46. Silu.verb. Missa 1. nu.7.

Nonus est, quando in aliqua Ecclesia esset consuetudo, vt in eadem die dicerentur duæ Missæ, altera pro viuis, & altera pro defunctis, & non adesset alius Sacerdos, Glos.de celebr. Miss. Victor. Angel.& Sil.loc.cit.

Vltimus casus est, quando occurreret vrgens necessitas arbitrio boni viri, Silu. & Vict. loc. cit. Nauarr.c.25.nu.87.

Sed bene aduertatur, quòd in omnibus his casibus, celebraturus debet esse ieiunus, alias non poterit iterũ celebrare, & quòd sit in absentia aliorum Sacerdotum, & quòd non fiat, nisi bis in die.

Sed aduerte melius huiusmodi permissionem fuisse antiqui-

tus ob Sacerdotum raritatem, nunc autem non esse in vsu, nisi in solemnitate Natalis Domini. Ideoque qui nunc celebraret bis, vbi non est consuetudo in eadem die, peccaret mortaliter, ab Angelo de Missa, nu. 229.

3 Sed in santissima Domini Natiuitate permittitur ter Missarũ solemnia celebrare propter mysterium, vel ad significãdum tres Christi Natiuitates, scilicet æternam à Patre, temporalem a Matre, & spiritualem in animabus fidelium, D. Tho. 3. p. q. 83. art. 2. ad secundum, D. Ant 3. p. tit. 13. c. 6. nu. 5. Viguer. de Sacram. Euchar. ver. 14. & in 4. d. 13. q. 2. art. 2.

Vel ad significãdum tria tempora, scilicet, legis naturæ, legis scriptæ, & legis gratiæ, vide Riccard. in 4. d. 13. art. 2. quæst. 4. Sed hæc parum refert Parochi scire.

Quæsitum XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos potest celebrare in omnibus diebus anni, exceptis feria sexta, & Sabbato maioris hebdomadæ, & non obstat consuetudo in contrarium.*

2 *Iacobus Cardinalis Sabellus memoratur.*

An liceat Sacerdoti celebrare in omnibus diebus anni?

1 DIc, quòd sic, c. visum de consecr. dist. 1. exceptis feria sexta, & Sabbato maioris hebdomadæ, c. Sabbato de consecr. d. 3. & hoc ob multas rationes. Primo, vt semper sit medicina parata contra peccata. Secundo, vt semper sit arbor vitæ in medio Paradisi. Tertio, vt semper vniamur Christo sacramentaliter. Quarto, vt sit nobis iugis memoria passionis. Et semper Missa debet dici in Ecclesia Dei.

Et consuetudo illa celebrandi in Sabbato Sancto nõ obstat huic responsioni, quia Missa illa non est Sabbati, sed noctis Resurrectionis, quæ præuenitur propter humanæ imbecillitatis impatiẽtiam, & ideo in oratione Missæ dicitur, Deus, qui sacratissimam Noctem, &c. & ideo debet celebrari hora tarda, c. quando de consec. d. 1. Nauar. c. 25. nu. 88. in manual.

Et celebratur vna Missa solemnis, sicut etiã in feria quinta, & celebrare Missam priuatim non esset tutum à culpa absque licentia Superioris, vbi viget cõsuetudo semel celebrandi. Iacobus Cardinalis trigesimus sextus post sex Pontif. Max. ex nobilissima, & prisca familia Sabellorũ

2 Vicarius Papæ prohibuit Romę celebrari pluries in feria quinta maioris

maioris Hebdomadæ, vt videre est in Cathec. Neap.

Et in hoc est contrarius Nauarro Sotus, nam dicit licere celebrare priuatim feria quinta, & Sabbato de licētia superioris, quod negat Nauarrus, & ipsius sententia est magis rationabilis, vbi non est consuetudo contraria. Hic Beneuenti solet in feria quinta etiā priuatim pluries celebrari, sed in Sabbato non nisi semel Missa solemnis hora competenti, & in ea pulsatur campana prima omnium, nec licet alijs præuenire, etiā Regularibus ex prohibitione Synodi Diœcesanæ sub b. m. Illustrissimi Maximiliani de Palumbaria Archiepiscopi annis retroelapsis celebratæ, cuius Secretarius fui, licet indignè, & compositor, vt etiam & Prouintialis.

Quæsitum XXIV.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos non potest celebrare nō recitatis prius Horis canonicis. Declaratur nu. 2.*

An liceat Sacerdoti celebrare nō recitatis Horis canonicis?

1 DIc, quòd non, & peccat mortaliter qui celebrat non dicto prius Matutino cum Laudibus, & est communis tam Theologorum, quam Summist. vid. Sot. in 4. d. 13. q. 2. art. 2. Sed si vrgens esset necessitas, puta pro vitando scandalo, seu damno, liceret, nec peccaret, vel venialiter, Nauar. c. 25. nu. 83. Silu. verb. Missæ 1. nu. 6.

2 De recitatione Primæ dic, quod vbi esset consuetudo, vel statutum loci nō celebrandi, nisi ea recitata, vt in Synodo Beneuentana sub ante D. Iacobo Cardinali Sabello, peccaret celebrās celebrando sine necessitate, Sot. de iust. & iur. lib. 10. q. 5. art. 4. Silu. loc. citat. Nauarr. cap. 25. nu. 83. Sed vrgente necessitate poterit celebrari non recitata Prima, immò nec Matutino, vt dictum est, sic etiam poterit celebrare non adimpleta pœnitentia iniuncta, dum non sit in mora adimplendi, Abb. in c. de homine de celeb. Miss. sed est tutius adimplere, quando adest commoditas.

Quæsitum XXV.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos non potest celebrare sine vestibus sacratis, seu benedictis. Declaratur nu. 2.*

3 *Item non potest celebrare in altari, in quo illa die celebrauit Episcopus, nisi ex dispensatione Episcopi, vel necessitate.*

4 *Vestes sacræ debent teneri munda, & ibi datur consilium celebrantibus de modo tenendi dictas vestes.*

An

An liceat Sacerdoti celebrare Missam sine vestibus sacratis, seu benedictis?

1 Dic, quòd si quis ex ignorantia crassa, vel scienter sine Manipulo, aut sine Stola, vel Casula benedicta celebraret, peccaret grauiter, idem dic de Cingulo vbi est consuetudo illum benedici, aliàs non peccaret, Riccard. in 4. senten. d. 15. art. 4. Sed
2 Sacramentum conficeretur, qui subiungit, quòd celebrare in casu necessitatis sine vestibus benedictis, non esse peccatum, sed id audere absque necessitate esse grauissimum mortale.

3 Nota, quod nõ licet celebrare in altari in quo illo die celebrauit Episcopus, c. final. de consecr. dist. 2. nisi ex dispensatione Episcopi, vel necessitate vrgente, gl. d. cap. Specul. de dispens. § 5. & Io. de Selua de benefic. pár. 4.

Sed etiam hic annectendũ est, quòd celebrare omninò sine vestibus Sacerdotalibus, aut sine Vasis sacris, esset grauissimum sacrilegium, sed in graui necessitate, vt in India, vel in Anglia liceret, si tamen abesset contemptus Religionis, & vestes sacræ, & vasa haberi nullo modo possent, Silu. verb. Missa 1. q. 2. nu. 2. cui cõtradicit Nauar. & Couarr. lib. 3. de celeb. Miss. quòd non liceat, etiam metu mortis, quæ opinio est nimis rigida, & ideo prima tanquam mitior est sequenda, quia pia Mater Ecclesia non solet obligare tanto rigore, cum non fiat contemptu fidei, & reli-
4 gionis. Et hic teneant mente Parochi, & corde figant, Vestes sacras debere teneri mũdas, & qui eas sordidas, & immundas tenet, vt essent vestes Macellariorum, peccant mortaliter, vt habetur 40. q. 1. c. quod principaliter. Mundæ enim debent esse vestes Sacerdotales in tanto mysterio cõficiendo, vt habetur in c. relinqui nolumus, de Custodia Eucha. quæ munditia vestium, munditiã interiorem, quæ præcipuè requiritur in celebrante, significat.

Quæsitum XXVI.

SVMMARIVM.

1 *Vestes sacerdotales si iterum accommodentur, quia erant consumptæ, debent iterum benedici, vt possit cũ eis celebrari.*
2 *Parochus potest vti Stola loco Cinguli, & è contra. Declaratur ibid.*
3 *Missa sicca, quæ sit, & ibi dicitur si potest celebrari.*

An liceat celebrare cum vestibus sacerdotalibus, quę quia consumptæ erant, fuerunt refectæ, & accommodatæ, si iterum non benedicantur?

1 Dic, quòd si refectio, aut accommodatio ipsarum mutauit

tauit illarum formam, vt si partes principales, vt manica, vel pars principalis superior remoueatur, quia in isto casu forma prima soluitur, & mutatur, opus est, eas iterum benedici, & qui secus faceret cum eis celebrando, peccaret, Summ. Confess. lib. 3. tit. 24. q. 162. & Palud. relatus per D. Anto. 3. p. tit. 13. c. 6. Itaque habe regulã in mutatione formæ pristinæ requiri iterum benedictionem, sed vbi forma non mutatur, non requiri benedictionẽ, D. Anton. loc. cit. Angel. verb. benedictio §. 3. Silu. ibidem, §. 6. & alij Summist. Itaque si ex Stola fieret Manipulus, vel ex Manipulo lõgo fieret Stola, vel si ex Casula dupla fierent duæ, posset Parochus secundum hic datam regulam se gerere; & vbi vestis sacra esset polluta luxuria, non posset cum ea celebrari, sed deberet rebenedici, gl. in c ad nup. de celeb. Miss. Silu. ver. vestis, nu. 5.

2 Et an posset Parochus loco Cinguli vti Stola, & illa se cingere, vel loco Stolæ vti Cingulo pro Stola, maximè si erit latus, & longus? dic, quòd sic, quia vsus ipsorũ in hoc casu necessitatis (alias non liceret) attenditur, D. Ant. 3. p. tit. 13. c. 6. §. 5. & Summistæ loc. cit. Palud. loc. cit. & si celebrans omitteret aliquas cærimonias solitas, vel orationẽ, aut alia, aut Manipulum, vel Stolã, si absit malitia, vel contemptus, sed ex inaduertentia, vel animi perturbatione, & necessitate, non esset mortale, sic etiam si ex obliuione, Adria. in 4. sent. de Euch. in ver. quæ incipit, Viso de impedimento, Nauarr. loc. cit.

Sed si adesset cõtemptus, esset grauissimum peccatum mortale, quia vestes sacrę, & vasa, secundũ ritum Ecclesiæ in celebratione, sunt de pręcepto Ecclesiæ, & omittere regulariter esset peccatũ mortale, nisi excusaret obliuio, inaduertentia, vel necessitas, Nauarr. c. 25. nu. 83. & priùs eo D. Anton. 3. p. tit. 13. c. 6. §. 5. Silu. verb. veste, nu. 2. & alij tam Theologi, quàm Summistæ.

Et hic nota obiter, quòd licet Sacerdoti celebrare Missam, quã vocãt siccam pro deuotione alicuius, quia non adest Sacerdos, qui poterit celebrare cum sacrificio, Duran. in Rationali, lib. 4.
3 c. 1. & Missa sicca est, quando dicũtur omnia, præter verba sacra canonis. Itaque id liceret, secundum Duran. etiam non ieiuno, sed hodie hoc ab vsu recessit, & deuoto id petenti sufficeret eius deuotio, iuxta illud Augustin. Quid acuis dentem, & paras ventrem? crede, & manducasti.

Quæsitum XXVII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos non potest celebrare sine vestibus sacerdotalibus, nisi vrgente necessitate, & sine*

ne contemptu Religionis.
2 *Item neque potest celebrare sine calciamētis. Declaratur ibid.*
3 *Vestes sacræ, & sacerdotales etiã consumptæ non possunt conuerti in vsum prophanum, nec vendi ad illum vsum.*

An liceret celebrare sine Stola, vel Casula, idest Planeta, vel Manipulo in casu necessitatis, vt si immineret festū, in quo Sacerdos teneretur celebrare, & populus audire Missam, vel pro communicando infirmo, aut alia necessitate?

1 DIc, quòd si necessitas vrgeat, potest sine peccato, dummodo non in contemptum religionis, ab Angel. de Missa, num.285.

Et Sentientes contrarium debent intelligi secluso casu necessitatis, quia tunc peccaret maximo peccato sacrilegij, & potius deberet mori, quam celebrare sine vestibus Sacerdotalibus, Caiet. 1.2.q 96.art.4.

2 Et de celebrante sine calceamentis dic, quòd si non habet ea, & absit contemptus, potest sine peccato celebrare discalceatus, sed si habet, debet cum calceis celebrare, immò religiosi, qui ex eorum instituto solent incedere discalceati, debent in celebrando assumere calceos, vel aliud eiusdem generis loco calceorum.

3 Et hic nota, quòd vestes sacræ, & Sacerdotales etiam consumptæ, non possunt conuerti in vsū prophanū, nec vēdi ad illū vsum, D.Anton.3.p.tit.13. c.6.§.6.Sil. verb. benedictio. nu.7.Pisan.ver. conse.5.sed debent comburi cum ita consumptæ sunt, & cineres in sacrarium, vel in alium honestum locum reponi, ne pedibus terātur, c.altaris, de conse.dist.1. D.Tho.3.p. q.83. art.3. ad tertium, D.Anton. 3.p.tit.13.c.6. num.6.

Quæsitum XXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Vestes mulierum aptæ fieri Planetas, vel Pallia altaris, aut Palliola Custodiæ Sanctissimi Sacramenti, conceditur ex vniuersali consuetudine, & ex priuilegio Xisti IV.*

An liceat ex vestibus mulierū, alias aptis, fieri Planetas, vel Pallia altaris, aut Palliola Custodię Sanctissimi Sacramēti?

1 DIc, quòd sic, ex vniuersali consuetudine, immò adest priuilegium Sixti Papę quarti ad fauorē Fratrum Minorum, licet aliqui id negent non licere, fundantes se in glosa c. ad nuptiarū de consec.d.1.& est Archidia. &

Vgo,

Vgo, vt refert D.Anton.3.p.tit. 13. c.6.§.1. Tabien.ver.confe.2. §.11 Silu.verb.corporal.& verb. vestis,§.4.

Quæsitum XXIX.

SVMMARIVM.

1 *Vasa sacra possunt vendi, & in alios vsus conuerti,dummodo vrgeat necessitas, & vendantur alteri Ecclesiæ.*

An vasa sacra possint vendi, vel in alios vsus conuerti?

1 DIc, quod possunt vendi alteri Ecclesiæ ob necessitatem, non solùm personis Ecclesiasticis, sed etiam secularibus, quando emerent pro alia Ecclesia, secus non possent vendi secularibus,nisi fracta,& execrata, nō autem integra, & cōsecrata,quia tunc esset maximum sacrilegium, Pisan.ver.confe.§.2.Summ.Confesso.lib.3.tit.24.q.160. Tabien. ver.confe.§.35.

Quæsitum XXX.

SVMMARIVM.

1 *Vasa sacra non possunt tangi ab alijs, quàm à personis sacris. Amplia num.2. & 3. Limita nu.4.*

An vasa sacra possint tangi ab alijs,quàm à Sacerdotibus?

1 DIc, quòd regulariter non possunt tangi,nisi à persosonis sacris,vt præsbytero, Diacono, vel Subdiacono de confe.
2 d.14. c. Altaris, qui mortaliter peccant,si tāgerent corpus Christi,vel res sacras in peccato mortali,excluso casu necessitatis, in quo etiam laicis liceret, D.Tho. 4.sent. d.24.art.3. Nau. in man. c.25.nu.7. Silu. verb.ordo 4 §.2.
3 Solent DD. Vicarij Episcoporum concedere licētias etiam alijs in minoribus constitutis ob necessitatem aliorum habilium.
4 Et de tangentibus ex inaduertentia,vel deuotione dic, nō peccare, vel leuissime venialiter. Si quis verò id auderet in vsu profano, vt, si quis biberet in Calice in mēsa profana, vel vteretur vestibus sacris in torneamentis,aut alijs profanis vsibus,peccat mortaliter, tā persona illa secularis, siue vir sit,siue mulier,quàm persona Ecclesiastica, quę ea accommodat; & sciatur hic,quòd laici, etiam mulieres,possunt execrare Calicem consecratum, vel frangendo animo execrandi, vel remouendo formam Calicis,vt forma Calicis tollatur, vel Patena, Sil. & Alij in ver. Calix. Summ. Confes.lib.3. tit.24. q.160. Armilla dicit non esse clarum in iure modus execrandi per ictus, vt faciunt Fabri,verb. Calix nu.4.

Quæ-

Quæsitum XXXI.

SVMMARIVM.

1 *Celebrari non potest in Calice ligneo, seu uitreo, vel stanneo, vel ex alia materia, quàm ex auro, vel argento.*

2 *Zepherini Papæ pulchrum dictum refertur.*

An possit celebrari in Calice ligneo, seu vitreo, vel stanneo, vel ex alia materia, quàm ex auro, vel argento?

1 Dic, quòd nō, sed olim in primitiua Ecclesia consecrabatur in vasis ligneis, & tempore Zepherini Papæ in calice vitreo, quod postea vtrunque fuit prohibitum, ne in ligneo Calice propter poros ligni, quia sanguis imbiberetur in poris ligni, nec in vitreo, vel christallino propter fragilitatem, & periculum, nec in ferreo, propter ineptitudinē, aut ex alijs materijs propter erugine, D.Th.3.p.q.87.art.3. ad tertium, D.Antonin.3.p.tit.13. c.6.§.5. Duran.lib.1. Rationalis c.3.litera ypsilon. Itaque ab vsu recessit, quod in primitiua Ecclesia ob iustas causas permissum fuerat, nunc autem debet consecrari in vasis argēteis, vel aureis, quod vel instituit Siluester Papa primus, vel Vrbanus, quod fuit statutum in Concilio Romano, vt scilicet consecraretur in Calice argenteo, vel aureo, siue etiam in stāneo propter paupertatem, sed hoc etiam ab vsu recessit.

2 Et hic nota pulchrum dictum Papę, vt volūt, Zepherini, licuisse tunc in vasis ligne's consecrare, quando ministri aurei ipsi erant, sed effectis ipsis ligneis.i.mundanæ vitæ, non licere nisi in vasis argenteis, vel aureis, vt saltem, vel ex hoc magis mysterium sacrum ornetur.

Quæsitum XXXII.

SVMMARIVM.

1 *Calix fractus indigit consecratione, si ei est ablata prima forma.*

2 *Corporalia lota non indigent noua benedictione, & ibi refertur quis habeat ea lauare.*

An Calix fractus indiget consecratione, sic etiam quando deauretur desuper?

1 Dic, quod quando nō est ablata prima forma Calicis, nō est opus iterum consecrari, secus si esset ablata forma, quia tunc esset execratus, & iterū deberet cōsecrari, D.Anton.3.p tit.13.c.6. §.5. Silu.in ver.Calix.

2 De Corporalibus lotis dic, quòd Corporalia lota non indigent noua benedictione, quia nō amit-

amittunt primam formam,& lauari debent,& possunt,sed prima lotione per sacrum ministrum altaris, & non per alios inferiores, neque per Moniales. Aliqui dicũt, id nec licere Subdiaconis, quia ij habẽt tantum potestatem super vasa sacra, non autem super Corporalia,D.Th.4.sentent. d.24.q.2.art.3. ad tertium.

Sed id licere tãtùm Diaconis, & Sacerdotibus, D.Anton. 3.p. tit.13.art.6.§.5.

Vsus in Diœcesi Beneuentana, vt animaduerti in Visitatione, habet,quod etiã Subdiaconi tangunt,& lauant Corporalia.

Regulares verò Mendicantes ex priuilegio Xysti quarti,& Callisti tertij etiam laici possunt illa tangere,& lauare. Tabien.verb. con1.5.§.2.Armill.§.2.

Quæsitum XXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos celebrans super altare portatile, peccat mortaliter. Limitatur in Episcopo.*

2 *Tobaleæ quot esse debent pro celebratione.*

An Sacerdos peccet celebrans super Altare portatile,cuius lapis ita est paruus, vt non capiat Hostiam, & Calicem?

1 DIc, quod peccat mortaliter:& idẽ dic de celebrante super Altari fracto enormiter, & in magna ipsius parte, Nauarr. cap.25.nu.83. Episcopus habet priuilegium Altaris portatilis, immò potest celebrare etiam de nocte,& post meridiem.

2 De tobaleis dic, quod debent esse tres,vt docent statuta Synodalia in Diœcesi Beneuentana, vel iuxta vsũ Matricis Ecclesię: & peccaret grauiter qui malitiosè, vel in cõtemptum minori numero tobalearum celebraret, licèt conficeret Sacramentum, secus si inaduertentia,vel ob necessitatem celebrandi, vt pro vitando scandalo,vel pro communicando infirmo, & similibus, vel si ob paupertatem.

Quæsitum XXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia si execretur, non dicitur execratum altare in ipsa positum.*

An si execretur Ecclesia, dicatur etiam execratum altare, seu altaria in ipsa Ecclesia posita,& consecrata,ita vt indigeant reconsecratione?

1 DIc, quòd non, & ratio est, quia cõsecratio Ecclesiæ, & consecratio Altarium sunt ad inuicẽ distincta, & vna ab altera non

non pendet, itaque valet regula, quòd vna execrata, alterum execratum non dicatur, & è contra, D. Anton. 3. p. tit. 12. cap. 6. §. 9. Duran. in Ration. lib. 1. c. 6. Abb. in c. proposuisti de consecr. Ecclesiæ, Summist. in verb. altare.

Quæsitum XXXV.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia polluta, dicitur etiam pollutum altare in ipsa existens. Redditur ratio nu. 2.*

3 *Ecclesia polluta, non dicuntur polluta altaria ipsius portatilia.*

An si est polluta Ecclesia, intelligatur & pollutum Altare ipsius Ecclesiæ?

1 DIc, quòd sic, Silu. in verb. altare, §. 8. Tabien. ibidem nu. 9. Armilla nu. 12. Pisan. casu 3. Et ratio diuersitatis est, quia consecratio Ecclesiæ consistit in parietibus, & est separata à consecratione altaris. Hinc sequitur, quod diruta Ecclesia, & ipsius forma penitus ablata, adhuc restat ibi altare, quod erat consecratum, sic etiam si diruatur altare cõsecratum, & remaneat Ecclesiæ forma integra, ipsa Ecclesia non dicetur execrata ob altaris ruinam.

2 Non ita se habet casus in pollutione, nam pollutio respicit totum corpus Ecclesiæ nõ solùm parietes. Itaque polluta Ecclesia, dicitur pollutũ & altare ipsius Eclesiæ, quia corpus Ecclesię est quoddam vnum, & altaria concurrunt ad ipsius integrationem, Abb. d. c. proposuisti de consec. Ecclesiæ, Silu. verb. altare, §. 8. Ang. §. 4. & alij Summist. d. verb.

3 Et an polluta Ecclesia dicantur polluta etiam altaria portatilia, dic, quòd polluta Ecclesia non intelliguntur polluta altaria portatilia, & mobilia, cũ hæc sint separata, & separari possunt ab Ecclesia, sed altaria fixa, & stabilia sunt de corpore ipsius Ecclesiæ. Itaque iniuria facta ipsi Ecclesiæ, intelligitur facta etiã ipsis altaribus, Silu. & alij loc. cit. vt supra.

Quæsitum XXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos non potest celebrare sine aliquo sibi inseruiente, aut Clerico, vti esse debet, aut laico defectu Clerici. Ampliatur in Sacerdote Heremita, qui neque potest. nu. 2.*

3 *Minister Sacerdotis non potest esse fœmina.*

4 *Sacerdos incipiens Missam cum Clerico sibi inseruiente, & relinquatur inter celebrãdum, quid agere debeat, latè explicatur.*

5 Sa-

5 *Sacerdos non potest celebrare in altari, in quo eadem die celebrauit ipsius Episcopus, sine licentia, & ibi adducitur obseruantia Beneuenti in hoc.*

An Sacerdos possit, aut debeat celebrare sine aliquo sibi inseruiente,& in Missa respondente, siue Clericus sit ille, vti esse debet, siue laicus, vt permittitur defectu Clerici?

1 DIc, quòd non, quia debet adesse saltem vnus, qui respondeat celebranti in persona Ecclesiæ,& totius populi, D.Anton. 3.p.tit.13.cap.6.§.5. Siluverb.Missę 1.§.2. Ioan.de Lapide c.5.art.3.d.3. Fœmina uerò nullo casu potest deseruire celebranti.

2 Hinc sequitur nec posse Sacerdotem Heremitam solitariũ, aut in alio loco inclusum celebrare, nisi saltem vno præsente, D.Tho.3.p. q.23.art.5. Et hæc est melior sententia, quam glosę in c.hoc quoque de consecr. d.1. & Io.de Lapide c.5. art.3.dub. 7.& Sot.d.13.q.20.art.1. qui id concedit in necessitate vrgenti, & cum dispensatione. Et aduertatur, quòd licet vnus sit præsens, adhuc verè dicit Sacerdos, *Dominus vobiscum*, in plurali numero, quia verificatur etiam de Angelis assistentibus celebrã-
3 ti. Hic tamen minister Sacerdotis non potest esse fœmina etiam monialis, quia fœmina est inhabilis ad ministrandum altari in tanto sacrificio, c.cit. hoc quoque de conse. d.3.& Ioan.de Lapide loc.cit.

4 Si verò Sacerdos incœpisset Missam cum Clerico sibi inseruiente,& relinquatur inter celebrandum, nec adsit alius, qui suppleat, dic, quòd si id accidat ante consecrationem, debet potius relinquere Missam, vel expectare aliquantulum spatio conuenienti, si forsan aliquis adueniat, ab Ang.dial.5.nu.411. Sed si incœpit Canonem, debet procedere solus ad celebrationis perfectionem, tunc enim necessitate compulsus, videtur hic posse facere, Io.de Lapid.loc.cit. Et hic nota, quòd ex decreto Papę Soteris non debet celebrari Missa solẽnis, nisi saltem duobus præsentibus, vt habetur de consec. d.1. c.hoc quoque. Sed in Missis priuatis sufficit vnus nomine totius populi absentis, D.Th.3.p.q.83. ar.5.ad duodecimum, D.Anton. 3.p.tit.23.c.6.§.5. Duran.in Ratio.c.1.Pisan. in verb. Missa §.5.
5 & alij Summist. Nota etiã non posse Sacerdotem (& hoc regulariter) celebrare in altari, in quo eodem die celebrauit Episcopus ipsius sine licentia ob reuerentiã sui Pontificis, posset tamen finire Missam incœptam ab ipso Episcopo impedito aliquo accidenti, Ioan.de Lapi.c.3.art.2.dub.4.

Silu.verb.altare,§.5.Tabie.§.12. Sed Beneuēti obseruatur vt Canonici celebrent in altari,in quo eadem die celebrauit Illustrissimus Dominus Archiepiscopus, eo sciente,& tolerante,& obseruatur etiam vt in altari maiori non possint celebrare alij Sacerdotes, nisi sint Canonici, vel Hebdomadarij, & alij non admittuntur sine licentia Reuerendissimi D.Vicarij.

Quæsitum XXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos an possit celebrare corā excommunicato, & quid agere debeat si excommunicatus est persona potens, & ipse debilis, nu.2.*

An Sacerdos possit celebrare coram excommunicato?

1 DIc,quod non, si est excommunicatus notorius per cedulones, vel publicus percussor Clerici, vel etiam si est notoriè criminosus, sed debet expelli, si fieri potest sine scandalo, quòd si nequit, debet Sacerdos, si non incœpit Canonem, introire in Sacristiam, sed si incœpit Canonem Missæ, debet perficere cum vno tātum Ministro, cæteris exclusis,ne incurrant in excommunicationem participando in diuinis cum excommunicato, & ita permittitur perficere Missam præsente excommunicato nolente exire de Ecclesia, Nauarr. cap. 27. nu.34. D.Anton. 2.p. tit.4. c.6. §.4. & 3.p. tit.25. c.2.§.8. Armill.ver.excommunicatio.§.39.

2 Et si excommunicatus cogeret Sacerdotem ad celebrādum, quia est persona potens, & Sacerdos debilis,tūc dic, quodaut cogeret illum ad celebrandum in contemptū Ecclesiæ, & legum Ecclesiasticarū, & tūc Sacerdos potiùs mori debet, quā corā eo celebrare,sed si cogeret illum ad celebrandum, vel ob deuotionē, vel ad ostendendum se non esse excommunicatum,tunc excusaretur Sacerdos,si coram ipso celebraret, ob timorem ei incussum, Nauarr.c.27.nu.36.Sot.4. sentent.d.22.q.1.art.4. Silu.uer. excommunicatio.5.§.23.

Quæsitum XXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos non potest celebrare sine lumine,vel cum certo candelarū numero,vel sine libro.*

An liceat celebrare sine lumine, vel cum certo candelarum numero, vel sine libro?

1 DIc, quòd mortaliter peccat qui celebrat sine lumine,ac etiam deponitur, & est cō-

munis

munis opinio, & habetur in c.finali de celebr. Miss. & debet esse lumen cerei, vt est antiquissima Ecclesiæ consuetudo, & contrafacere esset mortale, non autem est decens lumen olei, vel alterius liquoris, sed si quis ob inopiam, secluso contemptu deuotione motus, celebraret cum lumine alterius liquoris, forsitan non peccaret, ab Angelo dial.5. sub nu. 425. P. Hieronymus tenet esse mortale, celebrare sine Cruce, sine luminibus, sine tobaleis, vel cum corporalibus valdè immundis.

De candelarum certo numero dic, quòd est prohibitus à Sac. Conc. Trid. sess. 22. & in hoc Sacerdos debet se conformare cõsuetudini Ecclesiæ, quæ regulariter est, vt sint duæ, & possunt etiã esse plures, dummodo absit superstitio, quæ candelæ debẽt ardere vsque ad finem Missæ, vt consuetum est, & aliàs facere saperet vitium auaritiæ.

Celebrare sine Missali, dic, quòd non licet, & contrafaciens peccaret mortaliter, quia exponeret se periculo errandi in re tam graui, maximè si monitus non se corrigeret, ab Ange. d. Dial.nu.429. & si, vt dictum est, Episcopus cœcus celebrauit Tridenti sine Missali, id fuit ex dispensatione Apostolica, Sot.in 4. sup.cit. Et nota, quod nõ est obseruandum quod præcipiebatur 11.q.3.c.sæpè continues, quia vt ait gl. ab vsu recessit, vt celebretur Missa per probationem furti inter Monachos.

Quæsitum XXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos debet in celebratione Missæ secreta secretè proferre, & aliter faciendo peccat.*

2 *Item non potest ex deuotione dicere in Missa aliqua, quæ non sunt in Missali, posset tamen aliqua deuotè cogitare, & meditari.*

3 *Item non potest omittere de his, quæ dicenda sunt, nam si omitteret aliqua de forma consecrationis, Sacramentum non conficeretur, & ipse grauissimè peccaret.*

4 *Item si recordetur se in Missa aliqua non dixisse, non debet repetere. Declara vt nu.5.*

An Sacerdos debeat dicere verba Canonis, & consecrationis secretè, & cætera alta, & intelligibili voce, vel si possit addere, vel omittere?

1 DIc, quòd debet secreta secretè proferre, & aliter faciendo peccat, quia nõ sine mysterio ab Ecclesia ita præceptum est, Ioan.de Lapi. c.6.art.2.dub. 3.& 4.Conc. Trid.sess.22.c.5.de sacrif. Miss. quæ verba consecrationis

tionis debent proferri, nec nimis lentè, nec nimis properè, sed decenti quadam grauitate, nec memoriter, licèt memoria teneri debeant. Cætera verò debet dicere alta, & intelligibili voce, vt consuetum est.

2 Nec posset Sacerdos etiam ex deuotione dicere in Missa aliqua, quæ nō sunt in Missali, posset tamen aliqua deuotè cogitare, & meditari, Ange. verb. Miss. §. 11. Io. de Lapi. c. 6. ar. 2. dub. 2. Silu. verb. Missa 1. Rosell. Euch. 3. nu. 4. nec posset obseruare, & adhibere in Missa alias cærimonias, & ritus, quam qui ab Ecclesia sunt approbati, & in vsu in Missæ celebratione, Conc. Trid. loc. cit.

3 Nec posset omittere Sacerdos de his, quæ dicenda sunt, nam si omitteret aliqua de forma consecrationis, Sacramentum non conficeretur, & ipse grauissimè peccaret, si ex proposito omisisset, secus si ex inaduertētia, si verò omitteret de his, quæ nō pertinent ad consecrationem, tunc Sacramentum teneret, sed grauiter peccaret omittendo, maximè si esset pars notabilis, vt Euāgeliū, vel Epistola, vel Introitus Missæ, & similia, secus esset si omitteret vnum, vel duo verba, quia leuis peccaret, si ex negligentia, sed si ex malitia, peccaret mortaliter grauissimè, Io. de Lapide c. 6. art. 2. dub. 14. Silu. verb. Missa 1. §. 2. & 3. D. Anton. 3. p. tit. 13. c. 6. §. 6.

4 Et hic nota, quòd si Sacerdos recordetur se in Missa aliqua nō dixisse, non debet repetere, vt si v.g. dixit Euangelium, & recordatur non dixisse Epistolam, nec per hoc peccat, sed si incœpisset Kyrie eleison, & recordetur non dixisse Introitum, tunc poterit repetere, quia in tam paruo spatio populus non aduerteret, & nisi replicaret in hoc casu ex negligentia, peccaret grauiter.

5 Sed si omisisset ex verbis consecrationis, tunc deberet omninò replicare, dummodo certus esset omisisse, etiam si vlterius in celebratione processisset, Sil. Missa 1. nu. 3. Armill. Missa vltimo, nu. 8. post benedictionem nil est repetendum, vt infra.

Quæsitum XL.

SVMMARIVM.

1 *Celebrans necessariò debet habere attentionem actualem, vel saltem virtualem in celebrando, & ibi explicatur quæ sint hæ attentiones. Amplia nu. 2. & 3.*

An in celebrante requiratur attentio necessariò.

1 Dic, quòd sic, vel actualis, vel saltem virtualis, quæ oritur ex actuali, & actualis attentio est, cum quis intendit actualiter

liter consecrare, & facere quod facit Ecclesia, & Christus instituit. Virtualis verò est, cum quis primò habuit intẽtionem actualem consecrandi, & cum ea adiuit altare, & tunc licet in consecratione non habeat actualem intentionem, idest non cogitet actualiter de consecratione, adhuc conficit Sacramentum, & sufficit intẽtio illa virtualis, quia virtualiter est in eo prima intentio actualis, dummodo post habitam primo actualem intentionem non habuerit omninò contrariam intentionem non consecrandi; quia in hoc casu non consecraret, nec diceretur habere intentionem virtualem, quæ esset interrupta per intentionem contrariam.

2 Sed debet studere celebrans, vt habeat actualem intẽtionem, alioquin est in periculo peccandi grauissimo peccato sacrilegij, D.Thom.3.p. q.64. art.8.ad tertium, D.Antonin.3.p.tit.13. c.6. §.2. Ioannes de Lapi. d. c.2. art.3.dub.3.

Adde, quòd requiritur etiam in celebrante attẽtio in eis, quæ dicit, vel agit, & hæc optimũ est si sit actualis, sed ea deficiẽte sufficit etiam virtualis, & est communis opinio, & hæc virtualis attentio interrũpitur, & tollitur per voluntariam vagationem ad alia contraria, & diuersa.

Et si celebrans dubitat se non posse habere actualem intentionem, & tamen celebrat, non peccat, dummodo doleat, & vellet habere, quia in hoc casu sufficit attentio virtualis, ita tamen vt ex sua culpa non euagetur eius mens, quia tunc peccaret, sed si ex defectu naturæ id ei accideret, & doleret, non peccaret nec venialiter, Silu.verb. Missa §.3. licèt Riccar. aliter sentiat, sed nimis rigorosè.

3 Adde etiam, quòd in celebrãte necessariò requiritur deuotio actualis, vel saltem virtualis, D.Tho.in 4.senten.d.8.in expositione literæ, D.Anton.3.p.tit. 13.c.6.§.8. Sil.in verb. Missa 1. §.3.

Quæsitum XLI.

SVMMARIVM.

1 *Missa de congruitate, non de necessitate debet conformari officio.*

2 *Sacerdos Latinus debet latina lingua celebrare, Græcus græca, & non vulgari, & aliter asserens est excommunicatus.*

An Sacerdos teneatur dicere Missam de eo, quod recitauit officium, & secus faciendo peccet?

1 DIc, quòd non peccat, quia de congruitate, non de necessitate debet Missa conformari officio, D. Anton. in 2.p.

tit.9. c.10. §.2. Rosell. in verb. Miss.nu.14. Sed si sine causa vrgenti id faceret, esset reprehensibilis, D.Anton.loc.cit.

2 Et debet celebrare, vt supradictum est, Latinus Sacerdos latina lingua. Græcus Greca, nō tamen vulgari, sed lingua apud eos atthica, vt vocant, vel etiam extra vulgum, & asserens Missam debere dici tātum lingua vulgari, est excōmunicatus ex Conc. Trid.sess.22.Canone nono.

Quæsitum XLII.

SVMMARIVM.

1 *Missa debet celebrari pro omnibus Christi fidelibus viuis & defunctis. Amplia num.2.3. Limita num.4.5.6. Declara nu.7.8.9.*

An liceat celebrari pro omnibus indifferenter, etiam infidelibus?

1 Dic, quòd Missa debet generaliter celebrari pro omnibus Christi fidelibus viuis, & defunctis, vt habetur de conse.d.1.c.visum. Nec licet celebrare pro infidelibus, quia nō sunt mēbra Christi, D.Thom.3.p.q.19. art.7.ad secundum, Ang.in verb. Miss.§.49. Silu.in verb. Missa 1. §.8. Vnde D.August.ad Renatū, pro Infidelibus offerri corpus Christi non valet.

2 Adde, quod licet celebrare pro paruulis defunctis, baptizatis tamen, licet sine reatu culpæ, & pœnæ decesserint, tum ob solatium viuorum ad ostendendum eos esse membra corporis Christi mystici, tum ad extollendum mysterium passionis, quod in sacrificio Missæ commemoratur, per quod paruuli ipsi sine proprio merito æternam salutē consequuti sunt, non tamen celebratur pro augmento gloriæ ipsis, vel pro remissione alicuius culpæ, aut pœnæ, D.Tho.4. sent.d.12.q.2.& 3.art.1. Pisan. verb. Missa §.10. Sil.verb. Missa 1.§.8. Angel. §.8. Tabien.§.57. & Pisan.iterum §.19.

3 Immò licet etiam celebrari, immò & debet pro Sanctis, qui sunt in Paradiso, idest pro eorū honore, & gloria, vt eorum gloria accidentalis augeatur, quia Sancti gaudent de eo quod sciūt fieri ad laudē Dei, maximè eorū causa, Silu.verb. Missa 1.§.8. Armill. §.38.

4 Sed an liceat celebrari pro excommunicatis? dic, quòd non, quia sunt separati ab vnione corporis Christi mystici, sed potest Sacerdos orare pro eis, vt persona priuata, & extra Missam in secreto, vt Deus eos conuertet, & resipiscere faciat, sed publicè in generali potest Sacerdos orare pro excommunicato, vt persona priuata, non ex persona Ecclesię, vt Deus eos conuertat, D.Tho. 4.sen-

4. senten. d. 18. q. 2. art. 1. ad 1. D.Anton. 3. p. tit. 25. c. 2. Summ. Confess. lib. 3. tit. 33. q. 159. & Alij.

5 Et si Sacerdos celebrans, oraret publicè in speciali pro excõmunicato peccaret mortaliter, intellige de oratione publica, quæ fit à Sacerdote ex persona Ecclesiæ, D.Tho. in quolibet. 11. art. 9. Nauarr. c. 27. nu. 36. Silu. excommunicatio 1. §. 2. Sed dicere Missam pro excommunicato quocunque modo, esset peccatum mort. Sed de oratione priuata à priuata persona licet, vt supra responsum est.

6 Itaque conclude nõ licere orare publicè pro excommunicato publico, vt per cedulonem denũciato, vel publico percussore Clerici, nam cum his duobus generibus excommunicatorum Constantiense Concil. prohibuit cõmunicare. Pro alijs verò excommunicatis occultè, & non nominatis licet publicè orare. Nauar. c. 27. nu. 36. licèt Sot. videatur tenere contrariũ 4. senten. d. 22. q. 1. art. 4. Sed ego teneo cũ Nauarro, & cum Siluestro in verb. excommunicatio 1. §. 2. qui dicit licere celebranti orare pro excõmunicato in speciali saltè in Memẽto, vt priuatæ personæ, cuius sententiæ est etiam idem Silu. in verb. Missa 1. §. 8. & Ang. eod. verb. §. 51.

7 Et cum Ecclesia publicè orat in Parasceue .i. die Veneris Sancti pro excõmunicatis, dic quòd pro illa die, & illa vice dispensat, vt oretur pro excommunicatis, vt tenet Sot. in 9. de iust. & iure q. 2. art. 2. Vel quòd Ecclesia in illa hora in Parasceue, quando orat pro Hæreticis, & Scismaticis, censetur illos absoluere ad hunc effectum tantummodo consequẽdum, vt idem Sot. in 4. sent. d. 22. q. 1. art. 1.

8 Non tamen licet Sacerdoti celebrare contra excommunicatos, vel infideles, vt Deus illos perdat, nam si quis malo animo, & odio priuato celebrat, vt Deus aliquem perdat, peccat mortaliter, nec nocet illi contra quem celebratur, nam natura Sacramenti est, vt prosit, non vt obsit.

9 Sed quando quis non ad vindictam priuatim, sed pro iustitia, & bono publico seruando, tunc liceret. Et hoc modo licet orare, & sacrificare, vt Deus Turcas, & hostes Christiani nominis de medio tollat, Silu. in verb. Missa 1. §. 8. & est communis opinio.

Quæsitum XLIII.

SVMMARIVM.

1 *Celebrans si non est vlli obligatus, poterit applicare valorem Missæ cui voluerit. Declara nu. 2.*

I 4 3 Ce-

3 *Celebrans habens respectum, & mentem ad eos, quibus applicat Missæ valorem, debet expressè nominare Summum Pontificem, & eius Antistitem, & quid si haberet plures Antistites, latè explicatur.*

An celebrans possit ad sui libitum applicare Missæ valorem cui voluerit?

1 DIc, quòd si hic Sacerdos nõ est vlli obligatus poterit applicare valorem Missæ cui voluerit, siue viuis, siue defunctis, sed si esset alicuius conuentus, vt sunt Fratres, vel Capituli, debet hic celebrans applicare valorem Missæ benefactoribus cõuentus, seu Collegij, vel Capituli pro legatis factis, vel beneficijs vnitis, & incorporatis, vel alijs eleemosynis, Silu. verb. Missa 1. §. 12. & Armill. §. 16.

2 Sed licet Frater Cõuentus, vel Canonicus Collegij, seu Capituli teneatur applicare valorem Missę benefactoribus Cõuentus Collegij, seu Capituli, poterit tamen tuta conscientia, & sine præiudicio benefactorum applicare amico, vel consanguineo, vel cui voluerit illam partem valoris Missæ, quæ est ei specialiter debita, Nauarr. c. 25. §. 91. Maior in 4. distinct. 45. quæst. 2. art. 4. Sed applicans Missæ valorem, debet referre se Dei voluntati, optimè consulentis, Nau. c. 21. num. 3.

3 Et hic nota, quòd celebrans habens respectum, & mẽtem ad eos, quibus applicat Missæ valorem, debet expresè nominare Sanctissimum Papam, & eius Antistitem, & si haberet plures Antistites, est nominandus Antistes ratione domicilij, vt habetur in c. nullus de tempo. ord. in 6. quia subiectio ratione domicilij est maior, quàm alia ratione beneficij, vel originis, Nau. loc. cit. Itaque celebrans, & applicando, & orando, debet exprimere Antistitem Sũmum, & Antistes inferior, vt est Episcopus, qui Episcopus si esset excommunicatus, non esset memorandus à celebrante, quia est exclusus ab huiusmodi oratione.

Quæsitum XLIV.

SVMMARIVM.

1 *Quæsitum resoluitur negatiuè.*
2 *Qui viuit ex eleemosynis oblatis pro Missis celebrandis, nõ potest eleemosynam sibi datã retinere, sed illam in communi massa reponere.*
3 *Valor Missæ triplex est.*
4 *Notabile exemplum D. Gregorij affertur circa valorem eius Missarum.*

An

An qui accipit eleemosynam, vt celebret Missam votiuam, v.g. de Sācta Maria, si postea celebrat de mortuis, satisfacit obligationi?

1 DIc, quod non, & iniustitiam facit, sed si erat celebraturus ex obligatione Conuentus, Collegij, vel Capituli dicere Missam pro defunctis, & accipit eleemosynā, vt dicat Missam etiam pro defunctis, nō satisfacit vtrique obligationi.

2 Sed hic aduertendum, quòd qui viuit ex eleemosynis oblatis pro Missis celebrandis, nō potest eleemosynam sibi datam retinere, sed debet in communi massa illam reponere, ut Patres alicuius Conuentus, uel Hebdomadarij Metropolitanæ Ecclesiæ Beneuentanæ, quos nuper pro augmento diuini cultus, ost Ecclesiam ipsam magnificentissimè exornatam, & pretiosissimis donis donatam Illustrissimus, & Reuerendissimus Dominus Pompeius Cardinalis Arigonus Beneuentanorum Archiepiscopus introduxit. Hi enim si eleesymonā accipiunt pro Missa celebranda in ipsa Ecclesia, debent in communem massam, ut omnes participent, redigere, & secus faciēdo peccāt mortaliter, & furtum committunt obnoxij restitutioni, ab Ang. dial. 5. nu. 307.

Nec esset extra mortalem culpam, qui nō applicaret ualorem Missæ cui esset ex eleemosyna accepta obligatus, si tamen ex malitia id facit, & ex intento, secus si ex inaduertētia, & sciatur

3 triplicem esse ualorem Missæ, ex sētētia Scoti quodlib. 20. scilicet generalem, qui debetur toti Ecclesiæ secundum illius intentionem, medium, qui debetur ei, pro quo Missa celebratur, & specialem, qui debetur ipsi celebrāti. Itaque qui non applicaret medium ualorem facienti celebrare Missam, si ex intento, peccaret mortaliter, sicut si non applicaret generalem toti Ecclesiæ, quia ageret cōtra Iustitiam, quæ reddit cuique, quod suum est, Nauar. c. 25. nu. 92. sicut etiā peccat mortaliter, qui non celebrat tot, & tales Missas, quot, & quales, & in loco, quo tenetur, si iusto impedimento nō excusetur, Nauarr. loc. cit. nu. 184.

4 Nota obiter de Missis, quas uocant S. Gregorij, quæ sunt numero triginta. Ait D. Gregor. 4. Dialog. quòd fecit sepeliri in Sterquilinio Monachū nomine Iustum, qui mortuus est cum proprietate quatuor aureorū, quos etiā sepeliri fecit, sed præcepit celebrari pro eo usque ad spatium 30. dierum, qui trigesimo die apparuit eius fratri, dicens se in ultimo die communionem accepisse, dixit, & hoc uirtute sacrificij, hinc laudabilis usus Missarum S. Gregorij.

Quæ-

Quæsitum XLV.

SVMMARIVM.

1 *Parochus, seu Procurator Conuentus, Collegij, vel Capituli si accipit eleemosynā pro Missa celebranda, potest celebrari facere ab aliquo eius familiari. Declara nu.2.*

3 *Qui accipit decem carolenos in eleemosynā pro celebratione decem Missarum, si soluit pro illis tantum quinque carolenos, non peccat, & adducuntur diuersæ opiniones.*

An peccet Parochus, seu Procurator Conuentus, Collegij, vel Capituli, si accipit eleemosynam pro Missa celebranda, si postea faciet celebrare ab aliquo eius familiari, qui nō vult accipere eleemosynam?

1 DIc, quòd cessante fraude, si Sacerdos, qui uoluit gratis celebrare, erat liber, & nulli obnoxius ad celebrandum, non peccauit, quia nulli facta est iniustitia, uel iniuria, ab Ang. dial. 5. num. 115.

2 Sed si erat Religiosus, non potuit, quia debebat celebrare pro oneribus suæ Religionis, & qui cępit eleemosynam, tenetur restituere, uel celebrari facere.

3 Nota hic, quòd qui accipit, v.g. decem carolenos in eleemosynam pro celebrandis decem Missis, si postea soluit celebrantibus pro decem Missis tantum quinque carolenos, & reliquos sibi retinet, non peccat, & ratio est, quia cum sit suum onus, uel celebrare, uel celebrari facere, sufficit offerenti decem carolenos, si celebrentur decem Missę, & nulla ei fit iniuria, Sot. lib. 9. de iust. & iure, q. 3. art. 3. Licet Maior teneat contrarium in 4. sent. d. 41. q. 3. scilicet quòd peccet, & tenetur restituere, sed Nauarr. c. 25. nu. 91. concordat has opiniones, quòd tunc peccet, quando ille, qui accipit plus, quàm erogat, nō habet officium, quo ex lege, uel ex consuetudine, potest pro cura, quam habet, ut faciat celebrare, aliquid sibi retinere, dummodo satisfiat numero, sed si ex officio, & onere faciendi celebrare sibi, accipit aliquid plus, non peccat, uid. Nauarr. loc. cit.

Quæsitum XLVI.

SVMMARIVM.

1 *Confessores Regulares, seu Collegiales non possunt sibi retinere eleemosynas pro Missis celebrandis, sed debent illas consignare Superiori, vel Procuratori, & ibi enarratur solitum in Ecclesia Beneuentana.*

2 Con-

2 *Confessor pro pœnitentia potest iniungere pœnitenti, vt faciat celebrare tot Missas, & hoc cessante fraude. Declara n.3.*

4 *Superior, seu Prælatus in sua Diœcesi potest statuere certam quantitatem pro Missis celebrandis, & enarratur solitum in Ecclesia Beneuentana.*

An Confessores Regulares, seu Collegiales possint sibi retinere eleemosynas pro Missis celebrandis, quas accipiunt inter audiendum confessiones?

1 DIc, quòd non, sed debēt cōsignare Superiori, uel Procuratori, quia huiusmodi celebrantes non sunt liberi ad celebrandum pro eorum libito, sed debent celebrare secundum intentionem suorum Superiorum, quæ est, ut celebretur iuxta intētionē offerentium eleemosynas, ab Ang.dial.cit. num.516. & sic Cōfessor ex Hebdomadarijs Ecclesiæ Beneuentanæ debet eleemosynam sibi datam pro Missa celebranda in eadem Ecclesia consignare Procuratori, quod respondi nuper in Congregatione habita coram Illustrissimo Domino Cardinali, super constitutionibus Hebdomadariorū, adhærentibus sententiæ meæ DD. Augustino Vrsulupo Archipresbytero, & Cæsare Canale Thesaurario eiusdem Ecclesiæ, Doctoribus eximijs, & religiosissimis.

2 Et hic nota, Cōfessorem posse pro pœnitentia iniungrre pœnitēti, vt faciat celebrare tot Missas, & hoc cessante omni fraude, & simoniæ labe, habita ratione delicti, & personæ pœnitētis, sed tutius est abstinere ad euitādum scandalum, in quod possit incurrere pœnitens, Summ. Confess. lib.3.tit.34.§.127.

3 Sed si iniungat Confessor Missas celebrandas pœnitenti, non potest, nec debet ipse hoc onus accipere, sed remittere pœnitentem ad alium Sacerdotem optimæ opinionis, nec ad consanguineum, vel amicum, pro euitanda suspitione auaritię, sed si cessaret scādalum, nec suspitio auaritiæ, aut admiratio inde sequeretur, posset accipere sibi, & retinere spontè oblatam eleemosynam, maximè si non fuerit imposita pro pœnitentia, Angelic. ver. oblatio. §.1. Silu. verb. decimæ, §.6. Sed tutius est, vt non imponantur huiusmodi pœnitentiæ, sed si videntur iniungendæ, vt vllo modo sibi Confessor attribuat, sed ad alium Sacerdotem mittat, vt dictum est, Silu. verb. decimæ, §. 12. Summ. Confess. loc.cit.

4 Et hic obiter addendū est, posse Superiorem, seu Prælatum in sua Diœcesi statuere certam aliquam

quam quantitatem pro Missis celebrandis in substentatione Ministri in illa die, D.Tho.2.2. q.100.art.3.ad secundum, Nau. c.23.nu.206.Sed licèt possit statuere certum quid,quod sufficiat pro victu diei celebranti, v.g. carolenum vnum, tamen nō potest statuere, vt nil minus accipiatur. In Beneuentana Synodo fuit statutum, vt eleemosyna vnius caroleni detur pro Missa celebranda,quod etiam dum Visitatorem agerem,inter decreta visitationis adiunxi,quę eleemosyna non est ea intentione accipienda à celebrante, quasi quòd temporale detur pro celebratione Missæ, vt pretium ipsius, sed accipiendum est pro labore Ministri, & substentatione ipsius, secundum approbatam Ecclesiæ consuetudinem, D.Tho. 4.sent. d.25.q.3.art.3.D.Ant.2.p.tit.1. c.5.nu.16. Nauarr.c.25.nu.101. & hanc eleemosynam debitam pro Missarum celebratione, eo modo, quòd dictum est,licet exigere etiā authore Prætore, hæc sententia D.Thomæ 2.2. q.100. art.30.vbi inquit,gratis spiritualibus exhibitis,licitè possunt statutæ,& consuetæ oblationes, & alij quicunque prouentus exigi à nolentibus, & valētibus soluere,authoritate Superioris interueniente.

Sed ea est hominum malitia, vt ad euitandas lites cum personis, cū quibus verisimiliter creditur esse litigandum, vt antequàm spiritualia præstentur, licitè priùs petatur, & accipiatur quod laudabiliter dari consuetum est, Caiet. in summa verb. Simonia, Nauarr.c.23. nu.206. Sed hoc intellige absque scandalo,& vitio auaritiæ.

Quæsitum XLVII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos excōmunicatus, interdictus, vel suspensus si celebrat an fiat irregularis, vel incurrat aliquam pęnam, adducuntur multæ opiniones.*

2 *Ignorantiæ iuris, & facti, atque inuincibiles quæ sint, & adducitur exemplum nu.3.*

An Sacerdos excommunicatus, interdictus, vel suspensus, si celebrat, fiat irregularis, vel incurrat aliquā aliam pœnam?

1 DIc resolutè, quòd Sacerdos excommunicatus, vel suspensus, vel interdictus, & intellige de interdicto participāte in diuinis, si celebrat fit irregularis, & quoties celebrat, peccat mortaliter, sicut peccat mortaliter quoties celebrat irregularis. Et fieri irregularem excommunicatum celebrantē affirmāt Summ. Confess. lib.3. tit.33. q.41. Nauarr.

uarr. c.25.nu.93. De interdicto dicunt supra citat.DD. idem, & est communis. De suspenso affirmat Sot.4. d.15. q.1.art.3. Silu. rreȝ.ilaritas 1. §. 15. Nauarr. c.25.nu.96. De irregulari affirmant Sot.in 4.d.25.q.1.art.3. & Nauarr. c.27. nu.194. cum Armill. verb. Irregularitas, §.86. Alij autem aliter sentiunt, uide Didacum Nunnez in 3.p. q.82. art.5.

Cōcludendum est ergo antedictos incurrere irregularitatē si celebrent, immò incurrunt similiter si exercent sollemniter actum ordinis, vt cantādo Euangelium, uel Epistolam cum Manipulo, Stola, & Dalmatica, secus esset, si priuatè, ut simplex secularis solet, decantaret, quia tunc, ut persona priuata non ut ex officio, uel ex ordine faceret, D.Anton.3.p.tit.24.c.76.Palud. in 4.d.18. Nauar. c.27. nu.244. Irregularis autem semper peccat mortaliter exercendo, ut dictum est, & hoc procedit tam de excommunicatis, suspensis, uel interdictis publicè, quam priuatim, quia constitutio Conc.Constan.non est fauore ipsorum, sed aliorū de populo, ut possint participare cum excommunicatis secretè.

Sed si Sacerdos excommunicatus, suspensus, uel interdictus dicat orationem in Choro, uel benedicat aquam aspergendam, adhuc fit irregularis, si, ut Sacerdos in Choro dicat orationem, uel Capitulum, uel si solemniter benedicat aquam, quia uidetur exercere actum ordinis, secus, si priuatè talia exerceret, Nauarr. c.27.nu.244. idē dic de Subdiacono, & Diacono si solemniter exercent, secus si priuatè.

De constitutis in minoribus, dic quod nō incurrunt, & hæc est melior opinio, Tab. irregular. 4.§.1.Pisan.ibi nu.3. & ita uidetur colligi ex cap. si quis Episcopus, qui tex.non loquitur de Clericis minoribus, & pęnæ sunt restringendæ: alij tamen dicunt, quod incurrunt.

2 Si verò Sacerdos ignoransse esse excommunicatum, uel suspēsum, uel interdictum, & exerceret aliquem actum ordinis, nō efficeretur irregularis, nec peccaret mortaliter, si ignorantia eius esset inuincibilis, D.Anton. 3.p. tit.24.c.76. num.10. Sot.4. d.22.q.1.nu.2. Nauarr.c.27.nu 241.& est communis opinio.

Et ignorantia inuincibilis dicibilis dicitur quando quis aliquid non potest scire omnino ex grossitia intellectus, vel ex maxima rei difficultate, vel quia non habet quem consulere possit, vel quia non tenetur illud scire, vt habetur in cap. si verò, de sent. excom.& est communis opinio.

Et hoc intellige tam de ignorantia iuris, quam facti, & ignorantia iuris inuincibilis est, quādo quis omnino non potest scire, quia

quia non tenetur scire quòd ius illud vetet, quod ipse cõmisit, vel quia non poterat ex grossitia intellectus, vt supra. Ignorantia facti inuincibilis, est quando quis omnino non poterat scire, quia illud factum est malum ex grossitia intellectus, quia aliqua prohibetur, quia mala, aliqua sunt mala, quia prohibentur. Hinc sequitur, quòd tàm ignorantia iuris, quàm facti potest esse inuincibilis in aliquo, licet regulariter ignorantia iuris non soleat excusare.

3 Exemplum sit pro faciliori intelligentia, aliquis percussit Clericum, quem omnino nesciebat esse Clericum, quia eum non nouerat, vel quia non incedebat in habitu, & tonsura, vel quia omnino non poterat, nec tenebatur scire, hæc ignorantia appellatur inuincibilis, & sic percutiens excusatur à censura in foro conscientiæ, vide text. in c. vt animarum de const. in 6. & c. si verò de sent. excom.

Quæsitum XLVIII.

SVMMARIVM.

1 *Prælati, seu Parochi occultè excommunicati, qui non sunt in mora petendi absolutionem, si cogũtur administrare Sacramenta eorum subditis petentibus, non incurrunt irregularitatem, neque peccant, sed cessante necessitate secus. Amplia nu. 2. Declara nu. 3.*

An Prælati, seu Parochi occultè excommunicati, qui nõ sunt in mora petendi absolutionem, si cogantur administrare Sacramenta eorum subditis petentibus, incurrant irregularitatem, & peccent mortaliter?

1 DIc, quod non, si contriti, & ex necessitate administrãt, quia subditi opus habent eorum officio, excepta tamen celebratione Missæ, quam possent subditi audire ab alio, vbi adest commoditas, secus quando aliquis alius non adesset, & subditi ex præcepto tenerentur audire Missam, vel si infamia notaretur Sacerdos, nisi celebraret, dummodo esset contritus, & non esset in mora petendi absolutionem, Nauar. c. 27. num. 239.

Sed si administrarent sine necessitate subditorum, incurrerẽt, Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 4.

2 Immò incurrerent, si facerent coram se celebrari ab aliquo non ligato censuris, sicut etiam incurrerent, si cum ipsi non essent ligati aliqua censura, facerent coram se celebrari ab aliquo ligato censuris, Nauarr. c. 27. nu. 244. Glos. in Clemen. 2. de priuil. verb. celebrare.

3 His adde, quod si quis ex antedictis

dictis effectis irregularibus ob celebrationem, si iterum celebrarent, non incurrerent in nouam irregularitatem; sed peccarent mortaliter quoties exercerent actum ordinis, Nauar.c.27.& est communis opinio. Quis autem posset dispensare dicemus, Deo dante, cum de censuris agemus, & de dispensatione.

Quæsitum XLIX.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos si celebrando incidit in aliquam infirmitatem, vt non possit perficere Missam, vel si moreretur, quid agendum, distinguitur.*

2 *Item si Missam incœptam sine iusta, & vrgenti causa dimitteret, peccat mortaliter.*

Quid faciendum si Sacerdos incideret, celebrando, in aliquam infirmitatem, vt non posset perficere Missam, vel si moreretur?

1 DIc, quòd si id accidat ante consecrationem, potest dimitti Missa inperfecta, & hæc est communis opinio.

Sed si accideret post consecrationem debet perfici Missa per alium Sacerdotem, qui ita procedet, vt si defecerit primus Sacerdos ante consecrationem, quo casu potest Missa dimitti, & ante incœptum canonem, tunc secundus Sacerdos debet à principio Missam incipere, & totã Missam celebrare, D.Anton. 3.p.tit.13. c.6 §.3. Silu. verb. Missa 2.§.12. Tabien.§.30.

Sed si defecit post incœptum canonem, sed nondũ facta consecratione, tunc debet secundus Sacerdos prosequi à loco, vbi primus defecit, D. Anton. Silu. & Tabien. loc. cit. & si nesciretur vbi prior per defectum dimisit, tunc secundus debet incipere à principio Canonis.

2 Et hic sciatur, quòd si quis Missam incœptam sine iusta, & vrgenti causa dimitteret, peccat mortaliter, & subibit pœnam suspensionis, vt habetur in cap. nullus, de conse. d.1. Silu. verb. Missæ 1.§.2. Nauarr.c.21.nu.86. & est cõmunis opinio, Conc. Toleta.7.q.1.can.nihil, dicit, quod talis excommunicationis sententiam sustinebit, ex Sot.4. d.13. q.2.art.6.

Quæsitum L.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos celebrãs, si deficiat post consecrationem Hostiæ, non dum consecrato Calice, quid agendum, latè discutitur per totum quæsitum.*

Quid

Quid faciendum si Sacerdos deficiat post consecrationem Hostiæ, nondum consecrato Calice?

1 DIc, quòd alius Sacerdos debet prosequi consecrationem Calicis, incipiendo ab illis verbis, *Simili modo, &c.* & prosequi vsque ad finē ipsam Missam, & sumere Hostiā ab alio, & Calicem a se ipso cōsecratū, D. Ant. 3. p. tit. 13. c. 6. §. 3. Io. de Lapide c. 6. art. 2. dub. 2. Silu. Eucha. 2. nu. 12. & alij.

Aliqui dicunt, quòd deberet accipere aliam Hostiam secūdus Sacerdos, & incipere à principio Missam, & in fine sumere illam Hostiam consecratam ab alio Sacerdote, & aliam à se ipso cū Calice, huius sentētiæ fuit Riccard. 4. senten. d. 8. art. 2. q. 2. Sed primæ sententiæ magis adhæreo.

Si verò celebrans deficeret, dū profert verba cōsecrationis Hostiæ, & dum incœpit consecrare, tūc debet per alium Sacerdotem compleri Missa, & incipere a verbis, *Qui pridie*, & consecrare eādem Hostiam nondum consecratam, & prosequi vsque ad finem, Silu. Eucha. 2. §. 12. Armill. Miss. §. 11. & hoc intellige, quando nō fuit perfecta cōsecratio illius Hostiæ, nam si fuisset perfecta consecratio, non esset iterum consecranda, esset enim immane sacrilegium, sed Sacerdos præsens, si est in peccato mort. non tenetur supplere, nam peccaret mortaliter, sed si esset periculum corruptionis specierum, tūc ad euitandum scandalum, teneretur conteri, & causas peccati abscidere, & supplere, ab Ang. dial. 5 n. 613. quia ob necessitatem vrgentem censetur ei dispensatum, vt dictum est.

Aliqui dicunt accipiēdam esse aliam Hostiam, & incipiendum à verbis, *Qui pridie*, & sequendum vsque ad finem, & in fine sumendam vtramque Hostiam cum Calice, D. Anton. 3. p. tit. 13. cap. 16. §. 3. Tabien. Missa §. 30. & huius sententiæ videtur fuisse Inn. in c. Presb. de Sacra. iteran. sed prima opinio est probabilior.

Si deficeret in prolatione formæ super Calicem, & moreretur antequam perficeret, dic, vt dictum est supra de Hostia, secundum duas opiniones.

Si deficeret post consecrationē Hostiæ, & Calicis, tunc esset cōplenda Missa per alium Sacerdotem, & incipiendum à loco, in quo prior defecit, si sciatur, & si nesciretur, debet secundus Sacerdos incipere ab illis verbis, *Hæc quotiescunque, &c.* Nauar. c. 25. n. 86. Io. de Lapi. c. 6. art. 2. dub. 2. Riccar. in 4. d. 8. art. 2. q. 2. & alij.

Et si deficeret Sacerdos, sumpta Hostia, & non Calice, alter Sacerdos debet accipere aliā Hostiam, & alium Calicem, & incipere à *Te igitur*, & prosequi vsq;

ad

ad finem, seruato Calice consecrato, & post sumptionem Hostiæ, & Calicis à se consecrati accipere illum priorem Calicē relictū ab alio Sacerdote, & hoc ante ablutionem, Tabien. Missa, §.30. Armill. §.11. Et si deficeret celebrans post sumptionē Hostiæ, & sanguinis, tunc posset, si vellet supplere alius Sacerdos, sed non esset necesse, quia sacrificium, iam completum est, Tabien. & Armill. loc. cit.

Et sciatur, quòd tenetur Sacerdos præsens, deficiente Sacerdote celebrante, si defectus accidat post consecrationem, prosequi Missam, etiā nō ieiunus, vt sacrificiū perficiatur, deberet enim in hoc casu statim indui vestibus sacris, & confiteri, si habet copiā Confessoris, sin autem solùm cōtritus, & hoc ad euitandum scādalum, & perfectionem sacrificij, ab Ange. dial. 5. nu. 575. Sed deficiente celebrante ante cōsecrationem, non tenetur alter Sacerdos complere, sed si complet, bene facit, nisi sequeretur scandalum, quia tunc teneretur omninò complere.

Sed si non adesset alius Sacerdos, qui posset complere, nō potest compleri per laicū, aut per alium inferiorem vllo modo, quia laicus non potest esse Minister Eucharistiæ, sed solùm Sacerdos, & nullus illo inferior, Nauarr. c. 25. nu. 86. Sot. in 4. d. 13. q. 2. art. 6. Deberet in hoc casu clericus præsens, vel etiā laicus reuerentia decenti curare, vt species consecratæ asseruarētur in crastinum sumēdæ ab alio celebrāte, nec posset ipse laicus communicaturus sumere, tum quia laicus sanguinem sumere nō potest, nec Hostiam, tùm etiā quia Missam cōplere non potest, Sot. 4. dist. 13. q. 2. art. 6. & si sequenti die alius Sacerdos non adsit, & imminet periculum corruptionis, tunc illæ species essent proijciendæ in piscinam, & pro piscina intellige sacrarium, Sot. loc. cit. sed an possint sumi tunc à laico communicaturo? quia in hoc casu necessitatis videtur verisimiliter dispensatū, saluo meliori iudicio, dico quod deficiente Sacerdote post consecrationē, non potest laicus, etiam si aberit Sacerdos alius, & periculum imminerit corruptionis specierū, supplere etiam paratus ad communicandum, sed debent species consecratæ asseruari, Hostia in Pyxide, & sanguis in Calice sumendæ in crastinum ab alio Sacerdote, vt dictum est.

Quæsitum LI.

SVMMARIVM.

1 *Celebranti non licet vlla causa, uel excusatione cōsecrare Hostiam sine Calice, vel neutrum. Amplia nu. 2.*

An liceat aliquando celebranti consecrare Hostiam sine Calice, vel neutrum, & fingere se consecrare, ad euitandum scandalum, & ad euitandum peccatum, quia esset celebrans criminosus?

1 DIc, quòd nullo pacto licet consecrare Hostiam sine Calice, quia sacrificium nō esset perfectum, namque Dominus instituit illud sub specie panis, & vini, nec significaretur mysteriū sanctissimæ Passionis, in qua sanguis fuit separatus à corpore, & qui aliter faceret, tanquam grauissimè peccans esset maximè puniēdus, & est communis opinio, D.Th. in 4.d.11.q.2.art.1. Io. de Lapide c.7.dub.13.

2 Nec liceret vllo pacto ad euitandum scandalum, vel peccatū, fingere cōsecrationem, nam plus peccaret sic criminosus fingēdo consecrare, quàm si verè consecraret, D.Th.3.p.q.80.art.6. ad secūdum, & in quodlib.5.art.12. D.Anton.3.p.tit.13.c.6.§.11. & Summist. omnes, Silu. Eucha.2. §.11. Maximum enim nefas esset admiscere mendacium, in quo adest ipsa Veritas, quæ est Christus. Et si ex tali Missa accepit eleemosynam, tenetur restituere, vltra peccatum sacrilegij, & idolatriæ materialiter.

Quæsitum LII.

SVMMARIVM.

1 *Celebranti si erumpat sanguis, debet pausare, et sedere quousque cesset, si verò fluxus corporis violentus immineat, si aliter facere non potest, debet introire Sacristiam, vel alium locum aptum ad seruiendum commoditati corporis, nu.2.*

Quid faciendum si celebranti erumpat sanguis è naribus, vel si fluxus corporis violentus immineat?

1 DIc, quoad sanguinem, quòd debet pausare, & sedere quousque cesset sanguis, sin autē sequatur, vt Missam finire non possit, tunc debet cessare, & in hoc casu esset faciēdum, vt supra responsum est de similibus defectibus, Io. de Lapide cap.6.art.2. dub.13. De fluxu corporis, dic,
2 quòd debet, si aliter facere non potest, introire Sacristiam, vel alium locum aptum ad seruiendum commoditati corporis. In hoc enim excusaretur, nec quisque deberet scandalizari, aliter esset Pharisaica scandalizatio, & ad euitandum periculum hoc, vel simile, deberet celebraturus abstinere, nisi sit bene compositus corpore, & animo.

Quæ-

Quæsitum LIII.

SVMMARIVM.

1 *Celebrans semper cum celebrat, tenetur sumere Hostiam, & sanguinem, alias peccat mortaliter, nisi tamẽ impediatur morte violenta, vel infirmitate, vel alio iusto, & legitimo impedimento excusaretur. Limita nu.2.3.*

An celebrans teneatur semper sumere Sacramentum corporis, & sanguinis, ideſt Hoſtiam, & ſanguinem?

1 DIc, quod ſemper cum celebrat, tenetur ſumere, aliter peccat mortaliter, niſi tamen impediatur morte violenta, vel infirmitate, vel alio iuſto, & legitimo impedimẽto excuſaretur, D.Tho. 3.p.q.82.art.4. Summ. Confeſs.lib.3.tit.24.q.122. Sil. verb.Euch.3.§.17. & habetur in cap.relatum de conſec.d.2.& eſt communis. Debet igitur celebrans ſumere vtrunque, ſcilicet Hoſtiam, & Calicem, nec poteſt, nec debet ſumere vnum ſine altero.

2 Non tamen tenetur celebrans ſumere omnes Hoſtias, quas ipſe conſecrauit, vt ſunt quas conſecrauit pro Viatico infirmorum, vel pro diſpenſandis populo petenti, vel pro aſſeruandis in Cuſtodia, ſed tantũ tenetur ſumere Hoſtiam, quam ipſe eleuauit, & quam conſecrauit ab eo ſumendã, verùm ſi neceſſitas eſſet, poſſet ſumere omnes, dummodo eſset ieiunus.

3 Nota hic, quòd poſset celebrans ex Hoſtia, quam conſecrauit ſumere partem pro communicãdo infirmo in caſu neceſſitatis, vel extra illum pro cõmunicãdo aliquo deuoto petente, dũ non adeſt alia commoditas, & abſit ſuperſtitio reſpectu petentis, D.Anton.3.p.tit.13.c.6.§.3. D.Th.in 4.d.12.q.3.art.2. Io.de Lapide c.7. art.2.dub.1. Silueſt. Euch.2.§.15.Angel.Miſs.§.27.

Quæsitum LIV.

SVMMARIVM.

1 *Hoſtia particula ſi remanſerit in ſumptione ſanguinis, quid agere debeat celebrans.*

2 *Sacerdos poſt celebrationem an poſſit ſtatim comedere, vel bibere. Et an poſſit poſt communionem, ante ſumptam ablutionem, expuere, vel tuſſire, num.3. Declara nu.4.*

Quid faciendum ſi in ſumptione ſanguinis remanſerit in Calice particula Hoſtiæ?

1 DIc, quod illa particula eſſet digito labijs Calicis admouenda, & deinde commodiùs

sumenda antequã sumatur ablutio, quia aliter sumens, non esset ieiunus, Scot. in 4.d.8.q.3.

Sed dic melius, quòd esset infundendum vinum, & cum eo sumenda, nec impediret, quia vinũ citiùs in stomachũ penetraret, quã illa particula, quia hęc actio cum fiat tali modo, dicitur fieri simul, Nauar. c. 25. nu. 90. Caiet. 3. tom. de celebr. Miss. q. 1. Silu. Eucha. 2. §. 13. Angel. verb. Miss. §. 20.

2 Sed aduertendum, quod post celebrationem nõ debet statim Sacerdos comedere, vel bibere, iuxta dispositionem c. tribus de consec. d. 2. vbi habetur, Si mane Dominica portio editur, vsq; ad sextã ieiunent Ministri, qui eam sumpserũt, & si tertia, vel quarta hora sumpserint, vsque ad vesperas ieiunent. Sed hoc hodie de consuetudine non seruatur, debet tamen decenter, qui celebrauit tamdiu à comestione abstinere quousque verisimiliter credatur species sacramentales in stomacho esse consumptas, & quousque egerit Domino debitas gratiarum actiones, D. Tho. 3. p. q. 80. ar. 8. Io. de Lapide c. 6. art. 3. dub. 4.

3 Nec licet expuere post communionem ante sumptam ablutionem, nec tussire, ne contingat expui species sacramẽtales, forsan adhuc integræ, sed debet Sacerdos quantum potest, & sputum, & quod mouet ad tussim retinere, & transglutire, Ioan. de Lapide c. 7. art. 6. dub. 4.

Verùm si violenter vrgeretur Sacerdos ad tussiendum, vel ad euomẽdum, tunc poterit expuere, tussire, ac etiã euomere, quod aliquà passione expellitur à stomacho, sed id debet facere, vel in Calice, vel in aliquo vase mũdo, vel in panno, & si ibi appareant species sacramẽtales, seruentur in Pyxide quousque corrumpantur, & postea deijciantur in sacrario, ex Rubr. Sed qui non est bene dispositus, debet abstinere tam à celebratione, quàm à communione.

4 Sed si post ablutionem celebrans, vel qui communicauit, cogeretur aliquantulum tussire, vel expuere, tunc licebit, sed in loco decenti, & mundo, vbi vestigijs hominum, vel animalium non conculcetur quod expuit, vel in panno mundo, Io. de Lapide loc. cit. & hoc intellige tam de celebrante, quàm de laico, qui communicauit.

Quæsitum LV.

SVMMARIVM.

1 *Celebrans si ex studio non eleuaret Calicem, vel Hostiam, peccaret mortaliter.*

2 *Hostia quod sit eleuanda, redditur ratio mysteriosa.*

An peccaret celebrans, si non eleuaret Hostiam, vel Calicem, vt moris est?

1 DIc, quòd si id accideret ex inaduertentia, non peccaret, sed si ex studio, peccaret mortaliter, quia discederet ab antiqua, & obseruata Ecclesiæ cõsuetudine, maximè de Hostia, licèt de Calice non sit antiquus mos, vnde apud Cartusienses nõ eleuatur, peccaret igitur quicunque aliorum, tam Secularium, quàm Regularium nõ eleuando Calicem, vide Sot. in 4. sent. d. 13. q. 2. art. 5. Sed an debeat eleuari coopertus, vel discoopertus, attendenda est loci, & Ecclesiæ Matricis consuetudo, Sot. vbi supra testatur eleuari discoopertum, esse morem antiquiorem in tota Ecclesia.

2 Sed quod sit eleuanda Hostia, adest mysteriosa ratio (licet etiã de Calice adsit antiquus mos in Ecclesia, vt dictũ est) nam significat eleuationẽ Domini nostri in Cruce, & ideo, quando eleuatur velociùs, aliquantulum eleuanda est, ad significandum velocem eleuationem crucifigentiũ, quando verò deponitur tarda quadam maturitate, ad significandum deponentium pietatem deponenda est, quæ eleuatio fuit prophetizata in psalmo septuagesimo primo sub illo versiculo, *Erit firmamentum in terra in summis montium*: & licet dixerit Lyranus debere legi, *Erit frumentum in terra in summis montium*, & errore Impressorũ legi firmamentum, tamen quia Hebraicæ vocis assecuti sunt notiones septuaginta Interpretes, (legẽdo firmamentũ, quæ lectio habetur in vulgata editione) non potest, nec debet hæc lectio ab vllo infringi; & firmamentum exponi posse pro frumento, docent Genebrardus in hunc locũ, & Lucas Burgensis in annotationibus. Vulgata editio Bibliæ à Sixto V. recognitæ habetur vt textus, reliquæ traductiones vt interpretationes, & expositiones. Versiculus ille ad literam significat abundantiã in aduẽtu Messiæ, vnde Hebraicè legitur, *Erit abundantia frumenti*, & in translatione Hieronymi dicitur, *Erit memorale triticum*, quod de Christo verificatur, qui est granum frumenti cadens in terra, quem versiculum falsò interpretati sunt aliqui Hebrei eorum modo, & contra eos adest Hebraica veritas, & Caldea trãslatio, vbi habentur hæc verba, *Erit pulenta, seu pulentula frumenti in capitibus Sacerdotum*, per quæ clarissimè significatur eleuatio Corporis super capitibus Sacerdotum. Eleuanda ergo est Hostia, & Calix supra capite, sed ita vt à celebrantis oculis aspiciantur, & adorentur.

Quæsitum LVI.

SVMMARIVM.

1 *Celebrans an debeat semper benedicere populũ in fine Missæ, & quid præsẽte Episcopo.*

2 *Item an ei liceat salutare populum circumstantem, finita Missa.*

An celebrans debeat semper benedicere populum in fine Missæ?

1 DIc, quòd celebrans præsente Episcopo, debet illi innuere, si velit ille benedicere, quod si nolit, debet ipse benedicere simplici benedictione, excepto tamen in Misſis defunctorum, in quibus non datur benedictio, quia celebrantur pro defunctis, qui iam sunt in statu benedictionis, & securi de salute, licèt & alia ratio afferatur à pijs Scriptoribus, D.Ant.3.p.tit.14. c16.§.9.Siluest.benedictio §.6. Tabien.ver.Sacerdos, & ver.benedicere §. 10. & alij Summist. Et hoc non solùm de Episcopo proprio, sed etiam de extraneo, si fuerit præsens, dicendum est, ab Angel. dial.5. §.600. & hoc quæsita licẽtia ab Episcopo per inclinationem capitis versus eũ, & ita est praxis.

2 Et an liceat salutare populum circumstantem finita Missa, vt v.g. versus illum inclinare se illi, vel dare illis bona festa? dic, quòd esset boni moris id facere, sed in Synodo Beneuentana celebrata sub Maximiliano de Palũbaria Præsule, cuius memoria in benedictione sit, prohibitum est: dicerem tamen, quòd vbi adest cõsuetudo, vt post celebrationẽ celebrans versus populum, illi verba pacis diceret, non damnarem, debet tamen omnino post celebrationem celebrãs, si adest Reuerendisſimus Episcopus, vel Illustrisſimus Cardinalis illis se inclinare, nam de his non intellexit Synodi prohibitio.

Quæsitum LVII.

SVMMARIVM.

1 *Locus celebrandæ Missæ sunt Ecclesiæ, & Oratoria regulariter. Limita nu.2.3.4.5.*

6 *Missa non potest vllo modo celebrari in mari, ob periculum effusionis sanguinis, licet multi teneant contrarium.*

7 *Missa non potest celebrari in Ecclesia polluta, & quot modis violetur Ecclesia, nu.8.*

9 *Ecclesia quando incipiat esse polluta.*

An liceat celebrare extra Ecclesiam?

1 DIc, quòd locus celebrandæ Missæ sunt Ecclesiæ, & Oratoria regulariter, & licèt ante

Conc.

Conc.Trid. Fratres Mendicātes ex priuilegio, etiam sine licentia Episcopi celebrarēt extra Ecclesiam, cū tamen Altare portatili, & idem facerent Sacerdotes seculares de licentia Episcopi, vt habetur c.concedimus de cōsec. d.1.& D.Tho.3.p.q.83.in corp. & in respon.ad primum. Tamen post Conc.Trid.nō licet Episcopis id concedere Sacerdotibus secularibus, nec Mendicantibus id facere, Nauarr.c.25.num.83. Est itaque celebrandum in Ecclesia, seu Oratorio ab Episcopo consecrato, vt est vniuersalis cōsuetudo.

2 Sed si vrgentissima immineret necessitas, posset celebrari extra Ecclesiam, & Oratorium de licētia Episcopi, sicut poterat ante Conc. sine licentia Episcopi, ab Ang.dial.5.§.619.Nauarr.c.25. num.82.

3 Et secundum hanc rationem cum multitudo maxima populi adesset in campo, & vellet, & tenerentur audire Missā, nec adesset locus capax, posset in campo erigi Altare, & in eo celebrari de licentia Episcopi, Nauar.loc. cit. Sot.in 4.d.13.q.2.art.3.

4 Idem dic de primis Missis, cū ad audiendum maxima populi frequentia confluit, Nauar.loc. cit. Vt euenit Beneuenti in celebratione primæ Missæ Illustriss. & Reuerendiss.Domini Pompei Cardinalis Arigoni, Archiepiscopi Beneuentani, cum Indulgentijs amplissimis, ad quā tam magna populi multitudo in Ecclesiam Cathedralem, licèt amplissimam, cucurrerit, vt magna pars extra illam permanserit.

5 Idem dic tempore belli, quod licet in tentorijs, vel sub diù celebrare etiam sine licentia Episcopi, vbi ob distantiam quæri non potest, quæ debet de facili concedi in hoc casu. D.Anton. 3.p.tit.13.c.6.§.4.Nauarr.c.25. nu.82. Silu.ver. Missa 1.6.5.

6 Sed in vllo casu licet celebrari in mari, vel in flumine, tum ob periculū effusionis sanguinis, tum ob agitationē nauis, D.Ant. loc.cit.Silu.& Nau.loc.cit. sed si in mari, vel in flumine firmaretur Altare in terra, vel in scopulo, posset in eo celebrare. Duran.lib.4.c.1. sentit licere in necessitate celebrare in naui cū Altare portatili, sed prima opinio est melior, & communior, & sequenda. Itaque solùm in Ecclesia, vel Oratorio debet celebrari.

7 Non tamen in omni Ecclesia, nam non licet celebrare in Ecclesia polluta, aut violata, aut interdicta, nisi magna vrgeret necessitas, & de licentia Episcopi, D.Th.3.p.q.83.art.3. ad secundum, Sot.dist.13.q.2.art.3. nam vrgente necessitate potest de licentia Episcopi celebrari in omni Ecclesia, siue sit consecrata, siue non, vide Nauarr.c.27. nu.251. D.Antonin.3.p.tit.12.

c.6.§.4. Silu.verb.consecr.§.5.

8 Et quia facta est mentio de pollutione, seu violatione Ecclesię, sciatur Ecclesiam violari tribus modis, scilicet per effusionẽ sanguinis, & seminis humani, & per sepulturam publici excommunicati, Victoria de Euchar. num.99.

Sed sciatur huiusmodi delicta tunc inducere pollutionem in Ecclesijs, cùm sunt publica, non autem cùm sunt occulta, & publicum in hoc proposito dicitur saltem per famam, vel delinquẽtes ipsi, aut alter eorum publicè id confiteatur siue in iudicio, siue extra, c. significasti, extra de adult. Glos. 1. de consec. Ecclesiæ in 6. D. Ant. 3. p. tit. 12. c. 6. §. 4.

9 Itaque tunc incipiet esse polluta Ecclesia, ita vt indigeat reconciliatione, cùm scitur delictũ aliquod ex tribus, vt supra, fuisse in Ecclesia commissum, & non antequàm sciatur, Nauarr. c.27. nu.252. & qui celebrasset in Ecclesia polluta antequã sciretur, nullã pœnam incurreret, & licèt per effusionem seminis, seu sanguinis publicam Ecclesia polluatur, nõ tamen per omnem sanguinis, seu seminis effusionẽ, sed per effusionem hominis tantùm, siue Fidelis, siue Infidelis, & quoad effusionem seminis, siue ipsius solius, siue cum alio, siue per mollitiem, siue per coitum cum fœmina, siue per nefandum, siue, & eo fortius cum bruto, D. Anton. 3. par. tit. 12. c. 6. §. 4. Nauarr. c. 21. nu. 252. & prius eo Silu. verb. conse. 2. §. 2. Modica tamen, & inuoluntaria seminis effusio nõ inducit pollutionem. sed effusio seminis, siue modica, siue magna, cũ fuerit voluntaria inducit pollutionẽ, ab Ang. dial. 5. n. 226. licèt Sil. ver. conf. 2. §. 5. & Asten. 2. p. lib. 6. tit. 29. art. 3. dicãt, per modicam seminis effusionẽ non impediri celebrationẽ in Ecclesia, sed prima opinio, iudicio meo, saluo meliori, est probabilior, & Authorès antedicti sunt intelligẽdi de parua quadã humectatione, quę impropriè dicitur effusio, hinc sequitur per pollutionẽ in somno sequutam in Ecclesia, nõ pollui Ecclesiam, quia non est voluntaria, D. Ant. 3. p. tit. 12. c. 6. §. 4. Sil. ver. conse. 2. §. 7. Nauarr. c. 27. nu. 252. Angelica tenet contrarium, sed prima opinio est melior.

Quæsitum LVIII.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ pollutio an inducatur per copulam matrimonialem in ea habitam, diuersæ adducuntur opiniones.*

An per copulam matrimonialem in Ecclesia habitam inducatur pollutio Ecclesiæ?

1 DIc esse diuersas opiniones, D. Anton. tenet quod sic

3. p.

3.p.tit.12.cap.6.§.4. & cum eo Sum.Confess.lib.3.tit.24.q.154. & Alij Summistę verb.consecratio,& Nau.c.27.nu.212. ac etiã Ricc.4.sent.d.32.q.1. in corpor. Vgo de conse.d.1.tenet,nõ violari Ecclesiã per actum matrimonialem,quia dicit ipse,est licita, & nõ prohibita,idẽ tenet Astens. par.2.lib.6.tit.29.q.1.

Sed prima opinio est verior,& cõmunior, & ratio est,quia licèt copula matrimonialis sit licita, tamen ratione loci fit illicita, vt de effusione sanguinis dicitur, quod licita sit,si à Iudice fiat,tamẽ si fit in Ecclesia,redditur illicita,quod bene põderat Tabien. ver.matrimonium 3.nu.10.

Quæsitum LIX.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia an polluatur per actũ matrimonialem tempore belli, adducuntur diuersæ opiniones.*

An polluatur Ecclesia per actũ matrimonialem habitum ex necessitate,puta tẽpore belli, vt si vir, & vxor sint inclusi in aliqua Ecclesia,& timeretur de pollutione, quia non possunt, vel dubitant posse contineri?

1 Riccardus tenet, non pollui Ecclesiam in hoc actu matrimoniali, & licere coniugibus inclusis in Ecclesia,longo tñ tempore duraturis,ad inuicẽ petere, & reddere debitũ, D.Th.4.sent. d.32.art.3.q.1.secus si paruo tẽpore futuri essent sic inclusi,quia tunc deberent contineri, & in tali tribulatione positi rogarẽt Deum, vt eos eriperet, & aliàs pollui Ecclesiam eorum concubitu.

Angelica tenet,licere petere, & reddere debitũ in tali necessitate inclusis, sed pollui Ecclesiam etiam per licitam copulã, verb.debitum §.35. Silu. tenet esse peccatum petere, & reddere debitum in Ecclesia,& violari illam, si ex libidine id fiat, vel causa sanitatis, aut causa suscipiendæ prolis, non autem si fiat pro euitanda corruptela, & ad euitandum peccatum in se, vel in vxore sua, & sic in hoc casu non pollui locum sacrum.

Petrus de Palude affirmat in omni casu esse illicitum in loco sacro exigere, & reddere debitum,& pollui Ecclesiã, si ibi exigatur, vel reddatur debitum, 4.senten.d.32.q.3. cui adhæret Nauarr.c.16.nu.32.

Diuus Tho. Doctor Angelicus aduocatus meus idem tenet 4.sent. d.32. q.1.art.1. & cum eo D.Anton. 3.p.tit.1.c.20.n.2. & hæc sententia est melior, & sequenda.

Quæ-

Quæsitum LX.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia violatur per omnē sanguinis effusionem, dummodò effusio sit magna, & quod sit iniuriosè facta.*

2 *Ecclesia non violatur per effusionem sanguinis animalis occisi in ea.*

3 *Ecclesia polluitur etiam si non effunditur sanguis, dummodò grauis ictus, vel vulnus in ea datus fuerit. Amplia nu. 4.*

An per omnem sanguinis effusionem factam in Ecclesia, violetur ipsa Ecclesia?

1 DIc, quod non violatur per modicam sanguinis effusionē, sed effusio debet esse magna, quod denotat uocabulum ipsum, & quod huiusmodi effusio sit iniuriosè facta, hinc sequitur effusionē sanguinis, quæ fieret per nares in rixa puerorum, & similibus non uiolare Ecclesiam, nec si esset ex casu, uel naturaliter, uel ictu lapidis, uel tegula, & similibus decedentibus, quia sine iniuria fieret effusio, etiam si esset in magna quantitate, D.Anton. 3. .tit. 12. c. 16. §. 4. Silu. uerb. confe. 2. §. 4. Nauar. c. 27. nu. 251. & Alij multi.

2 Et hic obiter repetēdū, Ecclesiam non pollui per effusionem sanguinis animalis quantumuis magnam, quia animali nō fit iniuria, posset autem esse peccatū mortale ratione contemptus, si occideretur animal in Ecclesia cum aliter occidi posset, & esset peccatū sacrilegij, vide Nauarr. loc. cit. & Duran. sui Rationa. lib. 1. c. 6.

3 Polluitur autem Ecclesia etiā si in ipsa sanguis non effundatur, dummodo grauis ictus, uel vulnus in ea datus fuerit, etiam si sanguis recipiatur in uase, ita ut in terram nō decidat, uel manu teneat uulnus, quousque de Ecclesia exeat percussus, Nauarr. c. 27. num. 251. Silu. conf. 2. §. 5. Tabien. cōſ. 2. §. 4. & alij Summ. Vbi uerò percussio fieret extra Ecclesiam, & percusso confugiēte ad Ecclesiam, effusio sanguinis in ea fieret, non uiolaretur Ecclesia, quia vulnus, & iniuria facta fuit extra Ecclesiā, D.Anton. 3. p. tit. 12. cap. 6. §. 4. Silu. conf. 1. §. 5. Tabien. conf. 1. §. 6. & Alij.

4 Sed si quis in in Ecclesia fuisset uulneratus, & nulla ibi facta fuisset sanguinis effusio, sed percussus extra Ecclesiam moriretur, uel sanguis, ut dictum est extra effunderetur, sine dubio polluitur, quia in Ecclesia dicitur esse mortuus, ubi causa mortis accepit, ita DD. cit. & Summ. Confess. lib. 3. num. 24. q. 151. Asten. par. 2. lib. 6. tit. 29. art. 3. q. 3. Angel. conf. Ecclesiæ §. 5.

Quæ-

Quæsitum LXI.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia an violetur si quis aliū extra Ecclesiam manentem, ex Ecclesia ictu, vel alio modo vulnerat, latè declaratur.*

2 *Ecclesia polluitur, licet sanguis non effundatur, si percussio erit mortalis, sed si non erit mortalis secus. Amplia nu. 3. Limita nu. 4. 5.*

An violetur Ecclesia si quis alium extra Ecclesiam manentem, ex Ecclesia ictu, vel alio modo vulnerat?

1 DIc, quòd non, sed bene violatur Ecclesia si quis existens extra Ecclesiam alium ibi manētem vulnerauerit, vel percusserit, & sanguis effundatur modo quo supra dictum est, Nauarr. c. 27. nu. 251. Tabien. verb. confe. 2. §. 7.

2 Et hic notandum, quod licèt sanguis non effundatur, si percussio erit mortalis, siue percussus in Ecclesia, vel extra ipsam moriatur, Ecclesia polluitur, si verò percussio non erit mortalis, Ecclesia non polluitur.

3 Sed polluitur si in ea suffocetur, vel sepelliatur viuus, & ibi moriatur, etiam si sanguis non effundetur, & idem dic de omni homicidio violenti, & iniurioso facto in Ecclesia, etiam si fieret decreto Iudicis, non autē si erit casuale, vel si in sui defensionē, cum moderamine inculpatæ tutelæ quis alterum occiderit in Ecclesia, in hoc casu Ecclesia nō violatur, Silu. & Tabien. verb. confe. 2. §. 5. Nauarr. c. 27. nu. 251. Asten. p. 2. lib. 6. tit. 29. art. 3. q. 2.

4 Sed non polluitur Ecclesia si percussio, vel homicidium in ea fuerit commissum à puero, uel fatuo, quia puer, & fatuus carent ratione, & eorum factum non est iniuriosum, nec per contentionem, immo nec punibile pœna ordinaria, immo si fatuus, & puer se ipsos occiderent in Ecclesia, non pollueretur, sed si quis sanæ mentis ipsum occidat in Ecclesia, violatur ipsa Ecclesia, D. Anton. 3. p. tit. 12. c. 6. §. 4. Silu. confe. 2. §. 5. Nauarr. c. 27. nu. 251.

5 Si verò aliquis pro fide Christi in Ecclesia martirizaretur, & sanguis effunderetur, ipsa pollueretur ex effusione actiua sanguinis facta à Tyranno, licèt ex effusione passiua ipsius Martyris Ecclesia ipsa sāctificaretur, hinc posset dici, Actio displicuit, passio grata fuit, locus tamen sanguinis non esset lauandus, D. Anton. 3. p. tit. 12. c. 6. §. 4. Silu. & Tabien. verb. confe. 2. §. 1. Nauarr. c. 27. nu. 251.

Aliqui sine distinctione tenēt, Ecclesiam in casu antedicto non pollui ex iniuria Tyrāni, sed potiùs

tiùs sanctificari, & cõsecrari sanguine Martyris, Pisan. conf.2. §.6. Summ. Confess. lib.3. c.24. q.254. & Asten. loc. cit. Sed prima opinio est melior modo, quo dictum est.

Quæsitum LXII.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia non polluitur, si sanguis, vel semen effundatur supra tectum ipsius.*

2 *Ecclesia polluta, censetur pollutum etiam Cœmiterium illi contiguum, & nemo debet in eo sepeliri.*

3 *Celebrantes in Ecclesia polluta, vel interdicta à Iudice, peccant mortaliter, & efficiuntur irregulares.*

4 *Quis possit Ecclesiam reconciliare, declaratur cum distinctione.*

An Ecclesia polluatur, si sanguis effundatur supra tectũ?

1 DIc, quòd non polluitur, si sanguis effundatur supra tectum, & idẽ dic de semine humano, & ratio est, quia non censetur factum in Ecclesia, quod extra ipsam factum est, uel subter ipsam, Nauarr. loc. cit. Silu. confe. 2. §.5. Tabien. & alij Summist. confe. Ecclesiæ, §.5.

2 Et cum Ecclesia polluta fuerit, cẽsetur etiam pollutum Cœmiterium, si est illi contiguum, aliàs si Cœmiterium non esset contiguum, non censetur pollutum.

Sed si effundatur sanguis, uel semen in Cœmiterio, censetur pollutum ipsum Cœmiterium, & antequàm recõcilietur, nemo debet in eo sepeliri, D. Anton. 3. p. tit. 12. c. 6. §. 6. Tabien. Cœmiterium, §. 1. Summ. Confess. lib. 3. tit. 24. q. 157. & Alij.

3 Et hic notent Parochi, quòd celebrantes in Ecclesia polluta, vel interdicta, si Ecclesia fuerit interdicta à Iudice, peccant mortaliter, & efficiũtur irregulares, si verò Ecclesia tantũ fuerit polluta, peccant mortaliter, sed nõ incurrũt irregularitatem, etiam si scienter hoc faciant, quia irregularitas incurritur si celebratur in Ecclesia interdicta à Iudice, non autem interdicta à iure, vt est in effusione sanguinis, vel seminis humani, Nauar. cap. 25. nu. 83. Silu. verb. confec. 2. §. 9. & Theologi in 4. sentent. d. 13. q. 2. sed Sot. q. 2. art. 3. D. Anton. 3. p. tit. 12. c. 6. §. 5. Lapus relatus à Siluestro verb. consecrat. 2. §. 9. addunt, celebrantem in Ecclesia polluta esse suspensũ ab ingressu Ecclesiæ, & si celebraret in hac suspensione, effici irregularem.

4 Quis autem possit Ecclesiam recõciliare? dic, quòd si Ecclesia est consecrata, simplex Sacerdos ex se non potest, bene verùm poterit ex commissione Papæ cum

aqua

aqua benedicta ab Episcopo, D.Anton.3.p.tit.12.c.6.§.5.Sil. confec.Ecclesię,§.5.Tabien.§.1. sed Episcopus Diœcesanus ex officio potest reconciliare Ecclesiam pollutam.

Cùm verò Ecclesia non fuerit consecrata poterit eam reconciliare simplex Sacerdos cum simplici aqua benedicta, non autem cum illa aqua benedicta, vino, & cinere, qua Episcopus solummodo reconciliet Ecclesiam consecratam, D.Ant. 3.p.tit. 12.c.6. §.6. Summ.Confess.lib.3.tit.24. q.56. Silu.& Tabien.loc.cit.

Possunt etiam ex priuilegio Sanctissimi Domini Papæ reconciliare Ecclesias sui ordinis Generales Mendicantium, & aliorum Ordinum, immo & simplices Sacerdotes, extensionem videlicet priuilegiorum Mendicantium habentes.

Quæsitum LXIII.

SVMMARIVM.

1 *Celebrari non potest de nocte, nisi in nocte Sanctissimi Natalis, & cum dispensetur à Summo Pontifice.*

2 *Episcopus iterinans, & Sacerdos peregrinans, an possint de nocte celebrare, latè declaratur.*

3 *Celebrans ante diem, credens esse auroram, vel diem, excusatur à peccato mortali.*

4 *Consuetudo celebrandi de nocte valet. Declara nu.5.*

6 *Horę celebrādi in Natali D.N. Iesu Christi, quæ sint.*

An possit celebrari qualibet hora diei, vel de nocte?

1 DIc, quod excepta nocte sanctissimi Natalis, peccat mortaliter celebrans de nocte, nisi dispensaretur à Summo Pont. vel Superiori ob aliquam necessitatem, & in hac materia omnino seruetur Rubrica Missalis Romani.

2 Hinc sequitur, Episcopum iterinantem posse celebrare, vel celebrari facere de nocte.i.valde mane, paulò ante aurorã, ne impediatur in via, vel ne deseratur à comitibus per loca non tuta, & periculosa, D.Ant.3.p.tit.13. c.6.§.4.Nauar.c.25.nu.85.Io.de Lapi.c.4.art.1.dub.2. Sequitur etiam, Sacerdotẽ peregrinantẽ de licẽtia sui Episcopi, vel alium Sacerdotem de licentia sui Superioris posse de nocte ob causas antedictas celebrare, & censetur cum eo dispensasse Episcopus, vel Superior, qui peregrinandi licentiam concessit.

3 Sed qui celebraret ante diem, credens tamen esse auroram, vel diẽ, excusaretur à peccato mortali, maximè qui deuotione motus celebrauit, D.Ant.vbi supra, Palud.4.d.13.q.2.cõcl.11.art.2. Io.de Lap.loc.cit.

4 Vbi

4 Vbi autem esset consuetudo celebrandi ante auroram, quæ ab aliqua synodali cõstitutione, aut aliàs non esset prohibita, fortè deberet obseruari, maximè si pro commoditate populi ad labores euntis, vel pro famulis, qui de die occupati sunt, & pro pauperibus fœminis, quas de die ob laceras vestes exire puderet, & similibus id fieri soleret, talis consuetudo esset obseruanda, & nullum esset peccatum celebrare ad talem finem, Nauarr. c.25.num.85.

5 Sed tamen cùm sit conclusum, celebrandum esse de die, non tamẽ licet celebrare, nisi ab initio auroræ vsque ad meridiẽ, posset etiam post meridiem ex dispensatione Sanctiss. Domini Papæ, sicut etiã anticipari, Sot.4.sent. d.13.q.1.art.2. Vel etiam ob necessitatem, vt supra dictum est, Nauar.c.25.nu.83. Et celebrans vel post meridiem, quia non credebat transactã horam, vel ante auroram, credens esse auroram, non videtur peccare, maximè si ex deuotione, secus si inaduertentia, & grossitie quadam exponit se huic periculo, quia, vt dixit Sapiens, *Qui amat periculum, peribit in illo.*

6 Quò verò ad Missas celebrandas in Sanctissimo Natali D.N. dic, quod prima Missa tantùm debet dici media nocte, secunda verò in aurora, tertia hora diei tertia, quamuis qui omnes diceret de die non peccaret, sed de nocte non debet dici, nisi prima, & reliquæ duæ de die, vt etiam alibi dictum est, Nauar.cap.25. nu.87. Sil.ver.Missa 1.nu.6.& 7. Angel.ver.Missa §.46.

Quæsitum LXIV.

SVMMARIVM.

1 *Missa est infiniti valoris ex parte sacrificij, & Christi in ea oblati. Declaratur perbellè eius valor, nu.2.3.*

4 *Commemoratio defunctorum à quo instituta.*

An Missa sit infiniti valoris?

1 Dic, quòd Missa ex parte sacrificij, & Christi in eo oblati est infiniti valoris, & est communis opinio omnium, præcipuè D.Thomæ 4.sent.d.5.q.2. art.4.q.3. ad secundum, Silu.ver. Missa 1.§.9. Viguer.de sac.Euch. §.15.

2 Et licèt Missa ex parte sacrificij sit infiniti valoris, quia in ea offertur Christus, qui est infinitus, tamen quia hoc sacrificium operatur per applicationem celebrantis, qui est creatura finita, & cùm sit creatura finita, nõ operatur infinitè, hinc sequitur effectum eius esse determinatum, & limitatum, ad quem Sacramentũ illud ordinatur. Concluditur ergo breuiter hanc oblationem ex sui virtute sufficere pro tota

pœna

pœna illorum, pro quibus offertur, sed non satisfacere pro tota pœna, sed secũdum quantitatem deuotionis, qua sacrificiũ offertur pro illis, quibus offertur, D.Th. 4.sent.d.45.q.2. art.4.& 3.p.q.79.art.5.Sil.ver.Miss.§.9. Sot.4.d.11.q.2.art.5. Viguer.de Euch.nu.15.& de valore Missæ.

3 Sequitur ergo, q̃ licèt Missa sit infiniti valoris, & virtutis in se, & posset eius virtus expiare totam pœnam debitam, nõ solũ in hac vita, sed etiam in Purgatorio alicui, qui illam celebrare facit pro eius anima, vel pro aliorum animabus, etiam plurimorum, tamen, vt dictum est, eius effectus est determinatus secundum deuotionem, qua offertur, quæ quia est finita, & determinata, finitum, & determinatũ operatur effectum, & ideo cum vna Missa tota pœna Purgatorij alicui debita non semper expiatur, sed aliquando plures dicuntur pro satisfactione vnius, & hoc non defectu sacrificij, sed creaturæ offerẽtis, vel offerre faciẽtis.

4 Nota, quòd Petrus Damianus dicit, quòd Commemoratio omnium defunctorum habuit originem à S.Hodibeo Monacho, quẽ audiens in monte Siciliæ Vulcano, quod Dęmones conquerebãtur animas iuuari orationibus, & eleemosynis, instituit in tali die Commemorationem omniũ Defunctorũ fieri, qui vsus postea fuit amplexus à tota Ecclesia.

Quæsitum LXV.

SVMMARIVM.

1 *Missa dicta pro anima alicuius defuncti, qui nihil ordinauit, ab aliquo celebrante malæ vitæ, valet.*

2 *Missa pro defunctis, an plus prosit vni, quàm alteri, declaratur remissiuè.*

An si dicatur Missa pro anima alicuius defuncti, qui nihil de hoc ordinauit, & celebrãs sit malæ vitæ, vel mandans celebrari, sit nullius deuotionis, & per consequens Missa illa non limitatur deuotione offerentis, nec offerri facientis, liberet tamen illius animã à tota pœna Purgatorij ei debita, cum valor Missæ sit infinitus, & non innitatur in hoc casu deuotioni personæ finitæ?

1 Dic, quòd adhuc valor, & effectus Missæ est finitus, quia limitatur intentione Ecclesiæ, quæ intentio est finita, deficit etiam ex deuotione aliorũ offerentium immediatè, quorum deuotio si concurrat, videtur augeri effectus Missæ, Siluest. ver. Missa §.9.

2 Notabis tamen hic ex D.Ant. 1.p.tit.10. c.2. de Purgatorio, vtrum

vtrum Missa pro anima plus prosit vn, quàm aliæ, & qui promittit sigillatim diuersis vnam Missã, & quomodo valeat Missa simul pro pluribus, & alia ibi curiosa, vide quæso.

Quæsitum LXVI.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos si celebrat pro anima alicuius, quem odit, iussu Superioris, celebratio valet, & redditur ratio.*

An si Sacerdos celebret pro aliquo, quem odit, sed id facit iussu Superioris, vel pro aliquo, quem non nouit, vt pro benefactore Collegij, proderet illi, pro quo celebrat, cùm Missæ oblatio satisfaciat secundum deuotionem offerentis?

1 DIc, quòd Missa operatur nõ solum ex deuotione celebrãtis, & celebrare facientis, sed in hoc casu operatur etiam ex deuotione Ecclesiæ imperantis id fieri, quæ deuotio Ecclesię operatur idem, ac deuotio offerentis, D.Thom.4.d.45.q.2. art.1. Viguer.de sac.Eucha.ver.15.

Quæsitum LXVII.

SVMMARIVM.

1 *Missa valet tam si est celebrata à bono, quàm à malo Sacerdote. Amplia nu.2.3.*

4 *Missa si celebratur pro anima, quæ est in Paradiso, quæ non indiget, valebit pro alijs indigentibus, ex diuina misericordia.*

An plus valeat Missa boni Sacerdotis, quàm mali?

1 DIc in Missa duo cõsiderari, scilicet ipsum sacrificium, & orationes, quoad sacrificium tam valet Missa boni, quàm mali celebrãtis, sed quoad orationes dic, quòd aut orationes dicuntur à celebrante in persona Ecclesię, & hoc modo tam valent orationes boni, quã mali Sacerdotes: aut cõsiderãtur orationes prout dicuntur à celebrante, vti persona priuata, & tunc maiorem efficaciam habent orationes boni, quàm mali Sacerdotis, quia sunt Deo magis gratæ. Itaque orationes boni ex duplici causa plus valent, & sunt meritoriæ, & Missa boni, dum pro aliquo dicitur, tam ex parte Sacramẽti, quã ex parte orationũ, quæ dicuntur à celebrãte in persona Ecclesiæ, quàm etiam ex parte orationũ, quæ dicuntur à celebrante vti persona priuata, dum deuotè celebrat, D.Th.4.d.13.q.1.art.1.

Soc.

Sot.ibid.q.1.art.6. Nauar.c.25. nu.79.& alij Summist.

2 Sed quoad essentialia Missæ.i. quoad cõtinentiam realem corporis, & sanguinis Domini, & quoad effectum operis operati, tam valet Missa boni, quàm mali celebrãtis, quo verò ad effectum operis operantis est multò efficacior Missa boni, quàm mali, & indigni Sacerdotis, Nauarr.loc. prox.cit.

3 Et intelligendum orationes dictas à celebrante in persona Ecclesiæ tam valere si à bono, quàm si ab indigno ministro dicantur, quia cùm ipsa Ecclesia præceperat dici, quæ est in charitate, ipsa dicere videtur, & per consequens à quocunque dicantur, meritoriæ sunt, D.Thom. 4.d.45.q.2.art.1.

4 Hic nota, dũ celebratur Missa pro anima, quæ est in Paradiso, & nõ indiget sacrificio, vel in Inferno, & non prodest ei valor sacrificij, & Missæ, non erit frustra, nam diuina misericordia, & pijssima Dei prouidentia dispensat valorem illius Missæ alijs illo indigentibus, licèt pro eis non sit celebrata illa Missa, D. Thom. loc.prox.cit.art.4.

Quæsitum LXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Missa pro defunctis an tantum ualeat de requie, quantũ de feria, uel Sãcto latè explicatur.*

An pro defunctis tantùm valet Missa de requie, quantùm de feria, vel Sancto?

1 DIc quoad sacrificium tam valet Missa pro defunctis de requie (vt dicitur) quàm de Sancto, seu feria celebrata, sed quoad orationes, quæ in Missa dicuntur, plus iuuat animas defunctorum Missa, quam Ecclesia specialiter pro defunctis celebrare solet. Sed tanta potest esse deuotio eius, qui de Sancto celebrat pro mortuis, vel eius, qui celebrare facit, siue etiam intercessio illius Sancti, qui orat pro defunctis, vt intercessor sit, vt valeat ac si Missa de requie celebrata esset.

Quæsitum LXIX.

SVMMARIVM.

1 *Missæ continuata plus valent, quã alia interpellatim dicta.*

2 *Hymnus Dies iræ, &c. à quo compositus, remissiuè.*

An tantum prosint pro defunctis Missæ continuatè dictę.i. vna post aliã in pluribus diebus, quàm si vna die dicãtur, v.g. si dicantur Missę quadraginta in tot diebus, vel si omnes in vna die à quadraginta Sacerdotibus?

1 DIc resolutè plus valere accelerata suffragia, quàm si

fiant lentè, & in pluribus diebus. Itaque plus valent ad celeriorē liberationē animæ à pœnis Purgatorij, si Missæ dicantur plures in vna die, quàm si in pluribus diebus: quod ego charitatis memor, pro parentibus meis adimpleui, D.Anton. 3.p.tit.10.c.2. §.5. qui refert Petrum de Palud.

2 Hic scias, quod Hymnus, Dies iræ, dies illa, &c. fuit compositus ab Adm. R.P.F. Latino Frangipane Ordinis Prædicatorū, & Cardinali, vt ait Fr. Marcus Langella eiusdem Ordinis in explicatione dictæ Sequentiæ, & Leander Albertus lib. de viris illustribus Ordinis Prædicatorum.

Quæsium LXX.

SVMMARIVM.

1 *Missa si celebratur pro pluribus, an valeat tātum cuique, quantum si pro vnoquoque celebraretur, adducuntur variæ opiniones.*

2 *Sacerdos debet esse cautus, vt nō accipiat eleemosynam à pluribus pro vna Missa celebranda.*

3 *Sacerdos, qui accepta eleemosyna promisit alicui celebrare Missam de S. Antonio, vel alio Sancto, si postea celebrauit de feria, vel Spiritu sancto, non satisfacit deuoto, ad cuius deuotionem Missa fuit celebrata.*

Enumerantur duo alij casus, in quibus Sacerdos non satisfacit, nu. 4. 5.

An Missa si celebratur pro pluribus tam valeat cuique, quā si pro vnoquoque celebraretur?

1 Dic resolutè, omissis difficultatibus, quod vna Missa si dicatur pro pluribus, valor ipsius non valet tantùm pro vno solo, ac si pro ipso solo celebraretur, quia quādo Missa celebratur pro pluribus, valor diuiditur inter illos, effectus enim sacrificij, & precum, quem Sacerdos, vt minister Ecclesiæ applicat, est certus, & taxatur, & ideo diuisus inter plures diminuitur, ab Ang. nu. 744. de Mis. Et hæc inter diuersas opiniones, vt infra, est melior, & securior, quam tuetur D.Th. 4.d.45.q.2.art.4. D.Ant. 1.p.tit.20.c.2.§.4. Sot.d.13.q.2. art.1. Scot. quodlib. 20. Nauarr. c.25.nu.92. & Alij.

Caietanus tenet, Missam tam prodesse pro pluribus celebrata, quā si pro vno, & ratio ipsius est, quia Missa nō amittit vim satisfactionis pro quocūque numero offeratur sacrificiū, in 3.p.q.79. art.5. & to.3.q.2. de celeb. Mis.

Siluester tenet, Missam celebratam pro pluribus in genere, non facta applicatione illi, vel alij, non prodesse æquè singulis, sed si facta fuisset applicatio particu-

ticularis Ioanni, & Laurentio, & alijs omnibus, tunc prodesse vnicuique, ac si pro vno sigillatim celebratum fuisset, etiam si pro pluribus celebratum esset in genere, verb. Missa §.9.

Armilla, & Angelica tenent, si Sacerdos nulli promisit totum valorem Missæ specialiter, sed respōdit, Rogabo pro te, vel pro mortuis tuis, tunc vnam Missam valere æquè pluribus, secundum tamen deuotionem offerētium, ver. Miss. §.53. & ver. Miss. §.33.

2 In hoc verò, vt monet Armilla, debet esse cautus Sacerdos, vt nulli promittat totum valorem Missę, vel dic melius, vt nullus Sacerdos acceptet à pluribus eleemosynam pro vna Missa celebranda, nam aliàs deuotus populus deciperetur, quisque enim cupit pro seipso solo celebrari, vt plurimum, licèt etiam charitas Christiana nō deberet alios excludere.

3 Et hic nota, quòd Sacerdos, qui accepta eleemosyna promisit alicui celebrare Missam de S. Antonio, vel alio Sancto, si postea celebrauit de feria, vel Spiritu sancto, non satisfacit deuoto, ad cuius petitionē Missa fuit celebrata, sicut nec satisfaceret qui promittens celebrare in tali Ecclesia, vel tali Altari, celebraret postea de alio Sancto, vel in alia Ecclesia, vel in alio Altari, quia decipitur deuotio petentis pro tali Sancto eius deuoto, vel in tali Altari, Armill. ver. Missa §.36. Angelica eodem ver. §.52.

4 Nec satisfacit Sacerdos, si promisit celebrare pro vno, & hoc vel accepta eleemosyna, vel etiā ex liberalitate, si postea celebrauit pro alio, nisi ille, cui promiserat, cōsentiet, vel sciat ita esse consuetudinem, vt vnus pro pluribus celebret, & sic contentatur, vel exprimat ita sibi satisfactum esse, Nauarr. c.25. nu.22. D. Antonin. 1. p. tit. 10. c.2. §.4.

5 Nec satisfacit qui promisit celebrare alicui vnam Missam pro eius anima, & alteri aliam Missam pro eius anima, si postea dixit vnam Missam pro omnibus, quia intentio petentium, & promissio celebrantis fuit de tota Missa, D. Antonin. 1. p. tit. 10. c.2. §.4. Armill. ver. Missa §.35. Angelica §.36.

Sed qui darent eleemosynam eodem tempore alicui Sacerdoti pro eadem Missa celebranda, & haberent specialem actum circa illud sacrificium, non priuaretur quisque suo fructu ob societatem aliorum, Sot. 4. dist. 13. q.2. art. 1.

Quæsitum LXXI.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos, qui promisit celebrare tres, uel quatuor Missas, si postea celebrat vnā, excusatur in quatuor casibus. Declaratum. 2.*

An qui promisit celebrare tres, vel quatuor Missas, si postea celebrat vnã Missam, posset excusari?

1 DIc, quòd sic in infrascriptis casibus. Primò, si oportuit ipsum celebrare ex pręcepto Superioris illius Ecclesiæ, cui est adscriptus, vel si est Religiosus, & ex pręcepto sui Superioris celebrauit.

Secundo, si talis est consuetudo Religionis, quam dantes eleemosynam pro Missis celebrandis sciunt, vel scire possunt.

Tertio, si Sacerdos ille satisfacit, & supplet cum alijs orationibus illis benefactoribus, quibus promiserat Missam.

Quarto, si fecit ex conuentione, puta, quia dixit, rogabo pro te (& hæc est bona cautela) namque quicunque contractus ex promissione attenduntur.

2 Sed hoc intellige, quando dans eleemosynam audiuit talẽ promissionem, & contentatus est, nam si celebrans accepit eleemosynam, pro Missa celebranda, nõ excusatur, & tenetur celebrare, sed si cogitur celebrare secundum intentionem Superioris, tenetur eleemosynam illam præsentare Superiori Ecclesiæ, vel Conuentus, vt notificata ipsius obligatione, satisfiat benefactori, vt obseruatur in Metropolitana Ecclesia Beneuentana, vbi Canonici, seu Hebdomadarij, qui coguntur satisfacere obligationi Ecclesiæ circa Missas celebrandas, si aliquam eleemosynã pro Missa celebranda accipiunt, statim illam Procuratori consignent, alias fraude notarentur, quod nunquam meo tempore accidit, & tenerentur ad restitutionem, nec satisfacerẽt pro orationibus priuatis, nam qui dedit eleemosynã pro Missa celebranda, valorem Missæ voluit pro se, & non orationes priuatas, & sic intellige excusationem tertij casus, vt supra, quando Sacerdos non acceptauit eleemosynam pro Missa celebranda.

Quæsitum LXXII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos peccat mortaliter, si promisit tribus personis dicere singulis vnã Missam, si postea dicat vnam pro omnibus.*

2 *Valor Missæ quotuplex est.*

3 *Sacerdos celebrãs, debet applicare valorem generalem Missæ vniuersali Ecclesiæ, medium ei pro quo celebratur, & specialem sibi debitum, cui melius sibi videbitur.*

An peccet mortaliter Sacerdos, si promisit tribus personis dicere singulis vnã Missam, si postea dicat vnam pro omnibus?

1 DIc peccare sine dubio mortaliter, quia fraudulenter egit,

egit, & iniustitiam commisit, & tenetur, vel restituere, vel supplere, nam applicauit diuisum valorem Missæ, & non totum illis tribus sigillatim, quibus accepta eleemosyna promiserat, Nauar. c.25.nu.92.

2 Et hic sciatur, quòd valor Missæ est triplex, scilicet generalis, qui debetur vniuersali Ecclesiæ, iuxta intentionem ipsius, specialis, & hic debetur ipsi Sacerdoti celebranti, & medius, qui debetur ei, pro quo celebratur.

3 Sacerdos ergo celebrans debet applicare valorem generalẽ Missæ vniuersali Ecclesię, secundum illius intentionem, & valorem medium ei, pro quo celebratur, & aliter faciẽdo, male facit, sed valorem specialem, sibi debitum potest celebrans applicare cui ei meliùs videbitur, vel sibi, vel alij, Scot. quodlib.20. Nauar. c.25.nu.92.& 100. Sot.4.d.13. q.2.art.2.

Quæsitum LXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos pauper accipiens plures eleemosynas pro vna Missa celebrãda, excusatur à peccato mortali, & redditur ratio, nu.2.*

3 *Eleemosyna pro celebrãda Missa, non accipitur vt pretium, vel merces, sed pro substentatione Ministri.*

4 *Episcopus in Synodo Diœcesana potest statuere, vt aliqua certa eleemosyna detur pro celebranda Missa.*

An Sacerdos pauper accipiẽs plures eleemosynas pro vna Missa celebranda excusetur à peccato mortali ob eius paupertatem, si accipit saltem quantum sufficiat ad victum pro vno die?

1 Sotus tenet, hunc talem excusari ob eius paupertatẽ, 4.sent.dist.13.q.2.art.2.

Nauar. tenet non excusari, & peccaret mortaliter, & probat per plures textus, & rationes c.25.n.92.& eius opinio est magis cõformis sacris Canonibus, ideoque tenenda.

2 Sed ex priuilegio Apostolico potest aliquis Sacerdos vna Missa satisfacere pro pluribus, vt cõcessũ fuit à Leone Decimo, & Iulio Secũdo Fratribus Minoribus, vel Fratribus Minimis, & per extẽsionẽ etiam alijs ordinibus Mendicantium, vbi Pontifex intellexit, quãdo eleemosyna pro Missa celebranda non ascendit ad valorem vnius Iulij, quod tũc licet accipere tot eleemosynas, quousque ad summam vnius Iulij perueniatur, & vna Missa censeatur satisfactum omnibus.

3 Sed cum sit tractatũ de eleemosyna pro celebranda Missa,

dic, quòd illa eleemosyna non accipitur, vt pretium, & vt merces pro Missa celebrāda, vel pro consecratione Eucharistiæ, nam esset simonia, sed accipere aliquid pro substētatione Ministri, .i. Sacerdotis celebrantis, nō est simonia, dummodo sit secūdum Ecclesię ordinationem, & approbatam consuetudinem, & tunc non sumitur, vt pretiū mercedis, sed vt stipendium necessitatis, iuxta illud, Qui Altari seruit, &c. & D. August. Accipiet, inquit, Sacerdos substentationē necessitatis à populo, sed mercedem dispēsationis à Deo, D. Th. 4. d. 25. q. 3. ad quartum, D. Anton. 2. p. tit. 1. c. 5. §. 16. Riccard. 4. sent. dist. 25. art. 3. q. 1. ad secundum.

4 Et Episcopus potest statuere in Synodo Diœcesana, vt aliqua certa eleemosyna detur pro celebranda Missa, vt in Synodo Beneuētana decima pars aurei statuta est, non tamen debet statuere, vt minus nō accipiatur, quia Missa non est pretio æstimabilis, D. Th. loc. cit. art. 2. Nauarr. c. 23. nu. 106.

Quæsitum LXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos, qui vni promisit dicere Missam de B. V. alteri de S. Antonio, & tertio de defunctis, si dicit Missam de B. V. cum commemoratione Sancti Antonij, et pro defunctis, non satisfacit omnibus, licet Ang. teneat contrarium.*

An Sacerdos, qui vni promisit dicere Missam de B. V. alteri de S. Antonio, tertio verò de Defunctis, satisfaciat omnibus, si dicat Missam de B. V. cum commemoratione S. Antonij, & pro defunctis?

1 DIc, quòd non, quia quilibet illorum intendebat habere pro se totam Missam, & non commemorationem.

Angelica tenet, hunc satisfacere, maximè vbi est cōsuetudo, & Sacerdos intendit in alijs sacrificijs postea, & orationibus satisfacere pro illis, ver. Missa §. 52. sed est melior prima opin.

Quæsitum LXXV.

SVMMARIVM.

1 *Missa celebrata ab excommunicato est meritoria, & satisfactoria, & adducitur ratio.*

2 *Adducitur opinio in cōtrarium D. Thom. quæ est probabilior.*

An Missa excommunicati habeat aliquem valorem?

1 DIc esse meritoriam, & satisfactoriam, quatenus offertur ab illo excommunicato in per-

persona Christi, cuius meritum tollit malitiam Ministri quantumuis pessimi, D.Th.loc.citat. Vict.de Euchar.§.92.

Sed orationes, quæ dicuntur ab excōmunicato, vt à persona priuata, quia est ingratus Deo, nil prosunt, sed quæ dicuntur ab eo in persona Ecclesiæ valent, secundum sententiam Soti 4.d. 13.q.1.art.2.

2 D.Thomas tenet, non valere, & ratio ipsius est, quia ille Sacerdos per excommunicationem cū sit ab Ecclesia separatus, eius orationes efficaciam non habēt. Optima ratio est mei Doctoris Angelici 3.p.q.82.art.7. ad 3.

Quæsitum LXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Sacrificium Missa non prodest animis positis in Inferno, sed illis positis in loco purgatorio.*

3 *Valor Missæ cui applicetur.*

3 *Item quomodo prosit Sanctis.*

4 *Angeli boni non possunt consecrare Sacramentum Missæ.*

An sacrificium Missæ prosit iam mortuis?

1 DIc, non prodesse mortuis positis in inferno inferiori, immò pro damnatis non esse celebrandum, & celebrare pro illis esset sacrilegium, sicut nec prodest Sanctis, qui sunt in Paradiso quò ad gloriam essentialem, quia amplius merere non possunt, licèt, si dicatur Missa in honorem Sanctorum, augetur eorum gloria accidentalis, namque Beati gaudent de omni opere bono, quod vidēt fieri ad laudem Dei, D.Anton. 3.p.tit.13. c.6.§.13.Silu.verb. Missa 1.q.8.

Sed prodest animabus positis in loco purgatorio, c. cum mater de celeb.Miss.& hoc ex opere operato per modum suffragij, quia hoc sacrificio suffragamur illis, soluendo pro illis per applicationem valoris huius sacrificij applicabilis, Couarr. in c. Alma mater, 1.p.§.5.nu.21. Nauarr.lib.2.conf.1.nu.321.

Et hic sciatur, quod valor, seu effectus, vel fructus sacrificij Missæ, non applicatur æqualiter concurrentibus ad eius celebrationem, nam maior pars applicatur ijs, qui fuerunt potiores causæ, & maiorem habent deuotionem cæteris paribus.

2 Hinc primo applicatur illi pro quo specialiter offertur sacrificium. Secundò participabit ipse celebrans. Tertiò participabit procurans, vt sacrificium offeratur, dans eleemosynam, vel alio modo. Quartò ministrans Altari, & adiuuans. Quintò circunstantes, pro quibus specialiter offertur, qui participant, vt membra Ecclesiæ, & offerūt per Sacerdotē, & deuotione appro-

bant. Sextò sunt absentes, vt Sanctiss. PP. Antistes, Imperator, & alij, quos Sacerdos specialiter commendauit in Memento, vel oratione. Septimò participant etiam omnes fideles existentes in charitate, quia sunt membra corporis Christi mystici.

Sed nota, quòd ex multitudine horum participantium non diminuitur fructus singulorum, stante eadem deuotione, omnes participant pariter, vel secundũ eorum deuotionem.

3 Adde pro complemento hoc sacrificium nõ prodesse Sanctis ad remissionem pœnæ, vel culpæ, cùm illis careãt, nec ad augmentum gratiæ, vel gloriæ essentialis, sed solùm gloriæ accidentalis, & offerri debet Deo pro Sanctorum memoria, & honore pro eorum victorijs hic in Mundo reportatis, vt dictum est.

4 Et hic etiam est notandũ, quod Angeli boni non possunt consecrare hoc Sacramentũ, quia hoc est officium solius hominis Sacerdotis, vt habetur Lucæ 22. *Accipite, & diuidite inter vos*, & ibi glos. Accipite vos homines Sacerdotes, & diuidite, & date. & in hymno festi Corporis Christi, *Solis Presbyteris committi voluit, &c.* & ratio esse potest, quia Angeli non sunt membra homogenea cum Christi capite, & quod dicitur à Gregorio in homil. Pascali, est intelligẽdum, quod Angeli assistent in celebritate huius Sacramenti non conficiendo, sed precantes, vt nostra munera sint Deo accepta, ita Alex. de Ales, & Turrecremata loco citato. Hoc dictum intellige de potẽtia ordinaria, nam de potentia absoluta Dei disputatur à Doctoribus, à S.Th. in 3.p. q.64. & suis Interpretibus, quos lege.

Quæsitum LXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Celebrans quid agere debeat, si omisit dicere aliqua in Missa ex obliuione.*

Quid faciendum, si celebrans omisit dicere aliqua in Missa ex obliuione?

1 Dic, quòd si pertransit locum debitũ illius, quod dicere omisit, & non posset sine nota replicare, tunc debet omittere, & sequi Missam, sed si posset replicare sine nota, quia locum nõ pertransit multo spatio, debet replicare. Verùm si omissa esset de pertinentibus ad formã consecrationis, tunc essent omnino replicanda, etiam si locum pertransisset, vt supra etiam dictum est. Et adde, quòd quando potest replicari sine nota, intellige de aliqua parte notabili, nõ autem de minima, & si esset in dubio an

ali-

aliqua omiserit in Missa, si constat ei probabiliter omisisse de pertinẽtibus ad consecrationẽ, debet incipere ab illa forma, quam dubitat omisisse, sed si nõ sint de pertinẽtibus ad formam Sacramenti non est opus, vt repetat, D.Thom.3.q.73.art.6.ad quintum, Tabien.in verb.Missa §.38.Silu.§.3.

Quæsitum LXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Celebrans si communicauit, & statim per sumptam communionem euomat, quid agere debeat.*

Quid faciendum si quis communicauit, & statim per sumptam cõmunionem euomat?

1 DIc, quòd si discerni possunt species sacramentales, debent diligẽter, & reuerenter colligi, & vel reponi in sacrario, vel ab alio, qui posset sine nausea sumi, & cætera, inter quæ inuentæ fuerunt dictę species, seruari, & in custodia reponi, donec corrumpantur, & postea in sacrariũ mittantur, D.Anton.3.p.tit.13. c.6.§.5. Io.de Lapide c.7.art.3. dub.4. Idẽ dic de emittente per alias vias, ob stomachi relaxationem statim post sumptum Sacramentum; & peccaret mortaliter, qui patiens has infirmitates celebraret, vel cõmunicaret. Idem dic de patiente vomitum, D.Antonin.loc.cit.§.3. & Io.de Lapide c.2.art.4.dub.6.

Quæsitum LXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos dum celebrat, si superuenerit excommunicatus, & vult Missam audire, quid agere debeat.*

Quid agendum, dum Sacerdos celebrat, superuenerit excõmunicatus, & vult Missam audire?

1 DIc, quòd si Sacerdos sciat illum esse excommunicatum publicum, & notorium per cedulonem, vel per publicam clerici percussionem, non debet coram eo celebrare, & si nollet exire, debet cessare à Missa, nisi incepisset Canonem *Te igitur*, & tunc procedere, & sequi, vt supra responsum est quæsito.

Et si discesserit Clericus inseruiens, & expectato conueniẽti spatio, nõ reuertitur, nec alius adsit, potest celebrans solus sequi, & ipse supplere vicem ministrantis.

Quæsitum LXXX.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos quid agere debeat, si aduertit, Hostiam non esse ex triti-*

tritico, vel alio liquore, quàm alia aqua naturali confectã, & nu. 3.4.5.

2 *Item quid agere debeat, si ante canonem viderit nõ fuisse appositam Hostiam, vel esse deperditam, vel vinũ sparsum.*

Quid agendum, si Sacerdos aduertit, Hostiam non esse ex tritico, vel ex alio liquore, quàm alia aqua naturali confectam?

1 DIc, quòd si aduertit ante cõsecrationem, debet apponere materiam aptã, & procedere in Missa à loco, quo aduertit ante consecrationem, sin post consecrationem id euenit, apponat materiã aptã (remota tamen, & reuerenter conseruata illa materia indebita) & incipiẽdo à verbis consecrationis super materia debita; sequatur Missam, & post sumptionẽ sanguinis sumatur etiam, & ille panis, vel Hostia, vt supra conseruatus, super quam prolata fuerunt verba cõsecrationis, ab ipsomet celebrante, vel ab alio volente sumere, D.Thom. 3.p. q.73.art.6.ad quartum, D.Ant. 3.p.tit.13.c.6.§.14. Io. de Lapide c.7.art.1.dub.3.

2 Similiter debet se gerere Sacerdos, si ante Canonem viderit nõ fuisse appositam Hostiam, vel esse deperditam, vel vinum sparsum, debet aliam debitam materiã apponere, & sequi Missam, sin id accidat post cõsecrationem, vt si deperdatur Hostia vento mota, vel alio accidenti, (in quo nimium debet esse cautus celebrans, ne accidat, & nũquam oculos, quantum fieri potest ab Hostia, & Calice auertere) vel si sanguis effundatur, debet aliud vinum apponere, & incipere à loco, *Qui pridie*, in consecratione Hostiæ, vel à *Simili modo*, in consecratione Calicis.

3 Et si in prædictis casibus non adesset materia Hostiæ, nec vini, vt suppleri posset, & procedi ad perfectionem sacrificij, in tali casu celebrans deberet totum dimittere, Io. de Lap. c.7. art.1. dub.11. Tabien. Missa, §.35. Rosell. Euch. 3.§.48. & hoc intellige si nondum sumpserit, quia si post sumptionem Hostiæ aduertat illam nõ fuisse ex tritico, nec habet aliam, qua suppleat, debet nihilominus sumere sanguinem. Ita etiam si post consecrationẽ panis aduertat defectum vini, nec habet aliud, quo suppleat, debet sumere corpus, ne remaneat inassumptum, Rosell. & Tabien. loc. cit.

4 Et si celebrans post sumptam Hostiam, & sanguinem aduertat defectum Hostiæ, quòd non fuerit debita materia, debet sumere aliam debitam, & aliud vinũ, & incipere, vel à Canone, vel à loco, *Qui pridie*, & sequi, & consecra-

secrare, & sumere postea omnia, ne sacrificium remaneat imperfectum, & nil refert, quòd nõ sit ieiunus, quia est maius præceptum, vt sacrificium sit perfectum, quàm vt sumatur à ieiuno, & concurrentibus duobus præceptis, maius attenditur, D.Th. 3.p. q.83. art.6. ad quartum, D.Anton.3.p.tit.13.c.6.§.5. Tabien. Missa §.34. Quicquid dicat Riccard.in.4.d.11.art.2.q.6. & Alij ibidem.

5 Et si celebrans in celebrando aduertat panem esse dispositũ, & in via ad corruptionem, & vinum ad acescendum, sed nec panis est corruptus, nec vinum acetũ, vel si Hostia fuerit fracta, aut maculata, aut non rotunda, dic, quod ob reuerẽtiam Sacramenti deberet mutari, sed si non haberetur alia materia apta, debet in illa perfici, nisi esset graue scandalum.

Si verò id perciperet celebrãs in ipsa consecratione, vel post consecrationẽ, debet prosequi, & perficere Sacramentum, Io. de Lapi. c.7.art.1.dub.11. Tabien. ver. Missa §.41. Summ.Confess. lib.3.tit.24.q.91.

Quæsitum LXXXI.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos quid agere debeat, si species consecratæ ceciderint super tobaleis Altaris, vel super alium pannum, vel in terram, vel super lapidem, vel tabulam.*

Quid agendum si species consecratæ ceciderint super tobaleis Altaris, vel super aliũ pannum, vel in terram, vel super lapidem, vel super tabulam?

1 DIc, quòd si ipsa Hostia, vel pars, quę ceciderit est statim cum maxima reuerentia leuanda, & reponenda in locũ, vnde ceciderat, & diligenter inspiciendum si aliqua fragmẽta ibi remãserint, quæ etiam essent leuanda. Locus verò ille vbi iacuit Sacramentum radatur, & abrasa comburantur, & cineres in sacrarium immittantur.

Et si locus non posset diligẽter radi statim, debet circumsignari, & cooperiri, donec commodè radi possit, ne interea pedibus conculcetur, sed si super pannum ceciderit, debebit pannus ille excuti super Corporale, vel super Patenã, & deinde lauari, & aqua lotionis immitti in sacrarium.

Vbi autem Hostia ceciderit in terrã, & Sacerdos non posset sine graui scandalo leuare, vel cum maxima irreuerentia, & esset periculũ, vt vel animal deuoraret, vel pueri sumerent, vel quòd pedibus conculcetur, vel aliud immine-

mineret periculum, & indecētia, tunc poterit cōuenienter leuari à ministrante, vel etiam à laico, si non adsit Sacerdos, & porrigi Sacerdoti celebranti, Io. de Lap. c.7.art.2.dub.5. Immò diceremus, saluo meliori iudicio, posse in hoc casu, etiam fœminas leuare, & porrigere celebranti.

Quæsitum LXXXII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos quid agere debeat, si celebrando tetigerit Hostiam consecratam cum barba, vel cum naso, vel cum vestibus.*

2 *Item quid agere debeat si stillauerit sanguis extra Calicem in totum, vel in parte, & nu. 3.4.5.6.7.8.*

Quid agendum si celebrans tetigerit Hostiam consecratam cum barba, vel cum naso, vel cum vestibus?

1 DIc, quòd si verisimiliter creditur remansisse aliquam particulam, & fragmenta etiam minima Hostiæ consecratæ in barba, vel naso, vel veste, vbi tetigit, debet statim celebrans, vel post sumptionem cum extremitate Patenæ fricare super Corporale partem illā membrorū, in qua tetigit Hostia consecrata, & si pannus fuerit, excutiatur pars illa panni super Corporale, & si aliqua fragmenta appareāt, ponātur in Calice, & simul cum sanguine sumātur, & deinde post ablutionem digitorum discretè lauetur, vel humectetur digito pars illa tacta ab Hostia sacra, & abstergatur panniculo abstersiuo Calicis, Io. de Lapi. loc. cit. dub.6.

2 Sed si sanguis in totum, vel in parte stillauerit extra Calicem, si totum stillauerit, debet Sacerdos apponere aliud vinum, & incipiendo à uerbis, *Simili modo*, de nouo consecrare.

3 Sed si stillauerit aliqua pars, debet meliori modo, quo potest recolligi, & reponi iterū in Calicem, & sumi, si potest sine nausea, si uerò timeretur uomitus, illæ species consecratæ conseruentur in loco decenti intus tabernaculum quousque corrumpātur, & reliqua pars sanguinis, quæ remanserat in Calice, debet sumi à celebrante.

4 Locus uerò ubi stillauit, si fuerit tabula, uel lapis, seu terra, & similia, debet radi diligenter, & quod abrasum fuerit, comburi, & cineres recondi in Sacrario, uel intra ipsum Altare.

5 Si ceciderit sanguis supra linteamina Altaris, uel super corporale, fiat trina lotio cum aqua munda in loco, qui fuit tactus à sanguine subterposito Calice, in quo recipiatur ablutio illa, quæ ablutio, uel sumatur à celebrante, uel recōdatur prope Altare.

tare, uel in sacrariũ reponatur, si cum periculo nauseæ sumeretur. Idem dic, si ceciderit super uestem, uel si uestem tetigerit, D.Tho.3.p.q.83.art.6. ad septimum, D.Anto. 3.p. tit.13.c.6. §.3.Nauarr.c.25.nu.39. Et si ceciderit sanguis super uestem sacram, uel illa tetigerit sanguinem, post trinam ablutionem, ut supra, rescindatur etiã illa pars uestis, & conseruetur inter reliquias, vel in alio loco in altari, uel comburatur, & cineres in sacrarium reponantur, uestis uerò illa esset in usu sacrorum conseruanda, & destinanda secũdum eius aptitudinem, Ioan.de Lapide loc.cit.

6 Et si sanguis ceciderit super capillo capitis, uel barbæ, debet pars illa barbæ, & capillorum ablui trina lotione, quæ lotio reponatur in sacrario, & capilli illi abrasi comburi debent, & cineres reponi in sacrarium, ut supra, similiter si sanguis ceciderit super faciem, uel aliam partẽ corporis nudã, debet trina lotione lauari, & lotio reponi, ut supra, Ioan.de Lap.loc.cit. dub.7. Et in casu, quo totus sanguis effluxerit, debet diligẽter colligi, si potest, & reponi in Calicem, & sumi, si sine nausea potest, vel conseruari, vt supra dictum est, & si colligi nõ potest, debet lambi, vel sugi, & sorberi ab ipso Sacerdote statim, ante quàm à terra absorbeatur, etiam si nondum corpus sumpserit, quia in hoc casu ordo sumptionis potest peruerti, vbi autem timeretur nausea, debet excauari tota illa pars terræ sanguine madefacta, & conseruari in loco decenti, vel inter reliquias, donec corrumpatur, &c.

7 Et cùm non potest lambi, vel sorberi, nec colligi vllo modo, debet sumi aliud vinum, & consecrari de nouo, incipiendo à *Simili modo*, vel si sumpserit corpus, debet sumi alia Hostia, & vinum, & de nouo consecrare, ne sacrificium remaneat imperfectum, & sic procedi ad completionem Missæ, & addit Ioan. de Lapide loc.cit. locum terræ, in quo sanguis fuisset absortus, debere cooperiri, ne pedibus conculcetur, quod censeo faciendũm esse post excauatam, & extractam illam partem terræ sanguine infusam, vt supra dictum est.

8 Et vbi non posset Sacerdos sanguinem effusum colligere, vel sorbere, vel esset graue scandalum, si ille hoc faceret, posset id supplere minister Altaris, si esset saltem dispositus per contritionem, cum voto confitendi, maximè si ei nutu signet, vel pręcipiat celebrans, vel eo deficiente, poterit etiam laicus fortasse supplere in hoc casu necessitatis, Ioan.de Lapide loc.cit.

Quæ-

Quæsitum LXXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos quid agere debeat, si in sumptione sanguinis, remanserit particula Hostia consecrata in fundo Calicis.*

2 *Item quid agere debeat si post sumptionem sanguinis adhæreat particula Hostia in palato.*

Quid agendum si in sumptione sanguinis remanserit particula Hostiæ consecratæ in fundo Calicis?

1 DIc, quòd est infundendum vinum, & cum illo sumenda, Nauarr. c. 25. nu. 9.

Vel debet, & melius, cum digito consecrato deduci ad labia Calicis, & sumi à celebrante, & deinde abstergi ille digitus, & lotio etiam sumi, Ioan. de Lapi. c. 7. art. 3. dub. 1. Scot. 4. d. 3. q. 3. Sed est bona prima sententia, meo iudicio, nec obstat, quia vinum priùs descenderit in stomachum, & sic videretur sumi à nõ ieiuno, quia quod fit tali modo, dicitur fieri simul, Angel. verb. Missa §. 2.

2 Et si post sumptionem sanguinis adhæreat particula Hostię in palato celebrantis, dic, quòd debet lingua dimoueri, & degluti, sed si id non sequitur, debet vinum sorberi quousque deglutiatur, & id est decentius, quàm si digito dimoueatur; legite Rubricam de defectibus in Missali Romano.

Quæsitum LXXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos quid agere debeat, si Hostia consecrata transportaretur à vento, vel alio modo fuerit amota, & ibi adducitur admonitio, & pœna, quam meretur.*

2 *Item si post ablutionem reperit aliquas reliquias Hostia consecrata super Corporale, vel alibi, quid agere debeat, latè declaratur.*

3 *Item quid agere debeat, si super particulis consecratis superuolet alia non consecrata.*

Quid agendum si Hostia consecrata trãsportetur à vento, vel alio modo fuerit amota?

1 DIc, faciẽdam esse maximã, & reuerentem diligẽtiam pro illa inuenienda, & inuenta, reuerenter reponi debet in loco suo, & perfici sacrificium, sed si reperiri non potest, debet sumi alia Hostia, & reincipi à Canone, & consecrari, ut moris est, & perfici sacrificium, Ioan. de Lapide loc. cit.

Verùm Sacerdos, cuius negligentia

gentia id accidit, maximam meretur punitionem, ut Parocho, quem noui, inflicta est, cuius incuria similis casus accidit.

Ideo debet esse cautus cęlebrans ad euitandum periculum, ut Hostiā Patena cooperiat, maximè tempore hyemali, & in Ecclesijs expositis, & uetorum impetum patientibus, & nūquam, quantum fieri potest auertere oculos ab Hostia, & Calice.

Si uerò accidat, vt Hostia cōsecrata, uel pars eius ceciderit intus Calicem, & manibus celebrantis, dum dicitur, *Per ipsum*, & hoc uel propter frigus, uel ob aliam causam accidentalem, debet tūc celebrans sequi Missam, & in sumptione sumere simul cum sanguine Hostiam, si pars tantùm ceciderit in Calicem, & pars remanserit in manu celebrantis, tunc cum illa parte sequatur secundum ritum Missæ usque ad finem, scilicet frangere, & partem in Calicem more solito dimittere, ac si esset integra, & in fine sumere simul cum sanguine tam partem, quæ ceciderat, quā eā ab ipso immissam, D.Tho.3.p.q.83.art.6.ad sextū, Ioan.de Lapid. c.7.art.2.dub.4. Tabien.Missa,§.39.

2 His adde, quòd si post ablutionem celebrās reperit aliquas reliquias Hostiæ consecratæ super corporale, uel alibi, debet illas reliquias sumere in Calice, si erunt minimæ è corporale immissas, si uerò erunt grandiores, debet eas sumere cum Hostia, Ioan. de Lap. c.2. art.2. dub.3. Si autem erit Hostia integra, ut potest accidere in communione populi, debet consecrari, & non sumi, nisi à ieiuno, Ioan.de Lapide loc.cit.dub.1. Sed de particulis minimis, quę ceciderint de Hostia consecrata, dic, quòd si statim sumantur, & non ex interuallo temporis, etiam post ablutionem possunt sumi, & nō peccatur, Caiet. 3.tom. de celebr. Miss. q.1. quia censetur vnum conuiuium, vt alibi etiam dictū est, & quę incōtinenti fiunt, inesse videntur. Si ex interuallo temporis aduerterit celebrās dictas reliquias, debet conseruare, vel alteri ad communicādum dare, non autem ipse sumere, Nauarr. c.25.num.89. Angel.verb.Missa §.47.

3 Et quid si super particulis consecratis superuolet particula nō consecrata, & nescitur discerni quæ illa esset, dic, quod oporteret, vt binæ particulæ porrigerentur, & ita non consecrata sumeretur cum consecrata.

Quæsitum LXXXV.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos quid agere debeat si ante consecrationem, vel post reperit super Corporale in Altari, vel extra explicato aliqua*

qua

qua fragmenta Hostia, vel Hostiam integram, vel particulam, vel particulas pro communicandis.

Quid agendum, si Sacerdos ante cõsecrationem, vel post reperit super Corporale in Altari, vel extra eo plicato aliqua fragmenta Hostię, vel etiam Hostiam integram, vel particulam, seu particulas, vt vocant pro communicandis, & dubitat, an fuerint consecratæ?

1 DIc, quod huiusmodi reliquiæ, vel Hostia, seu particulæ debent reuerenter tractari, & sumi post sumptionem sanguinis ante ablutionem, hac tamen intentione, quatenus sint consecratæ, & non aliter, Ioan. de Lap. c.7. art.5. dub.3. Riccard. in 4.d.8. art.1. q.2.

Quæsitum LXXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos quid agere debeat, si ubi apposuit in Altari plures hostiolas, seu particulas pro communicando populo, & cum peruenerit ad verba consecrationis, profert illa, dirigendo intẽtionem actualem solummodo ad Hostiam, quam videt supra alijs, & non ad alias hostiolas.*

2 *Item adducuntur pulchræ admonitiones Sacerdotibus celebrantibus.*

Quid agendum si Sacerdos, vbi apposuit in Altari plures hostiolas, seu particulas pro communicando populó, & cum peruenerit ad verba consecrationis, profert illa dirigendo intẽtionem actualem solummodo ad Hostiam, quam videt supra alijs, & nõ ad alias hostiolas?

1 DIc, quòd in hoc casu omnes debent tractari, ut consecratæ, & sufficit intentio uirtualis consecrandæ, & hoc uerũ est, quia à principio intendit omnes velle consecrare, secus esset, si tẽpore consecrationis habuit intentionem tantùm ad vnã solam Hostiam, & cæteras intenderet excludere, quia tunc illa vna sola esset cõsecrata, Nau. c.25. n.91. Io. de Lapid. c.8. art.1. dub.14. & Scot. 4. sent. d.12.

2 Et dictis adde, celebrantem, si post sumptionẽ sanguinis aduertat aliquã guttam sanguinis in orificio Calicis, vel alia parte ipsius, debet sumere, si consideret, quod illa sit consecrata, quia in appositione vini bene extersit Calicem, & per consequens non potest esse nisi consecrata. Ideo sumenda ante ablutionem, si du-

si dubitat, an sit cõsecrata, debet sumi sub conditione, si sit consecrata, etiam ante ablutionem; si verò est certus non esse consecratam, debet sumere cum ablutione. Sit igitur cautus Sacerdos, vt bene abstergat, pro euitando inconuenienti, Io. de Lap. c.7.art.6.dub.2. Et si inueniatur aliqua gutta in pede Calicis, dic, quòd non est consecrata, quia nõ potuit esse intentio celebrantis illam consecrandi, Angel. & Siluest.ver. Missa nu.21. Secus si effluxerit post consecrationem. Et si post consecrationem aduertat, guttam in Planeta, vel Manipulo, vel Stola, vel alia parte, debet lambere, si est certus, quod sit consecrata, si dubius, lambat sub cõditione, & lauet, vt supra, Io. de Lapi. loc. cit.

Quæsitum LXXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Hostia consecrata si esset comesa à Mure, vel alio animali, quid agendum latè declaratur, & nu.3.*

2 *Adducitur pulcher casus de quodam Sacerdote, qui species consecratas sputo leprosi eiectas, sumpsit.*

Quid agendum, si Hostia consecrata esset comesa à Mure, vel ab alio animali, & an dictum animal comederit Sacramentum?

1 DIc primo, quòd si animal potest apprehendi, debet aperiri, & si in ore, vel in intestinis reperiantur species cõsecratæ, debẽt reuerenter eligi, & conseruari in tabernaculo, quousq; naturaliter consumentur, & animal comburi, & cineres in sacrarium reponi, D. Thom. 3.p.q.83. art.6. ad secundum, D. Antonin. 3.p.tit.13.c.6.§.3. Io. de Lapide c.7.art.3.dub.7.

Et esset laudabile, & maximè pium, si aliquis bene dispositus, & ieiunus non abhorreret species sic inuentas sumere, vel etiã ex vomitu eiectas, vt refert D.
2 Antonin. loc. cit. de quodam Goderano deuotissimo, qui species consecratas, sputo leprosi eiectas, collegit reuerenter, & & sumpsit. O maximam pietatem, & charitatẽ per omnia tempora celebrandam in hoc sęculo, in futuro autem maxima retributione dignissimam.

3 Dic secundò, quòd si animal deuorasset illas species, non nisi naturaliter, & realiter, vt alias res humanas, corpus tamen Christi tandiù esset sub illis speciebus, quamdiù corruptæ, vel digestæ non essent.

M Quæ-

Quæsitum LXXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos celebrans admonitur quomodo se gerere debeat in consecratione, & maximè si intendit cõsecrare numerum determinatum particularum pro communicandis.*

Quid agendum, si celebrans intendit consecrare determinatum numerum particularum, vt puta viginti, & non plures, pro communicandis viginti personis, si postea reperiantur plures, vel pauciores?

1 DIc, quòd si intẽtio celebrantis fuit determinata solummodo ad numerum determinatũ, puta ad viginti hostiolas, & nõ plures, nec pauciores, nulla est consecrata. Debet cautus Sacerdos nõ restringere intentionem ad numerum, sed dirigere ad omnes appositas, quia aliàs exponeret se huic periculo, Io. de Lap. loc. cit. dub. 15. & omnes Scribentes de Missa.

Et hoc adeo verum est, vt si ex centum hostiolis appositis ante eius oculos intendit tantũ consecrare decem, & nõ plures, quas bene designauit oculis, & mente ab alijs distinxit, tunc illæ decẽ, & non aliæ essent consecratæ.

Sed dum non distinxisset, nec determinasset, quas vellet ex eis decem cõsecrare, sed in confuso consecrauit, nulla est cõsecrata, quia nescitur, super quas directa fuit ipsius intentio in prolatione verborum consecrationis, & nõ est maior ratio de vna, quàm de alia, Io. de Lap. loc. cit. dub. 16. Et sic faciens esset maximè puniendus, & suspendendus à celebratione Missæ. Immò examinandus quid sentiret de hoc Sanctissimo Sacramento.

Quæsitum LXXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos celebrãs quid agere debeat, si celebrando acciderit ei nausea.*

2 *Item si non apposuerit vinum in Calice.*

3 *Item si apposuerit in eo vinum corruptum.*

Quid agendum, si celebranti acciderit nausea inter celebrandum, & abominatio vini, vt omninò nec videre, nec odorare quidem posset, nedum sumere?

1 DIc, quòd in hoc casu si nondum cõsecrauit, debet dimittere Missam, sed si id accidat ei post consecrationem corporis,

ris,& ante consecrationem sanguinis,non debet cõsecrare sanguinem, sed tantummodo consecret Hostiam,& suppleatur ab alio Sacerdote,& perficiat sacrificium in vtraque specie,verùm vbi id accidat post consecrationem vtriusque speciei, & maximè si hæc infirmitas eueniet celebrãti circa tempus,quo sumere habet, & timet rationabiliter, & certo moraliter nauseã, & vomitum si sumat,tunc si non adsit alius Sacerdos, non debet sumere sanguinem, sed solummodo Hostiam consecratam, & conseruet sanguinem ad proximam diem,in qua ipse, vel alius celebrans post sumptas species ab eo consecratas, sumat, Ioan. de Lap.c.7.art.5.dub.3.

Abstemius autẽ naturaliter, qui abhorret vinum etiam tenuis quantitatis; & qualitatis, non debet ordinari,& ordinatus non debet celebrare.

2 Et qui non apposuerit vinum in Calice, siue ex ignorantia,siue ex obliuione, vel quauis causa vbi aduertit,statim debet apponere,aut ante consecrationẽ, aut post id percipiat,& illud debet consecrare, & incipere à *Simili modo*, D.Tho.3.p.q.83.art. 6.ad quartũ,Tabien.verb.Missa, §.34. Et si aduertit ante consecrationem nõ miscuisse aquam, debet statim commiscere, secus si id aduertit post consecrationem.

Si verò aduerteret celebrans post consecrationem Calicis nõ esse vinum,sed loco ipsius alium liquorem,vel aquam,si hoc percipiat,antequam sumat corpus, debet illum liquorẽ modo, quo potest secretiori,ne populo scandalum oboriatur, de Calice eijcere, & apponere vinum cum aqua,iuxta ritum Missæ, & consecrare illud,incipiendo à *Simili modo*, D.Tho.loc.cit.

Sed si percipiat post sumptionem corporis,tunc debet sumere aliam Hostiam non consecratam,& vinum,& consecrare Hostiam,& vinum,apponenda etiã aqua more solito, & incipere à verbis, *Qui pridie*,& idem esset faciendum post sumptionẽ aquę positæ in Calice per errorem, D.Tho.loc. cit. Summ.Confess. lib.3.tit.24.q.93.Victo.nu.100. & Alij.Scot.tenuit non esse consecrandam aliam Hostiam, sed tantummodo vinum,4.sent.d.8. cui adhęret Nauarr.c.25.nu.91. & Ang.verb.Missa,§.26. Sed est melior sententia Doctoris Angelici.

Sed in sumptione aquæ per errorem in Calice positæ, si Sacerdos potest sine scandalo, debet expuere illam in Calice, & extrahere inde particulam consecratam, aquam verò reponere in aliquo vase, & consecrare de nouo Hostiam, & vinum, & in sumptione sanguinis sumere etiam illam particulam ab aqua

extractam in Calice priùs positam, aquam verò illam si nõ potest sumere sine nausea, in sacrarium mittat, D.Tho. vbi supra, Tabien. verb. Missa §.34.

3 Cùm verò acciderit, vt in Calice positum sit uinum corruptum (quod poterit percipi ex odore, sapore, uel colore) ita ut non sit consecrabile, si id euenit ante consecrationem, debet apponi aliud uinum aptum, eiecto illo primo, sin haberi non poterit, potiùs Missa dimittatur, si uerò percipiatur post consecrationem panis, debet celebrans sequi Missam, & sumere tantum Hostiam consecratam, & nõ uinum corruptum, ut supra, ubi aptum haberi non possit, & id intellige, quando vinum omnino est corruptum, ut non sit consecrabile, quia si est in uia ad corruptionem, sed cõsecrabile, poterit consecrari, si aptiùs haberi non potest, etiam si ante consecrationem id percipiatur.

Quæsitum XC.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos celebrans, quid agere debeat, si vinum fuerit congelatum in Calice.*

Quid agendum, si vinum est congelatum in Calice?

1 DIc, quòd debet, uel per pannorum calefactorum applicationem, uel per manuum calefactarum circa Calicis coppam appositionem, uel aliquo quouis modo calida applicatione circa Calicem liquefieri, immò poterit etiam apponi uinũ calidum, sed in parua quantitate.

Sin minus id fieri posset, deberet sumi sic congelatum, quia per congelationem non amittit naturam uini, sed si congelatio fiat post consecrationẽ, possunt adhiberi prædicti modi, sed non potest apponi vinum calidum, sed petenda esset resolutio, & liquefactio, vt supra.

Quæsitum XCI.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos celebrãs quid agere debeat, si venenosum animal inueniatur in vino posito in Calice.*

2 *Item si aduerterit esse venenum in eo.*

Quid agendum, si venenosum animal inueniatur in vino posito in Calice?

1 DIc, si id percipiatur ante consecrationem, debet vinum effundi, & Calice bene ablu to apponi aliud vinum, sin post consecrationem, debet celebrãs illum sanguinẽ infundere in alio Calice, vel vase, & acceptũ aliud vinum,

vinum, illud consecrare, & sumere, & procedere ad finem Missæ. Animal verò comburi, & cineres in sacrarium reponi. Et si id acciderit post sumptionem corporis, debet accipere aliam hostiã, & aliud vinum, & consecrare, & sequi Missam, vt supra.

Illud verò vinum, in quo erat animal venenosum, nullo modo nec ipse Sacerdos sumere, nec alteri sumendum tradere debet, sed ita conseruare quousque naturaliter consumentur species, vel mutentur, D.Th. 3.p.q.83. art.6. ad tertium, D.Anton. 3.p. tit.13.c.6.§.3. Io.de Lapide c.7. art.3.dub.7.

2 Idem dic, si celebrans aduerterit esse venenũ in Calice, siue ante consecrationem, siue post. Et si Sacerdos in sumptione sanguinis deprehenderit se in illius sumptione esse venenatũ, debet sibi procurare vomitũ, maximè si accedat consilium Medici, sed in aliquo vase mundo, & cũ appà rerent aliquæ species sacramentales, essent recolligẽdæ, & in tabernaculo conseruandæ, reliquæ uerò materiæ essent cõburendę, & cineres in sacrariũ reponẽdæ, D.Th. loc. cit. Io. de Lap. loc. cit.

Quæsitum XCII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos celebrãs quid agere debeat, si oblitus est apponere aquam in Calice.*

2 *Aqua ullo modo est apponenda post consecrationem, & redditur ratio.*

3 *Celebrans non potest emendare defectus hostiæ, vel vini post datam benedictionem, quia esset Missam iterum celebrare.*

4 *Enumerantur pœnæ omnes sacrorum Canonum impositæ celebrãti pro defectibus in Missa, vltra peccatum.*

Quid agendum, si celebrans oblitus est apponere aquam in Calice?

1 Dic, quod si recordetur ante consecrationem tàm Hostiæ, quàm Calicis, debet apponere aquam, & similiter si recordetur ante consecrationem sanguinis, & post consecrationem corporis, debet etiam apponere aquam, & consecrare, & sequi Missam, si uerò recordetur post cõsecrationem utriusque, debet omissa aqua procedere, quia aqua non est de essentia Sacramenti, sed peccaret mortaliter si ex malitia omisit celebrans, quia fecit contra præceptum Ecclesiæ, uel etiam grauissimè uenialiter, si ex quadam crassa ignorantia, & negligentia.

2 Et notandum ultra ea, quæ superius in hoc proposito dicta sunt, quòd aqua nullo modo est apponenda post consecrationẽ, quia corrũperentur species consecratæ, & sequeretur, ut pro

supplendo uno defectu minimo, sequeretur maximus. Græci apponunt aquam calidam, & interroganti mihi in Visitatione Casalis Græcorum huius Diœcesis, nesciuit respondere Græcus Sacerdos, qui celebrauit, crederem ego, calorem illius aquæ significare populos, qui per Fidem cum charitate Christo vniuntur.

Aduertendum uerò est generaliter, remedia supplendi defectus in Missa occurrentes, nullo modo adhibẽda esse post datam benedictionem populo, ut si v.g. vellet celebrans post benedictionem reparare defectus hostiæ, uel vini, nõ esset emendare defectus, sed esset Missam iterum celebrare, & ideo eo casu celebrans pœnitẽtiam agat, & finiat Missam, quæ iam benedictione terminata est.

Sed defectus erunt emendandi ante benedictionem, aliàs peccaret mortaliter celebrans, nisi excusaretur impossibilitate, uel aliquo inopinato casu, uel ignorantia inuincibili, nã uincibili ignorantia non excusatur, Adrian. 4. de sacr. Euch. col. 23. Nauarr. c. 25. nu. 91.

4 Non erit ab re hic inserere pœnas sacrorum Canonum impositas celebranti pro defectibus in Missa, vltra peccatum, vt infra.

Sacerdos, cuius negligentia de sanguine effluxit super Altare, non interposita Palla, debet pœnitere tribus diebus.

Si de sanguine stillauerit super prima tobalea, & penetrauit ad secundam, debet pœnitere quatuor diebus.

Si ad tertiam, nouem diebus, si ad quartam, viginti diebus.

Si vsque ad terram, vel in scabellum, seu bradellam, quadraginta diebus, D. Tho. 3. p. q. 83. art. 6. ad septimum, D. Ant. 3. p. tit. 12. c. 6. §. 2. Angel. ver. Missa §. 19.

Si per ebrietatem, vel voracitatem quis euomerit Eucharistiam, si est laicus pœniteat quadraginta diebus, si Clericus, vel Monachus septuaginta, si Episcopus nonaginta.

Si per infirmitatem, quia non debuit sumere, & exponere se periculo, pœniteat septem diebus ad cautelam, D. Th. & D. Anton. loc. citat.

Sacerdos, cuius negligentia Mus, vel aliud animal comederit species consecratas, debet pœnitere quadraginta diebus, D. Th. loc. cit. & D. Antonin. 3. p. tit. 13. c. 6. §. 3. Tabien. ver. Missa num. 40. Et si eius culpa amissa fuerit Hostia, vel pars eius, debet pœnitere triginta diebus, D. Th. & D. Anton. loc. cit.

Sed hoc intellige, nisi fuerit miraculosè factum, vt accidit Diuæ Catharinæ Senensi Aduocatæ meæ, referente D. Anton. loc. cit.

Si

Si Sacerdos claues Custodiæ dimittat in Custodia, vel Custodia aperta remaneat eius culpa, etiam si nihil mali accidat, debet per tres menses suspendi ab officio, vt cautior sit in posterũ; si verò aliquod sinistrum acciderit Sanctissimo Sacramento, grauiori pœna puniendum esse docet Hostien. de Custodia Eucha. cap. 1. D. Antonin. loc. citat. Et si negligentia Sacerdotis particulæ consecratæ putrescunt, debet pœnitere triginta diebus, D. Thomas, & Tabien. locis citatis.

Quæ pœnæ sacrorum Canonum sunt taxatæ ad cautelam, vt negligentia caueatur in ministerio tanti Sacramenti. Sed sciant negligentes posse imponi, & alias pœnas arbitrio Ordinarij, qui potest minuere, & augere, consideratis personis, & defectibus, D. Thom. 4. sent. d. 13. in exposit. literæ, D. Anton. loc. citat. Tabien. verb. Missa §. 40. Et per pœnitere, intelligatur, vel quod debet ieiunare tot dies, prout ieiunatur, vel aliter pœnitere, prout videbitur Superiori pœnitentias imponenti.

SVMMARIVM.

1 *Enumerantur omnes significatus in Missa per totum.*

De significatis in Missa, ex Enchyrid. Religiosissimi P. Fr. Gregorij, Ordinis Capuccinorum.

PRimo, Missa significat Passionem Domini nostri Iesu Christi.

Secũdo, Sacerdos indutus pro Missa celebrãda, significat Christum in passione.

Tertio, Amictus significat Coronam spineam, uel velum, quo fuit eius facies uelata.

Quarto, Alba significat vestẽ albam, qua Christus fuit indutus in domo Herodis.

Quinto, Cingulum, significat funem, qua Christus fuit ligatus in Horto.

Sexto, Manipulus significat funem, qua fuit tractus ad crucifigendum.

Septimo, Stola significat funẽ, qua fuit ligatus ad Columnam.

Octauo, Altare significat Montem Caluarium, in quo fuit crucifixus.

Nono, candelæ accensæ significant lumen cognitionis sacræ Scripturæ in cordibus nostris.

Decimo, Clericus inseruiens significat Ioannem Baptistam Præcursorem Domini.

Vndecimo, Missale significat sacram Scripturam plenam mysterijs veri Messiæ.

Duodecimo, signacula significant mysteria clausa in ipsa

sacra Scriptura.

Decimotertio, aperitio Missalis in Altari, significat aperitionem sensus sacræ Scripturæ Apostolis, & per eos nobis. Et cum in fine Missæ Missale clauditur, significat, quod in fine Mundi omnes Prophetiæ, & mysteria complebuntur.

Decimoquarto, Aufer à nobis, significat orationem Christi secretò in Horto.

Decimoquinto, deosculatio Altaris significat pacem, quam Christus posuit inter Patrem, & genus humanum.

Decimosexto, quando recipitur turribulum in Missis solemnibus, per turribulum significatur cor hominis, & per ignẽ feruor deuotionis, & per incensum, orationes, quæ per Angelum ad Deum transferuntur.

Pro intelligentia aliorum significatorum, nè videar trãscribere, remitto Lectorem ad prænarratum libellum, plusquam prima facie videtur, vtilem.

Vel dic secundum Riccard. quod Introitus significat desiderium Sanctorum Patrum de aduentu Domini, & ideo in Missa solemni non debet introire Sacerdos ad Altare, nisi prius incœpit à Choro, Introitu Missæ, & ratio est, quia Christus fuit priùs desideratus, quàm venit, & quia hic Aduentus fuit ex misericordia, & ideo sequitur Kyrie eleison, idest Domine miserere, quod repetitur nouies, ad significandum, quod mediante misericordia Dei speramus introire nouem Choros Angelorum, sequitur Gloria in Excelsis, & significat hymnum Angeli in Natiuitate Domini. Oratio significat orationẽ Domini pro salute electorum. Duo cornua Altaris significant duos populos, nempe Iudaicum, & Gentilem, & quia Christus priùs venit ad populũ Iudaicum, ideo Sacerdos incipit à dextro cornu, postea dicitur Euangelium ad sinistrum, quia Angelica veritas transit ad populum Gentilem, & in fine redit ad dextrum, quia in fine Mundi saluabitur Iuda, & conuertetur ad Dominum Iesum Christum. Epistola significat prædicationẽ Ioannis, vel legem Moysis. Graduale significat lamentationem Ioannis prædicantis pœnitentiam.

Quæsitum XCIII.

SVMMARIVM.

1 *Missa in quot partes diuidatur.*

Quot sunt partes Missæ?

1 DIc esse tres, nempe primam ab Introitu vsque ad Canonem, & significat aduentum Domini, & vitam, vsque ad Passionẽ. Secundam à Canone vsque

ad

ad Communionem, & significat Passionem Domini. Tertiam à Communione vsque ad benedictionem, & significat Christi sepulturam, & Resurrectionem, Benedictio verò significat Ascensionem Domini.

Vel dic diuidi in quatuor partes, scilicet in obsecrationes, orationes, postulationes, & gratiarum actiones. Obsecrationes incipiunt ab Introitu, vsque ad Canonem. Orationes à Canone, vsque ad orationem Dominicalem. Postulationes ab oratione Dominicali, vsque ad Communionem, & gratiarum actiones vsque ad finem Missæ.

Vel dic esse tres partes, nempe Oblationem, Consecrationem, & Sumptionem, & oblatio propriè incipit ab illis verbis, *De tuis donatis, ac datis*. licet Alij dicant incipere ab *Quod offeruntur sacrificand.*

Gloria in Excelsis, non dicitur in Aduentu, quia illud tempus significat statum Sanctorum Patrum, qui stabant in spe, & tunc non erat pax annunciata, vt fuit in Natali Domini, nec dicitur in Septuagesima, quia eo tempore Ecclesia recordatur de lapsu nostrorum primorum parentum. Symbolum Nycenum non cantatur in Missis Martyrum, quia Martyres ipsi facto, quàm voce Fidem confessi sunt.

Quæsitum XCIV.

SVMMARIVM.

1 *Fideles tenētur audire Missam in diebus Dominicis, & festis de præcepto. Amplia nu. 2.*

3 *Datur modus audiendi Missam, & satisfaciendi præcepto.*

An Fideles teneantur audire Missam?

1 DIc, quòd sic, & hoc in diebus Dominicis, & festis de præcepto, ex cōstitutione Ecclesiæ fundata in tertio præcepto Decalogi, & dimittēs audire, nisi vt infra excusaretur, peccaret mortaliter, cap. Missas de consec. d. 1. & c. vt Dominicis de Parochijs, & ibi Abb. & c. A post. omnes fideles, 17. q. 1. Sot. 4 d. 13. q. 1. art. 1.

2 Itaque omnes fideles, siue masculus, siue femina, siue laicus, siue clericus, siue monachus, nisi ipsi celebrauerint, c. omnes, & c. Miss. de consecr. d. 1. siue senes, si possunt ire, siue pueri, si peruenerint ad annos discretionis, tenentur audire, siue videre Missam. Nam videre, & audire in hoc proposito, Nauar. c. 20. nu. 1. Et non audientes peccant mortaliter, nisi excusentur, Caiet. verb. fest. viol. Silu. verb. Missa 2. §. 1. Tabien. § 46.

3 Et audire, seu videre Missam pro adimplemento præcepti est adesse

adesse corpore, vbi Missa celebratur, & mente attendere, animo vacandi Deo, ita, vt audiens Missam voluntariè non distrahatur per notabile tempus ad diuersa. Hinc sequitur satisfacere præcepto, qui audiẽs Missam eleuatur mente ad meditãdum mysteria Passionis Christi, aut Sanctorum, aut gloriæ Paradisi, vel si in alijs pijs meditationibus occuparetur, quia cogitauit ea, quę sunt conformia auditioni Missę, nempè respicientia diuinum cultum, & honorem, & non vagatus est circa diuersa, vt profana negotia, & similia. P. M. de audit. Miss. ad 4. q.

Sed tamen vagari mẽte ad diuersa per aliquod paruum temporis spatium, vt dũ legitur Epistola, vel Euangelium, adhuc dicitur satisfieri præcepto, quia, vt ex Arist. in Metaph. modicum, & nihil æquiparantur, Caiet. verb. festos dies.

Et sciatur, quòd adhuc dicetur satisfacere præcepto, qui interest Missæ mente, & corpore, vt dictũ est, sed non percipit sensum verborum, immò nec audit verba, nec cæremonias videt, nec eleuationem Hostiæ, quia de lõginquo est. Immò, si nec videt ipsum Sacerdotem, nam ob multitudinem introire in Ecclesiam non potuit, sed ante forem existit, attentè tamen, & ratio est, quia, vt dictũ est, audire Missam, seu videre (nam idem est) consistit in his duobus, scilicet adesse corpore, & mente celebrationi, & non voluntariè diuagari, & sic non est necesse, vt percipiãtur verba, vel sensus ipsorum, aut cęremoniæ, aut eleuatio, & alias, vt supra, licèt bene sit, vt quis ad prædicta attentus sit, dummodò non impediatur, Nauarr. c. 21. nu. 6. Sot in 4 dist. 13. q. 3. art. 4. Sed qui malitiosè non attẽderet antedictis, nec diceretur adesse Missæ celebrationi, & per consequens, nec satisfaceret.

Quæsitum XCV.

SVMMARIVM.

1 *Fidelis, an satisfaciet præcepto de audienda Missa, si ex proposito se cõfert ad Ecclesiam, vbi eius Amasia audire solet Missam, & cum ea audit, & adducuntur diuersæ opiniones.*

2 *Mulier patiens menstrua, credẽs peccare, si vadit in Ecclesiam ad audiendum Missam, quid agere debeat.*

An satisfaciet pręcepto de audienda Missa, qui ex proposito se confert ad Ecclesiam, vbi eius Amasia audire solet Missam, & cum ea audit?

1 Dic, quòd non, ex sententia D. Anton. 2. p. tit. 9. c. 11. §. 1.

§.1. quod declarat Nauarr. procedere in eo qui respiceret illam mulierem ad concupiscentiam, nam (inquit ipse) peccaret mortaliter mente, & corde suo, vel si mente diuagaretur in mulieris contemplatione per notabilem Missæ partē, quia cessaret ab auditione Missæ, alias D. Anton. non procedere. Sed parcat mihi Nauar. nam D. Antonini sententia intelligenda est de eo, qui data opera ad contemplandā Amasiam, illuc se contulit, & propterea voluntariè mente vagatur, secus si colligeret mentem per maiorem partem Missæ, & mutato proposito in meliùs vagatio aliquam partē absorbuisset minorem, & minùs notabilem, respiciendo vanè mulierem, quia licèt tunc peccasset mortaliter, tamen audiēdo postea reliquum Missæ, vt decet, satisfaceret præcepto.

Et hic nota pulchrum casum, quod mulier patiens menstrua, & credēs peccare si vadit in Ecclesiam ad audiendum Missam, formans conscientiam, quod si vadit peccat, & si non vadit etiā peccat, non debet ire, quia est maius peccare contra talem cōscientiam, quam de non audiendo, vel debet deponere conscientiam, P. Hieronymus Pecorarius Societ. Iesu doctissimus.

Quæsitum XCVI.

SVMMARIVM.

2 *Surdus, cœcus, vel mutus tenentur de præcepto audire Missam, aliàs peccant mortaliter. Intellige vt infra.*

An tenetur surdus, vel cœcus, vel mutus audire Missam?

1 DIc, quòd tenētur huiusmodi, alias peccant mortaliter, intellige in diebus festiuis, licèt non valeant, nec videre Sacerdotem, aut eleuationem Sacramēti, nec audire verba, quia, vt dictum est, auditio Missæ pro satisfaciendo præcepto consistit in illis duobus, scilicet adesse corpore, & mente, & non in visu, vel auditu.

Quæsitum XCVII.

SVMMARIVM.

1 *Fidelis, qui in die festo de præcepto audit Missam, an satisfaciat, si eam audit de feria, vel de requie, vel aliam non correspondentem officio diei.*

2 *Qui potest audire Missam de festo currenti, & audit de requie, peccat mortaliter, licet satisfaciat præcepto.*

An

An satisfaciat præcepto, qui in die festo de præcepto audit Missam de feria, vel de requie, vel aliam Missam non correspondentem officio diei?

1 DIc, quod satisfacit, quia qualitas Missæ non est sub præcepto. Itaque satisfaceret etiã si in die Natiuitatis, vel Resurrectionis Domini quis audiret Missam de requie, si diceretur, & hoc de rigore, Nauarr. c.21. nu.2. Tabien. verb. Missa nu.49. Sot.4.dist.13.q.2.art.1. & est cõmunis opinio. Licèt Abbas videatur sentire cõtrarium in c.1. de vita, & honest. cler. nu.2. & videatur etiam obstare textus in c.2. de celeb. Miss. quia ibi loquitur de celebrante, quòd debeat celebrare Missam conformẽ officio, aliàs peccat venialiter, sed audiens satisfaciet audiendo quãlibet Missam.

2 Nota tamen, quòd qui posset audire Missam de festo currenti, & potiùs audiret de requie, peccaret mortaliter, licèt satisfaceret præcepto, ita habetur in textu supra allegato c. 2. de celebr. Miss. & hoc ob malitiam, quam quis adhiberet in tam pio, & mysterioso opere.

Quæsitum XCVIII.

SVMMARIVM.

1 *Missa debet audiri integra, vel maior pars, & quomodo sit audienda, declaratur.*

An præceptum sit de audiendo Missam integram, vel sufficiat, si maior pars audiatur?

1 DIc præceptum esse regulariter, vt integra Missa audiatur, c. Missas, de conse. d.1. Sed intellige ciuili, & morali modo, non more mathematico, & sic concludimus, quòd sufficit etiam audire maiorem partem Missæ, & non omittere partem notabilem, vnde qui omitteret Introitum vsque ad Epistolam, non diceretur omittere notabilẽ partem, sed si omitteret initium Missæ, vsque ad Euangelium inclusiuè, diceretur omittere notabilem partem, & consequenter peccare mortaliter, & non satisfacere.

Sic si quis adesset Missæ ab initio vsque ad eleuationem Sacramenti, & postea discederet, omitteret notabilem partem, & præcepto non satisfaceret. Sed si adesset vsque ad Communionem Sacerdotis inclusiuè, & deinde discederet, satisfaceret.

Si verò omitteret ab initio vsq; ad Euangelium exclusiuè, & deinde

deinde cætera audiret,& postea omitteret à Benedictione vsque ad finem Missæ,hic omittens has duas partes, videtur omittere partē notabilem in illis duabus partibus iunctis, & sic non satisfacere præcepto, P.M. de auditione Miss. ad 6.quæst.

Quæsitum XCIX.

SVMMARIVM.

1 *Audiens mediā Missam in vna Ecclesia,et mediam in altera, vel in eadem,seclusa malitia, an satisfaciet præcepto, adducuntur diuersæ opiniones.*

2 *Sacerdos post inceptam Missam ad cuiusuis aduentum, etiam magni Principis non debet reincipere illam.*

An satisfaceret præcepto, si quis audiret mediam Missam in vna Ecclesia, & mediam in altera,vel in eadem Ecclesia, seclusa malitia?

1 DIc,quod sic, Maior.4.sent. d.45.q.2. Nau.c.21.nu.2. Sil.ver.Missa 2. Sot.4.d.13.q.2. art.1.P.M.de audit.Miss.ad 6.q. Et idem dic de eo, qui partem Missæ,quam omisit,per se legit, vel legi ab alio sibi facit,Nauar. loc.cit. & Pater Marius loc.cit. Sed hoc intellige, vt recto ordine audiat,& nō inuerso, & ratio est, quia audientes dicuntur & offerre,& debent ritui offerentis Sacerdotis se conformare,& qui mediā Missam in vna Ecclesia, idest vltimam partem,& deinde initium in altera, non se conformaret celebranti,& ideo non satisfaceret, salua doctiori sententia.

Sed in Ecclesia vbi est nisi vnica Missa, & quis adueniret post Euangelium, & reliquum Missæ audiret,hic ex Ecclesiæ benignitate dicitur satisfacere, dummodo de per se legat, vel sibi legi faciat illam partem, quam omisit.

2 Et hic mente tenendum est à Sacerdotibus, post inceptā Missam, ad cuiusuis aduentum etiā magni Principis,reincipi nō debere, namque in illo actu fungitur vices Dei, vnde maximus omnium est, de qua re dicebat D.August.de dignitate Sacerdotis, solo Deo est inferior Sacerdos, & in historijs B. Francisci Seraphici habetur se, si Angelo simul, & Sacerdoti obuius fieret, priùs Sacerdoti, & deinde Angelo assurrecturum,& in quodam Cōcilio Aphricano memini,statutum fuisse, vbi Sacerdos sederit, non posse propè laicos sedere, & equitantes laicos, descendere ex equo obuij facti Sacerdotibus, quæ omnia Sacerdotis dignitatem arguūt. Et hęc obiter dicta sint, cum alibi fusiùs,Deo dante,res ista maxima tractabitur.

Quæ-

Quæsitum C.

SVMMARIVM.

1 *Audiens Missam extra propriã Parochiam, an satisfaciat præcepto, & nu. 2. 3.*

4 *Episcopus, vel alius Superior nõ potest, etiam per censuras cogere populum, vt in propria Parochia audiat Missam, & in hoc excõmunicatio est nulla.*

5 *Ecclesia Mendicantium habent priuilegiũ, vt qui in eis Missam audiunt, satisfaciant præcepto de audienda Missa.*

6 *Conc. Trid. sess. 22. de obseru. & euitan. in Missa, cap. quanta, declaratur.*

An audiens Missam extra propriam Parochiam dicatur satisfacere, & an teneatur quis audire in propria Parochia?

1 Videtur dicendum, quod non satisfacit, qui audit extra Parochiam, & quod tenetur audire in propria Parochia, per textum extra de Parochijs, vbi habentur hæc verba. Si quis cõtempto proprio Sacerdote, Missam in alia Ecclesia audiat, debet expelli, & remitti ad Ecclesiam propriam. Tu tamen dic, quòd regulariter Missa debet audiri in Parochia propria, quia ibi publicantur matrimonia, & excõmunicationes, & dies festi populo, vel in Ecclesia Episcopali, aut Matrici, quæ mater, sed cum per consuetudinem firmatum sit, vt audiatur in omni Ecclesia, seu Sacello, dic, quòd qui audit etiam extram Parochiam satisfacit, nisi hoc fiat ob contemptum proprij Parochi, quia tunc haberet locum textus allegatus. Vide Nauar. c. 21. nu. 5. Silu. verb. Miss. 2. §. 1.

2 Excusaretur à dispositione præallegati textus, qui contemptu proprij Parochi, audiret in alia Ecclesia, quia ille est publicus concubinarius, vel alias scãdalosus, & sibi timet scandalum, si ab illo audit Missam in propria Parochia.

3 Excusatur etiam, si in aliena Parochia simul audit Missam, & concionem, vel vtiliorem concionem, & deuotionem, modo sine cõtemptu proprij Parochi. D. Anton. 2. p. tit. 9. c. 10. §. 1. Nauarr. c. 21. §. 5. Angel. Miss. §. 59. & Alij.

4 Vbi notandum, non posse Episcopum, vel alium Superiorem etiam per censuras cogere populum, vt in propria Parochia Missam audiat, & hoc stante generali consuetudine audiẽdi vbique locorum, poterit tamen admonere, & exhortari, sed si id præciperet sub pœna excommunicationis, excommunicatio esset nulla, & malè faceret Episcopus, sed esset ei obediendũ, secũdum D. Ant. 2. p. tit. 9. c. 10. §. 3 1.

Sed

Sed non esse ei in hoc obediendum, & excommunicationẽ esse nullam, in hoc casu,tenet Nau. c.21.nu.5.Silu. ver.Missa 2.§.5. & hæc est communior opinio.

5 Hic sciatur, Ecclesias Mendicantium habere Priuilegium à fel. record. Leone X. Iulij III. Pio V.& alijs, vt qui in eis Missam audiãt,precepto de audiẽda Missa in die festiuo satisfecisse censeantur, Nauarr.loc.cit.

6 Erunt itaque exhortandi, & monendi populi, vt Missas in propria Parochia audiãt in diebus festiuis, ex Conc.Trid.sess. 22. de obseru.& euitan. in Missa.c.quanta, & licèt in fine illius capituli dicatur, quod sub pœnis, & censuris compellere debet Episcopus ad obseruanda in eo disposita,id intelligitur, quò ad præcedentia in illo capitulo, in quibus Concilium locutũ est præcipiendo, non monendo, vt bene inspicienti clarum esse poterit, P. Marius de auditione Missæ ad 7.quæst. quia Concil. per verba admonitionis, dum dicit, moneantur,non autẽ præcepti, vt videre in eo est. Aliqui dicunt Rectorem Ecclesiæ posse, & debere expellere alienum Parochianum tempore Missæ,& si non vult exire,etiam posse, et alterum expellere, etiã per manuum iniectionem, & si sit Clericus,eũ non incurri excõmunicationem, nec ille qui iniecit, nec qui præcipit, Inn.in c.vt Dominicis, & ibi Abbas de Parochijs secus est de consuetudine. Qui turbat diuina potest impunè expelli, sine metu excommunicationis,etiam si sit Clericus, cap. veniens de sent.excomm.

Quæsitum CI.

SVMMARIVM.

1 *Licet audire Missam à quocunque Sacerdote ministrante, et satisfacit precepto audiendi Missam.*

An liceat audire Missã à quolibet Sacerdote, ita vt censeatur satisfactum præcepto?

1 Dic, quòd licet audire Missam à quocũque Sacerdote ministrante, etiam scelestissimo, exceptis excipiendis infra, quia pessima vita Sacerdotis nõ tollit sanctitatem à sanctis rebus, licet ipse peccet mortaliter, c.sciscitantibus, 15.q. vltima,& c.vestra de cohabi.Cleric. & mulierum,nam ex opere operato idem erit sacrificium mali, atque boni Ministri, c.infra Catholicam, 1.q.1. Sed ex opere operantis, iuxta Ministri innocẽtiam,& amicitiam, quam habet cum Deo, elargitur Deus, aut plures, aut pauciores gratias celebrare faciẽti, & hoc intellige cum distinctione, iuxta superiùs responsa.

Quæ-

Quæsitum CII.

SVMMARIVM.

1 *Audiens Missam à concubinario publico, notorio, & denunciato, peccat mortaliter, & nō satisfacit præcepto de audienda Missa, & adducitur declaratio Concil. Mantuani sub Papa Alexandro celebrati. Amplia nu. 2. 3. 4. 5. 6.*

An liceat audire Missam à Sacerdote concubinario publico?

1 DIc, quòd audiens Missam à cōcubinario publico, notorio, & denunciato, peccat mor. nisi ignorātia excusaretur, D. Tho. 4. sent. d. 13. q. 1. art. 3. & in 3. p. q. 82. art. 9. ad tertium, D. Anton. 2. p. tit. 9. c. 10. §. 1. Nauarr. c. 25. nu. 79. Silu. verb. Missa 2. §. 3. & Alij. Et quod dictū est excusari à peccato audientes Missam à concubinario, ex ignorantia legis id prohibentis, intellige, si quis nescierit, & non tenebatur scire, vt exponūt DD. supra citati, & ita fuit decretum in Concil. Mantuan. sub Papa Alexandro per hæc verba, *Nullus audiat Missam Presbyteris cōcubinarij, qui publicè tenet concubinam, aut superintroductam mulierem*, 32. dist. c. propter hoc.

2 Nec itidem Diaconi, aut Subdiaconi exerceant, & habeant portionem in eum, qui tenet concubinam.

Sed qui audiūt Missam à Sacerdote concubinario, non tamen notorio, seu denunciato, adhuc peccant, si sunt causa, vt ille celebret, quia sunt causa, vt ille peccet, qui alias non erat paratus ad celebrandum, & intellige id, si sine causa audiunt Missam talis Sacerdotis, Nauarr. c. 25. nu. 78. D. Tho. 2. p. q. 82. art. 9. & ratio est, quia inducunt illum ad peccandum mortaliter, quod est pecc. mor. & amplia id procedere, tā si inducitur publicus concubinarius, quàm si secretus ad celebrandum, sed non peccatur audiendo Missam Sacerdotis concubinarij, iam parati ad celebrandum, quia non induceretur ad peccandum, cum ex se iam paratus erat.

3 Hic notandum, & mente tenendum, non esse audiendā Missam publici concubinarij denūciati, vrgente quacunque necessitate, etiam si in aliquo Oppido omnes Sacerdotes essent tales, quia dato hoc casu (quod absit) ciues Oppidi excusarētur ab auditione Missæ, si alia nō esset audiendi commoditas, & idem dicendum de audiente Missam à fornicario publico, notorio, denunciato, quod scilicet audientes peccarēt mortaliter, Nauar. c. 25. nu. 77. Silu. verb. concubinarius, nu. 1. Excusarētur tamen à pec-

à peccato, qui nescirent hanc legem, nec scire tenerentur, Nauarr. c. 25. nu. 79. & 80.

Nota hic dispositionem Concil. priuantem cōcubinario tertiam partem fructuum extendi etiam ad distributiones quotidianas, & ita fuisse decisum testatur Sayr. de verb. sign. dec. 7. Nota etiam supradictum Concil. habere locum etiam in simplici incontinentia, Sayr. in decis. 4. de adulterijs.

4 Non tamen est prohibitū audire Missam Sacerdotis vsurarij, vel latronis, aut blasphemi, aut aliūs peccatoris, vt est concubinarij, & fornicarij publici, nisi, quando quis esset causa, vt talis peccator celebraret, quia non erat paratus, quia eo casu peccat mortaliter inducens ad celebrādum talem Sacerdotem, D. Thomas 4. sentent. dist. 13. quæst. 1. art. 3. & 3. par. q. 82. art. 9.

5 Sed audire Missam excommunicatorum, vel Hæreticorū, vel Scismaticorum est omnino prohibitum, quia, qui cum ipsis cōmunicat, peccat mortaliter, D. Thō. loc. cit. Intellige tamen de excōmunicatis publicis per cedulones, denūciatis, vel de publicis percussoribus Clericorū, sic etiam de Hæreticis publicis, qui nulla tergiuersatione celari possunt, prout in Concil. Constant. declaratū fuit, nam priùs de iure antiquo erat prohibitū audire Missam cuiuscunque excommunicati.

6 Hinc sequitur audire Missam ab excommunicatis occultis, & toleratis ab Ecclesia, & ab Hæreticis occultis, non esse peccatum mort. nisi in casu, quo quis eos non paratos induceret ad celebrandum. Sequitur etiā non esse prohibitum audire Missam Sacerdotis irregularis suspensi, seu depositi, vel interdicti, vel quantumuis peccatoris, occulti tamen, & tolerati ab Ecclesia.

Quæsitum CIII.

SVMMARIVM.

1 *Missa audiri potest à Sacerdote illiterato, & idiota.*

2 *Auscultans Missam non ieiunus, peccat venialiter, seclusa malitia, vel contemptu.*

An liceat audire Missam ab illiterato, vel non ieiuno?

1 Dic, quòd audire ab illiterato, & idiota non est prohibitum, dummodo rectè proferat verba consecrationis, nec sollecismi, seu barbarismi in legēdo vitiant Missam, c. sedulò 38. d. Sed optimum erit consilium, vt bonus, & doctus Sacerdos eligatur ad celebrandum.

2 De non ieiuno auscultante, dic peccare venialiter, & satisfacere

facere præcepto, seclusa malitia, vel contemptu, quia tunc esset mortale, decentius tamen est, vt Missa audiatur stomacho ieiuno, & maxima deuotione, fide, & attentione, nam inter cæteros fructus vberrimos, & maximos, quos cōsequitur qui Missam audit, est (ex diuina misericordia, & beneplacito) à periculo mortis repentinæ liberari, vt testatur D. Anton. fuisse liberatum quendam ab ictu fulminis, quia *Verbum caro factum est*, audierat, quæ verba sunt in fine Euangelij S. Ioannis, quod legi solet in vltimo Missæ, 2. p. tit. 9. c. vltimo, §. 2.

Quæsitum CIV.

SVMMARIVM.

1 *Missa offertur specialissimè pro illis, pro quibus Sacerdos tenetur celebrare, vel ex promissione, vel ex eleemosyna accepta.*

2 *Missa pro aliquibus offertur generaliter.*

An plus participat de Missa, si quis audiat solum ipsam Missam, quàm si cum alijs?

VIdetur dicēdum, quod cum fructus Missæ ex parte celebrantis, & astantis participetur limitatus, & taxatus, quod vbi sunt pauciores auscultātes, plus participent, quàm vbi sunt plures, quia aliqua res finita diuisa in plures dispertitur, & minor pars cuique cōtingit, quàm si paucioribus diuideretur, dic
1 tamen resolutè omissis antedictis apparentibus rationibus, quòd Missa offertur specialissimè pro illis, pro quibus Sacerdos tenetur celebrare, vel ex promissione, vel ex eleemosyna accepta.
2 Pro aliquibus verò offertur generaliter, vt pro Papa, pro Episcopo, pro Imperatore, & pro circumstantibus. Hi enim generali instituto Ecclesiæ non defraudantur propter numerum astantium, maiori fructu satisfa-
1 ctionis, & meriti, nā applicatur singulis secūdum eorum gradū, & præeminentiam. Itaque siue Missa celebratur vbi freqūētissimus populus sit, siue vbi pauci sint auscultātes, idem est, Sot. 4. d. 13. q. 2. art. 1.

Quæsitum CV.

SVMMARIVM.

1 *Qui tenetur audire Missam, an satisfaciat præcepto, si simul recitat Horas canonicas, vel aliam orationem. Adducūtur diuersæ opiniones per totum quæsitum.*

An

An qui tenetur audire Missã, satisfaciat præcepto si simul recitat Horas canonicas, vel aliam orationem?

1 Aliqui dicunt, quòd qui audit Missam de præcepto, & simul recitat Horas Canonicas, ad quas tenetur etiã ex præcepto, vel ex voto, non satisfacit præcepto de audienda Missa, & quod peccat mortaliter, & ratio horum est, quia (inquiunt) sunt duæ obligationes, quę requirunt separatam attẽtionem, nam intentio vnius obligationis dirigitur ad diuersa, putà intentio audientis Missam est dirigenda ad contemplandam Passionem Christi, & intẽtio recitantis Horas, est dirigenda ad laudes Domini, Silu. verb. Missa 2. §. 6. Armill. festum, §. 11. Angelus, feria, §. 46.

Caiet. tenet posse recitari diuinum officium in Missa, dũ Sacerdos non auditur, quia secreta profert, & consequenter posse dici omnes alias orationes, ad quas quis tenetur ex uoto, uel ex præcepto Confessoris, & satisfieri præcepto de audienda Missa, sic etiam, dũ organa pulsantur, vel dum Chorus cantat, quia tunc Sacerdos non auditur, in summula festi uiolat. 2. aliàs non licere.

Nauarrus tenet posse simul, & audiri Missa de præcepto, & persolui obligatio officii, uel alterius orationis de præcepto, uel uoto, licèt dicat esse meliùs, ut dum Missa auditur, illi solùm uacetur, c. 21. nu. 8. & priùs cũ Sot 4. d. 13. q. 2. art. 1. & horum sententia est melior, quia intentio audientis Missam, & recitantis officium diuinum, non est diuersa, sed est circa idem, scilicet circa spiritualia, & circa laudes Domini, & ipsius cultum, & sic non diuersæ, nec incompatibiles actiones, quia utraque Deo uacat, Nauarr. c. 21. nu. 8. & de Horis canonicis, c. 19. nu. 178.

Si tamen quis, dũ audit Missam ex præcepto, & recitat eodem tempore diuinum officiũ, attenderet solummodo diuino officio, & non Missæ, & è contra peccaret mortaliter, ratione illius, cui non attendit, quia non satisfacit debito, quia debet vtrique pariter attendere eo modo quo potest, & est communis opinio, vide Nauar. loc. cit.

Et aduertendum, quòd peccat, non quia non potest vtrunque præstare, cùm id facile sit, quia dũ quis recitat Horas, potest etiam attendere Missæ, sed peccat, quia non adhibet debitam attentionem, quam adhibere potest auditioni Missæ, dum recitat diuinum officium, & è contra.

Qui verò neutro attenderet, nec pręcepto de recitando diuino officio, nec de audienda Mis-

sa satisfaceret, & duplici peccato mortali omissionis peccaret, Glos. in leg. nemo C. de assess. Nauarr. loc.cit.nu.8. Idem dic de alijs orationibus priuatis, quòd possunt dici, dum Missa auditur, & satisfieri tam præcepto de audienda Missa, quàm deuotioni, dummodo attentè dicantur, ab Angel. de Missa, nu. 816. ex mente Nauarr. loc.cit.

His adde audientem Missam ex præcepto, & simul recitãtem diuinum officium, si solum attendit diuino officio, & nihil de Missa cogitat, animo tamen audiendi aliam Missam eodem die, & illi, vt debet attendere, non peccare, & satisfacere præcepto de recitando diuino officio, dũmodo postea adimpleat, ab Angel. num. 118.

Quæsitum CVI.

SVMMARIVM.

1 *Colloquentes, aut cachinnantes in Missa, si satisfaciunt præcepto, tamen malè faciunt, dummodo non sit tantum colloquium, quod esset peccatum scandali, quia non satisfacerent.*

2 *Philippum III dum viuebat, & IV. eius filium Reges Catholicos Missam audientes, tanquam immobiles, et deuotè in ea altare, affertur.*

An qui audit Missam de præcepto, & simul colloquitur, vel cachinnatur, satisfaciat præcepto de audiẽda Missa?

1 DIc, quod satisfacit præcepto, sed malè facit. Immò tantum posset esse colloquium, & cachinni, vt esset peccatum scandali, & non satisfaceret, Sot. in 4.d.13.q.2.art.1.

Cum verò in cachinnis, & colloquijs, vel in oculorũ peruagationibus ad lasciuia (quod pessimum est) totam Missam, vel maiorem partem transigeret, nõ satisfaceret, Silu. verb. Missa 2. §.6. Caiet. festi dies violat. Ang. feri. §.48.

Sic etiam nõ satisfaceret, qui dum Missam audit, occupat se diuersis negotijs distrahentibus mentem à Missa, & attentioni Missæ repugnantibus, vt dormiendo, vel scribendo semper, & similia. Hi namque non satisfacerent, & peccarent mortaliter. Qui tamen aliquantulum loquerentur, & submissa voce, vel aliquantulum se occuparent, vel qui inaduertenter mente vagarentur, vtique satisfacerent, si à principio attendebant, vel attẽdere volebant, cum iuerunt ad audiendam Missã, quia tunc sufficit attẽtio virtualis.
2 Dominus Iacobus Terragnolus vir insignis, qui in Lusytania Collectoris, & in Hispanijs Nuncij Apostolici per multos annos Auditor

tor fuit,& nunc est Reuerendiss. Locumtenens,& Vicarius Generalis Beneuenti, retulit se vidisse Philippum III. pijssimũ Regem Catholicum (cuius memoria in benedictione sit) ita deuotè, & attentè Missæ auditionis astare, vt immobilem diceres.

Idem scribit Maximilianus Nepos meus Cappellanus Illustrissimi Patriarchæ de Sangro Nuncij Apostolici, de Serenissimo eius filio Philippo IV. sicuti Regnorum, ita Progenitorum heroicarum virtutum dignissimus hæres, quem Deus diu conseruet felicem,& incolumem.

Quæsitum CVII.

SVMMARIVM.

1 *Missa potius audiri debet, quàm prædicatio in die festo, ad finẽ satisfaciendi præcepto Missæ, dummodo nõ esset de præcepto audire prædicationem, quia secus esset.*

2 *Contemnens audire prædicationem, peccat mortaliter.*

3 *Recedens à Missa ante benedictionem, an satisfaciat præcepto, & sic à prædicatione.*

An potiùs debeat audiri Missa, vel prædicatio in die festi de præcepto, cum vtrunque audiri non possit?

1 Dicquod potiùs debet quis eligere audire Missam, quàm prædicationem, quæ non est sub præcepto, sed si etiã prædicatio esset ei sub præcepto, & non posset vtrunque persoluere, deberet potiùs dimittere Missam, & audire prædicationem, vt esset is, qui valde ignarus est de necessarijs ad salutem, & de his, quæ quis tenetur credere, vel operari, hic tenetur potiùs audire prædicationem,& aliter faciendo, peccaret mortaliter, quia uideretur con-
2 temnere salutem propriam. Sic etiam peccaret mortaliter, qui ex contemptu non vellet audire prædicationem, Silu. verb. prædicatio §.7. D. Anton. 2. p. tit. 9. c. 11. §. 2. Armill. verbo prædica-
3 tio §.9. Qui verò recedit à Missa ante benedictionem, vt post cõmunionem, aliqui voluerunt, quòd non satisfaceret, sed melior est opinio dicentium, satisfacere, maximè, si aliqua causa necessitatis discesserit, D. Ant. in 2. p. tit. 9. c. 10. §. 2. Tabien. ver. Missa 2. §. 51. Silu. ver. Missa 2. §. 31.

Sed qui id haberet in vsu discedere ante benedictionem, nõ careret culpa, Angel. verb. fer. §. 42. Idem dic de recedentibus ante finem prædicationis in prædicto casu, quo excluso, quod satisfaceret, docet Sot. in 4. d. 13. quæst. 2. art. 2. Nauarr. cap. 21. num. 2.

Quæsitum CVIII.

SVMMARIVM.

1 *Enumerantur omnes casus, in quibus excusantur qui non audiunt Missam in die festo de præcepto.*

2 *Enumerantur omnes vtilitates, quæ consequuntur ab his, qui audiunt Missam.*

3 *Missa est audienda deuota astantia corporis, & mentis, & non debet esse nimis prolixa, nec breuior media hora.*

4 *Anniuersarium, si occurrat die Dominico, celebrari debet die præcedenti, scilicet in Sabbatho, & non die sequenti.*

5 *Si quis moritur in die Paschatis, debet tumulari in crastinum.*

An sit aliqua causa, quæ excuset ab auditione Missæ in die festo de præcepto?

1 DIc, quòd sic, vt impotētia, grauis infirmitas, carceratio, longa nauigatio, & similia, nam impossibilium nulla est obligatio, l. possibilium digest. de reg. iur. Hinc, qui sunt in mari, non tenentur audire Missam (quam vocant) siccam, nec qui sunt infirmi tenentur construere Sacellū domi, vt audiant Missam, nec possunt supplere audiēdo postea plures Missas in vna die, vel præueniendo audire plures antea, quia ad id non tenentur, nec eo modo satisfacerent, vt nec satisfaceret, qui ex negligentia omitteret Missam in die festo animo supplendi alijs diebus, Innoc. & Abb. in c. 1. de celebrat. Miss. Nauar. c. 21. nu. 7. & c. 10. nu. 55. Et ratio est, quia auditio Missæ est obligatio, & pensum illius diei festi, quo trāsacto non suppletur alio die, vt etiam de recitatione diuini officij, vt suo loco, Deo duce, dicemus, D. Thom. in quodlibet. 3. art. 29.

Qui verò ex leui quadam negentia, vel inaduertentia, quæ caret lata culpa, omitteret audire Missam, excusaretur à mort. Caiet. sūt. dies in principio, Abb. in c. 1. de vit. & honest. cler. num. 1. & in c. Dominicis de Parochijs, potest quis partem, quā omisit in audienda Missa, legere, vel sibi legi facere, & adimplere præceptum, vt dictum est, Nauar. c. 21. nu. 1.

Excusantur etiam ab auditione Missæ excommunicati, & interdicti, etiam occulti, immò audiendo peccarent mortaliter, Nauarr. vbi supra. Adde, quòd si quis non esset excommunicatus verè, sed ab alijs reputaretur, vt talis, excusaretur, & non deberet audire ad euitandum scandalū, & audiendo peccaret mortaliter, Couar. in reg. pecc. 3. p. nu. 14.

2 Excusantur puellæ virgines, ob periculum, si adesset, alias

non, item & matres earum ob periculum puellarum, matribus euntibus ad audiẽdam Missam, Sot. in 4. d. 13. q. 2. art. 10.

Excusantur personæ honestæ carentes vestibus conuenientibus secundum earum statum, & conditionem, sed intellige, dummodo non se exerceant in alijs negotijs peragendis extrinsecis.

Excusantur etiã mulieres uiduæ, ubi loci consuetudo esset, ut per tot menses uiduæ non egrediantur de domo, quæ consuetudo mihi non placet.

Excusantur etiam mulieres puerperæ per triginta, uel quadraginta dies, sed hæc consuetudo est sublata, ut cap. 1. de puri, post partum, ubi tamen uigeret, posset obseruari.

Excusãtur puellæ nubiles per totum tempus uirginitatis, ubi uiget hæc consuetudo, & hoc ad euitandum periculum honestatis. Sed si eædem postea exirent ad conuiuia, uel ad profana festa, non excusarentur ab auditione Missæ, Sot. 4. d. 13. q. 2. art. 1. Nauarr. loc. cit.

Excusantur imbecilles corpore, nec tenentur adire in sella gestatoria, uel in curru, similiter excusantur, qui timent sibi ab inimicis, Sot. & Nauar. loc. cit.

Excusantur seruientes infirmis, si ob absentiam eorum, infirmi incurrerẽt periculum corporale, uel spirituale, Nauarr. loc. cit. etiam si seruiẽtes essent Religiosi, quia præualet in hoc opus qualitatis.

Excusantur qui iter facturi nescirent uiam, & comites eorum scientes nollent expectare, & non expectantibus, illi uiam aberrarent, uel esset periculum incidendi in latrones.

Excusantur laboratores, qui longo spatio ab Ecclesia distãt, puta, ad tria miliaria, vel vltra, nam nõ dicitur posse fieri, quod commodè fieri non potest, l. nepos procul ff. de verb. sign. Nauarr. cons. 2. de fer.

Excusantur matres, vel nutrices habentes filios lactentes, quos sine periculo non possent relinquere.

Excusantur custodes animalium, & quorumcunque bonorum, si eorum absentia damnum temporale timeretur, nec tenentur deserere gregem, Nauarr. cons. 5. de fer. secus si possent alios custodes in eorum locum relinquere.

Excusantur mulieres cõiugatæ, & aliæ, quarum cura est parare domi necessaria familię, nec possunt alio modo supplere domesticis necessarijs, vel quia viri, vel Domini exire prohibent, D. Anton. 2. par. tit. 9. c. 12. §. 2. Nauarr. c. 21. nu. 3. Siluest. verb. Missa 2. §. 2.

Serui, si à Dominis prohibentur, verùm si id negaretur eis in contemptum Religionis, non tenerentur eis obedire, immò tene-

tenerentur omnino ab eis discedere, Silu. verb. Missa 2. §. 2. Sot. in 4. dist. 13. q. 2. art. 1. Armill. & Tabien. verbo Missa §. 30. & 37.

Denique excusantur ab auditione Missæ omnes, qui iusto impedimento detinentur, D. Anto. & Nauarr. vbi supra, & etiã excusantur, qui bona fide putant eos esse impeditos, Caiet. fest. viol. nũ. 1. Et aduertendũ, quòd in omnibus antedictis casibus excusationis, debet esse vera causa excusationis, vel saltẽ putata, aliàs non excusat, & eo tẽpore, quo quis legitimè excusatur, & impeditur ab auditione Missæ, debet saltem eleuare mẽtem ad Deum, & dicere alias orationes, nam si vacaret ludis alearum, dicerem eum non excusari, cum Scoto in 3. sent. d. 9. & 17. q. vnica, & Angel. ver. feriæ §. 46. Aliqui tamen dicunt, id non esse de præcepto, sed de cõgruo, quibus respondeo (salua meliori sententia) quòd cùm quis in die festo de præcepto teneatur audire Missam, & in ea contemplari beneficium redemptionis, & propterea per illud paruum spatiũ saltem in diuinas laudes se occupare, quæ est ratio, vt cum Ecclesiam adire impediatur, & possit domi Deum laudare, & supplere, vt potiùs in ludis se exerceat, & excusetur, nullam ego agnosco rationem.

2 Debet ergo quicunque Fidelis in die festo, nisi excusetur, vt supra, audire Missam, immò consulo & in profestis, nam maximas consequũtur vtilitates, qui audiunt Missam, & prima est vtilitas, quòd assistunt Deo, & quãtum sit Deo assistere, ipse considera. Secunda magis illustratur radijs gratię, tanquam Deo propinquior. Tertia exercet actum virtutis, qui est maximi meriti. Quarta, si qui audiunt Missam, sunt in peccato mortali, Deus interdum ex misericordia illos mouet, adiuuat, illustrat, & dispo nit ad contritionem. Quinta, si sunt in gratia, datur eis augmentum gratiæ, & remissio venialium. Sexta datur eis remissio ex maxima parte pœnarum pro culpis debitarum. Septima liberat à multis periculis corporalibus, vt testantur SS. Augustinus, & Antoninus, & etiam spiritualibus, ac Dæmoni ligamen imponit, vide Diuum Antoninum 2. par. tit. 9. cap. 10. §. 15.

3 Est igitur Missa audienda deuota astãtia corporis, & mentis, quæ Missa nõ deberet esse nimis prolixa, nec breuior media hora, vt concludit lucidissimum Sydus Religionis Iesuitarũ P. Marius de Andri Magister meus, in lectionibus de auditione Missæ, ad 3. quæsitum, & hoc ob multorum indeuotionem hisce nostris temporibus, licet nõ desint, qui huic mysterio sacratissimo, &

& augustissimo, vt decet, attendant, & intendãt, & astantes corpore, & mente, fructus capiunt vberrimos, & suauissimos spiritualis augmenti.

4 Nota hic obiter, quod si anniuersarium pro defunctis occurrat in die Dominico, debet celebrari die præcedenti, scilicet in Sabbatho, & non die sequenti, vt citiùs succurratur pœnis defun-
5 ctorum. Et si quis moriatur in die Paschatis, debet tumulari in crastinum, & quod in die festo non debet dici Missa pro defunctis, nisi præsente cadauere, sed hoc fi lit in die Parasceue, vide Io. de Selua in tract. de beneficio 3. p. q. 5.

Quæsium CIX.

SVMMARIVM.

1 *Sumptio Sanctissimi Sacramenti vocatur communio, quia per ipsam vnimur Christo.*
2 *Quare Summus Pont. in Missa solemni consecret ad Altare, & solio communicet, latè exponitur.*
3 *Diuus Thomas composuit Officium Corporis Christi, iussu Vrbani IV. Summi Pontificis.*
4 *Berengarius hæreticus ab hæresi se emendauit, ob processiones Sanctissimi Corporis Christi.*

Quare sumptio Sanctissimi Sacramenti appelletur Cómunio, & Summus Pontifex in Missa solemni consecret ad Altare, & in solio communicet?

1 DIc, quod licet susceptio omnium Sacramentorũ posset dici communio, quia per ipsa vnimur Christo, vt ait Isid. lib. 1. epist. 228. tamen susceptio Sanctissimæ Eucharistiæ modo quodam insigniori vocatur Communio, quia vnica, & perfecta Hostia, fide existimanda, nó specie, nec exteriori visu censenda, sed affectu interiori, si dignè sumatur, cóciliat nobis cum Deo coniunctionem, & nos sibi incorporet, dicitur etiam grecè Synaxis, idest vnio, quia omnium Fideliũ communis est vnio, D. Dionys. in lib. de Angel. Hierarch.

2 Quando verò in Altare consecrat, & in solio communicat, significat Christum cœnantẽ cum discipulis in Cœnaculo, & significat eundem affixum Cruci, & coram omnibus passum, & repręsentat eundem, quasi reclinãtem in Cruce; & vno, & eodem actu repræsentat vtrũque sacrificium, nempe cruentum, et incruẽtum.

Dum autem communicat, sumit Hostiam ad sinistrum latus sedis Pontificalis, et sanguinem ad dextrum, tunc repræsentat sanguinem cum aqua è latere Christi

Christi effluxum, sed Hostiam sumit ad sinistrum, & diuidit, cũ sanguine inter Diaconum Cardinalem, & Subdiaconum Apostolicum, vt insinuet Communionem in Cœnaculo illo institutã, & ita illic subministratam præsentibus Apostolis.

Et sumit cum calamo in Calice, vt calamum Christo in Cruce affixo, porrectum ad potandum repræsentet, & significat amaritudinem passionis, & cum Ministri sumant partem sanguinis, insinuatur Ministros communicare partem eiusdem Passionis. Qui vult mysteria hęc fusius nosse, legat doctissimum tractatum Admod. R. P. F. Angeli Rocchæ Apost. Sacrarij Præfecti.

3 Additur hic pro curiosis, quòd Officium Sanctissimi Corporis Christi fuit compositum à B. Thoma Doctore Angelico iussu Vrbani IV. qui festum instituit, à quo in præmiũ retulit columnam argenteam, ita Naucleriùs, referente Genebr. in suis Chronicis, sed post centum annos Papiæ cœpit lustratius Sanctissim. Sacrament. quà Corpus Christi fertur per Vrbes, & loca in ferculum, ita Chron. Bassij, atque à Papia in reliquas Occidẽtis partes manauit vsus Processionis, & solemnitas, præsertim Ande-

4 gauum, vbi Berengarius fuerat hæreticus, qui ab hæresi se emendauit, & solemnem cõfessionem veritatis emisit.

Summi Pontifices, qui Missæ aliquid addiderunt, & ordinauerunt, ut ex uitis illorum colligitur.

Marcus Papa primus ordinauit, vt in Missa cantaretur Symbolum Nycenum, & Cæreum Paschale.

Anastasius Papa constituit, vt staretur, dum Euangelium cantatur, vel legitur.

Innocentius, vt in Missa detur osculum pacis.

Zosimus ordinauit benedictionem Cęrei.

Cęlestinus ordinauit cantari Psalmos, & Antiphonas, idest Introitum ante sacrificium, nam prius solum Epistola, & Euangelium dicebatur.

Diuus Gregorius Papa iussit cantari, & dici in Missa Kyrie eleison; vt Gloria in excelsis Thelesphorus; Collationes Gelasius; Epistolam, & Euangelium Hieronymus; Alleluia sumptum est ex Ecclesia Hierosolymitana; Symbolum in Concilio Nyceno; Mortuorum in Missa commemorationẽ Pelagius ordinauit fieri sæpius.

Thelesphorus ordinauit ieiunium ante Pascha per septem hebdomadas, & vt tres Missæ in Natiuitate Domini dicerentur, c. nocte sancta, de consecrat. dist. 1. & c. consuluisti de celebr. Miss.

Leo

Leo III. iussit thus in Ecclesia adoleri.

Sergius, vt cantaretur Agnus Dei.

Vrbanus IV. iussit fieri à D. Thoma Officiũ Corporis Christi, & Sanctus habuit in præmiũ columnam argenteam, ita Nauclerius, referente Genebr. vt dixi supra quæsit. 109. in fine. Extat hoc Officium cũ Missa, & Hymno, *Lauda Sion*, in opusculo 57. inter opuscula S. Thomæ.

Submitto omnia correctioni Sanctæ Matris Ecclesiæ.

Ego Antonius Ragucius.

FINIS.

Imprimatur.

Alexander Bosch. Episc. Carinolæ, Vic. Gen.

Marsilius Merula S.Th.D. Canonicus Neap. Dep.
M.Fr. Dominicus Grauina Ord. Præd. Cur. Archiep. Theol.

